

ДИАНА ПЕТРОВА АНА

chitanka.info

I ЧАСТ

1.

Надежда беше един от най-неугледните столични квартали, в който се извисяваха блокове от шестнайсет етажа. Въпреки почти целогодишните си мъгли, заради низината, в която се намираше, разтрошените си тротоари, ямите по тесните улички и привидния хаос от неравни постройки, кварталът приличаше на малък оазис за детски игри край стъклените офис сгради на мегаполиса. Дърветата и неразрушените къщи между блоковете му придаваха човешки вид, сякаш представляваше длан на великан, върху която се преплитаха неравните линии на живота. Каквото и да правеше кварталец в центъра на мрачния град, щом слезеше от дрънчащата маршрутка, кожата по челото му се изглаждаше, сякаш току-що беше прекрачил входната си врата след изморителен ден.

Зад единствената пицария в квартала се намираха три високи блока, скупчени в триъгълник и свъсени като невесели свекърви. Обитателите на единия от тях бяха подбрани още отпреди промените от 1989 година. Те бяха своеобразният елит от онова време — поети, изобретатели, актьори, общински политици — все на местно ниво. С времето много от апартаментите се разпродадоха и съседите разнообразиха редиците си. На пръв поглед живеещите в блок 258 не се различаваха по нищо от съгражданите си — със сиви, угрижени лица, сенки под очите и приведени глави. Някои от тях палеха цигарата си още в асансьора и когато се отвореше вратата, оттам често излиташе миризмата на парфюм, примесена с цигарен дим. Вечер пък, щом слънцето придобиваше златистия цвят на престояла бира, се събираха на пейката пред входа. Никой никога не изслушваше никого, ала това очевидно нямаше значение. Разказването освобождаваше потока на мислите им, затворени дотогава в решетките на ежедневните дреболии. Сякаш нещата, за които говореха, придобиваха плът едва когато биваха облечени в думи.

Не след дълго новите обитатели се заразяваха от общия дух и също започваха да рисуват, скулптурират, изобретяват или да се кандидатираат. Това първоначално ставаше тайно — никой не

споделяше с другия съкровениите си планове да пробие в дадена културна или политическа област и да изпревари съседа. Образът на сиво квартално лице не само валидираше нормалността на човека, а и го предпазваше от ударите на публичния неуспех.

Утрините в квартала се отличаваха със сладката тревожност на настъпващия ден. Колкото по-безнадеждно беше всичко, толкова повече се приближаваше чудото. То надничаше през тази тревожност от поздравите, червилото и забързания ход на всички, които се изсипваха откъм входа.

Като на моден подиум, съседите минаваха по пътеката към спирката и се отправяха към работните си места. Някои възрастни жени от блока открито се наслаждаваха на тези моменти, като се зареждаха на пейката още от седем сутринта. Те гледаха ли, гледаха, за да се убедят, че все още имаше късчета време, в което всичко си беше постарому — някой беше тръгнал нанякъде и вършеше нещо, в което намираше своята принуда. Без нея човешкият живот изглеждаше нелеп и провален, поне в очите на кварталните баби. Една стара жена можеше да изчисти или не, можеше да се разходи до пазара или да си остане у дома. Можеше да клюкарства или да иде на лекар... Тази свобода да избираш, която никога досега не бяха имали, а и вече не желаеха, отнемаше здравата земя под краката им и ги изпълваше със страх.

Леко кимване, хвърляне на плик с боклук в контейнера до близката пицария, звук от затваряне на автомобилна врата и пърпорец звук на двигател. С тези маркери на утрото си отиваше и сладката тревожност. После идеше кроткият безлюден следобед в околблоковото пространство.

2.

Вестникът, който четяха съквартилците, ако изобщо имаше такъв, беше като значка на кръвната им група. Ако човек, който си купуваше „Капитал“, зърнеше някого с разтворен вестник „Уикенд“, беше ясно, че няма нужда да се заговарят. Само щяха да си изгубят времето.

Баба Мара, към седемдесетгодишна оплешивяла пенсионерка, която прахосваше по-голямата част от пенсията си за цигари, пушеше и потропваше нервно с бастуна си, стоеше на пейката всеки ден от 8 до 9 сутринта, като се изключат най-студените дни. Коремът ѝ стърчеше, прорязан от ластика на гащите ѝ, и потръпваше като заклано животно. От входа излезе Илия, висок, прегърбен мъж, който държеше свита на две книжка в ръката си. Баба Мара присви очи и се вгледа, за да види дали и този път си е купил вестник:

— Д-д-добро утро — поздрави Илия и понечи да отминие.

— Добро да е. Ъ... момче, дали можеш да ми оправиш телефона? Ти какво работеше?

— В е-е-един музей... мисля, че не — забърза изведнъж Илия.

— Ама то само кабелът нещо е скъсан, спънах се в него, пустото...

— Д-д-добре, добре, ще мина довечера — заекна той в началото, а втората част от изречението изстреля като куршум.

— Хайде, приятен ден. Ти сигур на работа отиваш...

Но Илия вече подминаваше и не ѝ отговори. Той се ограничаваше в говоренето, когато можеше. Блокирането при заекване никога не му беше приятно, но особено се притесняваше, когато му се случваше да запецне пред възрастна дама. Стариците го плашеха и понеже се ядосваше на глупавия си страх, в такива моменти заекването се превръщаше в съскащо мъчение да се произнесе дума. Стариците на свой ред също се плашеха и, без да разбират колко нередно постъпваха, съжаляваха Илия и довършваха изреченията му. Когато стигна до музея, се настани на мястото си и скри книгата в шкафа си. Искаше да я разгледа към края на работното си време, когато щеше да

му бъде по-спокойно. Преди два дни я беше купил от площад Славейков: „Топлоизолации за вашия апартамент“, с намерението набързо да усвои някои хитрини за ремонтите на жилища. Не мина много време и се появи леля Соня. Тя беше възрастна жена с пограпавяли ръце, която обичаше да готви. Ден през ден носеше по нещо на Илия за обяд, а в замяна той ѝ поправяше дребни повреди у дома през обедната почивка. Възрастните дами бяха подушили ценните му способности, като го ухаждваха с каквото можеха.

— Нося ти баница с праз — бутна му леля Соня пластмасова кутия през вратата.

— Б-б-благодаря ти, лельо, хайде ще се видим друг път, че сега ме ч-ч-чака доста работа.

Утре трябваше да пристигне новата изложба на нашумелия китайски художник Жен Фън. Картините се пренасяха в специални носители с камион, който също пътуваше към България. Такива бяха изискванията на мениджъра на богатия художник. Това значеше, че утре нямаше да може да си тръгне навреме. Директорът на музея, който често се вживяваше в подобни събития, щеше да го преследва цял ден.

— Илия, спусна ли пердето във втора зала? А насочи ли наляво осветлението срещу картината? — думите му кънтяха в главата на Илия, още преди да бъдат изречени.

На всичкото отгоре шефът му бе и суеверен, което означаваше, че в такива моменти, когато отключваше музея, трябваше да влезе първо с десния крак, когато вдигаше телефона, трябваше да брои до три, слава Богу наум, и всякакви подобни действия, които Илия смяташе за бабини деветини. Една от картините щеше да му създаде повече неудобства. В каталога я бе видял, но размерите ѝ бяха твърде големи. Имаше само една стена, на която тя можеше да бъде изложена, защото там единствено можеше да се побере. Преди решението тази картина да бъде пренесена, директорът на музея трябваше да обмени редица имейли с мениджъра на художника, за да установят дали за всички е добре да се изложи на северната стена на третия етаж в галерията. Накрая директорът го убеди, че условията в музея са отлични и че ще се погрижи широката общественост да разбере за събитието, и прехвърли Илия като контакт за по-нататъшни уточнявания. Илия тъкмо се беше приготвил да си тръгва, когато

получи спешно обаждане от мениджъра на Жен Фън. Налагало се да отложат изложбата за зимата по непредвидени обстоятелства. Какви можеха да са тези непредвидени обстоятелства, питаше се Илия, но отговори студено на английски, че се били готвили много усърдно и са вложили средства да приспособят галерията за новите картини. Може би щеше да му отговори с ледена ирония, но заекването му винаги смекчаваше нещата. Илия все се чувстваше така, сякаш той беше никой в сравнение с гладко говорещите и нямаше право да показва неприятните си чувства. Мениджърът отговори, че сега не можели да обсъждат този въпрос, но в идните дни със сигурност щял да се обади, за да поговорят по клаузите за неустойки.

Така Илия тръгна към къщи, уморен и отегчен от дреболиите, около които се беше въртял днес. Необходимостта да общува по работа го изтощаваше неимоверно. Ако онзи мениджър знаеше какво му причинява с обажданията си, навярно би предпочел да му напише имейл от най-проста човештина. Хората, които не заекваха и нямаха приятели или роднини в обкръжението, които заекваха, наистина нямаха представа на какво мъчение подлагат заекващите с обажданията си. Телефонът всъщност влошаваше нещата. Илия хиляди пъти се беше опитвал да си обясни защо това бе така — чудеше се какво толкова се случваше, като не виждаше събеседника си. Неговата важност придобиваше по-голяма тежест заради това, че бе невидим.

Към всичко това се прибавяше и още нещо. Илия не се ядосваше толкова заради случилото се, а заради факта, че не правеше нищо значително. Беше вложил толкова много от енергията си, за да организира тази изложба, а сега трябваше да прахоса още толкова, за да я отложи. Така сухо и безсмислено преминаваше човешкият живот. Никой нямаше да му плати за тези безвъзвратно загубени дни. Потънал в дълбоки размисли, той неусетно се прибра у дома, където го очакваше съпругата му, Ана.

3.

Ана, около трийсет и пет годишна зеленоока дама, не се оценяваше като жена с особена хубост — нито беше малка и слаба, каквато ѝ се щеше да бъде, нито чертите на лицето ѝ бяха правилни. Имаше нещо обаче, което считаше за най-голямото си богатство — коса, много коса. Тя не я обгрижваше майчински, както правеха другите жени с дългите си коси, не я милваше и не я красеше. По-скоро Ана изглеждаше като специално създадена, за да захранва кафявия водопад върху раменете си.

Имаше две неща от детството, които бележеха живота ѝ до този момент. Нещастната ѝ детска любов към един хленчещ дърворезбар и фатална лекарска грешка в ранното ѝ тийнейджърство, заради която загуби яйчника си. Но макар тези две обстоятелства, случили се през гимназиалните ѝ години, да я захвърлиха в обятията на бирения хевиметъл и купищата книги на гръцки философи, тя в крайна сметка съумя да благодари на провидението за досегашното си нещастие. Едва към двайсетата си годишнина осъзна, че без книгите тя може би нямаше да стигне до любимия си, Илия. Любовта им пламна в музея за чуждестранно изкуство, където Ана разглеждаше пътуваща изложба от любимия си художник, Караваджо, а Илия работеше като портиер. Последва цяла вакханалия от безсънни бирени нощи, в която липсваше само кръвта от картините на италианския бароков художник. Пиеха, любеха си и спяха до късен следобед. Парите не им стигаха за пътувания, защото и двамата учеха в университета, затова си правеха безплатни прескачания в света на другия. Когато усети, че, противно на намеренията си, се влюбва в него, Ана реши да замине. Правеше така с любовниците си по навик от детството, за да си спести моментите на депресия. Макар и само на двайсет, Ана като старица копнееше за почивка.

Веднъж издебна момент, в който го нямаше, и събра оскъдния си багаж. На излизане от мизерната им квартира се сблъска с Илия, който ѝ носеше жълти рози. Гледа го дълго в очите, без да поеме розите от протегнатата му ръка. За първи път животът ѝ се стичаше като на

филм. Какво пък, можеше да си позволи една сцена. Хвърли раницата и му разказа всичко — за многократните си операции, за срама си от белега, който беше налязил корема ѝ като гъсеница, за вероятната невъзможност някой ден да роди свое дете.

— Н-н-но само ти се срамуваш от тези неща. Н-н-на мен не ми пука. Аз-з-з-з пък з-з-заеквам — хвана ръката ѝ той.

— Все някой ден... това ще има значение.

— Глупости!

Ана продължаваше да го гледа в очите, едновременно поласкана и разтревожена. Чудеше се каква ли можеше да бъде причината един здрав мъж да се държи така. Не ѝ беше достатъчно да е само заекващ. Струваше ѝ се, че бе просто глупав или го правеше заради осигурения секс. А може би заради неудобството да я изпъди точно тогава. Често беше ставала свидетел на абсурдните неща, които един голям човек бе способен да направи, за да се отсрами.

Все пак ѝ се стори, че по-вероятно бе Илия да смята своя проблем за такъв от нейната величина. Не фактът, че ѝ се искаше да му повярва, а именно любопитството я накара да се хвърли в прегръдките му. Изпита смесица от тържество, облекчение и желание да наранява — да наранява, за да получи възмездие. Сигурно така се чувстваха серийните убийци, помисли си, докато разплиташе косата си от врата му. Реши, че няма да отдава повече сили, за да се доверява. Щеше да поседи тук с него, а някой ден да си замине, без да го предупреждава. Именно след това решение тя за първи път се почувства глупава като останалите възрастни. Може би порастваше.

4.

На двайсет и осмия си рожден ден Ана се отказа от намерението си да продължава с опитите за ин витро оплождане. Не беше установена физическа причина за безплодието им. И двамата се бяха изследвали при няколко лекари и въпреки че ги допуснаха по изключение да се подложат на ин витро процедурите, съветът на лекарите беше да се подложат на психотерапия. Официалната им диагноза: психогенно безплодие. Според обясненията на специалистите се дължеше на блокиране на хипоталамуса, вероятно предизвикано от стрес или от много силно вълнение. Но тъй като нито Ана, нито Илия се сещаха за момент от съвместния им живот, в който да бяха подложени на подобна ситуация (може би единствено по време на сватбата), тази причина беше отхвърлена. Оставаше другата — че между съпрузите зрееше несъзнаван конфликт и пътят, който се препоръчваше клинично, беше продължителна психотерапия. Психогенното безплодие невинна беше лечимо. Изходът за подобен тип двойки в много случаи беше осиновяването. Ана упорито отказваше да се подложат на психотерапия — страхуваше се. Убедена, че проблемът за безплодието ѝ се корени изцяло в нея, тя не искаше да се изтезава повече — нито физически, нито психически, нито финансово. Живееха все още в скромна квартира и харчеха всичките си спестявания за опити да забременее. При всеки неуспех тя се хвърляше в собствения си затвор за около шест месеца. Не излизаше с приятели, не разговаряше с колегите, минаваше от другата страна на тротоара, ако към нея се зададеше бременна жена, не честитеше ражданията на бебета. После отново и отново се разтваряше листо по листо, събираше сили и опитваше пак.

Първоначално Илия я обгрижваше старателно, като си забраняваше да се отдава на собствените си чувства. Но той също страдеше. Всичко, за което се говореше и не се говореше, беше свързано с нейните чувства. Понякога му се струваше, че животът му бе като избледняла картина, която трябваше да се оцвети отново. Беше

започнал да чете детективски романи, като вярваше, че му помагат да се разсее. И те, за негова почуда, наистина помагаха.

Илия беше израснал почти без баща. В редките случаи, в които дъртият се прибираще у дома, го налагаше с въженце за скачане, понякога само за да се позабавлява. Илия беше виновен, ако чаят се превареше или сметката за парното беше по-висока от мизерната му заплата. Майка му, свита жена, която намираще пристан в собствената си безпомощност, никога не събра сили да защити сина си.

Илия порасна с копнеж да избяга от къщи и кандидатства в София не толкова защото искаше да учи, а за да се отърси от миналото си. Първоначално мислеше как да спаси майка си, която за него беше олицетворение на самата доброта. Но после постепенно ролята ѝ на спасител избледня и той забрави за намеренията си.

Някъде към петнайсетте си години забеляза, че когато трябваше да разказва урок пред класа, се справяше все по-трудно. Правеше големи паузи и си спечелваше подигравките на съучениците си. Трябваше да минат няколко години, в които той избягваше устните изяви, без да отдава голямо значение на това. Но после осъзна бавно и мъчително, както се случваха важните осъзнавания при него, че ако си позволише да проговори в такива моменти, щеше да заеква. С времето страхът му от публичност се смеси със страха от заекването, докато самият той не стигна дотам, че да не можеше да говори във всяка ситуация, в която от него се изискваше да се представи добре или трябваше да разговаря с авторитетна личност. Сякаш въпреки желанието си да забрави миналото, той не можеше да излезе от кожата на битото момче, което мълчеше под ударите на въженце за скачане.

Беше пробвал да се изправи срещу страха си, даже се опита да направи няколко репортажа за местното радио в родния си град. След като те се оказаха пълен неуспех, той започна да се насилва да заекне вместо отново да мълчи пред останалите, когато беше поставен в ситуация да се доказва. Нищо не помагаше, сякаш невидима ръка го спираше да покаже слабостта си пред хората. „Недъгът“ му, както сам обичаше да го нарича, неусетно го беше превърнал в толерантен и услужлив човек. Сякаш по този начин извиняваше себе си и подкупваше хората да проявяват милост към него. Всеки можеше да му

се оплаче, да получи разбиране и безплатен ремонт на развален домакински уред.

Ремонт. Искаше му се да ремонтира живота си още отпреди раждането си. Може би ако не беше се родил при тези родители, ако не беше преживял всичко това... нямаше да се ожени за Ана. Да, обичаше я, но и осъзнаваше, че тази любов се крепи на събитията от миналото му, вероятно като всяка друга. Така при всяко ново влюбване човек се изкачваше с едно стъпало нагоре по стълбата.

Илия разтърси глава и пристъпи през входната врата. Дани, осемгодишното им осиновено дете, се метна на врата му. Сърцевидният светлокафяв белег на рамото му захлупи очите на Илия.

5.

Три дни преди да се оженят, баба ѝ се спомина. Старата жена не се чувстваше добре и от известно време я бяха преместили от село в града. Оплакваше се от болки в гърба, които ставаха все по-остри. Една вечер тя отиде до тоалетната, там припадна и удари главата си в парното. А после родителите на Ана и тя самата я извлачиха за ръцете и краката. Половин час тримата се мъчиха да я качат на леглото, но тя така се беше отпуснала, че приличаше на празен чувал. През тялото ѝ минаха тръпки като на човек на електрически стол, или по-скоро като на кутре, задушено в чувала. Тя отвори уста и погледна към тях в последен зов за помощ, а след това издъхна.

Времето преди погребението беше слънчево и топло. Дърветата разцъфваха, птиците пееха любовните си песни, все едно поздравяваха с успешното преминаване в отвъдния свят.

Ана вървеше след ковчега на баба си и прехвърляше откъслеците от общите им преживявания. Когато беше жива, обичаше да ходи с нея на гробищата. Там можеше без притеснение да участва в ритуалите на селските жени, които се събираха да прелеят вода и вино върху гробовете на починалите. Тези малки сбирки на гробището, в които стариците носеха свещи, вафли от близкия смесен магазин и топъл хляб, ѝ бяха особено скъпи и някак родни. Харесваше ѝ да мисли, че в краткото време, прекарано там, тя се бе свързвала с цяла върволица нейни баби и прабаби, които сигурно бяха почитали своите баби по същия начин. Чувстваше уют и ѝ примиляваше, като да беше пред камината с любимите си хора и да слушаше приказки. Селските жени се уговаряха да идат заедно и покрай преливането на мъртвците разказваха за ежедневието си. Разменяха по някоя клюка, пооплакваша се и си отиваха. Ана никога не почувства скръб и в началото я мъчеше вина заради това. Но тя не усещаше тъга и във възрастните жени — те се събираха като на седянка, на която си почиваха от домашните задължения. Първоначално баба ѝ не искаше да я взема със себе си, но после отстъпи, довольна, че имат споделена страст с внучката си, която се разбраха негласно да запазят в тайна от родителите ѝ. Тези разходки

завинаги ги сплотиха в мълчаливо родство, което дотогава Ана не усещаше. Истинската причина за тях обаче не беше увлечение по света на мъртвите или томление за родова почит, а жажда за общуване — искрено, дълбоко и ритуално — едно от малкото неща, по което си приличаха внучка и баба. По онова време беше позволено да се изпитват подобни чувства само към мъртвите. Разбира се, нито Ана, нито баба ѝ скърбяха. Как можеше Ана да тъжи за някого, когото не познаваше? А баба ѝ — нима си спомняше колко е била привързана към своята баба... Но ведрината на останалите жени веднага ги ограждаше и скоро те забравяха защо са дошли и как бе подобаващо да се държат. Баба ѝ си сръбваше от винцето, а Ана хрупаше полуразтопените вафли. Слушаше с интерес преразказите на най-важните събития от живота на живи и умрели и получаваше вниманието, за което жадуваше между тиганите и градината, сред които баба ѝ вечно се губеше. Единствено тук тя и другите жени си позволяваха да слязат от въртележката, на която се бяха качили и обрекли доброволно до живот. На гробището нямаше врящи супи или царевица, която да се прекопава — там, под покривалото на родовата почит, жените сваляха семейната си забрадка и разголваха чувствата си една пред друга. Отделяше се еднакво внимание и на голямото, и на малкото, които като че ли единствено тук се изравняваха. След няколко часа, прекарани там, и двете си тръгваха с неохота, защото тук сред мъртъвците всяка от тях се чувстваше по-жива от всякога.

И ето сега Ана трябваше да съпроводи баба си до гробището отново. Този път обаче щеше да се върне сама, макар и с върволицата, която също изпращаше старицата. Щяха да ѝ липсват тези мигове, онзи живот, в който голямото и малкото имаха еднаква тежест.

Ана се разплака, разплака се така, все едно погребваше собственото си тяло. Когато се върнаха от гробищата, тя изключи телефона си и легна да спи. Събуди се едва на следващата утрин.

Родителите ѝ не отложиха сватбата. Бяха я организирани в продължение на няколко месеца и отлагането щеше да им коства пари, които не можеха да си позволят. Когато Ана влезе в църквата и тръгна към олтара, тя отново почувства същата ведрина от часовете си, прекарани на гробищата. Свещите, виното и водата, чимширите и припвяванията на попа — всичко това ѝ напомняше на ритуалите пред

гробовете. Не скърбеше за себе си. Както и на гробищата, тя се чувстваше по-жива от всякога.

6.

Дойде в дома им наврѹх Петровден. Слѣнцето блестеше като внезапно изникнала възможност, а Даниел се стараше да не забрави на колко е години. Осем години — обезателно трябваше да запомни годините си. Тези години идваха при него и си отиваха, не го задушаваша, но и не го изоставяха — трупаха се и запълваха празнините му. Виж за името нещата не стояха така. С радост би се отървал от него, стига новите му родители да се съгласяха. Нищо хубаво не беше видял от това име — само обиди, наказания и тъга. Дори родната му майка не му го беше дала, така му разказваха лелките в дома. Искаше сам да си го избере. Щеше да се кръсти Хектор или Аспарух като онези героични мъже, за които им разказваха в следобедната занималня. Никога нямаше да бъде като тях, поне да носеше името им. Но не, в дома му бяха отнели дори този избор, майка му също, като дори не му беше дала име, преди да го захвърли. Мразеше я, от дѣн душа я мразеше тази майка. Щом тя се беше държала така с него, значи и той можеше да прави каквото иска със себе си. Веднѣж в дома, когато по-големите деца го бяха пребили до едно дърво, той седна на земята, обърна се към дървото и го прегърна. После свлече ръце в основата му и започна да ги търка, търка, така че кожата му се обели и кръв обагри дланите му. Той продължи ожесточено, като стискаше зѣби, за да понесе болката от прежулването. Не искаше да спира и нямаше, докато не го забелязаха няколко деца и не отидоха да повикат помощ. Когато един едър служител го отдели от дървото, Дани приличаше на освирепяло зверче. Той ухапа едната си рана и докато я гризеше, рѣмжеше. Престоя две седмици в болница и още толкова, изолиран от останалите деца в дома.

Служителите в дома бяха свикнали с изобретателността на децата в опитите им да се самонараняват. Сетивата на възпитателите бяха изострени и те често надушваха подобни прояви, още преди малчуганите да знаеха, че щяха да ги извършат. Затова се случваше да затворят някое дете в стаята за изолация, ако буйстваше, или,

напротив, бе необичайно инертно и стоеше на едно място, без да реагира. След една нощувка там нещата се уталожаваха.

Дани, както го наричаха всички, често се озоваваше в тази стая и даже я обичаше посвоему. Тя го предпазваше от останалите, но не и от самия него. За жалост, нямаше стая за изолация на мислите. Мечтаеше някой ден да изобретят такава. Нямаше да излезе оттам, докато не го извадеха насила. Тишина, ако не можеше да получи любовта, за която копнееше — това щеше да си поръча. Сега тя му се изплъзваше — гласове отвън, гласове отвътре... Когато пораснеше някой ден, щеше да я намери и да се ожени за нея. Щяха да си живеят щастливо двамата.

Мръсен и с уплашен поглед, той седна на края на дивана във всекидневната на Ана и Илия. Ана се опита да се приближи до него, но той се отдръпна встрани. Илия ѝ беше направил знак да не го притеснява и тогава каза:

— И-и-искаш ли да ти покажа нещо?

— Да — блеснаха детските очи.

Илия го заведе в стаята, която му бяха подготвили. Вътре имаше колички, конструктори, а в единия ъгъл и бяла боксова круша с маркер и гъба под нея.

— О-о-обичаш ли да рисуваш?

— Не много.

— Защо? Забавно е.

— Да, забавно е — побърза да изрече Дани в страха си да не противоречи на бъдещия си баща.

— Е-е-ето, когато се ядосаш на някого, може да нарисуваш л-л-л-лицето му тук. А п-п-п-осле — Илия спря за миг, за да си поеме дъх, — после го спускай от бой...

Дани го погледна и горната му устна потрепери. „Мама“, помисли си той. „Стига да знаех как изглежда, бих рисувал само нея.“ А на глас рече:

— Добре.

Вечеряха тихо. Ана няколко пъти се опита да заговори Дани, но той приемаше всеки неин въпрос като изпитание и спираше да яде. Започваше да върти очи, сякаш премисляше кой отговор се очаква да даде. Ана усети това и спря. Стана и дръпна пердетата. През прозореца се изляха стотици уморени лъчи от залязващото слънце. На места те

струяха гъсто един до друг и се сливаха в светлинен слънцепад. Други проникваха до далечните ъгли сами като постлани пътеки към пода. Дани впери поглед в прозореца. Очите му се наводниха и той с мъка преглътна. Толкова много лъчи, толкова много възможни пътеки. Чувстваше се на ръба на собствената си пропаст. По който и лъч да тръгнеше, все щеше да пропадне. Нямаше път, който да го изведе към слънцето, а същевременно не можеше и да се скрие изцяло от лъчите. Те винаги го намираха, дори в ъгъла на много мрачна стая. Толкова близо и толкова далеч, неуловимото слънце нито го приемаше, нито го отхвърляше.

Вечерта, когато го сложиха да спи в новата му стая, се въртя дълго, преди да заспи. Накрая затвори очи и му се присъни слънчевата светлина от прозореца. Самият той, легнал в средата на слънцето като на кръстопът, или по-скоро многопът, от който тръгваха всички пътища. Стана му тежко на гърдите, толкова тежко, сякаш носеше товара на човечеството. Хилядите лъчи, хилядите възможни пътища, за които много хора мечтаеха, го смазваха под товара си. Започна да пропада в изгарящата ярка светлина, миг преди да изкрещи в кошмара си.

7.

Ана мастурбираше редовно. Тя се криеше от мъжа си, като обикновено го изчакваше да заспи или се будеше по-рано. Не си представяше мъжко тяло, а своето собствено, обикновено в актове с много и различни мъже. Те винаги я обиждаха или ѝ заповядваха, за да може да я поставят в унизеното положение, в което единствено можеше да свърши. Не познаваше друго тяло, което да я възбужда така, както мисълта за нейното собствено. Но освен за удоволствие, Ана мастурбираше и поради няколко други причини. Тя се успокояваше, когато беше напрегната или се самосъжаляваше за пореден неуспех в забременяването. Не бяха редки и случаите след изтощителна умствена работа да почувства внезапна нужда да се изпразни. Външната стимулация беше само помощно средство за сексуалните ѝ фантазии. Хиляди пъти се бе питала защо другите жени се впечатляват от кунилингус, вместо да го правят сами със себе си. Тя смяташе, че познава най-добре собственото си тяло, и можеше да се отведе в рая, без да губи излишно време. А и я мързеше. Трябваше да изчаква Илия да налучква пътищата към оргазма ѝ или да се обезкосмява, или пък още по-зле — през цялото време да мисли за това как изглеждаше в очите на другия, дали не бе отегчен и какво изобщо се въртеше в главата му. Тези мисли я разсейваха, а тя искаше да се съсредоточи изцяло върху себе си. Не че не любопитстваше за света и телата на другите, но то беше по-скоро, за да ги сравнява със своето. Отдавна беше изчислила, че времето нямаше да ѝ стигне да опознае повече от един човек. В такъв случай приоритетно се насочи към себе си. Изглеждаше ѝ така, че дълбочините и ширините му се опираха в безкрая — не знаеше дали някога щеше да се събере цялата. В началото на връзката ѝ с Илия тя упорито си втълпяваше, че веднъж завинаги бе открила мъжа до себе си, специално създаден за самата нея. После премина през развенчаването на героичния му образ, още повече че очевидно вината за безплодието им се коренеше и в двамата. Но Ана жадуваше да се отърси от това тежко чувство, да го присвои

другиму. Нямаше сили да продължава по този начин, но, от друга страна, не смяташе, че е честно този някой да е любимият.

Затога вместо да се самоизмъчва, тя се отдаде на избухливостта си. Оттам, за да се успокои, мастурбираше, и така се завъртя в кръг, от който не можеше да излезе.

Веднъж в работата нейна колежка се хвалеше за знаменитата нощ, която имала с неин любовник. Ана я наблюдаваше през цялото време. Колежката ѝ си движеше бавно ръцете, говореше спокойно, тихо. Държеше се като стъклена статуетка. Мислите ѝ се върнаха отново към нея самата, нейната връзка, нейния свят. Въпреки че сексът с Илия ѝ доставяше удоволствие, тя не можеше да гледа на него като на нещо драматично, което именно беше необходимо, за да получи удовлетворение. Сексът с мъжа ѝ беше като от игра на пъзел, защото не можеше да ѝ донесе мечтаното майчинство. И точно като в тази игра — забавляваше и зарибяваше, но в мига, в който приключе, Ана ставаше, измиваше се бързо и обличаше нощница, сякаш бързаше отново да се пренесе в собствения си свят. С всяка изминала минута извън своята измислена планета силите ѝ се разпръскваха нахалост. Това беше и причината да не търси мъже, с които да изневерява. Не искаше да събира сили нито за тях, нито за лъжите, които щеше да ѝ се наложи да изрича. Беше мислела за изневерите като начин да притъпи болката от безплодието си, но тази мисъл тя беше избутала в един ъгъл от съзнанието си за по-късно, ако отчаянието евентуално я докараше дотам.

Пристигането на Дани у дома след изтощителната неколкогодишна борба с институциите и курсовете, които премина, за да се подготви за болките на изоставените деца, я притесняваше немалко. Тя се чувстваше едновременно близка и далечна с това дете, с което имаха непреодолими болки, макар и толкова различни. Ана не желаше да продължи с опитите си да зачене, а Дани беше отхвърлен от собствената си майка. Самотни посвоему, от тях се очакваше да съберат болките си и да закърпят живота си отначало. Но Ана знаеше, че нещата нямаше да се наредят така просто, както изглеждаха. Болките не само можеха да не си помогнат, ами да се съединят и да се стоварят с още по-голяма сила върху двама им. И ако Дани беше дете и

му беше позволено да крещи и да се сърди, то от нея се изискваше да се владее — така поне я учеха обществените норми, които следваше по навик. След пристигането му желанието ѝ да мастурбира заедно с вината, която изпитваше, се засилиха. Но си наложи да не го прави, докато измисли как да продължи нататък. Сега по-трудно можеше да остане сама, а мисълта ѝ беше заета единствено с обгрижването му. Дани имаше нужда от ласки и внимание, макар да ѝ беше ясно, че не за нейните грижи мечтаеше.

8.

Единственото, което Ана успя да научи за родителите на Дани, беше, че баща му бе пияница, бездомник, а майка му — дъщерята на някогашната главна възпитателка в дома, която след като родила на седемнайсет, избягала и оттогава никой не знаел нищо за нея. Но това бяха слухове, които лелките в бели престилки й подшушнаха срещу подкуп от триста лева. Все пак техният разказ й даде кураж, че може би никой от двамата нямаше да потърси родителските си права. Ана не се боеше, че тези права можеха да се възвърнат — по закон те вече бяха само нейни и на Илия. Страхуваше се по-скоро за територията си, за границите на собствения си свят. Него пазеше от нахлуване. Малката глупачка, която беше родила Дани, го беше белязала, досущ като в приказките — някой ден вероятно щеше да го открие по сърцевидния светлокафяв белег върху рамото му. Ето къде беше опасността от нахлуване.

Първоначално Ана смяташе, че онова, което й разказа психоложката от „Закрила на детето“, е многократно преувеличено. Не можеше това дете да изпитва по-голяма болка от нейната! След няколко години щеше да забрави всичко, което му се беше случвало в дома, а тя никога нямаше да се освободи от прокобата, че не бе могла да роди собственото си дете. Мисълта за него, русо бебе със сини очи, я преследваше. То беше нейна измишльотина, спасителна фантазия или пагубен мираж. Питаше се дали щеше да й е по-леко, ако някога го беше имала и след това загубила. Тогава може би пустотата в душата й щеше да има бряг — брегът на спомените. А сега какво? Вземаше това дете, излязло от чужда утроба и носещо чужда кръв във вените си. И очакваше то да се държи като нейно. Нима не знаеше дълбоко в себе си, че брегове в болката й нямаше?

А психоложката от „Закрила на детето“ няколко пъти й повтори: Дани носел тежестта на осиновяването и никога нямало да я обича както биологичната си майка. На Ана нито за миг не й хрумна да се откаже при тези думи. Струваше й се, че вече никой няма да успее да я нарани.

Първите нощи Дани често се будеше с крясъци или просто тихо скимтеше. Тогава тя го прегръщаше и го люлееше. Потта му миришеше на бебе, но ако вдишаше от нея дълбоко, се долавяше и суха киселост. Ана си представяше, че като го прегръща, тя всъщност прегръща и избягалата му майка.

След първите няколко седмици една нощ Ана го помоли да разкаже съня си. Очакваше да ѝ откаже, но Дани започна да говори бързо, сякаш се притесняваше, че ей сега Ана ще го прекъсне и ще излезе от стаята, преди да е довършил.

— Изплувам от дъното на морето, излизам отгоре и политам. Там започвам да се задушавам и падам, падам, но вече и морето го няма. Само падам.

Дани се разплака като козле, загубило стадото. Ана го прегърна и се разхълца заедно с него. За първи път от толкова време тя не плачеше за себе си или за нероденото си дете, а за Дани — това толкова чуждо за нея същество. Стори ѝ се, че и тя започва да обича майка му — тази прекрасна и ужасна малка глупачка, която също бе била дете, когато го бе родила. Грешеше, когато си мислеше, че да загуби дете беше по-леко, отколкото да не го бе имала никога. Не ѝ завиждаше, от всички жени с непразни утробы не завиждаше на нея — пустотата на тази жена трябва да беше по-страшна от нейната собствена. Ана изпита съжаление към нея и ѝ се прииска да я беше осиновила заедно с Дани.

9.

Пънът беше обвит в паяжина така, че блестеше на слънцето — като сюрреалистичен предмет. Край него разхвърляни се полюшваха жълти цветя. Ана и Илия бяха седнали с гръб към камъка на пейка по пътя за Беглик Таш — древно светилище отпреди повече от 2000 години, открито едва наскоро. Предния ден бяха прекалили на плажа и днес единодушно бяха решили да си спестят морската баня. Ана се чудеше къде можеха да се разходят, но Илия вече си беше наумил да идат там. Преди време беше изчел няколко сайта с материали за тракийското светилище. Харесаха му тълкуванията за функциите на струпаните камъни и беше решил, че ако му се отдадеше възможност, непременно щеше да посети мястото. Затова поеха към Приморско и оттам по тесния път, който щеше да ги отведе над плажа в гористата местност. Паркираха при входа на гората, откъдето трябваше да похоят километър до мястото.

Дани грабна една клечка и докосна паяжината. Ръката му потръпна. Той хвърли пръчката и започна да човърка нишките. Хващаше парчета от паяжината и ги хвърляше на земята. Когато оголи пъна, продължи да къса жълтите цветя край него. Илия, който разказваше прочетеното на Ана, чу пъхтенето му и се обърна към него. Скочи от пейката и се втурна да го спре. Когато го отдръпна, пред тях се отвори опустошеното пространство. Накъсани цветя и разпръснати паяжини.

— Хайде, отиваме на едно вълшебно място сега! — рече Илия и го поведе за ръката.

— Къде?

— Ще видиш. Едни много големи камъни, които са били изхвърлени от вулкан.

— И какво ще правим там?

— Ще ги разгледаме, има и къщичка на Баба Яга.

— Иха — отвори уста Дани. — Ще ме пуснете ли да вляза там?

— Да, разбира се — усмихна се Илия.

Когато пристигнаха на мястото, слънцето вече напичаше. Сремнаха други туристи, които ги предупредиха за змии, припичащи се на камъните. Това ни най-малко не уплаши Дани, но родителите му изостриха вниманието си. Гладкостта на заоблените камъни, тишината и цвърченето на щурци в тревите ги изведоха от злободневната градска шумотевица. Дори Дани се оглеждаше с отворена уста. Край пътеката се зададе малка група — двама мъже и слаба жена с квадратно лице. Тя не спираше да говори и когато приближиха, Ана и Илия можеха да чуват ясно гласа ѝ:

— ... тук е слънчевият часовник на траките. Някои смятат, че те са наредили камъните така, а други, че са били натрупани вертикално и съборени...

Мъжете кимаха и гледаха със сериозен вид, който веднага зарази и семейството. Илия се присламчи към групата и започна да задава въпроси, а Ана извади малкия си червен фотоапарат и защрака. След миг, когато се обърна, се огледа за Дани и не го видя. Започнаха да го викат, но той не се появяваше. Групата с импровизираната екскурзоводка се умълча за кратко, заоглежда се, а после услужливо се присъедини към търсенето. Накрая го откриха в пролуката между два огромни камъка. Той стоеше полуклекнал и гледаше напред, без да мърда. Ана усети, че нещо не е наред, и се свря в дупката. Хвана го и понечи да го изведе. Но той не искаше да помръдне.

— Какво има, слънчице? — попита тя.

— Искам да остана тук.

— Но, миличък... нека ти покажем и останалите интересни неща.

— Не.

— Хайде, нататък е истинска приказка! — Илия протегна ръка през пролуката.

Екскурзоводката се облегна на камъка и се усмихна.

— Това е утробата на Богинята-майка. Ето, вижте, двата камъка отстрани приличат на женски бедра. Горната част пък е с формата на змийска глава. Траките са вярвали, че богът жрец се е родил тук.

Ана и Илия се спогледаха.

— Дани, искаш ли да видиш стъпките на Богинята-майка? — попита екскурзоводката с услужлив вид.

Дани се извърна към нея и мълчаливо се запровира през пролуката.

10.

Екскурзоводката не спираше да говори и да се поти. Беше като отворена енциклопедия, от която се изливаше пот. Тя сякаш не формулираше сама изреченията си, а ги четеше:

— Беглик Таш е всъщност в близост до руините на древния град Ранули и представлява тракийското светилище отпреди XIV в.пр.Хр. Тази местност — тя посочи с ръка към отрупаните камъни, — представлява светилището. Археолозите все още умуват над предназначението на това място. Те твърдят, че то е най-ранното открито досега тракийско мегалитно светилище в Югоизточна Тракия и по черноморското крайбрежие. Едни го свързват с култа към Слънцето, плодородието, Богинята-майка, орфическото просвещение. Според други то било светилище на бог Дионис. Трети допускат, че е имало обсерватория. Предполага се, че мястото е било обитавано от главния оракул или висшия жрец на Беглик таш. Това се съдържа и в наименованието на местността — за тракийците „Беглик“ означавал апостол, полубог, а „таш“ — камък.

— А това какво е? — попита я единият мъж, който беше с две глави по-висок от нея и като че ли точно заради това се потеше дори повече.

— Ще ви разкажа... момент — погледна го укорително тя, все едно беше изял закуската ѝ, а после пое дълбоко дъх и продължи. — Според учените дори необработените камъни са имали подчертано символно значение за примитивните общества. Вярвало се, че някои камъни са обитавани от духове или богове. Употребата им можела да се разглежда и като първична форма на скулптура. В много примитивни каменни светилища божеството било представено не от един, а от много камъни, подредени по определен начин. Дали това е случаят с Беглик Таш, можем само да гадаем.

— След като... — обади се по-дребният. Той не се потеше толкова като своите спътници, а лицето му изглеждаше одухотворено, но по особено налуден начин. — След като видиш мястото за първи път, се случват две неща. Първото е, че в този ден недвусмислено

приключваш с колебанията си по повод важен твой избор. Второто е, че се изпарява усещането за безсмислието на човешкия ти живот.

— Усещането за смисъл не е ли тясно свързано с отношението хаос — ред? — попита високият и извади кърпа, с която да избърше потта по бузите си.

На Дани му доскуча. Той първо въртеше стъпала по камъните, после се оглеждаше, а сега се опитваше да се отскубне от прегръдката на майка си, за да продължи разглеждането сам. Ана го пусна, но не отделяше поглед от него.

— Понякога редът и хаосът много си приличат, почти не можеш да разбереш кое кое е, и това често е причина да ти се струва, че всичко е безсмислено. Но чувствата открай време вършат по-сериозна работа що се отнася до разбирането на абстрактни понятия.

Илия и Ана се спогледаха все едно бяха попаднали на конгрес на загубените умове. Но не продължиха нататък. Слънцето печеше още по-жестоко, а в тревата цвърчеше щурец. Дани скачаше върху стъпката на Богинята-майка, стъпваше ту с единия, ту с другия крак.

— Така че ако се чувстваш некомфортно, независимо от броя и качеството на подреденостите, значи се намираш сред хаос. Ако ли пък обратното — ти е съвсем добре наред най-големия хаос, изглежда, си имаш работа с подредена структура. Тук се усещаш съвсем на място, независимо че не разбираш защо. Ето, питай това семейство. Госпожо, как се чувствате тук? — обърна се към Ана дребният.

— Не знам дали се чувствам на място. Но може и да съм била тук преди векове — рече Ана, като леко изкриви усмивката си и погледна Илия крадешком. Чувстваше принуда да се държи разумно, макар Илия изобщо да нямаше намерение да ѝ налага подобно нещо.

— Камъните на п-п-първ поглед са нахвърляни, но ф-ф-ф-формите им, посоките, а и тия змии... не знам. М-м-май е подредено — добави Илия, който беше разчел притесненията ѝ.

— През следващите дни Беглик Таш ще завладее сънищата ви — каза загадъчно екскурзоводката с квадратната глава. — След това нещата в живота ви се избистрят — последните ѝ думи прозвучаха наистина зловещо.

— Не, не, не ги плаши — махна с ръка дребният. — Беглик Таш не прави нищо подобно — просто тук виждаш неща, за които винаги

си знаел, били са у теб през цялото време. Цялата история иде оттам, че ги виждаш изобразени навън.

Ана и Илия едновременно се озърнаха за Дани. Трябваше да тръгват.

Когато излязоха от местността, настроението на детето рязко се смени. То започна да подскача и да се въргаля в тревата, а Ана го навикваше, защото не спираше да се бои от змии. Седнаха до дървената къщурка, която на външен вид приличаше на къщата на Баба Яга, а Дани продължи да щурее, като ту се изкачваше по дървените стълби, ту слизаше. По пътя на връщане се умори и Илия го поноси стотина метра, преди да стигнат до колата. Щом заслизаха по тесния път с колата, Дани мигновено затвори очи и заспа.

11.

Илия никога не беше писал, нито се беше вълнувал от писането. Но щом наближиха Приморско с надуваемите дюшеци по пътя и лъскавите хотели в стил кич, той затърси книжарница.

— Книжарница ли? Нека се прибираме, Дани е вир вода и спи.

— Само за малко. Искам да купя една тетрадка.

— Какво те прихваща? — прошепна Ана раздразнено.

— Нищо. Искам да си запиша някои неща.

— Олеле, майчице. Изтреця на този Беглик Таш — рече грубо тя и продължи да гледа през прозореца.

Всеки следобед Илия пишеше по нещо за местността. Ровичкаше в интернет, препрочиташе разни неща. Както и да го придумваше Ана да поспят следобед, за да отморят от слънчевите бани, той не се съгласяваше.

До края на престоя им той завърши това, което пишеше. След това скри тетрадката и не я показва никому. И по-добре, защото в написаното сякаш бе предначертана участта му, а и не само неговата...

[1]

Години по-късно, когато Ана подреждаше килерчето в апартамента им след смъртта му, щеше да открие тетрадката и да потръпне след прочетеното. То щеше да ѝ прозвучи патетично и тя дори щеше да изпита погнуса, защото не бе познавала тази страна на съпруга си. Но някак ѝ се беше сторило, че написаното отразява някои събитията в съвместния им живот. А може и само така да ѝ се беше сторило...

„БЕГЛИК ТАШ — ДРЕВНОТО ТРАКИЙСКО СВЕТИЛИЩЕ

Тронът

В близост до улеите и ложето се намира Тронът на Върховния жрец. Край него се виждат местата, в които са

били поставени големи дървени талпи, изграждащи навес върху трона.

Тронът е символ на царственост, но за мен той също така означава и падение. Въплъщава лекотата на царския живот, но и тежестта от отговорностите на властта. На него може да стои както човек с брилянтен ум и гениални качества, така и пълен глупак. Нерядко се случва на трона да седне някой, достоен за уважение, и да се превърне в заслужаващ унижение.

ЛАБИРИНТЪТ

Непосредствено до слънчевия часовник се намира Лабиринтът. Той има два изхода — ляв, който води към царството на Хадес, и в посока направо, който не води никъде. Възможно е младежите да са преминавали ритуално. Онези, които се насочвали направо, избирали прагматично поприще, а свилите наляво може да са били подготвяни в жреческата професия. Ана мина направо, а аз наляво. После се събрахме от другата страна. Изглежда, и двата пътя водят до едно и също място.

ЦАРСТВОТО НА ХАДЕС

Това е тясна пролука между две скали, през която може да се мине. Свързва се с Орфей и легендата за слизането му в Подземното царство, което се оказва необходимо за посветения. Той трябва да се отдаде на животинската си природа и така да преживее пълната оплодяваща мощ на майката Земя.

Теснотата — принуда, неудобство, задушаване, но и уют като в дядовата ръкавичка. Удоволствието вътре иде от близостта, може и да преигравам, но се доближава до сексуално усещане. Тясно е. На изхода от пролуката има камък, в който самоуверените да се препънат, в случай че се мислят за голямата работа. Иначе легендата разказва, че който мине през този процеп, излиза пречистен.

БРАЧНОТО ЛОЖЕ

За брачното ложе легендата не пести подробности. Върховният жрец и жрица се били съвкуплявали там ритуално. Около това ложе се намират вани, в които са се

поставяли вино, мляко, вода и олио, като млякото символизирило въздуха, виното — земята, олиото — огъня.

За да се отдадат на животинската си природа, било нужно вино. То понижавало съзнанието им и така въвеждало новопосветените в строго пазените тайни на природата.

УТРОБАТА ЗМИЯ

От дясната страна на календара се намира утробата змия — два огромни камъка като грамадни женски бедра, тъмна пролука между тях с тесен вход и козирка във формата на змийска глава.

Змията, пише в гугъл, е символ на вселенския разум — хем защитава, хем разрушава. Тя присъства в почти всички религии, като значението ѝ не се променя драстично. Змията освен това сменя кожата си, демек се пре-ражда.

АПОСТОЛ ТАШ

Един от скалните късове е с формата на обърнато сърце и въпреки големите си размери се държи само на три точки върху другия камък плоча под него. Поставен е с цел да прикрива обредите в «Свещената пещера». Оттам се е промушил малкият бог, роден от Богинята-майка, а в някои сайтове разправят, че между основата и Апостол таш е имало вулканичен слой, който е бил отнет от древните обитатели на тези земи и това е позволило на горния камък да легне директно върху долния.

Апостол Таш е краят на мъките и началото на живота. Малкият бог се ражда и слънцето изгрява. Това място е завършекът на всички дейности върху камъните от древното селище, каквито и да са били те. А може и да е началото.

КАЛЕНДАРЪТ ЧАСОВНИК

Върху скалната повърхност на Беглик таш има издълбани дупки, като в моментите на слънцестоене и равноденствие между подредените камъни преминават слънчевите лъчи, огряващи тези точки. Проникването на

лъчите през определени периоди от годината образува своеобразен календар.

Стори ми се, че календарът съдържа един от най-важните конфликти в човешкия живот — този на преходността и повторемостта. Припомня, че дните ти си имат определен брой, който пре-хожда към своя край. Още от раждането си човек стремглаво се запътва към смъртта. Това не е нещо ново или сложно за възприемане. Само дето забравяме този факт. Дните имат своя край, но те се повтарят толкова еднакви и едновременно толкова различни, че ти се струва, че са без-край. Но човек може и да свикне с тази природа на времето и да я рисува като слънчев календар.

СТЪПКИТЕ НА БОГИНЯТА-МАЙКА

Стъпките са на две места и са с еднаква големина и очертани пръсти на краката. Едната стъпка е в посока Черно море и се намира върху малък камък в близост до улеите. Другата е върху огромен камък от лявата ѝ страна, но в точно противоположна посока.

Щом видях стъпката на Богинята, първата ми работа беше да стъпя върху нея. Дани направи същото, даже не спря да го прави до края на престоя ни там. Върху стъпалата ни се намират точки, които отговарят за всеки орган от тялото ни. Затова масажът на стъпалата е, казват, лековит. Чрез стъпалата си се свързваме с всяка частица от себе си. Когато стъпим върху стъпката на Богинята-майка, ние се свързваме с нея.

ПЕТТЕ ЖЕРТВЕНИ ВАНИ

Казват, че в петте вани или улеи вероятно са се правели жертвоприношения.

Върху числото пет, както и върху всички останали числа, мога да упражнявам въображението си до безкрай или поне дотогава, докато не се ядосам на самия себе си. То може да значи всичко. Всичко може да значи всичко. Въпросът не е какво то означава според някого, а кое от всички възможни и невъзможни значения бих искал да сметна за логично. Аз си избирам ето това. Петте

възприятия на човека са пътищата, по които външният свят си пробива път навътре. И като се опирам на тези пет точки, моите възприятия, искам да ги запълня. Тук става дума за нуждата от жертвоприношение. Често единственият, който има нужда от жертвоприношението, е този, който го принася. Петте жертвени вани — кой би пожертвал петте си сетива, за да получи шестото? Само достойният да бъде жрец.

Къщата на Оракула

... или още пещерата на Оракула, нещо като административна постройка, където вероятно се е подготвял ритуалът. Разкопките в областта продължават и засега това място си е истинско свърталище на змиите.

Къщата на Оракула ми напомня къщата на Баба Яга. Не по външен вид, не дори концептуално. Построена върху издатина, къщата е като ветропоказател за мистериите на Беглик Таш. Сигурен съм, че в нейните разкопки се крие ключът към разшифроване на символите. Разбира се, това разшифроване е много лично и за всеки би могло да е различно. Тези неща са си някак ясни — колкото знаем за Стоунхендж, толкова ще узнаем и за Беглик Таш.

Оракула. Той знае верния път и го показва. Води те към твоите решения, които се оказват верни.“

---

[1] Текстът, който следва — откъс от бележките на Илия, не присъства в хартиеното издание. — Б.ел.к. ↑

12.

В нишата зад мазетата, от външната страна на блок 258, имаше малко общо помещение, обрасло с бурени около входа си. Отвътре се виждаха начупени стъкла, изхвърлени дрехи и вонеше на пикня. Стаичката не се виждаше откъм пътя и беше не по-голяма от 4–5 квадрата.

Спартак, около петдесетгодишен местен пияница, изгонен от съпругата си, се прибираще понякога там, когато го изхвърлеха от кръчмата. Слаб, с блеснали очи, по които се втвърдяваха гурли, той плашеше децата от блока и привличаше любопитството им.

— Хей, Спартак-дъртак — чу се писклив детски глас и последващо кикотене.

Децата бързо се разбягаха — в случай че Спартак придобиеше суперсила на анимационен герой и ги настигнеше.

— Спартак ще пали огън! — рече Дани.

— Откъде знаеш? — попита Марина, която беше толкова набита, че приличаше на момче в момичешки дрехи.

— Еми, събира пръчки!

— Хайде да викнем полиция!

— Няма да ни повярват — рече Дани със съжаление.

През това време Спартак се клатушкеше из тревите зад блока и събираше клони. Празното от дълги години пространство беше продадено на „Дидира“ — фирма за изработка на алуминиеви профили, която се разрастваше с всяко изминало лято. Хората от блоковете събираха подписи, за да спрат дейността ѝ, тъй като ги притесняваха двата пушеци комина и звънците, пронизващи крехката тишина рано сутрин. За да омилистави кварталците си, собственикът изчисти изоставената полянка, която го разделяше от блок 258, и посади десетина дръвчета. Работниците от фирмата се грижеха за тях, но смятаха усилията си за напразни, тъй като Спартак използваше клоните от дърветата за огрев през дългите ледовити зимни нощи.

До постоянно разширяващите се помещения на „Дидира“ зееше огромна дупка, запълнена с подпочвена вода. Преди години строителна

компания издълба изкоп за полагане на основите на нова кооперация, но попаднаха на подпочвена река и внезапно работата секна. Дъждовете допълнително пълнеха изкопа, докато накрая той заприлича на огромен гьол, или както бабите пред блока го наричаха: „язовир“.

Скоро една съседка от третия етаж, която пиеше не по-малко от Спартак, забеляза огъня, който беше запалил. Викна колкото ѝ глас държи, но не получи друго внимание освен неговото. Кварталът беше безлюден. Както винаги в работни дни, след 10 часа сутрин там имаше само деца, просяци и работници от фирмата. След като сигналът ѝ остана без отзвук, тя пламна от възмущение:

— Ей, идиот! Ше ни запалиш, бе!

Спартак погледна към нея и продължи да чупи клони от едно дърво на поляната. Пияната жена промърмори нещо и се скри вътре.

Лумна огън. Съчките пращяха, топлината се качи до прозорците на първия етаж, а пушекът се разстла из цялата околност. Спартак протегна съсухрените си ръце към топлото и затананика пиянска песен. След около половин час огънят се разгоря и обхвана дървото наблизко. В този миг многочленното китайско семейство, което се беше заселило в четиристайния апартамент на петия етаж, тъкмо се връщаше с буса си от близкия пазар „Илиянци“, където работеше. Щом видяха облаците дим, стелещи се от задната част на блока, малки и големи китайци изпъплиха от колата и се развикаха на собствения си език.

Докато пристигне пожарната, огънят беше обхванал първия етаж от блока, поляната, част от фабриката на „Дидира“, и бе стигнал до гьола. По-късно в новините по телевизията пожарникар, участвал в операцията, заяви: „Ако не беше този трап, щеше да пламне и съседният блок.“.

Жената от третия етаж, на която никой не вярваше, разправяше, че видяла Спартак да гори като факла. Още на следващия ден чуденка номер едно сред обитателите на блока бе дали той беше оцелял.

Клошарят се появи отново след седмица, когато го изписали от болницата, защото не бил здравноосигурен. Дясната му страна беше силно зачервена. Беше с нови дрехи и именно това беше поводът обитателите на блока, особено пенсионерите, да зажужат като кошер.

— Трябва да се направи нещо! — викна единият от пенсионерите.

— Полицията, социалните трябва да се заемат с тая работа — рече господин Всезнайко, както го наричаха съседите. Имаше поверие, че който го срещнеше сутрин в асансьора, бе обречен на безкъсметен ден.

— То туй държава ли е, бе, живи ще ни изгорят и няма кой да ги спре.

Точно в този момент се зададе Спартак, който се влачеше с новите си дрехи към задната част на блока. И тримата пенсионери се развикаха един през друг:

— Ей, мамицата ти пиянска! Подпали ни, бе!

— Махай се оттук, че такъв бой ша ти хвърлим... Жив ще те изгорим, да знаеш! — крещеше извън себе си единият.

Спартак знаеше, че заканите на пенсионерите не го заплашват с нищо. Старците бяха винаги сърдити на държавата, на съседите, на общината, на времето, на дечурлигата. Немотията ги беше озверила и затъпила така, че ако човек ги слушаше известно време, се научаваше да предсказва бъдещите им реплики. Никой от тях обаче нямаше смелост да предприеме каквото и да било. Те само вдигаха гюрултия и препращаха младите да се справят.

След като няколко седмици упорито се възмущаваха от Спартак, постепенно гневът им се превърна в досадно мърморене. Просякът продължи да живее в малката стаичка на гърба на блока, но след случая не палеше огън.

— Ще построя езеро с рибки тук — рече веднъж Спартак на децата, които се катереха по изкъртената пързалка пред блока.

— Да бе, ще построиш и космическа станция! — захили се Дани.

— Или дамски салон — размечта се Марина.

— Зад вашия блок ще построя езеро с рибки — привлече отново той и от устата му изригна мощна струя повърня. Беше изпил повече, отколкото можеше да поеме.

Последва го смехът на децата, които запушиха носовете си и се скриха във входа.

Едва месец по-късно около изоставения строеж се размърдаха работници. Оживлението им се пренесе единствено върху Спартак. За него сега „язовирът“ бе символ на спасението. Хората често виждаха,

че се върти там. Пазачът на строежа беше свикнал с прошляка, който единствен разведряваше еднообразното му ежедневие. Разправял му, че някой ден щял да изгради язовир на това място и да го напълни с риби — защото тук се спасил за новия си живот. Срещу еднократната такса от бутилка ракия той реши, че ще позволи на господин Просяка да влиза в границите на обекта. „Светът е пълен с откачалки, важното е, че тази носи ракия!“, казваше пазачът на пианиците пред блока.

13.

Навън валеше ситен сняг, времето беше меко, но все пак студено. Илия извърши всички ритуали по заключването на тежките врати и тръгна край съседната сграда, която беше плътно прилепена до музея. На тротоара кипеше необикновено оживление. Бяха се струпали хора, които говореха тихо, почти заговорнически. Илия забави крачка.

— И-и-и-извинете... какво се е случило?

— Ти пък кой си? — викна едрогърдеста жена.

— Познавам жената от третия етаж — рече той.

— Ами... Соня е много зле — взе думата от едрогърдестата друга жена. Тя беше с морскосини очи, които светеха на фона на тъмна коса. — Лекарят смята, че ѝ остават не повече от няколко дни.

— В-в-вие роднина ли сте ѝ?

— Да, дъщеря — усмихна се иронично жената. — А вие откъде я познавате?

— И-и-идваше да ми носи б-б-б-банички с п-п-праз, а аз поправях дребни неща в а-а-а-партаментата ѝ — рече Илия и разрови паметта си, за да се сети дали старицата беше споменавала, че има дъщеря.

— Тя говорила ли ви е за мен... Мая се казвам — сякаш прочете мислите му жената.

— Не, съжалявам. Познавахме се по съседски.

— Няма значение — изведнъж посърна Мая, сякаш думите му я удариха с чук.

Илия се загърна в тежкото си яке и продължи пътя си. Бързаше да се прибере, утре го чакаше дълъг ден.

* * *

На следващото утро отвори по-рано от обичайното. След два часа се очакваше да пристигнат картините. Директорът на музея, пазачите на залите и музейните работници, които сега играеха ролята

на хамали, пристигаха един по един. Във въздуха се носеше притесненото жужене.

Картините нямаше да бъдат много на брой, но затова пък нито една от тях не струваше по-малко от половин милион. Мисълта му отново се насочи към най-голямата от тях, беше я видял в брошурата. Тя изобразяваше две ръце, обхванали главата на каещ се човек. Цветовете бяха само три: червено, жълто и бяло, но изглеждаха толкова истински, че в първия момент на Илия му се стори, че наистина по тях тече кръв. Какво ли щеше да бъде да ги видиш на голямото платно, два на четири и половина метра!

След три следобед, когато камионът с картините най-сетне пристигна, всички бяха крайно изнервени. От каросерията му се изсипаха други работници и започнаха да изнасят картините. Те викаха, ръкомахаха, плюеха и псуваха. Привечер, когато работата привърши, Илия се изправи пред платното, направи няколко стъпки назад и се вгледа внимателно. Вените говореха. Дори да нямаше други картини в музея, тази би била достатъчна, за да развълнува и най-големия лаик. Размерите ѝ бяха внушителни и тя така прилепваше на стената, че като че ли бе създадена специално за нея.

Следващите дни отминаха като насън, тъй като от цяла София се стичаха хора, за да видят прочутата изложба. Разбира се, картината с кървящите вени беше най-голямата атракция.

Една вечер Илия отново закъсняваше, защото изчакваше последните двама посетители най-сетне да си тръгнат. Той се качи на горния етаж, където се намираше картината, за да изгаси осветлението.

Погледна я отново. Счу му се нещо. Можеше да се нарече почти шум, тъй като беше толкова слаб — като търкулването на човешка сълза. Илия се приближи бавно и с всяка стъпка дишането му се учестяваше. Накрая замръзна на място, защото онова, което видя, бе достойно за филм на ужасите. По картината се стичаше вода — в улеите, които Жен Фън бе изваял с маслени бои, за да изобрази кървящите вени.

Първата му неволна реакция бе да се опита да обясни явлението с кондензация заради по-голямата топлина във вътрешността на галерията спрямо ниските външни температури. Но това не можеше да бъде довод, тъй като на тази стена бяха стояли толкова много картини,

през толкова много години, и нито една досега не бе кондензирала влага.

Той побърза да излезе от безлюдната сграда, заключи музейната врата и се затича по утъпканата снежна пътека. Десет минути по-късно, когато спря да си поеме дъх, можеше да се отдаде на мисли за видяното. Направи това с удоволствие, примесено със страх, защото подобни вълнения досега бяха предхождали все големи промени в живота му — така се чувстваше, когато срещна Ана, така се чувстваше, когато Дани пристъпваше за първи път в дома им. Замаян. Опиянен. Трябваше да се залови за нещо, за да не падне. Тогава изневиделица го връхлетяха други мисли, чужди мисли. Напоследък се усещаше все по-излишен в отношенията между Дани и Ана. Те страдаха, обичаха и изобщо се чувстваха в свой собствен свят, само на тях двамата. В него за Илия не се виждаше свободно място. Тук обаче, в музея, и по-точно пред картината с кървящите вени, Илия за миг се видя като в огледало. Той, музейният уредник, който доскоро беше застинала картина, оживяваше. Но което беше необичайното — и огледалото му също. Нямаше да миряса, докато не разгадаеше тайната на това оживяване.

14.

Ана беше избрала да работи нещо, от което не се вълнуваше. Изборът ѝ не беше продиктуван от необходимост. Бяха успели да закупят апартамента, в който живееха, на безценица по време на едни от многото големи промени, когато цените на имотите още не се бяха покачили, и не се налагаше да работят за наем. Скромната заплата на Илия успяваше да покрива ежедневните им разходи, а парите от нейната, плюс тези от детския ѝ влог, заминаха изцяло за ин витро процедурите. Но Ана имаше нужда да се вижда с хора, да се занимава с нещо, което другите смятаха за необходимо, единствено за да не загуби почва под краката си. Работата я свързваше като с невидима нишка за реалността, или по-скоро с онзи свят, който единствено изглеждаше приемлив. В него тя можеше да занимава ума си с достатъчно глупости и така да се укрива от собствения си ад. Оказваше се, че лицето ѝ за пред света не бе маловажно за нея. Като че ли ако останалите не подозираха за малките ѝ лудости, имаше шанс тези нейни преживявания да останат плод само на въображението ѝ. До това свое външно лице тя прибегваше винаги когато се чувстваше изгубена. Ако можеше да се опре на познанията си по европейски проекти или на административните си умения, то знаеше, че нямаше да се саморазпадне напълно. А това беше за нея по-добре от нищо.

Позицията ѝ в Комисията за финансов надзор беше административна — тя уреждаше командировките на експертите и се занимаваше с координацията по европейски проекти. Противна на същността ѝ, тази работа ѝ отнемаше точно толкова, колкото ѝ даваше. В нея тя не трябваше, а и не можеше да се задълбае в едно-единствено нещо, да го изучи докрай, да се „накисне“. Налагаше се да си играе на кукловод на пътуващ театър. В работа от този вид тя не се справяше добре, забравяше или не изпълняваше коректно задълженията си. Но лутанията ѝ из офис пространствата представляваха за нея ежедневно спасение от собствените ѝ мисли. Ана се чудеше дали другите изпитват подобни чувства — изглеждаха така, все едно приемаха много сериозно работата си. Може би техните външни лица бяха дори

по-сполучливи от нейното, или просто не им се налагаше да носят подобно бреме. „Да си сляп за вътрешния си свят понякога е истинска благословия“, си мислеше понякога тя.

Първите години Ана възприемаше работата си в Комисията именно като другата страна на везните — като необходимост да уравнирява вътрешния си свят. Така беше, докато не осъзна, че другият край на везните не може да извършва само тази функция. Той си имаше своите нужди, самооживяваше и си присвояваше нови функции. „Какво искаш?“, упрекваше се сама. „Подобно нещо можеш да направиш само с наркотици.“ Не че не ѝ беше минавало през ума, но смяташе, че ако се надруска, не само няма да отвори шестото си сетиво, ами и ще затвори останалите пет. Разбира се, тя не мислеше по този начин, защото беше глупава. Просто никога не беше опитвала.

Некласическата психотерапия ѝ се струваше едно от средствата, с които да го постигне. Беше чувала за огледалната терапия, при която се гледаше в огледало в продължение на часове, докато не се разплачеше и разсмееше след това. Ана, която упорито отказваше да идат на психолог, започна именно с нея, след това продължи със смехотерапия, при която се смееше в група, йога, пясъчна терапия, при която я покриваха с пясък, за да се затопли всяка частица от тялото ѝ равномерно. Бойните изкуства също ѝ послужиха единствено за това. Тя избираше тези методи, защото онова, от което се страхуваше при класическата психотерапия, беше обратната връзка от друго човешко същество. Тя запушваше ушите си, затваряше очите си, защото единственият глас, който можеше и искаше да чува, беше нейният вътрешен. Понякога считаше това свое влечение за опасно, но не намираще изход, защото бърникането на чужди хора във вътрешния ѝ свят я изпълваше с ужас повече от всичко.

Когато видя, че никой от методите не помага, се записа на фитнес, започна да кара колело и да излиза в планината всеки уикенд. Но колкото повече бяха заниманията ѝ, толкова повече се измъчваше. Стигна дотам, че не си оставяше свободна минута от страх да не започне отново да мисли за нероденото си дете.

Тогава един ден Ана обядва с колежка в мола. Нямаше свободни места и седнаха на неразчистена маса. По нея се търкаляха пластмасови чинийки и една листовка. Ана започна да се храни разсеяно, защото мислеше за някои проблеми в работата си. Загледа се

в листовката и механично я разгърна. Там тя прочете за семинара по холотропно дишане и скришом от колежката си прибра листовката. По-късно въщи я препрочете няколко пъти. В нея се предлагаше човек да отвори сетивата си за Магичното и да последва копнежите на сърцето си.

Можеше ли да си покопнее или порее, без риск от това някой да я анализира? Може би така щеше най-сетне да избяга от натрапчивите си мисли за безплодието. Да се види отдалеч. Реши, че няма да пропусне тази възможност и ще посети една от сесиите идната събота.

15.

Сесията започна с кратко представяне на концепцията за холотропното дишане изобщо. Ана слушаше внимателно, за да види дали би могла да разчете път или схема, по която да върви, за да постигне целта си. Хареса ѝ, че нямаше подобно нещо. Както и да го увъртаха, нито водачът на групата, нито психотерапевтът, който бяха осигурили, можеха да направят нещо, ако нещата излезеха извън контрол. Разясниха на групата, че в момента, в който някой се почувстваше зле, веднага можеше да прекрати дишането и за няколко секунди отново щеше да се пренесе в реалността. Но Ана беше сигурна, че никой не можеше да го гарантира.

Подписа декларация, че не страда от куп изброени болести, нареди се в кръг и се представи, без да споменава за проблема си. След това групата се раздели по двойки. Ана стоеше и чакаше да бъде избрана. Истинската сесия още не беше започнала, а тя вече се гледаше с други очи. Избра я дребна жена със същия пръстен като нейния. Щом го съзря, Ана моментално реши, че я очаква нещо изключително. Опровергаваше подозренията си едно по едно, методично, като дете, което къса лист хартия на малки парченца, и на по-малки и малки. Накрая остави няколко, които не успя да унищожи.

Всички дишащи се покриваха с одеяло, за да не измръзнат. Те затваряха очи и дишаха дълбоко. Учестеното дишане трябваше да продължи, докато те самите преценят. Ако се почувстваха зле, трябваше да уведомят своя ситър. На Ана ѝ се стори, че няма да има никакъв проблем с тази роля — дори ѝ се радваше. Не, тя не планираше да се подготвя за собствената си сесия чрез съпреживяването. Тя бягаше, връщаше се отново зад стените на собствения си ад, където ѝ беше познато горещо. Дамата, която Ана обгрижваше, навлезе леко в състоянието, към което се стремяха. И докато другите ставаха, танцуваха или просто се клатеха, тя почти не помръдваше. Малката ѝ потна длан държеше тази на Ана здраво като златна гривна, която не можеше да свали. Тази жена имаше нужда от нейните грижи, от нейното разбиране. Ана потъна в нейната сесия и

плака заедно с нея. През цялото време ѝ се искаше да защити това малко същество, което някой така безпощадно блъскаше в стената. На водача очевидно му се стори, че при нейната партньорка нещата вървят бавно, затова я хвана за другата ръка и ѝ даде тихо напътствия да усили дишането. Скоро жената така се разчувства, че накрая изкрещя. През това време Ана се зае да потисне погнусата от собствените си противоречиви чувства — искаше ѝ се да избяга, като преди изпит, а същевременно да опита — все пак беше чакала почти цял ден за този момент. Знаеше, че няма да позволи на страха си да я спре, но имаше и още нещо. Колкото искаше да се погрижи за тази непозната дама, толкова ѝ се искаше и да я смаже. Жената страдаше, а на Ана ѝ се искаше тя да страда много повече, да достигне до болката си и да не оздравее. Ана чувстваше завист. Всъщност знаеше, винаги беше знаела, че щеше да оздравява. Каквато и болка да си самопричинеше, след това щеше да превърже раните си. Ана се възхищаваше на хората, които прерязваха вените си и издържаха на изкушението да не ги превържат. Ако тази жена не оздравее, то щеше да бъде, защото не се бе превързала с бинтовете си сама. „Колко лесно може да се измъкне“ — си повтаряше Ана. „Правят го всички с извинението, че нямат избор.“ Не че Ана се чувстваше като човек с много възможности — просто не можеше да си позволи да се измъкне лесно. Знаеше, че винаги щеше да се спаси, и не можеше да забрави това. Точно от този свой ад бягаше тя — все правеше нещата така, че те неизменно продължаваха. Ако не виждаше в лицето на един човек съпруг, тя го търсеше в друг; ако не можеше да роди, тя осиновяваше дете; ако не можеше да разтовари енергията си другояче, тя мастурбираше. Имаше безкрайна поредица от пътища, по които можеше да поеме, всичките с безкрайно много разклонения. Без да знае, в този момент тя се почувства досущ като осиновеното си дете. Точно като Дани тя беше застанала върху слънчевия многопът и не знаеше по кой лъч да поеме. Но прошката имаше мирис и Ана вече го усещаше.

Когато дойде нейният ред, тя побърза да отиде до тоалетната, изми лицето си и се върна в залата. Нейната партньорка сега трябваше да ѝ стане ситър. Да държи ръката ѝ и да ѝ помага в процеса на потапянето. Ана се страхуваше. С какво можеше да ѝ помогне някой, който само държеше силно ръката ѝ?

Учести дишането си, поемаше дълбоко въздух, все по-дълбоко и по-дълбоко. Слушаше музиката и се опитваше да се приближи до мистичните преживявания, които очакваше да я споделят. Диша така около половин час, докато пръстите на ръцете ѝ и челюстта ѝ изтръпнаха.

Изведнъж повдигна леко пръстите си — не можеше да усеща допир, не можеше и да ги контролира. Тя бяха във въздуха и колкото и да се опитваше да ги приземи обратно към тялото си, отказваха. Отвори очи и ги видя — стояха си кротко върху корема ѝ. В миг ѝ причерня. Ана се хвърли в това усещане като парашутист, учести дишането си, в този миг и музиката се усили. Внезапно ѝ хареса да не може да контролира тялото си. Помисли си, че при нормални обстоятелства би се срамувала от това, но не и сега. Срамът се бе изпарил заедно със страха. Тя навлизаше все по-дълбоко и по-дълбоко в себе си и за първи път ѝ беше все едно дали щеше да се върне...

Беше пълна тъмнина. Погледна нагоре и видя слънцето да се процежда измежду скалите. Значи се намираше между два големи камъка. Това ѝ изглеждаше много познато, но къде другаде го беше виждала... Точно така — царството на Хадес в Беглик Таш! Опита се да мине през процепа, бързаше, защото очакваше, че камъните ще я притиснат. Те наистина се раздвижиха. Обзе я паника... една крачка, две... успокои дишането си, хвърли лентата, с която беше завързала очите си. Разплака се. Ана почти не чуваше ситърката си, която я успокояваше. Тежеше ѝ всичко, беше уморена до смърт. Смотолеви нещо, взе чантата си и си тръгна.

16.

Ана се прибра, побърза да приготви Дани за лягане, а след това се просна на спалнята и заспа за минути.

Дишаше тежко. Започна да потъва в гигантска колба и да вижда нещата уголемени. Тревогите ѝ отплуваха, вече можеше да прави каквото си поиска. Погледна навън.

Там беше истински рай: зелена градина, тичащи деца, почти изнасилена живопис. Ана седна в колбата си и зарея поглед през стъклото. Колко съжаляваше, че не може да излезе отвън! После чу познат мъжки бас зад гърба си. Преди да се досети чий е, усети как дланите ѝ се изпотяват, а устата ѝ се пълни със слюнка. Моментално свиване на стомаха и ударна вълна в мозъка. Обърна се и видя свой познат, който престана да вижда малко преди сватбата си. Той я гледаше, а тя се чувстваше като огнено кълбо, което ей сега щеше да се разпръсне в слънчев многопът. Замахна си с пръст наум, защото вече беше порицала този мъж като поредния, който щеше да размъти кръвта ѝ и да я остави да се пречиства сама, докато прави същото с някой друг. В този миг ѝ се прииска да е ледената кралица, която взема, каквото пожелае, а ако не може, убива мъжа. Засмя се на жалкото си его.

Но колкото повече се навиваше, толкова повече обръщаше посоката. Знаеше, че ще сгреша, знаеше, че това няма да доведе до нищо добро, но не можа да издържи на изкушението. Стана и се запъти към него. Всъщност вече не виждаше нищо друго. Приблужи се и го заговори. Той ѝ отговори с половин уста. Нямахте да разбере дали му бе вече безразлична или той не можеше да преодолее повелите на мъжкото негласно сътрудничество: „Не закачай жената на ближния“. Започна да се смее, за да разсее всякакви подозрения, че го сваля. Разговориха се, а после излезе с него. Илия тръгна по петите ѝ, но тя не му обърна никакво внимание. Качи се в колата на задната седалка, а мъжът седна отпред до шофьорското място. Илия остана на пътя. Изведнъж колата потегли, а те не спираха да бърбят.

Ана се усещаше превъзбудена, че той изобщо си говори с нея. Не чуваше думите му, но гледаше в устата му, изпъкналите вени по ръцете му, тила му... Ръцете му я побъркваха. Представи си как ги взема в своите. Изтри потните длани в панталона си и погледна дирите, които остави. Тялото ѝ беше в пълен шок от срещата. Вълните следваха една след друга. Надигаха се от долната част на корема и удряха в пръстите на краката ѝ. Този път нямаше да бяга. Призна му колко ѝ липсва и колко много го иска. Не го обичаше, защото не се чувстваше готова да направи всичко за него. Но дори и така, щеше ѝ се да си позволи да го има.

Тогава Ана се събуди. Сърцето ѝ още препускаше. Моментално съжали, че не продължи съня си. Направи няколко ядни опита да си го допредстави и след малко се отказа. Погледна часовника: беше 4.46. Очите ѝ свикнаха с тъмнината. Обърна се към Илия, който похъркваше до нея. Целуна го по челото и го прегърна, а той ѝ отговори в полуунес. Докато стоеше гушната в него, съвестта ѝ започна да я налага с всевъзможни камшици, но Ана я изхвърли с един удар. Мъжът от съня изобщо не беше всичко, което ѝ трябваше. Но притежаваше няколко неща, на които либидото ѝ трудно устояваше: вярваше ѝ повече, отколкото си вярваше сама, и вероятно можеше да я оплоди. Опита се да го квалифицира с неприятни имена. Беше вече 5.45. Стана. Знаеше, че номерът ѝ няма да мине. Щеше да си мисли за него първите два-три часа от новия ден. Мразеше се, защото никога нямаше да му се обади. Не за да не застраши брака си, не дори заради трудно преодолимото си честолубие. Мислеше си, че по тялото ѝ няма място за новите рани, които той щеше да пожелае да ѝ нанесе, без да имаше представа, че щеше да направи именно това.

Сети се за две опции да убие съня: да хване някоя книга или да се нахвърли върху мъжа си. Второто ѝ се стори по-здравословно, избра го след секунда колебание. Отново пожела това, което имаше, и то с такава сила, че не можеше да се сравни със смешното изпотяване на ръцете. Силата на Илия ѝ беше приятно плашеща, а любовта му — още повече. Когато свършиха, се къпа дълго. В ума ѝ изведнъж изникна неканен споменът за царството на Хадес. Не, не от това имаше нужда. Дани също нямаше да предотврати бурята, която се задаваше — него тя беше поставила в един здраво защит свят, без прозорци за

останалите й проблеми. Ана въздъхна. Оставаше й само да чака, за да разбере какво й трябва. Грабна хавлията и се запъти към кафеварката.

17.

В петък беше училищен празник и учителките се канеха да заведат децата в зоопарка. Дани пристигна по-рано на училище и се заигра с няколко деца, докато чакаха останалите да се съберат. Дворът се изпълни с хлапета, които тичаха, щипеха се, викаха. Автобусите чакаха пред училището и децата започнаха да се качват в тях, като се изпреварваха, тъпчеха и вдигаха врява. Майското слънце топлеше земята, а във въздуха се носеше тежък задух като пред дъжд. Децата се наредиха пред входа на зоопарка и веднага щом учителките купиха билети, се втурнаха вътре.

Дани вървеше кротко, без да разговаря с никого. Когато минаха край клетката на дивата котка, той откъсна стрък трева, провря го през решетките и започна да гъделичка животното по муцуната. Котето лениво завъртя глава на една страна, но Дани продължи да навира стръка в лицето му. Тревичката попадна в окото на котето, то се извъртя и се хвърли срещу клетката толкова неочаквано, че стресна всички. Дани подскочи и изпищя като момиче. Целият клас се разсмя.

— Какво? И вас ви хвана шубето...

— Пищиш като момиче — заливаше се едно едро момче, от което всички се страхуваха.

— А ти си глупак! — сви устни Дани.

— Кой е глупак бе, копеле такова — изсъска момчето.

Дани се засили, блъсна го с все сила и момчето падна. Сега всички деца започнаха да ги навикват, като очакваха двамата да се сбият. Една от учителките се намеси и ги раздели. Сгълча ги и продължиха към следващите клетки. Когато влязоха в голямо миризливо помещение, всички запушиха нос. Носеше се воня от животински изпражнения, а въздухът беше спарен и тежък. Последна в помещението беше клетката на лъва. Дани беше изостанал от класа и се приближи до оградата, като се облегна на стената до нея. Лъвът лежеше лениво и помръдваше уши, за да изгони мухите, които се лепяха по тях. През това време учителките разговаряха развеселени и

вдигаха по-голяма врява и от децата. Едрото момче погледна към тях, след това към Дани и се насочи към него.

— Падна ли ми... да видим къде ще избягаш — закани се то.

— Госпожо-о — кресна Дани, но момчето му запуши устата.

Дани се заогъва като хваната риба, успя да се отскубне някак и се провря през оградата. Момчето направи същото и тръгна към Дани, който се заоглежда трескаво. Не можеше да избяга. Изкрещя още веднъж, но учителките продължаваха да не го виждат. Погледна към лъва — той лежеше все така лениво. Едрото момче беше съвсем близо, когато Дани се метна върху решетките и започна да се катери нагоре. Хлапето ахна, излезе бързо през оградата и се втурна към учителките. Задърпа една за дрехата и ѝ посочи Дани. Той тръгна да слиза, но тогава лъвът се изправи и впери поглед в него. Дани се разтрепери, като не смееше да помръдне от мястото си.

Настана паника. Учителките започнаха да викат към него, едната се затича да потърси помощ. Децата се разпищяха. Дани отпусна единия си крак, като се опита да стъпи по-долу, но лъвът го проследи. Момчето бързо върна крака си обратно. Цялото му тяло се тресеше от страх. Лъвът и Дани не спираха да се гледат в очите. Всички бяха утихнали в очакване. Чу се шум откъм входа на залата, пазачът се затича към тълпата, а учителката, пребледняла като платно, ситнеше след него. Лъвът се обърна към тях, очите му се присвиха. Изведнъж той се извъртя и скочи към момчето. Захвана лицето му с едната си лапа през решетките и изръмжа. Дани се строполи на земята.

18.

Цялото му тяло и лицето му бяха омотани в бинтове. Ана стоеше до леглото му и тихо плачеше. Лекарят влезе и ѝ направи знак да се дръпне настрана.

— Очната ябълка е разкъсана, но орбиталната кухина се е запазила. Едно от ребрата му е счупено...

— Ще се оправи ли, докторе... — захълца Ана.

— Да, но трябва да обмислите възможността за протезиране на окото. Въпреки че здравото око ще поеме част от функциите на другото, липсата на очна ябълка има силен отрицателен ефект... при децата.

— Какво означава това? — изкриви лице Ана.

— Той може да живее и с превръзка на окото... но лично аз ви препоръчвам след време да се подложи на операция и последващо поддържащо лечение. Ако изберете операцията, с времето ще се налага изработването на серия протези поради растежа на детето. Това означава, че за да се поддържа симетричният растеж на меките и твърди тъкани на черепа, ще се наложи периодично да се извършват нови операции.

Ана се обърна, за да скрие сълзите си. Знаеше, че Илия няма да поеме отговорността за решението, което им предстоеше. Колкото ѝ харесваше тя да ръководи нещата у дома, толкова тази роля ѝ натежаваше, когато трябваше да се предприемат действия. Ако оставеше Дани с превръзка на окото, щеше да разсипе целия му живот. Другата възможност беше мъчителна за него, но обещавахе един ден той да изглежда като останалите. Това момченце, именно то я измести от мястото на заслужаващите съжаление. Сега всички щяха да се притесняват и грижат за него още повече. А кой щеше да помисли за нея?

Ана реши да се прибере, за да обмисли на спокойствие възможностите. Качи се в колата си, изключи радиото, отвори прозорците и шофира до вкъщи, потънала в мисли. Щом навлезе в кварталните улици, видя жена, която държеше момче на около

петнайсет за ръцете зад гърба му. Беше я виждала и друг път, но сега се вгледа в нея по-подробно. Физиономията му беше разкривена и то движеше краката си, без да можеше да ги координира. Никой не се грижеше за тази жена. Ана се вгледа в лицето ѝ, преди да завие към паркинга — искаше добре да запомни това бледо, съвсем не безрадостно лице. Не, Ана по-скоро би позволила съвестта ѝ да я изгризе жива, отколкото да се самоубие по този начин. После, когато се качваше в асансьора, отново се присети за лицето ѝ. Тази жена не се притесняваше за нищо, тя беше спокойна с онова спокойствие, което бе изписано върху лицето на мъртвец, грижливо подготвен за погребение. Хвърли чантата на дивана, събу обувките си, съблече се и се мушна в банята. Пусна хладък душ и се облегна на плочките. Как стигна дотук? Колко още трябваше да изживява? Идеше ѝ да зареже това дете, което не носеше нейната кръв и никога нямаше да я обича както онази жена, която го беше родила и захвърлила. Можеше ли животът ѝ да се разпадне повече от това... очевидно можеше. Стори ѝ се необичайно, но точно в този миг ѝ се стори, че за първи път между нея и детето ѝ се случва нещо истинско. И все пак не можеше да се откаже от сладостта на самоотмъщението... Ако се саморазрушаваше, грижите за Дани, които ѝ предстояха, щяха да са по-поносими, а товарът — по-лек. Така поне мислеше тогава.

Илия беше отишъл в болницата със закъснение и се върна у дома два часа по-късно. Беше звънял на Ана неколнократно, но тя не му вдигна. Когато се прибра, завари празна бутилка с водка и пълен пепелник с цигари до леглото ѝ. Тя спеше непробудно. Той се изкъпа, преоблече се и се върна в болницата.

19.

След като прекара цяла седмица вкъщи с Ана, докато Дани още беше в болницата, Илия реши да се върне на работа. Отвращаваше се от нея — тя беше станала истерично загрижена за Дани, а единственото, което правеше вкъщи, бе да пуши и пие. По пода се търкаляха десетки изпити бутилки, а в банята миришеше на повръщано. После се връщаше в болницата при Дани, сякаш нищо не се беше случвало през останалото време.

Дойде на работа рано. Влезе в залата и се приближи до картината с кървящите вени. Наведе се, за да види наименованието ѝ. „Ръце“, прочете той и погледна към дланите си. От картината продължаваше да тече и, изглежда, никой не забелязваше. Водата се стичаше по вените, които художникът бе издълбал върху изобразените ръце. Илия усети пот да избива по челото му — дали полудяваше? Може би тази история с Дани му се беше отразила зле.

— Г-г-г-господин директоре, т-т-т-трябва да говорим веднага. Спешно е! — заекна той и избърса отново потта по челото си.

Директорът първоначално не можа да забележи нищо, но после и той се вцепени, което на свой ред успокои Илия, защото щом и двамата виждаха това, то наистина се случваше. Директорът се провикна:

— Това е чудо! Света Богородице, това е чудо!!! — и падна на колене с широко отворени очи.

Три дни по-късно след разговор на директора с представителите на художника беше решено картината да не се изнася за неопределено време от галерията, поради „неяснотата около събитията, свързани с нея“. Когато се свързаха с мениджъра на художника, се оказа, че той нямало да има възможност да дойде и да види чудото, защото бил в болница — щели да му правят операция от апендицит. От друга страна, мениджърът изказа притеснението си от преместването на картината, защото не било ясно на какво точно се дължи „необичайното ѝ поведение“. Илия се изтощи от комуникацията си с мениджъра — още повече че трябваше да говори на английски, а това допълнително го затрудняваше. Той заеква много по телефона,

препотява се и когато най-сетне приключиха, единственото, което искаше, беше да си иде у дома. Тази вечер пропусна да посети Дани в болницата.

Няколко дена по-късно, без да обявява публично откритието си, Илия можеше да види софиянци, които се редяха на опашка. Тя се виеше чак до църквата „Александър Невски“ на около петдесет метра от касата за музейни билети. Работното време беше умишлено удължено, за да могат повече хора да видят чудото, а и за да се облагодетелства финансово ръководството. Представителите на художника изпратиха писмено решение картината да остане в София за неизвестен период от време и срещу по-голяма комисионна, тъй като единствено на тази територия „поведението й вероятно беше различно“, както неколнократно повториха, че това важеше само до идването на техен пратеник, след което щяха да вземат решение какво да сторят с нея.

Междувременно хора от близо и далеч се стичаха към музея. Посетителите имаха право на петнайсет секунди пред картината, в които често изричаха молитви, кланяха се или оставяха сгънати листчета с желания. Славата на Илия, пръв забелязал чудото, се носеше от уста на уста. Показваха го по новините в шест, седем и осем вечерта, а директорът го повиши в длъжност, която набързо измислиха.

* * *

Мина месец. Идеше Коледа. Картината все още се намираше в музея и събираше посетители, макар и по-малко. Дани беше преминал през първата си операция успешно и сега се чувстваше добре. Изкуственото му око изглеждаше безизразно, а по лицето му още личаха следи от ноктите на лъва. Реброто му зарастваше и вече беше започнал да се разхожда. Ана беше намалила пиенето и харчеше парите си за лекарства за Дани и дрехи. Беше отслабнала и изглеждаше по-красива от всякога. Слагаше си грим и носеше високи токове. Илия не смееше да се зарадва — страхуваше се да не би това да бяха първите признаци на особен вид лудост. Той се беше научил бързо да изгонва подобни мисли от главата си. Истината или онова, което той считаше за своя истина, му стърчеше като гърбица. Затова, когато тя

му натежаваше особено, той просто я сваляше. На това полезно умение го беше научило заекването му. В редки моменти се чувстваше дори благодарен на проблема си, защото смяташе, че без него не би могъл да понесе и минута от живота на нормалните.

Една вечер Илия мина по същата улица, по която се връщаше всеки път на излизане от музея. Сега той нямаше почти никаква работа, освен да раздава автографи, да кима и да се усмихва на чакащите. Когато това му омръзнеше, той влизаше в новооткрития си кабинет и се отдаваше на любимото си занимание — четене. Видя Мая и не я позна в първия момент:

— Как сте, помните ли ме? — изпревари го тя.

— Не — отвърна Илия кратко по навик, както правеше всеки път с непознати, за да прикрива заекването си.

— Аз съм дъщерята на Соня. Тя... почина.

— С-с-с-ъжалявам. Моите с-с-с-съболезнования — рече Илия. През последния месец той забрави да навести своята позната.

— Сега сте известен и всички ви обичат — продължи невесело Мая.

— Да, да... — прекъсна я Илия, — а вие к-к-какво правите тук?

— Ами, разчиствам апартамента. Оказа се, че го е завещала на мен. Доста е студено горе и е разхвърляно. Иначе щях да ви покана на кафе.

Илия побъбри още малко с нея и тръгна към дома. Искаше да съобщи на жена си, че тази година нямаше нужда да теглят кредит за ремонта, който бяха замислили. Беше предплатил на фирма за външна топлоизолация с пари от увеличението на заплатата си и нямаше да се налага да теглят банков кредит.

20.

От есента на злополуката до месец март Дани претърпя няколко операции по очната си протеза. По време на интервенциите Ана беше плътно до него, но веднага щом се пооправяше, тя отново започваше да излиза и да закъснява. Илия не ѝ задаваше въпроси. Той отбягваше да чува отговора ѝ не само защото подозираше какъв щеше да бъде, а защото грижливо отбягваше мисълта за излизанията ѝ.

Когато се събличаше, тя вече го правеше на полутъмно. Вероятно криеше пиянските си синини. Разсеяността ѝ достигаше до наглост. Беше уморена да се спотайва и да се грижи за останалите. Затова свеждаше тези две дейности до необходимия според остатъците от съвестта ѝ минимум. Вечер се къпеше дълго, слагаше вечерята и бързаше да се оттегли в спалнята. Не правеше секс с Илия — извиняваше се с упорита вагинална инфекция. Илия също не беше много настоятелен. Той беше погълнат от чудесата на картината с течащите вени и от внезапния журналистически интерес към него. Често се случваше до блока да го преследват журналисти. Ана много се дразнеше, когато ги срещаше. Тя се страхуваше да не разкрият пиянските ѝ разходки, защото това щеше да разруши мълчаливия дворец, в който живееха.

Не беше останала и следа от кроткото момче в Дани. Сега той се забъркваше в квартални интриги, пакостеше на съседите и биеше помалките деца. В детската група, която се събираше пред блок 258, го използваша като плашило на китайчетата, които неспирно се заселваха в квартала. Изкуственото му око му донесе неочаквана слава и то такава, че всички се бояха от него. Дани се възползваше от обществения страх и си спечели име на лош герой. В тази роля той се чувстваше много по-удобно, отколкото в старата. Изкуственото му око му даваше свободата да се държи грубо и у дома. Кой можеше да каже каквото и да било на осиновено дете с едно око? Ако отчаяното доволство имаше този приятен нагарчащ вкус, който момчето усещаше в душата си, то Дани беше доволен за първи път.

21.

Една сутрин пристигнаха работници с отводнителна помпа, която щеше да изпразни трапа от насъбралата се мръсна вода. Мъжете помпаха в продължение на два дни. Беше останала малко вода, когато помпата се запуши. След като се въртяха около нея в продължение на час, установиха, че причината за запушването са няколко средно големи езерни риби. Всички се учудиха от откритието. Как се бяха появили тия риби там?

— Да викнем телевизия — рече Дани, докато чистеше един от зъбите си с нокът.

— Защо? — попита Марина.

— Много си тъпа, да знаеш — разсмя се Дани, — защото има риби.

— Верно — обели очи Марина и след кратка пауза добави: — Ами, как да го направим?

— Влизаме в интернет и готово.

— Да де, ама как точно?

— Хайде у нас — загуби търпение Дани.

— Няма да ни повярват — рече Марина, докато двамата изкачваха стълбите.

— Тогава ще направим друго.

Двете деца влязоха у Анини. Дани имаше собствен ключ, а в момента у дома нямаше никого. Пуснаха компютъра и записаха нещо на лист хартия, откъснат от вестник. Върнаха се по стълбите надолу и влязоха в коридора на третия етаж. Дани натисна звънеца на една от вратите. Почакаха дълго и отново позвъниха. След малко се чу тътрене на чехли и вратата се отвори с трясък. Лъхна на застояло с примес на повърнато. Една чорлава червенокоса жена с червен пенъоар се изправи на вратата:

— Какво бе, деца?

— Идваме да ти кажем нещо за Спартак.

— Не познавам Спартак — рече жената и понечи да затвори вратата.

— Познаваш го — сложи крак на прага Дани, — просяка, който ни подпали.

— А-хаааа. Брей, пък си малък, а я глей как говориш... — разтвори кървясалите си очи пияната съседка от третия етаж.

— Сега е запушил помпата на работниците с риба! — продължи Дани.

— Ами с риба?! Ей, тоя мухльо ша ни изтребе... мамицата му аз ша...

Марина се дръпна назад, за да избегне плюнчените пръски. Децата не дочакаха покана и влязоха.

— Марина, слизаш до магазина и купуваш кафе и айран. Ако те питат за кого са — за баща ми.

— А пари?

— От общите.

— Добре — ококори се Марина, удивена от бързата реакция на приятеля си. Тя държеше джобните им пари заедно и се подчиняваше на Дани, без да му мисли много, защото останалите деца изолираха както него, така и нея — не защото имаше изкуствено око, а защото приличаше на момче.

След десетина минути Дани обгрижваше червенокосата така, както малко възрастни биха могли:

— Кафенце... Моля, за любимата ни леля...

— Наска. Казвам се Наска. Едно време бях хубавица, на опашка се редяха пред вратата ми... а сега съм вдовица...

— Айранче? — прекъсна я Дани, който се опасяваше да не отклони вниманието ѝ в друга посока.

— Дай, дай... откъде го взе? — рече леля Наска, докато сърбаше шумно кафето си.

— Имаме си едни парички... събираме ги... с Марина.

— Че отде ги зимате?

— Ще ти кажа, ама ако обещаеш да направиш нещо за нас... — придоби тайнствен вид Дани.

— Дадено — освежи се съвсем леля Наска.

— Искаме да извикаш журналисти.

— Журналисти?!

— Да, кажи им за Спартак и как запуши помпата.

— Абе, на кой му дреме!

— На теб — нали искаш да го натопиш. И на нас...

— Защо на вас?

— Все едно, нали искаше да знаеш за парите.

— Да... парите — повдигна вежди леля Наска.

— Събираме капачки от пицарията, даваме ги на вторични и ни връщат парички.

— Че колко ще съберете с тези капачки?!

— Колкото едно шише водка за теб, ако звъннеш. Съгласна ли си?

Настъпи мълчание.

— Става — рече леля Наска.

Марина изръкопляска, а Дани изшътка шумно.

— Да действаме — рече той благо.

След малко леля Наска оправя косата си пред огледалото. После се запъти към домашния си телефон, като се клатушкаше между дивана и етажерката. Тупна на фотьойла и вдигна телефона. Погледна листа, който ѝ подаде Марина, и присви очи. Пресегна се за очилата на холната маса и ги нахлупи.

— Ало... въз... добър ден. Ги ти ви ли сте? Искам да съобща една новина... Прехвърлете ме де, добре... Чакам... Ами... искам да дойдете да видите как един просяк върши мизерии в краен квартал. (пауза) Не е интересно ли? Ами ако ви кажа, че в този блок живее Илия? Илия, който откри течащата картина... Да, да, в Надежда сме... блок двеста петдесет и... как беше... аха осем. Кой ми подсказва ли... Говоря сериозно, истина е всичко...

Дани отскубна слушалката от ръцете ѝ и затвори телефона.

— Това е достатъчно, сега остава да чакаме — рече той и се поизпъчи, както бе видял да правят по филмите, след като изричат тази реплика.

Два часа по-късно Марина слезе до магазина за кроасани и се върна с един широкоплещест мъж с изпито лице.

— Добър ден, къде е майка ви? — рече той на Дани, който отвори вратата.

Дани изгледа строго Марина и отвърна:

— Аз нямам майка. Но знам кого търсите — и се скри в полутъмния коридор.

Марина забеляза, че докато бе пазарувала в магазина, Дани бе опитал да въдвори ред в кочината. Беше напръскал с евтин дезодорант и миризмата бе станала още по-тежка.

— Направо влизайте — покани го Марина и забърза към кухнята да отвори прозореца.

Леля Наска беше намазала устните си с яркочервено червило, което излизаше от очертанията им.

— Здравейте.

— Добре дошъл — рече тя. Сега ще ви разкажа...

— Кафе? Чай? — предложи Дани.

— Ти ли ще ги правиш? — подсмихна се Боян Калугеров.

— Не... Марина.

Марина го изгледа сърдито, тръсна кроасаните на мивката и попита с фалшива усмивка:

— Кафе или чай?

— Нищо, не се притеснявайте. Да минем направо към въпроса. Кой е подпалил блока ви?

— Ше му кажа аз на него — оня прошляк — Спартак — леля Наска се опита да заприлича на раздразнена гражданка.

— Как го е подпалил?

Дани я изпревари:

— Зад блока. Той живее там и пали огън, за да се грее.

— Сега там ли е?

— Да, ако искате, мога да ви заведа.

Боян Калугеров се надигна.

— Кафе? Чай? Да ви уредя среща с Илия — рече леля Наска, но Дани побърза да изведе гостенина навън.

Спартак беше в свърталището си зад блока. Беше се проснал върху купчина захвърлени боклуци и хъркаше.

— Спартак, ставай — изкомандва Дани и реши, че много му отива да говори така.

След няколко по-сериозни опита да го събудят, най-после успяха, но се наложи Марина да го раздруса здраво за раменете.

— Направили сте опит за палеж на жилищен блок.

— К'во? — отвърна Спартак и разтърка очи с грубите си пръсти.

— Запалил си блока, вярно ли е?

— Бе, шо не си глеаш работата? — опери се Спартак, а край него се разнесе миризма на застояло.

— Ще извикаме полиция да те прибере.

— Па нека ме приберат, ще поседя на топло.

— Е, да де, и аз това исках да кажа. Ако разкажеш историята, аз ти гарантирам, че ще те приберат, и то задълго.

— А ти кой си?

— Аз съм... журналист. В затвора е по-добре от тая кочина.

— Хм... ама пиячка няма да има.

— Аз ще се погрижа да ти доставят — излъга Боян Калугеров.

Спартак се позамисли и рече:

— Става.

22.

Ана се беше сприятелила с един колега, който не говореше много, но за сметка на това пиеше. Болезнено ревнив, той душеше сприхавостта си в кани вино, докато се оплакваше пред Ана от вятърничавата си любовница. Ана обичаше да го слуша, защото глупостите му я развличаха. Мечтаеше си да е като него — най-големият проблем на този човек беше къде ходи гаджето му и кога се връща. Понякога Ана си представяше рая именно по този начин — ако най-големият ти проблем е ревността, значи си истински щастливец. Щом беше с колегата си, тя надяваше маска на недорасла тийнейджърка и се завърташе на глупавата му въртележка. Погълнат от собствените си чувства, той също не забелязваше Ана. За него тя не беше достойна дори за изповедник, но я използваше, защото наивно вярваше, че ако се доближеше до приятелката му, би могла да му снесе още информация, с която да смаже отново въртележката на смешната си ревност.

Един обед, докато се напиваха с вино и никой не слушаше излиянията на другия, Ана се изправи, за да отиде до тоалетната. Мина край телевизора с изключен звук и погледна към масата в дъното, където стоеше самотен мъж. Той беше вперил поглед в телевизора, сякаш можеше да чете по устни. Помисли си, че гледа към нея, и на свой ред го измери с поглед, но той продължаваше да блее в екрана. Тогава го позна. Вече не носеше дългата си руса коса и годините бяха оставили своя отпечатък върху му, но очите му бяха същите. Тези сини очи, които тя беше търсила през целия си живот в един или друг мъж. Съпругът ѝ беше със сини очи, всичките ѝ гаджета преди това също. Хвърли се на врата му, преди той да се опомни. Крум — нейната първа любов.

Стискаше го, а сълзите ѝ капеха по раменете му. Когато най-сетне успя да се отдели от него, тя отрони:

— Петнайсет години не сме се виждали. Цели петнайсет...

След това, без да го остави да продума, тя обсипа лицето му с целувки. Той я отдръпна от себе си. Нима я беше забравил? Толкова

години повече по него, толкова години се надяваше в сърцето му да се пробуди искрица за нея. Но не — той остана студен към нея, докато не я изгони. Дори тогава тя го обичаше, даже го обичаше още по-силно. Да, беше готова да свали ризата от гърба си за този човек; да, беше готова да му намери любовница и да ги приюти в леглото си, както правеше, докато живееше в Студентски град. Да, беше готова да жертва доверието на баща си заради него — беше готова на всичко тогава. А сега той стоеше пред нея цял-целеничък.

Ана се върна при колегата си, запозна ги сухо и му каза да предаде на шефа ѝ, че няма да се върне на работа. После хвана Крум под ръка и двамата излязоха от заведението.

— Къде ще идем? — попита го тя.

— Чакай малко, днес трябва да свърша куп неща.

— Ще ги отложиш — нареди Ана, сама учудена от себе си. Преди петнайсет години, когато тя самата беше на петнайсет, никога нямаше да си позволи да изрече нещо подобно пред интелектуалеца — единствения в малкото ѝ градче, който четеше Стайнбек, слушаше „Кис“ и рисуваше къщи с невъзможни основи. Онзи, в който беше влюбена цяла махала с момичета. Нейният Крум. А тя се осмеляваше да му говори така сега.

В мислите ѝ той беше придобил изгладени очертания като керамична ваза. Отношението му към нея и жертвите, които беше направила, без никой да изисква това от нея — всичко беше забравено. Оставаха само сините очи — чисти като морето. В най-тежките си моменти тя се осланияше на тях и рисуваше отново образа му в мислите си. Но тези рисунки нямаха много общо с човека пред нея сега. За миг ѝ се прищя да избяга — от него и от себе си. Днес щеше да изтрие рисунките си завинаги. Чувстваше се като убиец миг преди да стовари нож върху жертвата си.

Вървяха безмълвно, докато намериха заведение и се настаниха. Гледаха се дълго, а после се разплакаха — като деца. Плачеха за безгрижното детство, плачеха за другия и за себе си. Целуваха се, прегръщаха се както никога. За няколко часа Ана получи всичко, за което беше копняла толкова дълго. Мислеше си, че няма да позволи на Крум отново да се изплъзне от живота ѝ, но знаеше, че нищо не може да я задържи при него. Чувстваше се така, сякаш изневеряваше на рисунките си, които никога не я напуснаха през годините на неудачи.

Той не можеше да ѝ даде много сега — идеше ѝ да го убие и да ходи всеки ден на гроба му до края на дните си. Този човек съсипа младостта ѝ, но без тази съсипана младост тя никога нямаше да бъде това, което беше сега. Ана не се чувстваше жертва, макар да не харесваше нещата, които се бяха случили с нея. Не обичаше и собствената си компания, но сега за първи път ѝ се случваше да мисли за себе си като за ценно същество, или по-точно като за най-ценното в живота ѝ. Не би разменила себе си за някой друг, дори и да ѝ предложи куп деца.

Крум хленчи в продължение на осем часа. Сменяха каните с вино, ходеха до тоалетната и отново се връщаха. Когато ставаше, Ана винаги вземаше дамската си чанта — в случай че решише да избяга. Но всеки път се връщаше на масата. Смяташе, че ако иска да изтрие картините си, трябва да изтрие докрай.

23.

Тази вечер Ана се прибра късно вкъщи. Легна до мъжа си и заспа. Щеше да остави обясненията за сутринта, макар вече да вярваше, че няма нужда от тях. Напоследък Илия беше погълнат от работата си. Прибираше се късно, а сутрин излизаше рано. Почти не разменяха думи, сякаш не се забелязваха. Бързаха да привършат с грижите по Дани и всеки потъваше в собствения си свят.

— Снощи срещнах Крум — рече Ана, докато вареше сутрешното кафе.

— Онзи Крум, за когото си ми разказвала ли? — попита Илия след кратка пауза.

— Да.

Ана изсипа разказа си за Крум, като грижливо отстраняваше моментите, които смяташе за неподходящи да споменава. Родителите му били починали, а той се бил грижил в продължение на десет години за тях, колко състарен изглеждал и как не го бе виждала цяла вечност. Илия я слушаше безучастно, но кимна няколко пъти, за да не може тя да заподозре, че изобщо не я чува. Ако това се беше случило преди година, той най-вероятно би се отдал на ревността си. Но не и сега. Тръпки преминаха по тялото му. Беше изстинал дотолкова към нея, че не го касаше какво се случва. Той мислеше, че Ана няма да му изневери. Никак не искаше да си я представи в тази светлина, макар напоследък да забелязваше промените в облеклото ѝ. Тази жена, която се беше превърнала в светица за него по време на опитите да забременее, тази силна жена не можеше да се отдаде на подобна низост. Илия ѝ направи знак да замълчи, приближи се до нея и я целуна.

— Обичам те — каза, без да заекне.

— И аз — отвърна Ана, а очите ѝ се напълниха със сълзи.

В следващите две седмици Ана си беше взела болничен, като почерпи обилно личната си лекарка за услугата, която получи. Никой от домашните ѝ не знаеше за това. Ана излизаше по същото време сутрин и се прибираше по същото време вечер. Дните си тя

прекарваше с Крум — пиеха кафе, разхождаха се и един следобед даже си свиха малко марихуана, която той успя да намери от някакъв негов приятел. Ана го слушаше и гледаше, но колкото повече време минаваше, толкова повече тя се отегчаваше. Опитваше се да не обръща внимание на това, докато един ден той не ѝ предложи да идат в квартирата му. Ана отказа и си тръгна още по обяд. Искаше да остане насаме със себе си. Цял живот беше мечтала за този миг, дори бе пазела тази мечта за моментите на най-черно отчаяние. И сега, когато това ѝ се случваше, тя отказа. Все още не знаеше защо, в много случаи, когато ѝ се налагаше да взема важни решения, тя не следеше как се случва всичко. Но първо изпълняваше действието, а след това анализираше какво бе имала предвид. Беше се съсредоточила върху вземането на решение, беше обмислила всичко по най-бързия начин и сечеше. Едва впоследствие щеше да намери време да облече действията си в подходящи причини, пък защо не и думи.

Причината. Той, заедно със сините му очи — всичко това беше започнало да ѝ досажда. Ана не искаше да се връща назад, макар да вярваше, че подобно завръщане можеше да ѝ бъде от полза.

След предложението му тя не му се обади цяла седмица. През това време откъкваше любимия си колега, за да се напиват всеки обед. После се шляеше по изложби и паркове. В последния ден от болничния той беше довел свой приятел от детството. Тримата изпиха по няколко бири, после Ана си тръгна с приятеля му и се прибра едва на следващия ден.

24.

Ана влезе в сумрачната стая и седна на трикрако столче. Бръкна в чантата си, извади мобилния си телефон и го изключи. Пое чашата с двойно уиски, която ѝ подаде Стефан. Постави я на бюрото, изгаси лампата и се съблече. Ръцете ѝ се разтрепериха. Тя се обърна към чашата, хвана я и я изгълта до дъно. След това захапа устните му и прокара ръка по слабините му. Ръцете му бяха много силни и това ѝ хареса — тръпки преминаха по цялото ѝ тяло. Слаба като мишка, която всеки момент могат да смажат — само при мисълта за това можеше да свърши, преди да бе свалила дрехите си. Съблече се срамежливо, но когато остана гола, се почувства по-силна. Прегърна го, а той я повали на земята, както четеше в арлекинчетата, когато беше малка. Тя отпусна влагалището си и се отдаде на удоволствието. Колкото по-бързо го правеха, толкова повече тя забравяше за всичко, което беше. Първо мъркаше, после ръмжеше, а накрая крещеше. Едва когато преминаха първите вълни от оргазма ѝ, помисли да отдели Стефан от себе си и да се плъзне надолу. Искаше да му се реваншира, като нагълта члена му. Понечи да го направи, но той я хвана за косата и я върна обратно. Ана изпищя от болка и удоволствие. Не можеше да размени две думи с този непознат, в чието легло нахълта няколко часа след като го видя. Но той я обладаваше така, както ѝ беше нужно сега. Когато се развидели, Ана се беше излегнала изтощена с разтворени крака срещу прозорците. Слънцето се показва между двете сгради отсреща. Тя се разкрачи още повече. Искаше да поеме лъчите с влагалището си. Стефан я притегли към себе си в полуунес. Надигна се отново и проникна в нея. Ана свърши почти веднага.

После тя се изкъпа, включи мобилния си телефон и се облече. Не се обърна, преди да излезе, защото знаеше, че ще се върне отново. В таксито отвори прозореца си, защото искаше да се отърси от миризмата на Стефан, която беше полепнала по дрехите и косите ѝ.

Шофьорът ѝ говореше за задръстванията и ремонтите на шосетата, но тя му направи знак да замълчи. След това каза:

— Казвам се Ана.

Мъжът я погледна и попита дали има с какво да плати. Ана се изхили с цяло гърло, накара го да спре и хвърли двайсет лева на седалката. Тръгна по тротоара, а шофьорът я настигна с колата и забави.

— А искаш ли да знаеш как се казвам аз? — попита той и ѝ намигна.

— Не — отвърна Ана и махна на второ такси.

25.

Илия беше тръгнал за работа и ѝ беше оставил бележка. Ана захвърли чантата на дивана и я прочете:

„Заведох Дани на училище. Ще го вземе съседката.
Надявам се, че си добре.“

Беше ѝ звънял над дваисет пъти, сякаш предчувстваше какво се беше случило.

„А можеше просто да излезе и да ме потърси“, помисли си. „Но може би вече е свикнал, кой знае...“ Тя прекара по-голямата част от деня в банята и пред огледалото. Прави си прически и обезкосмява краката си. След това се лакира и легна на дивана. Илия я намери заспала така едва привечер. Изпрати Дани в детската стая и се приближи до нея.

— Къде беше? — попита той, без да я докосва.

— Навън — отговори Ана и се усмихна едва доловимо.

— С-с-случи ли се нещо? З-з-защо не се обади отново? — избухна той.

— Да, случи се.

— Какво?

Ана стана и отиде в другата стая. Илия я последва.

— О-о-обличаш се като курва, не се прибираш по цели ноци. Само аз-sss се занимавам с Дани... Какво, по дяволите?

— Казвам се Ана — обърна се рязко тя към него, а в очите ѝ светна стъклен отблясък. След това сниши глас. — Обръщай се към мен по име.

Илия я хвана за лакътя и я раздруса. Ана се изхлузи, надяна чехлите в коридора и изхвърча навън. Илия я настигна бос пред асансьора.

— Т-т-този път няма да избягаш. Или ще говориш с мен, или ще подам м-м-молба за развод — стисна зъби той.

Ана се разплака и го прегърна. Отпусна се в прегръдките му и той я внесе у дома.

— Моля те, не ме разпитвай — рече тя и се смали още повече в ръцете му.

Илия я постави на леглото като скъпоценно украшение, зави я и легна до нея.

— Какво ще правим? — прошепна й.

Ана изпита смесица от съжаление и отвращение към него. Плачеха и двамата, връщаха се към предишното си заедно. Навикът им да споделят бездетието си беше по-силен от слънчевите лъчи, които ги озаряваха. Стана й тъжно и Ана се сви върху гърдите му. Тогава Дани се покатери при тях и също ги прегърна. Ана остави сълзите си да потекат, без да ги бърше. Нямаше да го прави повече. Не дължеше нищо никому, дори на Дани, който и без това щеше да има ужасна съдба, ако не го бяха осиновили. Беше решила да се издължи на себе си. Щеше да прави всичко, което й хрумне — всъщност тя отдавна го правеше. За първи път от години Ана посрещна спокойно съня.

26.

Докато Дани и Марина подскачаха край Боян Калугеров, той отвори багажника на фолксвагена си и извади стар найлон оттам. Постели го на предната седалка, а Спартак се клатушна и седна. Автомобилът мигом се изпълни с миризмата му. Боян Калугеров потегли и докато излизаше от паркинга, отвори предните прозорци. Апартаментът му в Слатина беше на втория етаж, неремонтиран отдавна, в стара кооперация със стаи с високи тавани. Боян живееше там сам. Преди години бе направил опит да се задоми с красивата си червенокоса приятелка, но тя не можа да издържи на непрестанните му закъснения в работата. Две седмици след раздялата той нае проститутка, за която се абонира, за да го обслужва редовно. Боян чистеше апартаментата си само преди да я приеме — други гости не канеше.

Сега мястото приличаше на кочината на Спартак, като се изключат две неща: миризмата и банята. Двамата мъже се вмъкнаха в сумрачното антре, а Боян Калугеров нареди на Спартак да се съблича направо там и да влиза в банята. Журналистът се събу, нахлузи чифт износени чехли и се затътри към хола, където се намираше големият му гардероб.

Водата зашуртя, а домакинят реши да надзърне през откритата врата. Спартак обитаваше здраво тяло, но занемарено от непрестанните запои. Боян реши, че е най-добре първо да изхвърли старите му дрехи, защото миризмата им скоро щеше да завладее тясното жилище. След като извади свои дрехи, седна на дивана и запали цигара.

Спартак се измъкна гол от банята и нахлу в хола. Боян му метна стара хавлия.

След половин час Спартак изглеждаше чист и сух. Зениците му блестяха, макар напуканите капиляри около ириса му да издаваха пиянските му навици.

— Сядай.

— Не мога да се позная — оглеждаше се Спартак, който не помнеше откога не бе влизал в баня.

— Кафе?

Спартак кимна и щом Боян Калугеров се запъти към кухнята, побърза да се усмихне на себе си. И той не помнеше откога не бе правил кафе за някой друг. „Ще те покажат по телевизията, дърта маймуно“, помисли си прошлякът и се облегна в стария фотьойл. Когато се разнесе ароматът на кафе, Спартак вдиша шумно.

— Така... кажи ми първо... откога живееш на пътя? — разгърна страниците на тефтера си Боян Калугеров и отмести чашата с кафе встрани.

— Не живея на пътя. Имам си дом.

— На това дом ли му викаш?

— Да.

— Добре, откога живееш там?

— Откакто ме изгони жената.

— А тя къде живее?

— В блока.

— В същия?

— Да.

— Аха. И ти защо остана в тази дупка зад блока?

— Това не е дупка — скочи Спартак и размаха ръце.

— Откога живееш там? — продължи Боян.

— От две години — Спартак седна отново.

— Предполагам си запалил огън, за да се постоплиш...

— Да — рече тихо Спартак и очите му угаснаха.

— Има ли още нещо? — попита неуверено журналистът.

Настъпи мълчание.

— Има... исках да подпаля блока и жена ми да изгори в него.

— Това е сериозно признание, но мисля да не го включа в репортажа, защото... ще те осъдят за умишлен палеж — продължи Боян, все едно поучаваше дете.

— Благодаря — каза Спартак и реши, че този човек е първият, който заслужава да чуе цялата история.

— Сега... — Боян Калугеров не знаеше как да продължи. — Мисля, че това е достатъчно, за да те опандизят.

Спартак се поразмърда върху фотьойла, чертите му се изопнаха, наклони се напред. Тресеше го жажда.

— Запалих огъня, първо се сгрях на него, а после си викам, дай да подпалия тоя въшлив блок с въшливата ми жена. После стана много бързо, огънят се разрасна, подпали едно дърво и оттам... вече не можех да го спра. Първо се запали десният ми крак... сигурно е било от вятъра. После цялата ми дясна страна гореше. Знаех, че има гъол от изоставения строеж зад блока. Хукнах натам. Сkochих.

— И не се удари?

— Не, ровът е дълбок. Под водата се случи нещо много странно. Видях риби, много риби, които отваряха усти към мен. Бил е Бог, той ме е спасил. Обещах си, ако оцелея, да направя всичко възможно на мястото да направя басейн, нали ме разбираш. И в него да плуват риби, риби...

Спартак се облегна назад и затвори очи. След няколко секунди дишането му стана по-тежко и той се унесе. Боян Калугеров тихо излезе от хола. Той отиде в кухнята и се залови с пълната мивка чинии. После изми банята. Седна пред компютъра и стоя до три през нощта.

През следващите месеци Ана продължи да се среща със Стефан. Правеха си кратки сесии след работа и през обедната почивка. Той не работеше близо, но местоработите им бяха до станции на метрото. Затова можеха да се придвижват бързо към квартирата му. Щом приключе, Ана се обличаше бързо и си тръгваше все така, без да се обръща.

Илия си позволи да се погълне от мистериите на картината с кървавите вени, както и от ремонта на жилището им, който беше планирал за лятото. Той вече знаеше какво точно се случва с Ана, но продължаваше да крие главата си в пясъка като щраус, който не иска да вижда заплахата. Двамата бяха редуцирали семейната си комуникация до грижите около Дани. Почти не се поглеждаха, сякаш ако го стореха, и последният конец, на който се крепеше любовта им, щеше да се скъса.

Илия беше събрал пари, с които смяташе да поръча външна изолация на северния им апартамент и да присъедини една от терасите. Очакваше го много работа, а Ана трябваше да се върне при родителите си в Плевен заедно с Дани. Когато планираната дата настъпи, Илия ги заведе до автогарата.

— Предполагам, че около месец ще ми стигне — рече той виновно.

— Отпуската ми е долу-горе толкова — отвърна Ана, без да го поглежда.

— Грижете се един за друг.

— Да, разбира се — Ана го погледна и бързо отмести поглед, защото очите ѝ се напълниха със сълзи. — Ти също се гледай.

Автобусът потегли, а Дани не спираше да бърбори. Унесена, Ана му отвръщаше с полууста. Искеше да запомни всяка подробност от тези мигове — те бяха последните, които я свързваха с познатите неща. Погледна раменете на Илия през полутъмните стъкла. Бяха се отпуснали така, все едно носеха непосилно бреме. Косата му се

полюшваше от сутрешния летен ветрец. Дожаля ѝ за него — не беше заслужил това, което тя му причиняваше.

Плановете му за ремонт като че ли влошиха нещата. Той градеше и поправяше старото, а тя единствено разрушаваше. Дожаля ѝ за семейството им. Докато се срещаше със Стефан, Ана упорито избягваше да мисли за Дани. Тя се чувстваше отговорна и за него. Нищо добро не се случваше на осиновено дете, ако семейството на осиновителите му се разпадаше. През последните месеци Ана го беше оставила на самотек, без да подозира, че Дани се възползва напълно от хаоса в живота ѝ. За онова, което се случваше в душата му, щеше да мисли сега на спокойствие. Искаше да се отдалечи от София, да иде някъде, където да остане насаме с мислите си. Знаеше, че родителите ѝ щяха да ѝ досаждат неуморно, но разчиташе на самотните нощи, в които щеше да бъде недосегаема за всички.

Когато Илия се смали и изчезна зад завоя, Ана се отпусна на седалката и сълзите ѝ потекоха сами. Не, тя не жалееше толкова за Илия или за Дани, колкото за себе си. Беше ѝ пусто, сякаш душата ѝ отдавна я беше напуснала. Внезапно ѝ се прииска да не беше срещала Стефан. Не заради този дървен глупак, а защото той се оказа случайно на точното място и по точното време, когато вратата към дълго затворения ѝ вътрешен свят бавно се отваряше. Ако не беше той, щеше да бъде някой друг, ако не беше някой друг, щеше да бъде някой още по-друг. Устата ѝ се напълни със слюнка. Не беше загубила себе си. Въпреки пустотата, която я изяждаше, тя все още се забавляваше с мислите си. „Мисля, следователно съществувам. Декарт е бил гений“, рече си полугласно тя.

Надписите на филма, който се опитваха да пуснат на дивидито, потекоха. Дани се настани на седалката си, отвори чипса си и прикова поглед в екрана. Ана обърна глава към прозореца, през който сивите улици се губеха в смог. Тревите, веднъж да излезеха от София и да се ширнеха полята с тревите — единствено тях искаше да гледа.

28.

Дани следеше екшън филма безучастно. Не можеше да спре да мисли за мишките си, за които никой от родителите му не подозираше. Беше събирал от джобните си в продължение на две седмици, за да си ги купи. Марина му даде от своите събрани пари, за да доплатят заедно клетката. Трите мишки бяха малки колкото топчета за тенис, черно-бели, и по цели дни кръстосваха от единия край на клетката до другия. Двете деца не попитаха родителите си дали могат да ги гледат у дома. Отговорът им беше предварително ясен. Затова ги скриха на стълбището между четиринаisetия и петнайсетия етаж. Там, на спокойствие, можеха да сменят стърготините им, когато всички отидеха на работа. Преди да тръгнат за Плевен, Дани беше издебнал момент, в който Марина я нямаше. Тогава той отиде до клетката, отвори я и смени стърготините на мишките. Затвори вратичката грижливо и слезе пеша по стълбището. Асансьорът работеше, но той не се качи в него. По пътя надолу го връхлетяха мисли за слизането. То не можеше да се случва изведнъж — ставаше бавно, стълба по стълба. Нямаше начин да е било друго с родната му майка. Онази жена с перлените коси, неговата майчица — тя не беше изстинала към детето си изведнъж. Всеки ден, докато е бил в корема ѝ, тя е изхладнявала бавно към него. Накрая го бе изгонила от топлото му място и сигурно го бе оставила при себе си още няколко дни. Не можеше да си я представи другояче — тя сигурно милееше за него тайно, защото никой не ѝ позволяваше да го открие отново. Как иначе щеше да се въздържи да не му се обади? Напоследък Дани едва дочакваше утринта, за да изпрати родителите си на работа и да се върне отново при любимите си мишки. Беше се зарекъл да не ги изоставя, каквото и да се случваше. А сега направи точно това — нямаше избор, трябваше да замине с Ана към Плевен. Но той не спираше да ги обича и да мисли за тях. Сигурно и неговата майка, тази прекрасна жена, го обичаше, но не можеше да го открие. Дани си я представяше затворена на последния етаж в кула, пазена от зъл змей, който не ѝ позволяваше да отгледа детето си. Много му харесваше да я фантазира по този

начин. Животът му наистина беше като в приказка. Сигурно всяко дете би мечтало да е на негово място, но не и той. Да четеш приказките вечер под пухените завивки бе едно, а да живееш в приказка с непристъпна кула и змей, които отделят майка ти от теб — съвсем друго. За всеки случай това съвсем не беше забавно.

И все пак такива неща не преживяваха всички деца. Както и в приказките — лошотии се случваха на най-достойните и най-невинните. Може би за да станат герои, какъвто бе той — малкият Дани. Но не герой искаше да бъде той, а разказвач на собствената си приказка. Героите трябваше да изпълняват хрумванията на автора, да преминават през изпитания и да постигат всичко благодарение на себе си или съдбата. Това уморяваше Дани. Искаше да може да посочва с пръст към нещата и те да се променят веднага, както го умеят най-големите магьосници на планетата.

Така замислен Дани беше стигнал до първия етаж, а после беше излязъл през входа. Тогава две баби стояха на пейката, едната от тях — баба Маря. „Досадници — сигурно ще кажат на Марина.“ В главата му се запремятаха лъжа след лъжа, които трябваше да бъдат достатъчно достоверни пред онази малка глупачка, приятелката му, когато го попита къде са мишките. Сети се как малко преди пожара скришом бяха взели кофата с езерната риба, уловена от баща й. Той беше ходил чак до Боянското езеро, за да улови малките рибоци. Още не беше решил дали да ги изпържат, или да ги погледат известно време в празната от година колба. Дани и Марина измъкнаха кофата от банята, докато той пиеше бира с някой от пияниците пред блока. След това хвърлиха рибите в язовира, като си мислеха, че там езерните създания ще си живеят също толкова добре. Все пак това беше язовир Спартак. После цял ден празнуваха своята нова аура на спасители. Двамата пакостници, най-презрените от всички деца, идиотчетата на блока, носеха скрита добрина в сърцата си. В собствените си очи те бяха истински средновековни рицари. Не казаха на никого какво бяха извършили и тази тяхна тайна ги сближи още повече. Без ни най-малко да съжаляват за стореното, Марина стоически понесе побоя на баща си, а Дани — едноседмичното наказание да не играе на компютъра си — това, след като новината за откраднатата риба достигна от Марининото семейство до Ана. Двете майки се изпокараха и сега не си говореха. Но жертвата си струваше, така поне мислеха двамата

приятели. Може би рибите бяха оживели и си плуваха безгрижно в новия си дом. А ако бяха умрели — какво. „По-добре да умреш в гьол, отколкото да те накълцат на парчета в мивката.“

Унесен в размислите си, Дани стигна отново до язовир Спартак с клетката в ръка. Този ден нямаше да се гордее с делото си така сладко, както преди няколко седмици. Седна на земята, отвори клетката и погали отново мишките. Целуна ги и грижливо ги затвори. След това ги метна с всичка сила във водата. Гледа как потъват, а после се обърна и се прибра. С всяка крачка към блока раменете му натежаваха все повече. Значи това било, мислеше си Дани, а всяка стъпка му дотежаваше все повече. Испита съжаление към родната си майка и яд срещу съдбата си, многоглавия змей, който беше причинил раздялата им. Но едва сега, когато удави любимите си мишки, той за първи път се почувства толкова близо до онази, която го беше родила. Беше му мрачно и тягостно, но от днес нататък той можеше да направи всичко, всичко, каквото си поискаше. Да беше наред слънчевия многопът може би не беше чак толкова лошо. Можеше да поеме който път пожелае. Можеше и да не поема никакъв път. Достатъчно беше да има тази свобода.

29.

Телевизорът в автобуса продължаваше да бучи, но Ана вече не го чуваше. Всъщност дори беше благодарна на тази междуградска автобусна мода, която мениджърите на туристически агенции масово упражняваха. Ана беше убедена, че по-малко от десет процента от пътуващите гледаха филма, но предположенията ѝ бяха далеч от истината. От петнайсетината пътници имаше двама-трима, които не го правеха. Тя отдавна беше потънала в зеленината отвън и с частица от себе си, която беше оставила нащрек заради Дани, констатираше, че той кротува и тя може спокойно да се отнесе в своите светове. Спомни си мигове от детските си години — на село при баба ѝ, с която споделяха общата страст да посещават редовно гробищата. Родителите ѝ продължаваха да я оставят на село дори когато вече отдавна не го желаше. Всъщност не си спомняше някога да го бе искала. Може би отдавна, преди онзи праг, след който човек официално прекрачва от света на бебетата в този на децата. Затвори очи и се остави да потъне в хилядите пластове под себе си.

Беше тъмно. Зениците ѝ бяха привикнали и тя можеше да вижда предметите в стаята. Вагиналните ѝ сосове набъбваха като капки от стиснат лимон, който ей сега щеше да запряска. Не искаше да остане дете. Петнайсет години девственост вулканизираха тялото и духа ѝ.

Планът беше следният. Трябваше да изчака баба си и дядо си да заспят, да отвори прозореца към ограденото място с патките, да остави стол на леглото си, за да може да се изкачи на връщане... Вече чуваше отмереното хъркане на дядо си... Патките можеха да я осъскат и изпохапят, а после да се наложи да дава обяснения. Тялото ѝ потръпна конвулсивно при мисълта за нащърбените им езици.

Скок и бързо преминаване през нащърбеното. Бели гуменки и бели пера. Трескаво тичане между редовете с царевицата. Лай на куче, учестено дишане. Сърцето ѝ кънтеше водопадно.

Кръчмата гъмжеше от селяни. Влезе запъхтяна и го фиксира. Стоеше гелосан в ъгъла. Приблужи се до масата му под погледите на съседните маси:

— Колко?

— 200 лева.

— Много е — кратка пауза. — Добре... котето е мое до 5 сутринта.

— Дадено — чу собствения си глас.

Пръстта се забиваше като хиляди игли по босите ѝ пети. Беше захвърлила чехлите си до един кол в лозята край селото. Той я бутна да падне на колене, обърна я с гръб към члена си, прицели се внимателно, хвана косата ѝ на опашка, опъна я силно назад и се зае с ръгането. Проба 1, 2, 3... Проба 1, 2, 3. Ципата ѝ се съпротивляваше. От устата ѝ се стичаше слюнка, а тя не правеше опит да я спре. Циците и бедрата ѝ вибрираха като престоляло нишесте.

— Маmicата ти ще разклатя, кучко недна — ядоса се той.

Ръката му заопипва пръстта. Грабна камък с големината на детски юмрук и го завря във вагината ѝ. Тя изрева като ранено животно.

— Спри, моля те, спри — захълца. — Ще ти върна парите.

Сухо търкане и хиляди счупени вази. Огромно платнище на сред булеварда. Вятърът го клатеше ритмично. Прас, прас, прас — членът му беше проправил пътя. Миг и соковете тръгваха. Тялото му усили скоростта, той стъпи с едното си ходило върху пръстта и заблъска с чалгаджийска мощ. Клетките ѝ се отвориха и заструи белота. Насладата я водеше толкова нагоре, че само миг я делеше от великото падане. Безсилието я сполетя неочаквано. Никога не бе предполагала, че няма да се противопостави — на мъж и още по-малко на себе си. Не можеше да направи и едно движение, без той да ѝ го продиктува, досущ като при новия ѝ любовник, ужаси се при мисълта за това сега. Не можеше да направи и едно отдръпване, без матката ѝ да съжали за прекратеното оплождане. Панира се и се опита да се обърне. Усети как ръбестият му юмрук изкънтя върху главата ѝ. После от другите редове на лозето се преплетоха крака. Ритмично плющене на платнището.

Ебачите работеха на смени. Изпразваха се бързо и се сменяха безшумно. Слънцето обагри хоризонта в червено. Захладня, подухна, а соковете омазниха гениталиите и бедрата ѝ. Скоро щяха да се уморят.

Плясък по челото ѝ. През учестеното си мигане видя огромен член, който я цапардосваше през лицето.

— Отваряй устата, кучко — чу като ехо от коридор.

Изпълни заповедта. Членът нахлу в гърлото ѝ, блъсна се няколко пъти в сливиците ѝ, разбута ги настрани, за да отвори по-голям проход.

— Отваряй ти казвам, или ще факаш ножа. И после по-кратко: — Не се шегувам, коте.

Храната в стомаха ѝ се надигна и срещна оголената глава на члена. За няколко секунди напирещата стомашна каша се бореше с него, но безполезно, той не ѝ даваше да излезе. Дробовите ѝ се свиха в спазъм. Задушаваше се. Пот изби зад ушите ѝ, очите ѝ се изцъклиха... Някой разкъсваше задника ѝ отзад. Набутваше лайната ѝ навътре. Нямаше да издържи дълго. Членовете забелязаха това и отпуснаха хватката. Тя извърна глава и повърна. Ритмичното бутане в червото ѝ продължаваше. Един от мъжете я хвана за лепкавата коса, вдигна главата ѝ нагоре. Кулминацията беше близо и спермата му нахлу директно в хранопровода. По бузите ѝ се разля руменина. Матката ѝ контрактира в моментално съжаление за загубения материал. Невроните по езика ѝ жадуваха да опитат вкуса. Първата погълната сперма.

Последва втора и трета. После четвърта, пета и шеста. Членовете се сменяха бързо. Вкусът на спермата също. Някой се изпразни върху очите ѝ. Миглите ѝ се слепнаха и тя ги затвори. Белота. Всяка дупка беше запълнена със стържеща механика.

Настървено лаене на куче. Тихо дишане. Разклучено клатене между редовете с царевицата. Бяла утринна светлина. Кални гуменки, напръскани с ивици сперма. Мирис на дефлорирана кръв и урина. Тромаво качване върху стола.

— С-с-с — патиците проточваха шиите си. Тихо хъркане от съседната стая.

Трескаво влизане в ритъм. Платнището заплющя отново. Бързо и ловко влизане в банята. Душ. Повдигна глава нагоре и отвори широко уста. Напълни я с вода и изплю. Спермата се проточи в дълга лига. Плю дълго, напълни устата си с паста за зъби, плю пак. В носоглътката, или по-скоро в носа, беше останал джоб с примес от всички сперми, които погълна. Беше като китайско с ориз, само че безсолно и леко мазнеещо. Едва забележим привкус на горчица, поръсено с 3–4 капки урина. Можеше да ѝ се пригади, но нямаше място за лиготи. Реши, че ще си пришие и този джоб. „Нещо като първото слагане на сутиен“, помисли си тогава.

Водата се разхлади. Хвана душа и го мушна между краката си. Настрои струята към вагината си. Обля стените на разраненото влагалище. Стисна перинеума в опит да задържи нещо, което искаше да изпадне. То се прибра. Тя огледа драскотините по тялото си. Усмихна се. Водата ставаше все по-студена. Изведнъж... блъсък от небесна синева. Стресна се. Побърза да го улови. Насочи главата на душа напред, после назад. Идваше отпред — забърза към клитора. Усили струята докрай. Стомахът ѝ се сви конвулсивно, загря се в кълбо и почна да стреля наслада към петите и мозъка. Чертите по лицето ѝ се белосаха и огладиха. Болезнена въздишка се отчупи някъде от дълбокото. След малко тя хвърли слушалката на душа върху крана. Метна бялата хавлия от закачалката и излезе. Прибра се на пръсти в стаята си.

Ритна спермените гуменки под леглото. Шмугна се в белите чаршафи. Бялата ѝ ръка се пхна под бялата ѝ възглавница. Напила парите и мисълта ѝ потъна в белота. Белота, белота — петнайсетгодишна жена, опръскана с белота...

Неочакван шум я стресна. Ана отвори очи и се огледа. Дани беше отметнал глава настрани, а ръцете му бяха поставени на коленете му пред тялото — така сякаш се стараяше да стои възможно по-далеч от нея. Устата му беше полуотворена. Спеше дълбоко. От екрана се изсипваха гърмежи на двама каубои.

Ана почувства отново белотата и студа, който лъхаше от нея. Дани наистина нямаше да я заобича никога така, както се обича майка. Очите ѝ се наводниха. Вече никой не можеше да я отклони от пътя, по който беше започнала да слиза.

30.

Когато пристигнаха в Плевен, слънцето припичаше, а навън беше душно. Дани се беше събудил и бе кисел. Родителите ѝ я чакаха на автогарата и след това я превозиха със стария москвич до кооперацията, в която живееха.

Майка ѝ безпогрешно забеляза тъмнината в очите на Ана, а Ана безпогрешно забеляза, че тя бе забелязала това. Побиха я тръпки. Може би и майка ѝ беше преминала през същите кръгове на собствения си ад, може би и тя беше изнасилена от група селяндури като нея в опит да проституира с един — ей така, от скука. Но не това беше страшно — майка ѝ никога нямаше да разбере какво изпитва Ана. Как можеше една родила жена да знае какво се случва с нея, безплодната? Майките ги знаели тези неща — глупости. Ана търсеше компенсация за плодовитостта на майка си, от която тя самата беше лишена. Беше започнала да я намира във възможността да се самоунищожи по всяко време.

На следващата вечер Ана се обади на стар познат, към когото изпитваше физическо отвращение. Нямаше да го направи с човек, който ѝ харесваше. Нека се удавеше в собствената си гнусотия — така смяташе, че по-лесно щеше да се понесе.

Отчаян и самотен, той беше идеалната илюзия, че нещо хубаво се случваше. Ана никога не се беше доближавала до емпатичното себеотдаване — този тип поведение не я привличаше. Но този път реши да се самозалъже, доколкото беше възможно и доколкото беше удобно за остатъците от съвестта ѝ, че щеше да спи с него, за да му се случеше нещо хубаво и за да можеше тя да познава поне един човек, на когото му се случват хубави неща. Считайки тялото си за едно от тези неща, тя се съблече веднага щом отиде у тях. Гола, по средата на кухнята му, тя най-сетне видя блясъка на късмета в очите му. Завидя му, но едновременно с това се зарадва за него — нещо, което не беше очаквала от себе си. Всъщност тя наистина се самозалъгваше. Вместо да се отдаваше самопожертвователно, тя всъщност съжаляваше себе си

и имаше нужда от ласките на мъж, който да я желае отчаяно. Така получаваше вниманието, което не смяташе, че заслужава.

Ана се приближи до него, хвана го за ръката и го заведе в спалнята. Мъжът се опита да я прегърне, но тя спря ръцете му. Облиза го от врата до пъпа, а пръстите ѝ я следваха, като едва докосваха кожата му. Стигна до ходилата му и налапа палеца на десния му крак, а след това веднага се върна обратно към пъпа. Старателно избягваше члена му, без да спира да се доближава до него. След това се подсмихна и го налапа до дъното на гърлото си. Изкара го бързо и повтори движението няколко пъти. Затопли го с дъха си и изчака членът сам да се доближи до езика ѝ. Стисна главичката нежно с устни и пусна езика си да поиграе с кожичката. След това изведе езика си напред и заоблизва сладоледа. Изведнъж Ана се изправи на колене и показва на мъжа как играе езикът ѝ. После налапа топките му една по една, като внимава да не ги притиска много. Мъжът се сви конвулсивно и миг по-късно Ана усети мокрота върху челото си. Спусна се към члена и го напъха в устата си отново. Изгълта спермата, която продължаваше кротко да се сипе от отвора. След това продължи с език към корема и завърши пътечката от слюнка до гърдите му. Тях тя погали почти майчински. После отдръпна пръсти от тялото му.

Не го допусна до себе си. До края на вечерта пиха и си говориха глупости. Ана се прибра в апартамента на родителите си в пет сутринта. Изгревът отново разлистваше слънчевия си многопът. Тя се вгледа в оранжевия карнавал. „Да се застреляш по изгрев-слънце...“, помисли, преди да се шмугне в сивия вход.

31.

През почивните дни отидоха на село. Бяха поканени от техни далечни роднини на прасе. Ана се съгласи да идат с Дани повече заради себе си, отколкото заради него. Бягаше ѝ се от себе си, искаше да се отклони от пътя, по който беше поела и сама не одобряваше; да си почине, а после да продължи. В колата беше горещо и Ана отвори прозореца на стария москвич. Припомни си тайното удоволствие, което споделяха с баба ѝ — гробището — единственото, което ги свързваше. Липсваше ѝ онази тяхна неизреченост.

Когато пристигнаха у роднините им, Ана очакваше ритуалът по коленето на прасето да си бъде все същият, както когато беше дете. Мъжете тогава се събираха рано сутринта и пиеха домашна ракия с мекици. След това изкарваха прасето от кочината и се залавяха с убийството. Когато беше дете, майка ѝ я скриваше в една от подалечните стаи, за да не слуша квиченето на животното. Но за разлика от нея, Ана не искаше да се залъгва, че по някакъв фантазен начин тя не участва в изяждането на убитото животно. Само защото майка ѝ не държеше нож, не означаваше, че няма нищо общо с това, което се случваше. Тази нейна поза сега ѝ се струваше толкова по детински смешна, че Ана с носталгия си припомни как майка ѝ си запушваше ушите. Тази жена, продължаваше мислите си Ана, беше част от убийството точно колкото останалите още от първата си хапка, но ако признаеше това, тя би се отписала от клуба на благовъзпитаните градски дами — клуб, на който особено държеше, най-вече за да демонстрира колко по-различна бе от селските си роднини. Малко след като свекърът и свекърва ѝ се споминаха, тя се лиши от публиката, която ѝ беше толкова необходима за ролята ѝ на градско момиче. Спря да се облича помпозно и нямаше нищо против да сади и прекопава домати, без да се налага да пуши от евтините си тънки цигари, за да привлича общото отрицание. Ана все искаше да се приближи до прозореца, през който можеше да вижда как прасето се гърчи, усетило хладината на ножа, мускулестите ръце на мъжете и изпъкналите им вени в усилието да преборят звяра в животното или звяра в самите

себе си и да ударят ножа по точното време и на точното място, за да не удължават агонията. Затова малката Ана намери начин да изхитри майка си — винаги отиваше до тоалетна тъкмо когато настъпваше моментът на убийството. Тя не се вълнуваше от локвите кръв, нито от прикрития екстаз на мъжете, а единствено от изражението на животното в миговете преди и след като умре. Все се надяваше, че тези моменти ще ѝ разкрият загадката на живота и смъртта, ще я подготвят както за едното, така и за другото. Но като че ли винаги изпускаше нещо — или мигваше, или някой я виждаше в последния момент и я дръпваше оттам. Този път, докато вятърът вееше косите ѝ в нагорещеното купе, тя си помисли с усещането за поражение, че днес дори това ѝ беше отнето. Не се интересуваеше дори от този селски ритуал.

Щом пристигнаха и се разговориха, тя отведе Дани до кухненската маса, където вече сервираха мекиците с пудра захар. На ъгъла на масата стоеше друго дете, което не спираше да се върти ту наляво, ту надясно. То беше малко по-дребно от Дани и щом го видя, го задържа да излизат навън. Но Ана настоя Дани първо да хапне и момчето, след като се засуетя още малко, излетя навън.

Една от жените отваряше буркан с компот от кайсии, а друга се въртеше край масата. Дани седна и започна да се храни с видимо удоволствие. Ана знаеше, че той не обича подобни закуски — би дал всичко за любимия си чипс с кола. Но тук, за нейно учудване, той ядеше. Не чистият въздух беше причината за добрия му апетит, а гладът за семейност. Мекиците и дебелият ханш на жената, която отваряше буркана с компот, сглобяваха за него образа на голямото, неорганизирано и шумно семейство от типа на „Сам вкъщи“, но в български вариант. След като се натъпка до пръсване, той скочи и се промуши през гостите, докато не се озова пред онази група от пиещи на крак мъже, които смяташе за главни герои в убийството.

— Този път са извикали Мутия — рече брадат мъж с груби ръце.

— Ама кой? Бащата или сина? — попита друг с такъв блясък в очите, какъвто можеше да се види върху острието на нож.

— Сина.

Мутия младши беше висок и хилав, а ръцете му бяха загрубели. Носеше чанта с инструменти — шила, ножове и всякакви приспособления за бързо умъртвяване. Прякорът му идеше от

румънското *mute*. Нито той, нито баща му можеха да говорят. Те ръкомахаха, когато се налагаше да поискат нещо. И баща, и син пиеха наравно с другите и макар да не участваха в раздумките, присъствието им се усещаше осезаемо. Всички ставаха по-внимателни в това, което казваха. Стараеха се да се представят по-добри и по-умни, отколкото бяха. Мутите ги респектираха, както човек се прехласва пред олтара на катедрала. Слушане на стаената мълчаливост. Усещане, че някой гледа. Вътре, в тъмното дъно на тази смълчаност, вирееше малък своенравен бог. На всичкото отгоре те, макар да не даваха живот, го отнемаха. А съселяните им автоматично им пришиваха и тази привилегия, като умножаваха стойността ѝ многократно. По тази линия Мутите бяха друга раса за околните. В едно по-съвременно общество те вероятно щяха да бъдат обект на подигравка или всеобщо съчувствие.

Тук мутите бяха на особена почит, както можеше да бъде белокож, издигнат във вожд на племе. Мълчаливото им присъствие превръщаше обикновената трапеза в ритуална. Щом някой от тях дойдеше, се възцаряваше странна успокоеност, че оттук насетне нищо лошо нямаше да се случи. Уважението към мутите не се дължеше само на факта, че те се възприемаха като застраховка срещу беди. Баща и син всъщност се викаха, за да свършат една работа, с която никой вече не искаше да мърси ръцете си.

Те убиваха домашни животни — прасета, кози, овце, и се грижеха като професионалисти за приготвянето на месото. Ако инак за същото време се суетяха по петима-шестима души около едно прасе и пак свършваха работата до шест-седем вечерта, един от двамата мутти приключваше сам с един помощник същото за малко над сто и двайсет минути. За двете услуги — убийството и разфасоването на мръвките, те получаваха заплащане и част от най-доброто месо за вкъщи. Муттия старши не обичаше да се задържа на трапезата. Щом свършеше работа, той пиеше една-две ракии, хапваше и ставаше. Синът му винаги тръгваше с неохота. След няколко чашки очите му светеха и той попиваше всяка изречена дума така, все едно я прибираше в джоба си, за да изпробва у дома дали нямаше да може да я сдъвче в устата си. Тези негови опити оставаха незабелязани за всички освен за Муттия старши, който се страхуваше синът му да не наруши авторитета, който си бяха изградили пред останалите.

32.

Прасето Гошко щеше да се прости с живота си по-рано. Обикновено прасета се купуваха през пролетта, когато едно малко тежеше 30 килограма, и се колежа по Коледа — когато то пълнееше до 150 килограма. Но този път роднините бяха решили да го заколят още есента. Внучето им, онова дребното, което ядеше мекици заедно с Дани сутринта, без малко не се удави през лятото. След като се върнаха от морето, то гледаше уплашено и подскачаше при всяко шумолене. Заведоха го да му леят куршум и жената им каза, че трябва да заколят добитък, за да поблагодарят на Бога за милостта му. Без никакви колебания бабата и дядото бяха решили да принесат в жертва Гошко. Така две седмици след посещението при селската врачка те поканиха роднини — както близки, така и далечни, на есенно прасе.

Мъжете, които се бяха събрали до една дървена маса, пиеха греяна ракия и се разприказваха. Занизаха се геройски раздумки за клани-недоклани прасета, които тичат из двора, а кръвта им ручи по земята, или преобръщат кочината си и всичко по пътя си. Някой разказа за случай, в който стопаните на еди-коя си къща решили да си спестят викането на Мутите. Тогава не улучили точно мястото, в което, ако се забиел ножът, прасето умирало веднага. Животното хукнало да се спасява и някой от по-смелите младежи грабнал вилата и я забил с всичка сила във врата му. Прасето продължило да квичи и да тича, докато накрая не измучало и не се проснало в двора. Оттогава тези хора винаги викали Мутия да свърши работата по убийството „елегантно“, както се изрази разказвачът.

Стопанката на Гошко не искаше да гледа как любимото ѝ животно умира и разказваше на останалите колко се бе привързала към него. Мъжете я подиграваха, като я наричаха „депутатката“, защото чувствата ѝ отговаряли много на евридирективата, според която прасето трябвало да бъде умъртвявано чрез упойка.

— Прасета не жалим, а хора — обобщил съпругът ѝ. — В Брюксел прасета се жалят, хора — не.

Думите му бяха последвани от веселия смях на мъжете, а жена му смотолевя нещо и побърза да се скрие у дома. Предните няколко дни по обичай тя храни прасето с царевица, а последната нощ го остави без вечеря. Но често му говореше и го милваше, не само за да се сбогува с него, а за да го подготви за смъртта. С второто може би успя, доколкото беше възможно едно прасе да се подготви за смъртта си, защото Гошко не спа до късно през нощта, преди заколението си.

В клането на прасето се подготвяха да участват четирима души, главният от които беше Мутия. Единият мъж трябваше да държи задните крака на прасето, другият — единия от предните крака, трети — другия преден крак, като и тримата притискат животното в земята. Ролята на Мутия беше да го прободне в дясната страна на врата с шилото си. Понякога Мутия държеше паница, в която се отичаше кръвта, а друг път просто оставяше кръвта да се изтече по камънака.

Дани направи път на Мутия младши, както сториха и всички останали. Немият постави върху тенекиения покрив на кладенеца чантата с инструментите. Отвори я внимателно и избра средно голямо шило.

През това време останалите отвориха вратата на кочината. Квиченето на прасето, което усещаше накъде отиват работите, се чуваше около две минути. След това настъпи тишина. Мутия заби шилото си на точното място, без да остави животното да се мъчи.

Той измъкна шилото и го постави настрани. Изправи се и пое каната с виното с окървавените си ръце. Отпи голяма глътка и я подаде сред глъч, истории и майтапи. Дани не беше помръднал от мястото си до кладенеца, откъдето наблюдаваше целия ритуал. Той не откъсваше здравото си око от Мутия, сякаш следващият живот, който немият се канеше да отнеме, беше неговият.

Ана видя Дани едва когато мъжете се заемаха с пърленето на кожата. Тя се впусна да го дръпне, но се спря на метър от него. „Да се застреляш по изгрев-слънце“, помисли си отново. След това се обърна и се насочи към селската тоалетна в края на двора.

33.

Баща ѝ също се беше присъединил към мъжете. Той често вземаше думата и разказваше кратки истории с прасета и напивания. Мъжете се тресяха от смях на разказите му и премятаха каната с виното от уста на уста.

Ана обичаше баща си така както бебето обича млякото. През годините тя се беше опитвала да се доближи до него, да откrehне сърцето му и да се настани вътре, но той не я допусна до себе си. Като дете усещаше бащинската му любов такава, каквато я желаше, единствено сутрин, когато той си мислеше, че момичето му спи. Идваше да я събуди и я погалваше няколко пъти по челото. Щом усетеше, че се размърдва, ставаше рязко и започваше да нарежда командите си. След това отиваше в другата стая и продължаваше да говори на майка ѝ.

Винаги я беше бранел, нея, дъщеря му, от опасностите на външния свят, смело до романтичност. Никой не смееше да я удари или да се държи недостойно с нея, освен ако тя не го пожелаеше. Преди години Ана дори оправдаваше неспособността си да общува, като мислеше, че рядко някой щеше да пожелае да усложни живота си с момиче на подобен баща. Но колкото повече порастваше, толкова повече Ана се отдалечаваше от възможността да изпита нежността му. Тази стена, която той градеше между себе си и външния свят, се издигаше както отвън, така и отвътре. Ана не можеше да си представи човек, който всеки ден се бореше за храната, облеклото и дома им, същевременно да играе на криеница, да ѝ щипе бузите и да надува балони. Една детска игра заплашваше да срина укрепленията му. Когато Ана порасна, започна да приема тази стена не като нещо, създадено да я защити, а като нещо, което той беше създал, за да защити най-вече себе си. Тя не познаваше войската, срещу която баща ѝ се бореше. Най-вероятно дори нямаше такава. Врагът обикновено се случваше да бъде един, но въображението му лесно го размножаваше. Това я натъжаваше, защото Ана знаеше, че нито баща ѝ, нито тя можеха да се преборят с подобен противник.

Няколко години тя се обличаше с всевъзможни парцали, носеше косата си немита, а вместо сандали навличаше кубинки — такава беше модата тогава, но Ана се чувстваше удобно в тази мода. После постепенно в облеклото ѝ започнаха да се прокрадват и свежи цветове — някоя червена гривна или цветни чорапи. Тъгата нямаше да си отиде лесно, но можеше да се посее другаде. Ана имаше нужда от своите бастуни. Ако не се подпираше на един, тя мигновено се прехвърляше на друг. Така копнежът по любовта на баща ѝ неусетно се превърна в копнеж по любовта на дете. То можеше да ѝ даде онази нежност, за която копнееше.

Но цената. Досадната мисъл, че всяко нещо си има цена, не спираше да я преследва. Една такава любов не можеше да завършва щастливо. Поне на това я бяха научили преживяванията с баща ѝ. Още в самото зараждане на копнежите ѝ по дете се знаеше, че щеше да се случи нещо толкова ужасно като някой любим човек да умре. Ана настръхваше при тази мисъл, без да успява да я изгони. Предчувствието, че нещо лошо щеше да се случи, я преследваше насън и наяве. Но едновременно с това тя изпитваше и удоволствие — онова мазохистично доволство, че и с нея, като с всички останали, най-сетне се случваха истински неща — извън крепостта на баща ѝ. Най-големият ѝ кошмар не беше, че нещо лошо щеше да се случи, а че можеше да не се случи и нищо. Хората се раждаха, работеха и умираха като въшки. Можеше дълбочината на живота им да останеше невидима за нейните очи, възможно беше и да се случваха неща всекиму, без тя да беше способна да ги види. Ако имаше нещо, което да я уморява най-много, то не бяха неприятните случки, а времето, през което трябваше да се насилва случването на каквото и да било. Смяташе, че въображението ѝ може да изчерпи всички възможни гадости, които биха могли да я съпътстват. Това представляваше и единствения ѝ ход срещу несигурността — предвиждаше най-лошото и очакваше животът ѝ да поднася по-малко лоши събития. И все пак ничие въображение не можеше да се мери с това на съдбата. За Ана, която не беше губила любим човек, по-страшно от това той да умре ѝ се струваше само едно — да не се роди изобщо.

34.

Мутия започна да се подготвя за пърленето на прасето. Няколко бензинови лампи бяха наредени на помощна масичка встрани. Измиха окървавените му ръце, той мълчаливо разпредели работата, като подаде лампите на някои от мъжете, и се заловиха с пърленето. Мъжете започнаха да помпат въздух в тях и в миг всичко се превърна в чудовищна движеща се маса. Въздухът забуча, а жените се засуетиха около мъжете. Дани се беше промушил по-близо до Мутия. Момчето следеше всяко негово движение и показваше, че би помогнало с радост, стига да му дадяха задача. Стопанката на къщата, която доскоро тъжеше за прасето, избърса сълзите си в престилката и се залови за работа. Тя разпореда да донесат леген с топла вода и канче, а след това се включи в измиването на трупа. Имаше повече желаещи за щавенето или остъргването на изгорялата кожа. След това Мутия посочи на Дани един по-малък нож, а момчето побърза да го донесе. Започна да изрязва кожата на прасето на ленти, които щяха да се предложат като първия деликатес от гощавката. Дани държеше купа, в която Мутия оставяше кожата, а щом купата се напълнеше, той тичаше да я изпразнят и отново се връщаше.

Не беше минал и половин час, когато Мутия се залови с разпарянето на прасето. Той започна от гърба, откъдето отделяше сланината. Извади рибицата с гръбнака заедно с главата и отдели задните бутове. След това пристъпи към коремните органи — черва, бял и черен дроб, сърце... Месото окачваха на дървена поставка с куки, приготвена специално за тази цел. През времето, когато Мутия работеше, единствено той и Дани имаха сериозни изражения. Всички останали се шегуваха, потупваха и не спираха да се наливат с вино. Никой не забеляза мълчаливостта на момчето и касапина. Тяхното приятеляване се случи толкова естествено, че сякаш всичко беше в реда на нещата. След като приключиха с отделянето на месото и го предадоха във вещите ръце на стопанката, Мутия се отдели от мястото на клането.

През това време Ана се беше омешала между жените и помагаше за наклаждането на казана, в който щяха да се варят някои от месата. На дъното му поставиха лозови пръчки, а отгоре решетка, за да не загаря месото. Ана се потопи напълно в работата — беше й приятно да върши нещо с ръцете си, за да избяга от ума си, от самата себе си. След работата около казана тя се прехвърли към групата, която се занимаваше с миенето на червата. Вътрешностите бяха разпределени в няколко кофи, от които жените вземаха, изпразваха изпразненията и преобръщаха червата по няколко пъти, като ги миеха с вода, примесена с оцет. Някой беше надул пикочния мехур, който се превърна в балон за игра на децата. Те заподскачаха на двора и настана весела глъч. Ушите на прасето, които Мутия беше отделил още в самото начало, сега бяха нарязани на парчета в две чинии и по време на играта децата спираха, дърпаха по малко от кожата и мляскаха шумно. На едно момче му се отчупи зъб, то го изплю, а после го завиха в салфетка. След това все така дружно се запътиха към оная част на къщата, където покривът изглеждаше най-нисък. Хвърлиха зъба и се развикаха.

За кебапа, който се канеха да приготвят селяните, щяха да използват крехкото месо, заедно със сланината, черния дроб и част от бута. Към сместа се прибавяха подправки и праз лук.

Главата на прасето, която Мутия беше отделил преди малко, беше оставена върху един по-голям камък, за да се отцежда от кръвта. Стопанката бъркаше марината, в която щяха да я поставят, за да продължат обработката ѝ едва след няколко дни. Жлъчката хвърлиха на кучето, което я излапа лакомо, и продължиха с приготвянето на чорбата за гостите.

— Най-вкусната чорба е с черва — рече стопанката и се усмихна за пръв път от сутринта.

— Най-вкусната чорба е пачата — пунтира я друга жена, която чевръсто преобръщаше червата.

— Абе, чесън няма ли... не ми я хвали — отвърна стопанката.

— Стига приказки — викна другата и прие делови вид. — Прибрахте ли всичко в камерата?

— Бутовете и плешките... остават ребрата.

— А за спържата^[1]?

— Ти си гледай в кофата, спържата ние ще я ядем — закачи я стопанката.

— Да не си ударила глътка вино?

— Малко. Колко да прежаля Гошко.

Жените се разсмяха и смехът им се смеси с виковете на децата в двора.

---

[1] спържа — ястие, което се подготвя от сърце, бели дробове и черва. ↑

35.

Не стана ясно какви точно бяха причините Ана да реши двамата с Дани да останат на село още две седмици. Но докато помагаше на жените, тя се почувства спокойна от тази селска заетост. Каза си, че ако си дадеше време, може би щеше да успее да се помири със самата себе си. Решението ѝ беше отчасти продиктувано от загриженост към Дани. След като го видя втрещен в току-що заколеното прасе, нещо в нея ѝ подсказа, че трябва да останат.

Вечерта се прибраха в къщата на село и спаха като къпани. На следващия ден се събуди първа Ана. Направи си кафе и излезе на двора. Блясъкът по листата от изгряващото слънце и тишината, нарушавана от чуруликането на птиците, беше като мехлем за раните ѝ. Можеше ли наистина слънцето да поражда целия този живот? Една миризливка я полази — Ана я бутна безучастно и отпи глътка кафе. Който не ражда, умира — така решаваше обикновено природата. Растенията и животните живееха, за да се възпроизвеждат. Храна и секс — най-могъщите двигатели на живота. Тя беше старец, макар едва да беше стигнала трийсет и няколко години, старец, който грижливо подготвяше смъртта си. Но дори по време на приготовленията си за нея, Ана не спираше да жадува живота. Тя искаше да роди дете, никога нямаше да престане да го иска.

Стана и влезе да пригответи закуска за Дани.

— Мамо, може ли да ида при Мутия?

— При Мутия ли? Че защо? — изуми се Ана, когато Дани ѝ зададе въпроса си, докато шумно мляскаше палачинки със сладко. Днес беше първият ден след пътуването им, в който той изяде закуската си с апетит.

— Ами... ами... да разгледам къщата му.

— Че той покани ли те?

— Да.

— Хм. Добре, днес по-късно ще те заведа.

— И ще ме оставиш да поседя на гости? — светна той в широка усмивка.

— Може би — рече уклончиво Ана, която още не разбираше внезапния интерес на Дани към селския коляч.

Дани се приближи и я целуна с намазнените си устни. Тази изненадващо избликнала любов засили съмненията на Ана, че нещо нередно се случваше между сина ѝ и касапина. Не беше обичайно един ням коляч да се сприятелява с дете. Ана обгърна сина си, притвори очи, за да се наслади на подкупващата целувка, и промълви:

— Да. Ще те оставя у тях.

36.

Къщата на Мутия беше схлупена и неугледна. Тя се състоеше от две стаи — едната по-голяма, а другата съвсем малка. Първата им служеше за всекидневна, в нея висяха вълнени чорапи, дървени прътове, а по средата ѝ имаше нафтова печка. Таванът беше нисък — около метър и осемдесет, и навсякъде миришеше на застояла пикня.

Ана остави Дани пред вратата и само кимна на Мутия, който направи знак на детето да влезе.

Той свари чай в един стар полураждясал чайник, извади изхабена чаша и сипа догоре. След това избърса старателно ръце в панталона си, отвори най-долното чекмедже на скрина в дъното и извади малка кутия. Донесе я на Дани и я отвори много внимателно. Вътре имаше стари черно-бели снимки.

Мутия старши го нямаше, но се чуваше потракването му откъм задния двор. Дани започна да разглежда снимките, а Мутия отвори едно чекмедже и извади пожълтял лист хартия с химикал. След това посочи една от снимките, на която той беше сред група деца пред селското училище. Лицата им се смееха, така сякаш току-що бяха извършили пакост.

„Тук си боядисахме пишките с мастило. Учителката се изплаши.“

Дочуха се стъпки откъм двора. Мутия постави пръст до устата си в знак на мълчание — имаше нещо ужасяващо във детиненото му поведение. Но Дани не се изплаши, а направи същото.

Ана прибра Дани два часа по-късно. Кимнаха си с Мутия и се разделиха набързо.

— Как беше? — попита детето си Ана, докато се прибираха.

— Много хубаво, разглеждахме снимки.

— Нещо друго? — попита Ана след кратко мълчание.

— Не.

През следващите дни Дани зачести посещенията си при Мутия. Той пишеше по стари жълти листа изречения с много правописни грешки. След това ги хвърляше в печката. Двете седмици изтекоха бързо, но нито Ана, нито Дани искаха да се прибират в града. Ана

лежеше по цели часове на походното легло под крушата и се взираше в листата над себе си. През това време Дани отиваше при Мутия младши и ходеше с него по къщите, където трябваше да се коли добитък.

През следобедите, докато Дани си почиваше пред телевизора, Ана излизаше, под предлог че отива до приятелка в селото. Но никой, нито родителите ѝ, които по цели дни бяха на работа, нито Дани, не подозираха какво правеше тя в продължение на около три часа всеки ден.

През първата вечер след заминаването на Ана Илия спа непробудно и му се присъни, че докосва картината, тя пада от стената, счупва се и парчетата се разпръскват на всички посоки. Тогава се събуди, облян в пот.

Сутринта се изми набързо и тръгна по-рано за музея. Подмина опашката чакащи да се отвори касата, поздрави ги и влезе в кабинета си на втория етаж. Затвори вратата и въздъхна. Чудото беше променило целия му живот. Ето, сега щеше да изолира апартамента си, можеше да останат пари и за почивка, а и Дани имаше нужда от нови колелета. Скоро влезе жената, която му сервираше сутрешното кафе, и тихомълком се изниза от кабинета. Той сръбна глътка и разтвори книгата, която беше захвърлил в единия край на бюрото си. Пет минути по-късно я изпусна и се хвана с трепереща ръка за ръба на бюрото. Чашата му издрънча и се разля, а малко след това Илия прескачаше стълбите надолу по две, по три. Той изхвърча от музея, премина през опашката от хора и се втурна към съседната сграда. Изкачи се бързо по стълбите и зачука трескаво по вратата на леля Соня. Никой не му отговори. Уредникът заблъска с юмруци по вратата, колкото му сила държеше. След миг се чу шум от тътрене на крака.

— Моля ви, нека да вляза.

— Аз тъкмо преди малко дойдох... Ама и то навън едно време, сигурно е десет градуса под нулата — оправяше разчорлената си коса Мая... — А вие, какво...

Илия нахълта в стаята и падна на колене пред стената. При всяко издишване от устата му излизаха бели кълба пара. В стаята беше леденостудено. Леглото на леля Соня бе покрито с кафяво одеяло и изгладено, както подобава на леглото на мъртвец. Мая изгледа Илия недоумяващо. В този миг той се обърна. Лицето му беше сивкаво.

— Какво ви е? — попита Мая.

Но Илия не отговори. Надигна се и бавно се запъти към външната врата. Мая продължи да го разпитва, но той излезе, без да й

отговори. Мина отново през насъбралата се тълпа и се приближи до пристигащия директор, който очевидно беше в цветущо настроение.

— Хм, Илия — това е моят верен приятел и колега, който много уважавам и обичам — обърна се той към тълпата.

— Г-г-господин директоре — отвърна Илия, — тр-р-рябва да говоря с вас.

— Хайде да се качваме нагоре. А на вас — приятно разглеждане.

Когато влязоха в кабинета на директора, Илия се срути в един от фотьойлите. Директорът го погледна косо.

— Т-т-т-това с картината не е никакво чудо, да знаете. Ст-ттената кондензира влага, тъй като е прилепена за стаята на л-л-леля Соня.

— Моля?! Какви ги говориш?

— Така е. В-в-в-вече проверих. О-о-о-откакто жената умря, никой не отоплява стаята и затова се к-к-к-кондензира влага от другата страна. Т-т-т-тази сутрин го прочетох в книгата за т-т-топлоизолациите. С-с-с-с-северна стена, която е отоплявана отвътре, не е изолирана и не е о-о-о-отоплявана от другата страна, може да к-к-к-к-кондензира много влага, която да потече и по картините. Пише го в смотаната книга, по д-д-д-дяволите!

— Ти... ти... кога го прочете? — взе да се съвзема директорът. — Каква е тази книга? Въшки!

— Т-т-тази сутрин... К-к-какво ще правим сега? — рече след кратка пауза Илия, чието заекване сега се беше засилило.

— Не ни остава нищо друго освен... — лицето на директора придоби налудничав вид, — ще излъжем. Ще платим наем на собствениците до датата, до която картината трябва да стои тук. Лошото е обаче, че китаецът оздравя — но ние ще поддържаме версията, че всичко е било временно явление. Луната е виновна, моето момче. Ако имаме проблеми, запомни — само луната е виновна — разните му там приливи и отливи. Кой е собственикът на този апартамент? Никой не трябва да живее там сега... поне докато си приберат обратно картините. Гениални сме!

— Ние сме идиоти — отвърна унило Илия.

Замисленият план беше изпълнен успешно от директора и от Илия. Те се уговориха да запазят всичко в тайна, а Мая получи тлъста сума за мълчанието си.

Няколко дни преди да изнесат картината директорът и Илия се погрижиха да отоплят стаята на леля Соня с няколко духалки, които вървяха през цялото денонощие. Когато започна изнасянето, директорът се бе погрижил да намали осветлението в залата, защото подозираше, че зад картината щеше да е отбелязано мястото, където е текло. Но никой не обърна внимание.

Директорът произнесе тържествена прощална реч пред насъбралото се множество, последвана от бурни ръкопляскания. Картината вече не течеше, но художникът, за най-голяма радост на работещите в галерията, искаше картината си обратно на всяка цена. „Дори чудото си има собственик!“, отбелязваше с нескрито задоволство директорът. Когато затвори вратата на камиона и шофьорът наду клаксон, за да разпъди насъбралата се тълпа, единствените, които изпитаха видимо облекчение от факта, че картината си заминаваше, бяха Илия и директорът.

* * *

Илия се прибра у дома, изтощен до крайна степен. Влезе в антрето, разпиля обувките си по пода и се стовари на холния диван. Въздъхна и се загледа в приглушените отблясъци върху холната маса. Беше преживял още един ден на безмилостна борба със заекването. Не можеше дори да псува, без да заекне. След като изпратиха камиона, ги нападнаха тълпа журналисти с куп недружелюбни въпроси. Илия така се притесни, че не изрече и дума, в която да не беше заекнал. Щом надушиха каква беше работата, журналистите се отдръпнаха от него и се нахвърлиха върху директора като хиени. Именно днес и сега всичко с картината с кървавите вени приключваше.

Настроението му беше по-скапано от всякога, но не картината беше причината за това. Толкова години бяха преминали напразно, толкова усилия беше вложил да се справи със заекването си, а резултат нямаше. Как можеше да обясни на целия свят, че той като човек е много повече от онова, което изричаше? „Овце! Идиоти!“, фучеше наум, а пръстите му нервно потропваха по холната маса. И да се беше подготвил за срещата с журналистите, и да беше повтарял речта си стотици пъти пред огледалото, отново щом се изправеше, щеше да

спре да чува гласовете на журналистите. Спомни си за двайсетгодишния хлапак с микрофон, който едва сдържаше кискането си.

Илия сви устни и си представи как вади пистолет от колана си и застрелва мухльото на забавен кадър като в каубойски филм. После онзи пада, а кръвта му опръсква първо масата пред него, а след това и стените. Миг по-късно нахлуват полицаи... но спря дотук. Илия знаеше, че на теория журналистите не желяеха неуспешно представяне на хората, които разпитваха, даже напротив — успехът на разпитваните е успех за самите тях. Но в измеренията, в които се намираше сега, тази мисъл представляваше само една глуповата шега. Можеше просто да си замълчи или да се престори, че получава астматичен пристъп, като се изнесе по възможно най-безболезнения начин. Но така се беше уморил... че днес даже не се беше поставил пред обичайната си дилема: да замълчи или да говори с цената да разкрие отново недъга си пред всички. След като чу първия въпрос, усети капки студена пот да се стичат под мишниците му и си се представи отстрани. Пазеше се да не се изкуши да се защитава пред себе си, а не дай боже и пред някой друг, защото тогава щеше да заеква още по-силно. Тази непрестанна вътрешна борба със самия себе си изсмукваше жизнените му сили... и омаловажаваше онова, което наистина се случваше. За Илия облекчението от факта, че се отърваха от нелепата история с картината безболезнено, нямаше вече такава стойност, щом той заекваше непрестанно пред журналистите.

Залязващото слънце му изпращаше оранжевите си съболезнавания във вид на светлосенки върху старата холна секция. Тръсна глава, за да прогони мрачните си мисли, и хвана дистанционното. „Ако няма да е бира, тогава — телевизия“, самобичува се. Понякога сам се чудеше на издръжливостта си предвид факта, че вероятно демонът на заекването щеше да го преследва до смъртта му. Проблемът му го беше възпитал през дългите години, в които се беше подлагал на постоянно напрежение. Но нужна ли му беше тази издръжливост, ако не можеше да му донесе щастие? Илия защрака безучастно с дистанционното.

„А сега ексклузивен репортаж, представен от колегата ни, Боян Калугеров, от мястото на събитието в Мексико, където преди

няколко дни беше открит българин, захвърлен край едно село. Неговият разказ разтърси българските медии през последните дни...

Илия гледаше в екрана с отворена уста. Там показваха Спартак, кварталния пияница, който едва не подпали блока им преди време. Омотан във всевъзможни тръбички и с подпухнало лице, той лежеше мъченически в болнична стая. Твърдеше, че бил отвлечен от един столичен подлез от двама мъже в черно. Захлупили му главата с чувал да не вижда и пътувал така в продължение на няколко дни. Прехвърляли го от кола в самолет и отново в автомобил. Бил заставен да влезе в най-горещата пещера на планетата. Оттам трябвало да отчупи колкото можело повече кристали за не повече от две минути, тъй като максималното време, в което човек можел да издържи горещия въздух в пещерата без специална екипировка, било пет минути. А се очаквало пещерата отново да се наводни в най-скоро време. Избрали него, защото смятали, че никой няма да го потърси. Да, историята беше твърде невероятна и Илия, напълно забравил за собствените си неволи и погълнат от репортажа, се зачуди как Спартак е успял да убеди тези глупаци да го снимат. Този човек притежаваше истински талант да лъже!

„Аз съм горял в собствения си пожар, че една пещера ще ме уплаши ли? — хвалеше се той.“

Репортажът завършваше с кратко изложение за природните особености на Кристалната пещера — място, за което Илия чуваше за първи път.

38.

На триста метра под земята в мексиканската пустиня Чихуахуан се намираше най-горещата пещера в света. Тя беше изпълнена с огромни кристали от селенит и официалното ѝ наименование бе Куева де лос Кристалес. Открита от двама братя, работещи в мината Наика в един от водещите по добив на сребро и олово райони в страната, тя пленяваше с изумителната си красота. Пещерата представляваше подковообразна кухня и притежаваше естествена магмена камера, чиято топлина в продължение на хиляди години предизвиквала утаяване на калциев сулфат от подземните води, стичащи се от множество варовикови пещери в района. Именно тази дейност бе позволила на кристалите да се образуват и да нараснат до гигантски размери. Кристалните лъчи бяха на около 600 000 години, като процесът по създаването им беше спрял през 1985 година, когато миньорите в Наика източили подводните води с помпи и така прекъснали натрупването на калциев сулфат. Кристалите били повече от сто и четирийсет. Подводната кухня била разделена на няколко подпещери, като всяка носела името на оприличените в нея карстови формирования. Някои от тях били: Окото на кралицата, Пещерата на свещите, Пещерата на мечовете и други. През 2009 година била открита и нова камера, наречена Ледения дворец, която не се намирала на тази дълбочина и не била толкова живописна. Температурата в пещерите достигала до 60°C и влажността на въздуха била 100% — парна баня и дворец, събрани в едно. Пещерата се посещавала от туристи, но малко били дръзналите да се спуснат под земята. За посещението ѝ била необходима екипировка със специален защитен костюм. За пещерата се полагали усилен грижи с цел опазването ѝ от иманяри и съсипването на естествените формации.

39.

НЯКОЛКО ДНИ ПО-КЪСНО

Когато джипът най-сетне спря, вратите се отвориха и двама мъже изведоха Спартак. В очите му заблестя слънцето в огнен фестивал, подобен на онзи от пожара на блок 258. Колко далеч му се струваше това време сега!

Напъхаха го в една палатка, където го чакаха още двама мъже. Единият, който го придружаваше, започна да сервилничи пред тях — ту подаваше цигари, ту се изпъваше като войник. Когато седналият заговори, сънародникът на Спартак започна да превежда:

— Утре сутринта ще те спуснем в най-горещата пещера само на километър оттук. В средата на пещерната зала се намира един от най-редките кристали в света, който трябва да отрежеш.

Мъжът извади памучна кърпа и избърса потта от челото си. След това пое дъх и продължи. Българинът също наостри уши и запревежда:

— Скоро никой няма да отклонява водата към Кристалната пещера и тя ще потъне отново. Учени вземат проби от нея всеки ден. Има месец до пускането на водата, затова нямаме никакво време. Щом всички си тръгнат към девет вечерта, на мястото отиваме ние. Имаме човек от техния екип, който ще задейства машинките до долу. Платили сме му солено и затова разчитаме на теб да не ни разочароваш — тук мъжът направи пауза. — Разбира се, ако решиш да го направиш, ще те разочароваме ние. Предполагам не искаш да знаеш как точно.

Спартак сви рамене.

— Сега по същество — продължи колегата до него, по чието лице също се стичаха капки пот. — Кристалът се намира в основата на едно от образуванията. Имаш пет минути да отчупиш парчето — толкова може да се стои вътре без екипировка. На шестата умираш... от горещина или от куршум, който лично аз ще изстрелям.

— А защо да нямам екип? — попита Спартак, чиято мисъл сега работеше по-точно от часовник.

— С екип ставаш тромав и нищо няма да свършиш.

След това го изведоха. Навън захладняваше, но не подухваше вятър. Беше задушно. Край краката му пролази гущер. Спартак погледна нагоре — небето потъмняваше. Скоро щеше да падне нощта.

Докато го спускаха, единственото, за което мислеше, беше момичето от дома. Онази малка принцеса, дъщерята на възпитателката, която така безразсъдно избяга от него, докато работеше там. Искеше му се отново да помирише косите ѝ, да зарови ръце в тях, да усети меката им топлина. Беше живял толкова години сам, а сега се почувства по-малък и самотен от всякога в този кладенец, който буквално щеше да го отведе в ада.

Още в преддверието на пещерата се усещаше ужасната горещина. В помещението беше около четирийсет градуса, а вътре в пещерата — сигурно с десет градуса по-горещо. Пуснаха осветлението и големите кристали заблестяха с цялата си мъртвешка красота. Белотата им наподобяваше тази в снежна пустош, в която не се виждаше човек нито напред, нито назад. Показаха му къде е желаният кристал през стъклените врати, които отделяха пещерата от преддверието.

Спартак затвори очи, преди да влезе. Представи си как принцесата поставя главата му в скута си и го гали нежно, както обичаше да прави, когато останеха сами. След това пое дъх и влезе. Лъхна го тежестта на огнената струя отвътре. Трябваше да внимава къде стъпва, защото някои от кристалите се хлъзгаха. Бяха изминали вече две минути, когато стигна до кристала, който трябваше да вземе. Той блестеше на осветлението от лампите така, че заслепи Спартак. Очите му се бяха зачервили и усещаше дразнение в роговиците, сякаш първо те се разтапяха. Спартак се пресегна и хвана кристала. След това извади от единия си джоб инструмент, с който го преряза. Миниатюрни парчета кристал се разхвърчаха във всички посоки. После постави богатството внимателно в джоба си и видя до обувката си изхвъркнало парче от него, голямо колкото нокът. Наведе се и го взе. Пъхна го в един от многото джобове на панталона си. Оставаше му по-малко от минута и той веднага се насочи към изхода. Краката му тежаха, сякаш на всеки от тях беше вързан камък. Връщането се оказа по-трудно. Примамляваше му и се опитваше да диша повърхностно, за да не влива горещ въздух в дробовете си. Когато най-сетне се довлаци

до вратите, те се отвориха и оттам го поеа двамата мъже, които го бяха довели с джипа.

Някой бръкна в джоба му и извади кристала. След това Спартак усети бодване в дясната си ръка. Обърна се и видя как единият от мъжете изпразва съдържанието на спринцовка в мускула му. Белотата го обгради отвсякъде и той потъна в нея като в пухено легло.

40.

— Това преживяване промени ли живота ви?

— Да, удвои го.

— Бихте ли разяснили?

— Не — отвърна Спартак, а журналистите зашумиха като оркестър, който настройва инструментите си.

* * *

Илия изключи телевизора. Слънцето беше прибрало оранжевите си отблясъци и сега в хола цареше полумрак. Той се запъти към банята. Дълго стоя под душа, а после се подсуши бавно и си легна. Откакто се помнеше, възприемаше времето като покривки, насложени една върху друга. Дори да бяха изработени от най-точната машина, те никога не бяха съвсем еднакви. Крайчецът на едната е винаги по-дълъг от този на другата. Или пък някоя гънка ще издаде факта, че са две, а не една. Времето беше като масата под тези покривки — едно и също, а с различни облека. Илия можеше да бъде едновременно в началото и в края на живота си, да бъде хлапе и мъдрец, събрани в едно. Не избираше коя покривка кога ще бъде отгоре. Имаше седмици, през които изпреварваше събитията. Знаеше какво щеше да се случи, колко щеше да му струва и как бе най-добре да се постъпи — досущ като старец. В други моменти копнееше да извади долната покривка и да щурее като малко дете — нещо, което сам не си беше позволявал дълго време. Старецът или хлапето.

— Да я обесим — заехтя в главата му, докато лежеше по хавлия върху спалнята.

— Не — ще направим друго.

Той и двамата му приятели от детството бяха окачили съседската котка с щипки за простора. Животното ги гледаше безучастно, без да измяучи. Вися така в продължение на часове, докато ядосаната му стопанка не го откри.

Горещината в Кристалната пещера можеше да бъде непоносима. Минути преди да се унесе, Илия си представи как мозъкът му се разтича и се превръща в пихтиеста маса. Краката му щяха да се размекват като локум, докато си проправяше път към изхода ѝ. Видя се с неподвижен поглед, същия като този на котката, окачена с щипки на простора.

Когато се събуди следващата утрин, си резервира билет за Мексико с парите, предназначени за ремонта.

41.

Нямаше много време преди официалното затваряне на пещерата. Илия се надяваше да успее да стигне до нея седмица преди да я затворят. Тръгна без подготовка, не знаеше как би могъл да се подготви за подобно нещо. Докато дойде времето за заминаването му, гледаше да върши колкото можеше повече неща, за да не мисли за причините на внезапното си решение. Не искаше да се саморазгадава, нито да си слага сам етикети. Беше решил да го направи и го правеше.

Летището *Бенито Хуарес* беше най-натовареното в страната и Латинска Америка. То се състоеше от две самолетни писти и два терминала, като всеки от тях разполагаше със собствен паркинг, хотелски стаи и вип зали. Около аерогарата беше претъпкано с магазини, закусвални, ресторанти и барове. Хора с куфари се блъскаха, разминаваха, крещяха и псуваха навсякъде. Във въздуха се носеше откровена смрад на човешка пот и изгорели газове.

Илия спря за момент и се огледа. Беше в истинска лудница, без да знае испански... Стомахът му се сви и му стана приятно — обичаше това усещане на бебешка безпомощност. В такива моменти времето, което иначе вървеше по права линия, закривяваше и се връщаше към началото си, за да образува окръжност. Всичко отново се повтаряше — повтаряше ли, повтаряше. Неслучайно древните траки, живели край Беглик Таш, бяха построили своя слънчев часовник — той не представляваше само римайндър, че дните на всяко човешко същество са преброени. Той тръбеше за хилядите невидени, нечути, непомирисани или непонятни светове, за които не притежавахме сетива да опознаем. Един такъв свят го очакваше сега — долу, в царството на Хадес.

При тази мисъл Илия настръхна. Нима беше възможно той да повтаря същия път на предците си преди повече от две хиляди години! Ако това беше така, а то беше, тогава човешката психика не се беше променила на йота през хилядолетията. И днес той, досущ като онова племе — без да разбира мита, в който живее; без дори да желае да го разбере, се оставяше на влечението си към него като единствена

надежда за пълноценен живот. Беше избягвал да мисли за голямата болка в живота си толкова дълго, но днес на летището, в блъсканицата на разноцветните туристи, тя го връхлетя с цялата си древна сила. Той, Илия, достойният за толкова много неща, се беше провалил в най-естественото: да дари жена си с дете. Знаеше го, макар никога да не си беше правил изследвания. Ленивите му сперматозоиди, травмирани от кой знае какво, го превръщаха в инвалид — нежелан от никого, но също така неизхвърлен. Прекъсваше дългата верига от поколения — той, безплодният, униженият, смазаният. Сега смяташе, че довършва работата на другите — изхвърляше се. Може би нямаше да излезе от пещерата. Може би в царството на Хадес щеше да заглуши ужасиите на нещастния си живот. Мислите му се удрияха като камбани в главата му, пържеха го на бавен огън, прекръшваха го, унищожаваха го.

— Здравсти! — чу възторжен вик от познат глас.

Обърна се — Спартак стоеше пред него. Беше се изтупал с евтин лъскав костюм като циганин на сватба, лицето му беше загоряло, а очите му блестяха с непознат блясък — не онзи на алкохола, а друг. Блясъкът в очите на дете, което бе получило любимата си играчка за Коледа.

— Хей, това си ти! — възкликна на свой ред Илия.

Разбърбориха се и неусетно стигнаха до хотела, където беше отседнал Спартак.

— М-м-можеш ли да си го позволиш?

— Разбира се, приятелю! Сега съм богат, известен...

— З-з-з-значи си успял да извъртиш ония мухльовци.

— Не само! Извъртах всички.

— К-к-какво искаш да кажеш?

— По-късно ще се обясняваме. Къде ще отседнеш... — огледа го недоверчиво Спартак, който сега по-скоро приличаше на мексикански сваляч от филмите, отколкото на човек от плът и кръв. — О! Не си мислил, нали?!

— Пещерата. В-в-в-всъщност... ти може да ми помогнеш да стигна по-бързо до нея... Виж как те срещнах — истинско провидение. Дори не бях мислел как щ-ш-ште се добера до нея... А ти, приятелю, какво правиш тук? — присети се Илия едва когато вече бяха излезли и минаваха край магазините.

— Чакам Боян Калугеров.

— Журналиста?

— Да. Ще те вземем с нас. Отседнали сме в близко хотелче. А утре ще помислим как да те заведем в пещерата.

— Ти си з-з-златен, Спартак! — извика Илия.

42.

Сутринта се събраха на кафе в лобито на малкото, но сравнително чисто хотелче, в което бяха отседнали. Илия изглеждаше блед и недоспал. Той си взе двойно чисто кафе и се настани по-близо до прозореца. Сервитьорите се движеха безшумно, почти като сенки.

— Ще подкупим пазача — рече Спартак и се облегна назад, като вплете ръце зад врата си.

— П-п-познаваш ли го? — заискриха отново очите на Илия.

— Хей, по-полека... Ще видя какво мога да направя... Ама ти защо изведнъж полудя по тая пещера?

— Да, интересен въпрос — включи се Боян Калугеров, който беше напълнил догоре чиниите си с мексиканска храна и мляскаше шумно. — Мислех да го задам и на двама ви.

— Ще наемем хеликоптер.

— Хеликоптер?! Не може ли да се стигне дотам с джип?

— Ти знаеш ли къде се намира тази пещера?!

— Това е третата по големина пустиня в света — закашля се Боян Калугеров, което значеше, че се кани да говори. — Известна е още с името Ел Деспоблаго, или иначе казано — безлюдната земя. Започва от Аризона, пресича Тексас и стига дълбоко в Мексико. Температурата там не пада под 38 градуса, навсякъде е пълно с кактуси и кости от стари койоти. Платата ѝ са формирани от години и това е идеалната граница между Мексико и Америка. Повечето, които са тръгнали да я пресичат нелегално, са намерили края на живота си там.

— Н-н-нямаме толкова п-п-пари — прекъсна го Илия, на който светлината в погледа бавно угасваше.

— Имаме, приятелю, имаме — прегърна го Спартак и изпи колата си на екс.

— С-с-с-с-прял си да пиеш ли? — изуми се Илия.

— Мисля, да!

Няколко дни по-късно тримата приятели летяха с хеликоптер над пясъците на Чихуахуан. Под тях се виждаха пустинните плата,

огромни долини и отвесни скали. Ята лешояди кръжаха на места и посочваха местностите, където лежах убитите животни. Бяха наели хеликоптера от Циудад Хуарес — град, в близост до пустинята с население от около два милиона жители. Към десет вечерта при пещерата трябваше да ги очакват двама от пазачите, които да организират спускането им до преддверието на пещерата. Единият трябваше да слезе преди тях с подвижна платформа, подобна на строителен асансьор, а другият — да се погрижи за издърпването им. Пазачите обясниха на Илия, че използването на костюм е от изключителна важност за здравето му, но той отказа. През последните дни беше станал по-мълчалив. Гледаше втренчено във всички посоки и единственото, към което се стремеше, беше да влезе в Кристалната пещера. Той така и не разкри на приятелите си истинската причина, поради която искаше това. Боян Калугеров сериозно се съмняваше, че самият Илия изобщо е наясно защо и какво прави. Като журналист обаче той се вкопчваше в приумиците на обезумелия си съгражданин, защото надущваше сензационен материал. Иначе едва ли щеше да пропътува дотук, макар и на разносните на довчерашия клошар, който му изпрати пари с молба да се разходи с него. Беше се заредил със скъпа камера, която обаче така и не можа да стартира в горещото преддверие.

„Чакалнята“, както я наричаха, беше осветена с неонов лампи. През стъклената врата в дъното зееше тъмна дупка. Пазачът включи осветлението вътре и пред тях се разкри невероятната гледка на най-големите кристали в света. Подобно на ледени скулптури те изумяваха със своята блестяща красота, но като се има предвид, че температурата в помещението беше около 50 градуса по Целзий, тази красота излъчваше единствено смърт.

43. ЦАРСТВОТО НА ХАДЕС

Бяха долу от десетина минути, а от лицата им вече капеше пот. Спартак потупа Илия, преди да го пусне вътре. Илия на свой ред го погледна с влажни очи, обърна се и пристъпи. Вратите след него се затвориха.

Отвътре го обгърна горещина. Въздухът сякаш вреше, а ако се събуеше бос, сигурно краката му щяха да се изпържат върху кристалите. От тавана се спускаха огромните бели колони, които изглеждаха като изкъпани под неоновата светлина. В единия край се пресичаше гора от образувания, подобни на гигантски насипани перли. Илия пристъпваше бавно напред, като се оглеждаше. Остави първоначалния си захлас да се измести естествено от все по-тежкото усещане за космична тишина. Никой не я нарушаваше и той я почувства като тежък товар върху главата си, докато не му се зави свят. Потъна в тишината досущ като онзи път, когато беше с вуйчо си на Бяла река. Понякога го придружаваше през ваканциите по местата, където вуйчо му обичаше да лови риба. Там, наскоро дивата прелест на почти непосещаваната от никого река, веднъж скочи от скала във вир. След първоначалния си страх да не потъне той се отпусна във водата — искаше да види дали щеше да стигне до дъното. Отвори очи, а подводната тишина го ограда, все едно беше нахлул в орбитата на чужда планета. Спомни си, че трябваше да положи усилие да изплува. И сега, в Кристалната пещера, Илия чувства същото. Не се страхуваше вече от непознатото в себе си. С всеки изминал миг той се прехвърляше от вселена във вселена, едни от онези безбройно възможни светове, в които му се струваше, че винаги бе живял. Там той не заекваше, там спермата му можеше да опложда, там наистина имаше картини с кървящи вени... Да, той избираше във всеки квант от време съдбата си. Неговият малък свят беше точно такъв, какъвто го правеше с действията и бездействията си. Но само тук, в непоносимата жегата, която проникваше в дробовете му, тук той спираше да отглежда вината си. Можеше да се остави да потъва, да потъва... Стори му се, че

вече няма мисли в главата си, няма дух в тялото си — едновременно осъзнаваше всичко и не разбираше нищо. Тук и сега, стига да пожелаеше, можеше да се материализира в друга форма, като митологично същество или Бог. Това го опияняваше и едновременно с това го плашеше. Възможността реално да съществува друг свят, роден от представите му, беше съвсем истинска, но липсваха наблюдатели и видимост. Сега той знаеше с всяка фибра от тялото си, че живее в тази многолика реалност. Въпросът беше не дали тя съществува, а би ли могъл да се върне в предишната. Изпита меланхолия към всичко, което представляваше преди — нещастен пелтек, който не можеше да оплоди жена си. След това отстъпи пред обземащата го мисъл за безсмъртието.

Беше дошъл тук, за да съпреживее усещанията на древните траки, които пътуваха към царството на Хадес, защото внезапно реши, че това е единственият възможен път за него. Искаше да изпита границата на живота, да стъпи с един крак в изпепеляващите владения на нищото, там, където свършваше или започваше животът — все едно. Стигна ли до портите на Хадес, Илия щеше да усети и да разбере как именно се заражда животът — чудото, на което никога нямаше да бъде проводник. Защото къде започваше раждането, ако не там, където свършваше смъртта?

Илия чуваше другите капки, които се образуваха по висулките в пещерата. Самият той беше капка и едновременно с това човек. Ако имаше безкрайно много светове, то беше проблем да останеш в един-единствен. Съществуването в различна действителност отвъд познатите явления не можеше да му донесе повече от това, което вече имаше. Така пред него не се очертаваха никакви привлекателни възможности, освен онази да се раздоби и изчезне. Мисълта за смъртта отново се появи, този път като вик на ранено животно. Знаеше, че не може да свърши тук, защото все още не беше готов да възприеме своя мит за смъртта, но почувства, че не всички негови копия в безбройните многолики реалности го знаеха. Мислите му в миналото пораждаха настоящето, но то кипеше едновременно с новите му копнежи по бъдещето. Най-глупавото нещо, което можеше да направи сега, бе да се завърне от пещерата, да прекъсне прекрасното изживяване посредством намесата на старата груба реалност. Илия се затътри към изхода по навик, изграден от дългогодишното му заекване

— да преодолява себе си отново и отново всеки ден. Като заекващ, той можеше да устои на всякакви гадости, такива, в които другите биха рухнали. Затова сега понасяше и решението за това завръщане. Илия изплува от невидимата гореща вода, в която се беше потопил, краката му се раздвижиха и той се олюля обратно към изхода на пещерата. През стъклената преграда Спартак и Боян Калугеров го гледаха и му правеха знаци да се връща по-бързо. Последното, което си помисли, преди да излезе, беше дали приятелите му подозират за милионите светове, в които живеят.

След това вратата се отвори и Илия рухна в ръцете им.

44.

Трябваше да го охладят възможно най-бързо. Прехвърлиха се в импровизираната манипулационна и го поставиха във ваната. След това пазачът посочи на Спартак хладилника. Оттам взеха торби с лед и внимателно ги поставиха навсякъде по тялото му.

Илия гледаше неподвижно. Дишането му беше повърхностно, а лицето му — кървавочервено.

Изплашени от безучастния му вид, тримата мъже го извадиха, преметнаха го през рамото на Спартак и се насочиха към платформата, с която трябваше да се изкачат. Пазачът изгаси всички лампи по пътя си, като не забравяше за предпазливостта. Каквото и да се случеше, никой не трябваше да разбере, че е пускал външен човек долу. „Ама и тоя глупак, за какво му трябваше да влиза сам в пещерата — луда работа.“ Той натисна бутона за изтегляне нагоре и платформата се задвижи.

След седмица, прекарана под зорките грижи на медицинската сестра, която Спартак беше наел, Илия показва, че се възстановява. Нямаше и следа от предишното му налудничаво отчаяние — сякаш някой го беше изтрил с мокра кърпа. Сега очите му светеха поновому, даже с риск да преувеличи, Спартак ги сравни с очите на бебе.

Треската на Илия беше спаднала и апетитът му се възвръщаше. Двамата му приятели го посещаваха редовно в хотелската стая. Боян Калугеров беше обещал, че няма да споменава Илия в материала за Кристалната пещера, който подготвяше. Макар да знаеше, че разказът за младия българин, посетил пещерата нелегално, би могъл да преобърне кариерата му със стрелка нагоре, той се отказа от тази находка съвсем доброволно и несвойствено на себе си.

Начинът, по който сега ги гледаше Илия, като човек, който започваше живота си отначало, беше заразителен. Дори той, Боян Калугеров, дългогодишният ловец на сензации, не искаше да замърсява това начало с репортерските си истории. Откакто се беше запознал със Спартак, а след това и с Илия, Боян Калугеров не беше същият.

Острият му ироничен език се беше смекчил и той констатираше с безразличие, немислимо преди година, че журналистическият му талант отива по дяволите. Не беше решил какво да прави, след като предадеше материала за Кристалната пещера. Може би статията му, а не репортажът, защото не успя да заснеме нищо с камерата си, нямаше да се забележи сред новините за убийства и изнасилвания в родния печат. От горещо Мексико софийските медии му заприличаха на селски панаир със захарни памуци.

Искаше да предаде материала си като завършек на един твърде дълго продължил етап от живота си, защото обичаше завършеците. После щеше да се сбогува с приятелите си. Спартак му бе обещал да го спонсорира за едногодишно пътешествие в Индия в ролята му на първи приятел, приятел, който никога не бе имал. Боян Калугеров беше решил да се възползва на всяка цена. В тази далечна страна, която сега се намираше по-близо до него от България, може би щеше да смени името си, да брадяса и да напише книга.

45.

Последната вечер, преди Боян Калугеров да замине, двамата със Спартак излязоха навън. Искаха всичко да бъде по-специално отпреди, защото знаеха, че се виждат за последен път. Спартак, който не беше близвал алкохол след приключението си в Кристалната пещера, имаше много по-здравословен вид. Единствено лъскавият костюм, с който излизаше, можеше да подсказва какво беше миналото му. Сякаш беше прескочил двайсет години от живота си и започваше оттам, откъдето беше спрял. Но времето не беше спирало за другите и ако един достопочтен господин на средна възраст тогава носеше костюм, то сега всички обличаха дънки и фланелки с надписи.

— Беше най-красивата жена, която някога съм срещал — рече той и отпи дълга глътка от безалкохолното си. Бяха се настанили в малка кръчма в една от тесните улички на Мексико и си бяха поръчали обилна вечеря. Боян Калугеров искаше да опита от мексиканското вино, а Спартак упорито отказа няколко пъти да му прави компания. — С бяла блуза и лилава пола. Косата ѝ, прибрана в кок — тогава бяха модерни. Заряза ме с тези дрехи и никога повече не я видях. Не че не можех да я намеря, не смеех. Един ден просто изчезна. Майка ѝ, учителката в дома, се стопи през последните години... Какво нещо е животът, а? Днес си на върха, а утре си нищо...

Спартак поклати глава. Кожата около очите му се надипли, сякаш и тя преодоляваше хилядите пластове време, което делеше Спартак от любимата му.

— Не си ли мислил да я потърсиш сега? — попита тихо Боян Калугеров.

— Да я потърся ли? — някак унесено отговори Спартак. — Че за какво... нима вече има значение?

— Но, Спартак, сега имаш пари и си свободен като птичка. Всеки мъж би дал всичко да е на твоего място.

— Говориш глупости. Какво съм аз? — един дърт пияница, на когото му се усмихна късметът. Но за какво ми е, няма с кого да го прахосам — разхили се той.

— Виж, само да решиш, мога да ти помогна в издирването.
Може да е омъжена и да има деца.

— Едва ли си спомня за мен...

— Хайде... щом се върна от Индия догодина... как се казва тя?

— Мая.

— Отиваме да отвлечем Мая... става ли?

— Става — усмихна се печално Спартак.

II ЧАСТ

„Само най-горещите и най-студените ще се спасят.“

Кристин Димитрова

Ана трябваше да подготви Дани за поредната оперативна корекция на окото през октомври. Лекарите я бяха предупредили, че бе възможно по време на детския растеж да има сраствания на меките тъкани и състоянието на окото да се променя. След повишена честота на подобен тип намеси често се случваше клепачите да се обърнат с миглите навътре и да се предизвика повишено дразнене и инфектиране на тъканта, не беше изключено да навлязат пращинки и да предизвикат усложнения. Ана вече знаеше, че изпълнението на очната протеза бе десетки пъти по-сложно от изпълнението на която и да било друга. Освен опитен хирург, се изискваше и невероятна прецизност — обемното тяло трябваше да се съобрази не само с части от мускулатурата, но и да се предвиди нейното развитие в процеса на растежа, какъвто беше случаят с Дани. Беше чела, че е необходимо лекарят да установи добър контакт с детето, защото освен козметичния резултат от протезирането, беше също толкова важно и отношението на лекуващия екип и семейството. Без втория фактор ефектът от усилията никога нямаше да доведе до траен резултат, както всъщност беше и при всички останали медицински интервенции.

На село, където прекарваха последните си дни, двамата се чувстваха по-добре от всякога. Дани беше започнал да придружава редовно Мутия по къщите, а Ана не се опита да се съпротивлява на това необичайно приятелство. Момчето помагаше на немия, като му подаваше необходимите инструменти, миеше червата наравно с жените и скоро никой вече не се учудваше на уникалната комбина между едноокото хлапе и касапина. По света се случваха какви ли не щуротии, та това ли трябваше да учуди селяните от плевенското село.

Един ден Мутия реши да посвети Дани в тайните на заколението. Жертвата щеше да бъде козле, което Дани нахрани за последен път, преди да го поведат към лобното му място. Поднесе шепа с жито към муцунката му, а животното плахо се приближи. Хапна от ръката му, а после преживя няколко пъти. Дани го гледаше известно време, но не

като мило животинче, в отнемането на чийто живот се страхуваше да участва, а като цел.

На село дете да заколи животно не беше нещо необичайно. Още повече ако Мутия щеше да ръководи цялата работа. Селяните бяха любопитни как това щеше да се случи и се уповаваха на Мутия. Той нямаше да ги подведе. Щом това беше волята на немия, нека бъде както кажеше — никой не смееше да му противоречи. Хората се страхуваха от извънречевия отговор — не като нещо равностойно на произнесените думи. И двете бяха израз на човешка воля, но да не говориш винаги имаше по-голяма стойност на село, отколкото да дрънкаш врели-некипели. Мълчанието бе злато, и в случая на Мутия.

Всички се бяха отдръпнали, за да направят място на Дани, който се приближи до козлето с шиш в ръка. Двама души бяха хванали краката на животното, а Мутия държеше главата му, допряна в земята. Дани коленичи, а ръцете му трепереха. Мутия показва на детето мястото, където трябваше да намушка, обърна лицето на Дани към своето с едната си ръка и го погледна в очите. Дани се обърна и наръга животното точно където трябваше. След това, все едно бе вършил тази работа всеки ден, извади шиша и го подаде на Мутия. Козлето потръпна и след няколко секунди умря.

През целия ден след това Дани, който вече беше свикнал да участва в приготовленията на месото, остана мълчалив с едва забележима усмивка на лицето. Може би никой нямаше да я види, освен Ана, когато го прибра в ранната вечер.

Макар да знаеше, че трябва да обърне цялото си внимание към Дани, за първи път Ана беше неспособна да се съпротивлява на себе си. Тя отлагаше с всеки изминал ден разговора за предстоящата операция с детето си, защото и върху нейното лице стоеше подобна усмивка, каквато забеляза у сина си през една от вечерите.

След първото посещение на Дани при Мутия тя прибра момчето у дома и го сложи да си почива следобеда. Същия ден родителите ѝ бяха отишли на лозето и нямаше да се върнат до късно вечерта. В тихите следобедни часове на вратата се почука и Ана се показва полугола, както се размотаваше из къщи. Беше Мутия, който беше дошъл да донесе забравена дреха на момчето. Щом го видя на прага си с влажен поглед и с изпотени устни, Ана се поколеба само миг. Хвърли се на врата му и бързо го поведе навътре в къщата. Любиха се страстно през целия следобед до малко преди да се събуди Дани. Всяко негово докосване я изпужваше като настръхнала котка. Ана не помнеше откога не се беше чувствала така. Възбуждаше се, щом се сетеше, че Мутия не говори, че убива животни — прецизно и бързо. Той беше далеч от нейния свят и същевременно представляваше всичко, което някога бе желала и търсила в любовниците си.

Преди да си тръгне, Мутия постави отново пръста си до устата ѝ в молба да замълчи за онова, което бяха сторили. Мълчанието отново беше злато. След това се облече и се изниза безшумно. Ана не беше на себе си цяла вечер. Тя опипваше гърдите и корема си, усмихваше се като малко дете и се разходи из нивата с царицата. Листата жулеха лицето ѝ, беше задушно, но тя не спираше да се усмихва на себе си.

През идните дни се срещаше с Мутия в една от крайните ниви на селото. Пътят ѝ дотам не беше дълъг и малко хора можеше да срещне. Но дори и да видеше някой, вече не се впечатляваше. И без това говореха за нея като за лоша майка, която нехаеше за осиновеното си дете. Все се намираше някоя старица, която да се възмущава как Ана е допуснала детето ѝ да се размотава с Мутия по къщите. Мутия старши също не беше на тяхна страна.

Той се опита да се възпротиви на сина си, но без успех. Резултатът беше почупена посуда и няколко вечери, в които старият мъж се поболя от притеснение, защото синът му излезе и не се прибра. След тази случка човекът се оттегли и все си намираше работа в задния двор. Нито откликваше на повикванията на съселяните си, които идеха при него през ден-два, нито излизаше от вкъщи, освен ако крайно не се наложеше. Той единствен подозираше какво се случва, но от страх да не загуби единствената опора в живота си, не намери сили да се опълчи на сина си.

Ана не се беше чувала с Илия цяла седмица и когато му позвъни, се включи телефонният му секретар, през който съпругът ѝ я уведомяваше, че е заминал за известно време и ще се завърне след седмица. Ана се притесни, но макар че се питаше къде би отишъл и защо внезапно бе зарязал ремонта, няколко часа по-късно почти забрави за грижите си. Реши да не казва на Дани, нито на родителите си, че причината за престоя ѝ вече не беше оправдана. Ремонт, изглежда, нямаше да има, а тя продължаваше да стои на село със сина си, нещо, което нямаше как да се оневини в очите на когото и да било от селската общност. Тревожеше се за Илия, беше изненадана от постъпката му, но повече се тревожеше и изненадваше от себе си. За първи път от известно време тя се чувстваше в цветущо здраве, имаше добър апетит и се усмихваше. Безсилна да се противопостави на себе си, тя се отдаде на удоволствието от срещите си с Мутия през малкото дни, които им оставаха.

48.

Илия подготвяше завръщането си у дома: купуваше подаръци за Ана с парите, които му беше дал Спартак, и редеше обяснения пред огледалото. След като излезе от пещерата, сякаш започваше живота си отначало. Искаше му се да излиза, да се весели с приятели и да целува любимата си жена. Нямахше търпение да се върне при нея, но реши да не ѝ се обажда, преди да пристигне в София. Спартак щеше да му даде пари, за да довърши ремонта, а самият той планираше да го придружи обратно.

Няколкото сметки, които бившият просяк си беше открил в различни банки, сега се управляваха от адвокат, назначен да се грижи за доброто управление на средствата му. Това решение не беше взето от него, а от приятеля му, Боян Калугеров, който го посъветва да уреди нещата си по този начин. Вече бившият журналист му съдейства да намери подходящ човек в Мексико, макар да не можеше да се гордее с испанския си. Малко преди да замине, Боян Калугеров беше пуснал връзките си в българското посолство, откъдето му изпратиха координатите на свестен адвокат.

— Е, нека и моята работа бъде полезна някому — рече му той тогава. — Поне веднъж, преди да се откажа от нея.

Сега, когато Спартак изпращаше и Илия, той отново даде воля на словоохотливостта си.

— Не мога да се позная, та аз доскоро бях само клошар, на когото се присмиваха децата, а сега... виж ме.

— С-с-само така, приятелю.

— Решил съм... да построя корито на язовир Спартак — това ще направя с част от парите.

— Н-няма да е лесно — отвърна му Илия. — Фирма „Д-д-д-дид-д-дира“ едва ли ще се с-с-съгласи.

— Зависи колко пари им набутам в устата — ухили се Спартак.

— Н-н-не си струва. Т-т-т-така и не ми р-р-р-разказа как з-з-з-з-забогатя — Илия заекваше повече сега, понеже се притесняваше от интереса си.

- Може би друг път, приятелю...
- Може би друг път — повтори Илия.

49.

Дани не искаше да се прибира обратно в София. Ставаше все по-добър в коленето на животни и с Мутия бяха почти неразделни. Единствено следобедите майка му настояваше той да си почива — наистина не разбираше защо се беше вманиачила в тази следобедна дрямка. Но не смееше да ѝ се противопостави, защото се страхуваше, че можеше да го отведе от село.

Когато го предупреди, че остават само няколко дни до края на престоя им, той се затвори в една от стаите и се разплака.

— Какво има, миличък? — опита се да го погали тя.

Дани се отдръпна рязко.

— Искам да остана тук, искам да живея при баба и дядо.

— Не може, Дани, с какво ще се прехранваме?

— Аз вече мога да коля животни.

— Детето ми, знам, че си истински мъж, но е време да се прибираме. След три дни започва училището и трябва да се подготвим. А и операцията...

— Не искам да ходя на училище! Не искам операция!

— Знам, но всички трябва да правим неща, които не харесваме...

Дани не я изчака да се доизкаже, разплака се на глас и излезе навън. Пред вратата вече го чакаше Мутия. Той носеше малко кутре в скута си.

— Къде го намери? — рече тихо Дани, докато бършеше сълзите си.

Мутия му го подаде.

— Мама няма да даде...

Мутия поклати показалец в знак на несъгласие и се усмихна.

— Ти си супер! — възкликна Дани, почти забравил за страданията си отпреди малко.

Мутия махна на Ана, която ги гледаше отдалече. Косата ѝ се поклащаше на вятъра като разкошния Титаник малко преди да потъне. Приближи се и взе детската раница, която тя му подаде. После той с кучето в скута си и Дани тръгнаха по селския път надолу. Днес щяха

да се разходят в гората — Мутия беше обещал да заведе момчето до реката, където щяха да ловят жаби. После щяха да си стъкнат огън и да си направят жабешко угощение.

Двата върха, които се издигаха край селото, бяха покрити с рядка широколистна гора. Имаше много поляни и рекичка, която проправяше пътя си през долчинките. Дани поиска от Ана да го заведе там, още щом пристигнаха на село, но тя му отказа. Предложението на Мутия да разходи момчето ѝ, преди да си заминат, ѝ се стори тъкмо навременно. Дани щеше да се разсее и може би тъгата му щеше да постихне.

„Държах змия в буркан под леглото“, написа Мутия върху пожълтелите листи на стара тетрадка, която извади от единия си джоб.

— Не те ли видя баща ти? — попита плахо Дани, като изкълчи уста в опит да изрече думите така, че Мутия да може да ги разчете.

„Не. Не го хранех, но то растеше. Улових жаба и нея сложих в буркана. Тя се залепи за капачката. Змията само спеше. Минаха два месеца. Една вечер пуснах жабето.“ Мутия пишеше ли, пишеше — така все едно самият той беше писалката. На Дани му се стори, че тази история е много важна за него.

— Как се казваше? — попита Дани, който не можеше да дочака Мутия и четеше, докато той пишеше.

Мутия го изгледа отровно и остави писалката. Двамата станаха и продължиха пътя си. Вървяха, докато не стигнаха до рекичката. Там се разположиха, а Мутия извади от торбата си кренвирш. Хвърли го на кучето и започна да събува обувката си.

— С ръце ли ги ловиш?

Мутия помръдна устни, докато разчиташе думите на хлапето. След това кимна, извади отново тетрадката и нарисова въдица. На нея беше закачено листо. Мутия грабна пръчка, забучи едно листо на нея и я разклати. „Може би така се ловят жаби“, помисли си Дани и се усмихна. Беше му забавно с Мутия, той пишеше, рисуваше и четеше по устните му.

— Може и да си дресиращ щъркел — каза Дани.

Двамата се разсмяха — от устата на Мутия се изсипаха нечленоразделни звуци. Това стресна Дани, но той успя да се окопоти бързо.

Мутия събу галошите си. Дани се поколеба, но след малко започна да развързва маратонките си.

51.

Докато се отдалечаваше на аерогарата, журналистът се стараяше приятелят му да не забележи, че се беше разчувствал. Спартак щеше да му липсва. Свикна да се върти край него. Пред живота на бившия клошар неговият бледнееше. Още от раждането си на Спартак му се случваха всевъзможни неща. Нямаше нужда да ги гони, да ги предизвиква или пожелава — те сякаш изпреварваха мислите му. Този човек не можеше да си поеме дъх, беше блъскан със стоманения си чук толкова много, че не беше останало свободно място по него за нови рани. И въпреки всичко, или може би именно благодарение на това, Спартак заслужаваше уважение в очите на Боян. А той, господин Калугеров, журналистът, с какво можеше да се похвали — скуката беше изгризала по-голямата част от времето му. Беше се наслушал и нагледал на чуждите истории — пишеше за тях, живееше между тях, а своя история нямаше. Искаше и той да получи своето случване, да го изживее, а след това може би да го напише. Не за да събира слава, а защото така беше свикнал. Нещата край него ставаха реалност едва когато ги омачкаше и поставеше в саморъчно направени фигурки върху белия лист. Само тогава можеше да ги счете за изживени.

Индия — страната, където нещата се случваха вътре — всъщност единственото място, където наистина можеха да се случат.

Бяха уловили към десет жаби — предостатъчно за едно прилично угощение за двама. Мутия се зае да отделя бутчетата с ножа си и поръча на Дани да събере съчки за огън. Беше към три следобед, когато стъкнаха огъня и започнаха да въртят жабешките бутчета върху него.

Докато Дани се шляеше из гората и събираше пръчки, той видя широколистно дърво, върху което някой беше издялал човешки очи. Разбира се, това съвсем не беше така, просто кората на дървото растеше по такъв начин, че образуваше форми, подобни на очи. Дани я поглади и прилепи болното си око до нея. След това се просна на земята и се загледа в нея. Всяка тревичка си имаше разклонение и ако се беше навела наляво, то също се навеждаше натам. Дани се вгледа по-добре. Запя птичка и момчето се сети за майка си, разлая се куче — и той ѝ се ядоса. Майката и детето гледаха в една посока като тревите. Ако навсякъде в гората бе така, някой ден той наистина щеше да открие своята майка. Дали очите ѝ бяха сини като неговите и дали косите ѝ — същите? Повее вятър. Дани примижа и си представи тази загадъчна жена с развети коси, които докосваха лицето му. След злополуката беше започнал да вижда нещата другояче — забелязваше разни неща, неща, които децата на неговата възраст подминаваха. Сега, когато беше с едно око, той виждаше повече, отколкото с две.

Някой го подритна по хълбока. Дани се стресна и скочи. Над него стоеше Мутия с кучето в ръце, сякаш му казваше: „Значи така събираш съчки, а?“.

Той остави кучето настрани, побутна го отново и двамата се сборичкаха върху тревите. Кучето скочи върху тях и тримата се въртяха така известно време. Разчорлени и ухилени, те събраха съчки набързо и се върнаха при мястото, където щяха да стъкват огън. Мутия се бори около половин час да запали съчките. Почти изгори двата кибрита, които беше взел със себе си, но накрая успя да стъкне огъня. Сухите пръчки запращяха и Мутия забучи бутчетата на някои от тях. Месото започна да пуска мазнина, която се разцвърча върху жарта под

зоркия поглед на кучето. Устите и на тримата се пълнеха с лиги, не бяха яли от сутринта и с нетърпение очакваха гощавката.

Дани се понамести и рече:

— Аз никога няма да оставям децата си.

Кучето излая срещу огъня, сякаш за да потвърди, че бе гладно, след това отново се намести и зачака своя дял.

Малко след изгрев-слънце комините на Топлофикация избълваха облаци сивкав дим, който се лисна като чаша кафе върху оранжевите отблясъци. Ятата птици, накацали по високите военни блокове в квартал Надежда, се разкряха и запрелитаха от блок на блок. Градът още спеше и само от време на време достигаше далечният шум от двигател на ленива кола.

Мая излезе от тоалетната, а по лицето ѝ заблестяха капки вода. Тя не ги избърса, приближи се до огледалото и пооправи косата си. След това отиде в кухнята и освободи дръжката на кафеарката. Днес я очакваше много работа, а това единствено я изпълваше с желание за живот. Когато преди година стоеше край прясно изкопаниа гроб на съпруга си и наблюдаваше как спускат ковчега в пръстта, тя прикри устата си с ръка и въздъхна с облекчение. Бяха женени едва от четири години, когато той заболя от рак на дебелото черво. След няколко операции и продължителна химиотерапия лекарите се отказаха да го лекуват. Краткият им съвместен живот беше преминал в грижи, без Мая и за миг да бе обичала този мъж така, както ѝ се искаше. Ожениха се набързо, след като бяха живели около половин година заедно, без церемонии и по-скоро за удобство, отколкото от любов. В първите месеци от брачния им живот всичко беше спокойно. Двамата ходеха на работа и деляха наема си за варненската квартира. Бяха разпределили домашните си задължения и никой не навлизаше в пространството на другия. Но след това се преместиха в София и започнаха грижите с напредналата болест. Скоро мъжът ѝ напусна работа. Мая трябваше да се грижи за болен, чиито лекарства и оздравителни процедури изискваха време и пари. Но сега най-сетне край на грижите, край на болезнените му викове през нощта, докато болестта бавно го убиваше. Никога не беше обичала съпруга си с онзи трепет на сърцето, който можеше да я съсипе след смъртта му. Но тя не понасяше и самотата. Нямаше много приятели и гледаше да запълва времето си с работа в издателството, където се занимаваше с редактиране на детски списания. Щом се прибереше обаче, мислите ѝ я накълваха и тя

усещаше, че се задушава. Тогава обикновено пускаше телевизора или излизаше да се разхожда из улиците.

Кафеварката забуча и от двата ѝ отвора закапа топло ароматно кафе. Цър. Ц Ъ Р. Слънцето вече блестеше и проникваше във всяко ъгълче на стаята. Изведнъж неочакван звук като от настъпана гумена играчка я накара да подскочи. Огледа се, послуша се. В полупълната чаша капеха последните капки кафе. Пресегна се към чашата и някой изпищя отново. Ръката ѝ увисна, трепереща във въздуха. Тя се запъти бавно към терасата, чиято врата стоеше полуотворена. Погледна навън. Долу до празния леген за прането беше паднала птица, отчаяно пърхаща с криле. Моментално я побиха тръпки на гнус. След смъртта на съпруга си изпитваше отвращение към всеки и всичко, което трябваше да се спасява, в това число слагаше и самата себе си. Върна се, отвори гардероба и зарови ръце в дъното му. Извади стар чаршаф и се върна на терасата. Уви птицата, чието сърце сякаш туптеше в ръцете ѝ, и я внесе в банята. Отвори килера до коридора, изпразни кашон с вехтории, а после внимателно премести птицата в него. Тя шумоля известно време, а после се закрати и я загледа с тъмните си очи, в които Мая четеше едновременно страх и примирение.

В гърлото ѝ се надигна течност, тя се обърна към гърнето и повърна. Храци и кашля, докато се разтресе в ридания.

54.

На следващия ден Мая занесе птицата в парка и я погребва на сянка между дъбовете. Изправи се и пооправи разпилените си коси. Сложи малката градинска лопатка в непрозрачна найлонова торба и се запъти към пътеката. Листата бяха започнали да се прошарват, а под краката ѝ хрущяха клони. Срещу нея се зададоха жена с дълга хубава коса и хилаво дете, което държеше каишката на малко куче. Неочаквано кучето дръпна каишката, момчето я изпусна и мъничето заприпка напред. Животинчето дойде право при нея и се заумилква около краката ѝ. Каишката се оплете във връзката на маратонката ѝ и Мая спря. Кучето махаше весело с опашка и се заиграваше с нея.

— Скипър! Скипър! — викна Дани.

— Това куче изобщо не слуша... — заизвинява се Ана пред непознатата.

— Няма нищо — отвърна ѝ Мая и понечи да продължи, но Скипър заскимтя.

— Хареса ви — рече Ана.

— О, да. И аз го харесах — Мая се наведе и започна да играе с мъничето.

— Ти имаш ли куче? — попита Дани, чиито очи се срещнаха с тези на непознатата.

На Мая за миг ѝ се стори, че позна тези очи.

— Не, но доскоро имах птица.

— Птица ли? — извика Дани.

— Да, но тя умря.

Настъпи мълчание.

— Е, ние ще тръгваме — рече Ана и кимна на жената.

— Утре ще идвате ли тук? — попита Дани.

— Дани, може ние да не идваме — стисна ръката му Ана.

— Но защо, утре е неделя?

— Да, но госпожата може да има работа.

Дани продължаваше да я гледа въпросително.

— Да, утре и аз ще взема кучето си — излъга Мая, която внезапно реши, че иска да види това дете отново.

— Добре, ще се запознаят със Скипър.

— Извинете сина ми — рече Ана. — Наскоро се сдобихме с домашен любимец и той иска да му намери другарче.

— Няма нищо. За мен ще е удоволствие.

Мая остави торбата с лопатката в багажника и се обади по мобилния си телефон. Малко по-късно тя потегли към приют за изоставени животни в другия край на града.

След като няколко дни се бяха грижили за кучето на село, и Дани, и Ана се привързаха към него. Мъничето пишкаше и акаше навсякъде из двора, но белите му ги размиваха и двамата най-сетне имаха нещо, с което можеха да се занимават заедно. Ана реши, че щеше да го вземе в София, макар да беше уверена, че Скипър щеше да им създаде главоболия.

След пикника с Мутия Дани със Скипър в скута си не беше спрял да разказва на дядо си за малките си приключения с немия. Ана режеше моркови за супата, а по бузите ѝ се разливаше доловима руменина. Още тогава мълчанието ѝ не остана незабелязано за майка ѝ, която макар да се съмняваше, че вече познава дъщеря си, усещаше, че с нея се случва нещо.

— Ана, ти не покани ли Мутия у дома... — подметна старата.

Ана трепна, а след това изохка. Беше се порязала. Тя отиде на чешмата, където можеше да застане с гръб и докато миеше показалеца си, отговори:

— О, да. Веднъж.

Наскоро Мая беше получила обаждане от адвокат, който ѝ съобщи за смъртта на майка ѝ — Соня Табакова. Тя живееше в центъра на София, в стар блок от трийсетте години, прилепен до галерията за чуждестранни изкуства. Мая не се беше виждала с нея, откакто беше навършила осемнайсет. Майка ѝ я отгледа сама, баща ѝ беше загинал в катастрофа, или поне така ѝ разказваше тя навремето. Соня Табакова бе работила години наред като възпитателка на дом за сираци в село Надежда. Тя отдаваше цялата си любов на изоставените деца и в сърцето ѝ не остана място за родната ѝ дъщеря — онази, която беше имала щастието да не бъде изоставена. Но Мая се чувстваше самотна, дори по-самотна от хлапетата. Казваше си, че може би е по-лесно никога да не си познавал майка си, никога да не си я имал, отколкото да е била тук при теб и ти да знаеш, че я губиш всеки ден.

Навремето майка ѝ я вземаше в дома и се грижеше за нея заедно с другите деца. Всички я мразеха за това, че има майка, без никой да разбира болката ѝ. А и нейната мъка не струваше пукната пара пред онази на изоставените. За да предотврати детската ревност, Соня се държеше към нея по същия начин както към другите. Когато започна да расте, Мая убеждаваше майка си да напусне работа, но Соня се извиняваше с това, че щяха да ги разпределят да работят в някое още затънтено село. Мая би предпочела да ниже тютюн по цял ден, отколкото да остане в дома за сираци, но винаги бе знаела, че майка ѝ нямаше да напусне онова прокълнато място.

Самотна и не изоставена сред изоставените, Мая растеше затворена в себе си. Имаше само един приятел от дома — Спартак, пазачът, който също беше израснал там и го бяха оставили на работа по милост. Влюби се в него по детски, може би защото беше единственият, който проявяваше съчувствие, без дори да бе изляла мъката си с него. Мина известно време, преди той да ѝ признае любовта си, тъй като се страхуваше, че е с около двацет години по-възрастен от нея. Срещаха се тайно през нощта в кухнята, където се любеха под лунните отблясъци на пода. Но се случи нещо, което не

беше предвидила — забременя, когато беше на седемнайсет, и откри това едва на четвъртия месец от края на менструацията си. Колко се упрекуваше, че не беше отишла на лекар по-рано — Спартак щеше да намери пари някак си, за да може тя да направи аборт, може би без майка ѝ да разбере. През тихия следобед, в който Мая се върна от гинеколога, реши да избяга. Имаше няколко дни да се покрие, докато новината стигнеше до майка ѝ. Нито Спартак, нито Соня Табакова щяха да ѝ простят онова, което се канеше да направи — да роди и да изостави детето си. Именно затова тя щеше да се погрижи те никога да не узнаят за него. Ако го задържеше, тя нямаше да може да учи и ѝ се струваше, че едва започнал, животът ѝ щеше да приключи. Но беше решила, че някой ден щеше да работи в списание, каквато беше мечтата ѝ, а това тогава ѝ се струваше по-важно от всичко.

Събра дрехите си, открадна малко пари от портмонето на старата и си купи билет за Варна. Промените през 1989 вече се бяха случили преди няколко години и тя можеше да си търси работа. Поработи няколко месеца, които ѝ оставаха до раждането, като продавач в квартален магазин. След това роди момче със сърцевиден светлокафяв белег на лявото рамо — колкото бирена капачка. Вероятно всеки се раждаше с белег, който не можеше да загуби, или поне не можеше да загуби лесно. Така си мислеше Мая, когато седмица по-късно, все още бледа и изморена, си купи билет обратно за София. Остави детето си рано сутринта пред вратите на същия дом, където продължаваше да работи майка ѝ, без да се обръща назад. Единствено сърцето ѝ препускаше, докато се отдалечаваше. Насили се да устои на изкушението да се скрие зад ъгъла на близката сграда и да наблюдава дали някой ще забележи бебето ѝ. Вървя пеша до гарата, където отново си купи билет до Варна.

Съпругът ѝ беше програмист в компютърна фирма. Разказа му за майка си, от която бе избягала, но не и за детето. Беше уморена, искаше да остане сама, но ѝ трябваше сигурност, която не можеше да постигне с парите, които припечелваше. Завърши двата последни класа от гимназията си във варненско училище и започна да се подготвя за кандидатстудентски изпити в София. Искаше да завърши задочно българска филология. Малко преди записванията за кандидатстване, мъжът ѝ получи предложение за нова работа в София и двамата набързо стегнаха багажа си за там. Мая подаде документи за редовна

поръчка — ден, в който тя ходи усмихната по софийските улици, готова да разцелува всеки срещнат. Чувстваше, че никога не бе по-близо до мечтата си оттогава.

Преди да заминат, тя смени прическата си, така че да прилича колкото може по-малко на предишната. Не искаше, ако срещнеше случайно майка си, да бъде разпозната, макар да знаеше, че ако това наистина се случеше, подобна възможност не съществуваше. Купиха си апартамент в Надежда, в същия квартал, където Мая беше прекарала детството си в дома. Тя хареса жилището, макар че бяха оглеждали апартаменти и в други квартали. Беше на приемлива цена и близо до центъра на града. Това беше кварталът, в който беше израснала, в дома, тъй близо до хората, които познаваше, тя щеше да бъде най-далеч от тях. Вероятно никой освен нея не се вълнуваше от изчезването ѝ, или поне така мислеше тя.

Още във втори курс си намери работа в издателство „Ергон“ като редактор на детски списания. Деня, в който разбра, че започва работа, плака цял следобед с радостните сълзи на човек, който бе постигнал непостижимото. Прехвърли се в заочно обучение и... малко след това се случи нещастieto с мъжа ѝ. Изведнъж ѝ се струпаха много неща — Мая трябваше да съчетава обучението, работата и грижите си по него. А и се притесняваше за неизплатения им кредит към апартамента. За щастие, съпругът ѝ като кредитоискател беше застрахован в случай на смърт — нещо, за което Мая не можеше да не мисли.

Не бяха минали и няколко месеца след завършването ѝ, когато той умря. Мая, макар да въздишаше с облекчение на гроба му, едновременно с това тъжеше не само заради него, но и заради себе си. Заболяването му ѝ беше попречило да расте в кариерата си, но тя щеше да си почине и след това да навакса. Макар да не го признаваше пред себе си, тя не страдаше толкова за загубеното време край леглото му или за работата си, а защото отново някой я изоставяше.

През годините живот в квартала тя беше виждала някои от служителите, които беше познавала, но се скриваше — или зад шала си, или зад тъмните си очила, които винаги носеше като предпазен щит срещу миналото си. Мая излизаше рано сутрин и се връщаше късно вечер, така че прекарваше времето в центъра на града, съвсем близо до апартамента на майка си. През годините така и не я срещна, нито чу нещо за нея. Какво ли се беше случило със старата вещица — дали

беше гледала внучето си по-добре отколкото самата нея — сто процента, просто защото не знаеше, че бе нейна плът и кръв, казваше си Мая, изпълнена със злъч срещу старата. Някой ден, когато събереше сили, Мая щеше да се върне в дома и да се срещне с миналото.

Колкото повече време минаваше, толкова повече в Мая се насаждаваше лугава тъга, такава, която оставяше дири във всяка нейна дума и постъпка. Напоследък дори ѝ се струваше, че дишането ѝ е заприличало на въздишане. Нарочно се засипваше с работа, като мислеше, че така ще се отърси от неясната тъга, която я преследваше. Не, тя не си представяше детето, което беше изоставила, не го търсеше с очи край училищата, откъдето минаваше, но жадуваше мириса и допира с него като с единствено близко същество. Беше си забранила да мисли за това, защото смяташе, че така бе най-добре и за двамата им, но беше безсилна пред чувствата си. Колкото и заета да беше, копнежът по детето ѝ се скриваше или в едва забележимите бръчици около очите ѝ, или в кошмарите ѝ, след които се будеше, обляна в пот, или в самотните обедни почивки в някоя от градинките в центъра. Времето не ѝ беше приятел, що се отнасяше до това — колкото повече години минаваха, ѝ ставаше все по-тежко. Не можеше и не искаше да помисли за второ дете — някое, на което щеше да дари любовта, предназначена за първото. Мая не вярваше, че сърцето ѝ може да се отвори за друга детска душа, и докато беше омъжена, така и не се реши да забременее отново.

Птицата, която умря в ръцете ѝ, беше първият сигнал за нея, че не можеше повече да спотайва страданието си. Изплашена от собствените си сълзи и объркана от внезапната си слабост, Мая беше решила да я погребее.

Ана повръщаше от няколко дни след завръщането им от село. Тя отдаде състоянието си на стомашен вирус, съчетан с депресията от отминаващия отпуск. Очакваха я толкова много неприятни задължения, че ѝ се искаше да зареже всичко и да се завърне отново при Мутия. Дори фантазираше, че бягаха заедно сред полето с царевица, далеч от всички очи и най-вече от тези на Дани. Вечер, преди да заспи, тя отново започна да мастурбира. Не ѝ се налагаше да чака дълго оргазма си — фантазиите с Мутия ѝ вършеха работа.

Сутрин, след като направеше кафе и изведеше кучето, тя прехвърляше наум задълженията си за идния ден. Скоро трябваше да се върне на работа, а същевременно да подготви Дани за операцията на окоето. Очакваха ги контролни прегледи, покупки за първия учебен ден и... среща с Илия. Не го беше чувала от доста време и последния път, когато се опита да се обади, отново чу същото съобщение отпреди. Изглежда, не се беше завърнал от пътешествието си, нещо, за което Ана не се притесняваше, а по-скоро не смееше да го вини. Тя за първи път изпитваше топли чувства към гузната си съвест и към съпруга си. Чувстваше, че живее на пълни обороти, отнасяше се добре с детето си и не се сърдеше на никого. Тя дори посрещна с усмивка съседката, която негодуваше от продължителното лаене на кучето сутрин. Да беше влюбена, не беше. Мутия не приличаше на никой от предишните ѝ любовници, дори сега, когато беше далеч от него, той ѝ изглеждаше почти въображаем. Ръцете му, които я притегляха с такава сила, изпъкналите вени по китките му, дланите, които отнемаха животински живот, безмълвното му обожание, сумтенето му, когато завираше нос в косата ѝ. С него тя не успя да приложи нито една от сексуалните техники, с които изумяваше любовниците си. Мутия не ѝ даде шанс да поведе парада — в леглото той работеше само за собственото си удоволствие. Вместо това да я отблъсне, Ана с учудване установи, че, напротив — хареса ѝ, и то неустойимо.

Тя продължаваше да повръща вече десет дни, отслабна и беше видимо по-бледа. Но когато се погледнеше в огледалото и срещнеше

погледа си, не можеше да се спаси от чувството, че в очите ѝ се таи дълбока чистота. Сякаш се беше докоснала до нещо непознато в себе си, беше постигнала непостижимото, без да може все още да му даде име. Чистотата на човек, който знаеше, че скоро щеше да умре.

Вече силно притеснена за състоянието си, тя прерови десетки сайтове в интернет, където търсеше подобни симптоми като своите при венерическите болести. Но колкото повече дълбаеше по форумите, колкото повече мнения четеше, разбираше, че не търси диагноза за състоянието си, а се оставя да плува в безкрайното човешко страдание. Навсякъде хората задаваха въпроси и си отговаряха сами — изоставени от своя Бог, от своята държава или от своя лекар.

Една сутрин, когато отново прехвърляше задълженията си през деня, реши да отиде на гинеколог и да се изследва. Запази си час при непознат специалист и отиде.

Разказа за симптомите си, а лекарят кимаше с усмивка.

— Не е това — рече му Ана. — Аз се опитвам да забременея от години.

— Нека проверим — отвърна лекарят.

Когато гинекологът намаза корема ѝ и опря слушалката на видеофона, той се загледа съсредоточено в сивия екран. Ана надничаеше, за да види това, което и той гледаше, но не можеше да различи нищо.

— Бременна сте — изтърси лекарят.

— Моля?! Казвате го просто така — изсмя се невярващо Ана.

— Да, така е, госпожо. Ето — това е главичката на бебето, а това тук са крачетата и ръчичките — посочи ѝ той.

— Или не сте никакъв гинеколог, или сте безкрайно жесток човек, за да ми казвате това — натърти Ана, а очите ѝ се напълниха със сълзи.

— Щом се съмнявате, идете при друг гинеколог, но той ще ви каже същото.

— О, и то упорит и жесток човек. Бъдете сигурен, че ще ида.

Ана скочи от лежанката, дръпна надолу блузата си, без да изтрие гела, с който беше намазан коремът ѝ, хвърли 40 лв. на масата и излетя през вратата. Навън Ана се затича към колата си, където побърза да влезе. Искаше да остане сама със себе си, някъде, където никой нямаше да я наблюдава. След това се разплака и стоя с глава, облежната

на кормилото, дълго така. През следващите дни тя обиколи още трима гинеколози, като и тримата бяха категорични за бременността ѝ. Едва след четвъртия преглед тя се усмихна едва забележимо. Тогава по пътя за вкъщи усмивката ѝ започна да се отваря още повече. Идеше ѝ да целува хората, които я подминаваха, да им раздава парите си и да пее под оскъдните есенни лъчи. „Ами ако детето се роди няма като баща си?“, изведнъж я срязваше подозрението. „Все едно. И да се случи, ще родя това дете. Мамка му. Каквото и да се случи, ще го родя.“

Едва малко преди да се прибере, тя се сети за семейството си и реши засега да не споменава нищо — нито на Дани, нито на Илия. Съпругът ѝ, сякаш предусещащ какво се беше случило, ѝ се обади същия ден. Звучеше ентусиазиран, сякаш Ана наистина му липсваше:

— Прибирам се.

— О, скъпи — не се сдържа Ана, на която двете новини през този ден ѝ дойдоха в повече.

— О-ообичам те... — пауза. — Обичам те повече, отколкото можеш да си представиш.

Сякаш мълния прониза Ана в петите. След като прекъсна обаждането, тя седна на фотьойла в хола им. Първо се уплаши, че трябва да съобщи новината на Илия, а след това се притесни да не би стресът да се отрази на крехкия плод в нея. Сега, когато за първи път през живота си се чувстваше щастлива, изпитваше ужас. Трябваше да мисли как да запази семейството си — след като разбра и се съгласи с бременността си, те ѝ станаха необходими повече от всякога. Но новината, която се канеше да им съобщи, можеше да ги раздели — Илия да си тръгне, а Дани — кой знае какво щеше да се случи с него. А Мутия — как трябваше да постъпи с него? Ако му кажеше, той можеше да има претенции над детето, а това Ана нямаше да понесе. Но ако замълчеше, и детето, което носеше, щеше да бъде плод на нечия тайна — не изоставено, но всъщност изоставено от един баща, който не подозираше, че бе такъв. Нима човешкият живот беше винаги такава каша? Мислите ѝ се блъскаха в главата, сякаш търсеха да излязат навън — за да се реят и наслаждават на чудото.

58.

Мая си беше взела куче от приюта за кучета, чиято порода беше крайно съмнителна. Единствено то не ѝ се подмаза, дори не завъртя опашка, когато отвориха клетката му. Просто си лежеше на пода и я гледаше с големите си тъжни очи. Кръсти го Рошко заради щръкналата му козина, която му придаваше вид на стара плюшена играчка. Прибра го у дома — изкъпа го, а следобед го заведе на ветеринар за обезпаразитяване. Кучето понасяше стоически всички процедури и показваше признаци на живот едва когато му се припикаеше. До следващата утрин навсякъде в дома ѝ вонеше на кучешка пикня. Мая трябваше да го приучи да изпразва мехура си навън и нямаше понятие как да го стори. Реши, че още на следващия ден ще се въоръжи с литература по въпроса, а докато постигне забележими резултати, щеше да го държи в коридора си.

През следващите вечери и особено уикендите, тя го водеше в парка, където се срещаше с Ана, Дани и Скипър. Двете кучета привикнаха едно към друго и се търсеха при всяка от разходките. Ана се беше сприятелила с Мая и постепенно ѝ разказа всичко за объркания си живот. Имаше нужда да го стори, защото ѝ се струваше, че ако не сподели с някого, ще се пръсне. Мая беше идеалният мех за тази работа — тя не говореше много, но за сметка на това я изслушваше. Ана не знаеше почти нищо за нея, но някак ѝ се стори близка — като човек, на когото можеше да се довери. Ден след ден Ана изливаше насъбралата се злъч в себе си — срещу съдбата и света, такъв какъвто ѝ се поднасяше. Мая я слушаше безмълвна и само от време на време очите ѝ се пълнеха със сълзи. Ана забеляза това и го разтълкува като знак за зараждащата се близост между двете. Онова, което убягна на Ана обаче, беше, че тези пълни със сълзи очи не гледаха към нея, а към Дани.

Наближаваше денят за поредната корекция на окото му и Ана искаше да го извежда колкото можеше повече навън — за да го разсее.

В един душен септемврийски ден, когато Дани беше тичал с кучетата, той се върна при двете жени с мокра от пот глава. Ана

съблече блузата му и понечи да изтрие гърба му.

Тогава Мая видя родилния белег на лявото му рамо и едва не припадна. Хиляди мълнии! Тя се изкачи високо в небето, а после започна да пада, пада надолу — дори се побоя да не би да получи инфаркт или прединфаркт. Трябваша ѝ всички сили, които притежаваше, за да се овладее и изтърпи разходката до самия ѝ край. От този момент нататък тя не можа да слуша излиянията на Ана. До края на разходката тя беше вперила безумен поглед в Дани, а пред очите ѝ преминаваха всички събития от живота ѝ. Без мисъл в главата си, тя едва се прибра у дома.

От този момент нататък започна да ходи късно на работа и се връщаше рано — колегите ѝ бяха заподозрели, че с нея се случва нещо необичайно, и когато този ден тя се обади, че не може да отиде, вече всички бяха сигурни, че това беше така, като се имаше предвид доскорошната ѝ амбициозност. Никой досега не беше чувал Мая, главната редакторка в издателството, да се обади, че няма да дойде на работа. Колегите ѝ се шегуваха, че може би настъпваше краят на света и само Мая го знаеше със сигурност, за да не дойдеше онзи ден. Болна, с температура, по време на празници и през уикендите — тя винаги беше в офиса, първа сутрин и последната, която си тръгваше вечер.

Този болничен ден Мая затъмни с щорите вкъщи, седна на дивана и прекара часове, вперила поглед в стената. Без сълзи, без гримаси, без да вдига телефона си и без да става. Цял ден тя не хапна, нито стана да иде до тоалетната. Мая чакаше, чакаше първите си мисли, ослушваше се за първите си чувства — като новородено бебе, което не познаваше нито себе си, нито света, в който бе попаднало.

Илия се върна точно ден преди операцията на Дани. Съпругът ѝ не я беше предупредил нито за деня, нито за часа на завръщането си. В десет сутринта той позвъни на външната врата. Беше неделя и Ана приготвяше закуската, превъзбудена от събитието, което ги очакваше през следващия ден. Тя изтупа ръцете си и отвори. Щом видя съпруга си, Ана мигновено рухна в обятията му. Беше се старала толкова дълго да крие притесненията си за предстоящата операция, за детето, което носеше в утробата си, за нещата, които беше извършила през последните месеци. Не можеше да продължава повече така — разбра го още в мига, щом почувства потната топлина от гърдите на мъжа си. Без да го гледа в очите, това беше първият път, когато Ана не видя отражението си в него, а човекът, който стоеше срещу нея. Този човек също страдаше и се радваше, също таеше мислите и чувствата си, също полагаше усилия да сглобява отново и отново семейството им. Може би и на него му се беше приисквало да я смени с друга жена — така, както се сменя повредена стока. Може би той също имаше своите любовници, в които се утешаваше за безплодието им. Бяха отминали толкова години, в които и двамата се подлагаха на какви ли не процедури за оплождане, без да съберат смелост да потърсят психологическите причини за проблемите си. Тогава обаче не би имала нито Илия, нито Дани — нейното единствено семейство. Опустошена от годините лъжи и безсмислените опити, тя трябваше да щади силите си за новия живот, който нарастваше в нея. Но не и днес...

— Пусни ме да вляза, де — рече Илия и едва тогава Ана се отдели от него, за да го огледа.

Кожата му беше придобила неравномерен матов цвят като на пътник, който бе кръстосвал планините седмици наред. Очите му грееха по непознат начин — така, все едно беше първият турист, стъпил на чужда планета. Това не беше нейният Илия, онзи свит и обичлив мъж, готов да стори всичко в името на разбирателството им. Нещо в него завинаги си беше отишло, защото вместо да почувства

предишната сигурност, или по-скоро осигуреност, Ана сега се усети съвсем несигурна.

Дани втори увисна на врата му и го засипа с хиляди въпроси.

— Бях в Кристалната пещера, едно в-вълшебно място — каза му Илия и Ана забеляза, че говори почти гладко. — Ще ти разказвам дълго.

— Кристалната пещера? Не бях чувала за нея — изуми се Ана.

— Да, както виждаш, ремонтът не се състоя. Но скоро ще го направя — връщам се с повече пари, отколкото когато заминах.

— Как е възможно? — ахна Ана.

— В-всичко е възможно — рече Илия, а съпругата му неволно настръхна от увереността, с която той го изрече.

До края на деня Илия и Дани бяха заедно. Илия разказваше на детето си за приключенията в мексиканската пустиня, докато Ана приготвяше багажа за болницата и разопаковаше този на съпруга си. Тя бе решила да му разкрие новината за бременността си по-късно, може би когато операцията преминеше.

Болничният мирис беше еднакъв, където и по света да се намираше човек. Някои болници миришеха на застояло, други на нови мебели, но миризмата на дезинфектанти пропиваше навсякъде.

— Знаеш ли кой е Гео Милев? — попита Илия Дани, който трепереше в болничната стая.

— Кой?

— Не сте го учили още — това е един голям поет, който е имал изкуствено око.

— Така ли? — размърда се Дани.

— Да, това не значи, че ти ще станеш поет — опита се да го разсмее Илия. — Но след време никой няма да забелязва разликата. Изкуственото око на Гео Милев не му е попречило да пише стиховете си, даже напротив.

— Просто сега трябва да изтърпиш няколко корекции — заради порастването. После всичко ще се нареди, миличък — включи се Ана.

— Ще щипе като предния път.

— Да, ще щипе — рече Илия. — Но ти пък не си малък като миналата година. Сега си истински мъж!

— Мъж! — повтори Дани и се сгуши в скута на баща си. Мислите му препуснаха към Мутия — единствения човек, който искаше да види сега. Без да прави нещо, единствен немият можеше да внесе спокойствие в подплашената му душа.

Лекарят, който щеше да извършва коригирането на очната протеза, се зададе от дъното на коридора. Млад рус мъж със сини очи, той изглеждаше ведър и вдъхваше надежда.

— Здравей, юначе — поздрави той Дани. — Готов ли си?

Дани се усмихна насила. Малкото му сърце препускаше в гърдите така, че му прилошаваше при приближаването на човек в бяла престилка. От тях не можеше да се очаква нищо добро — те вършеха неща, от които после болеше или щипеше. На всичкото отгоре родителите му трябваше да им се усмихнат и да им благодарят за нещастията, които причиняваха.

Лекарят направи знак на Ана и Илия да се отдръпнат встрани и тримата го сториха под зоркия поглед на Дани, който беше заел такава позиция, сякаш се канеше да улови всяка изречена дума.

— Вижте — рече лекарят и усмивката му веднага се стопи. — Тези корекции се отразяват неблагоприятно върху психическото състояние на детето, затова трябва да го подкрепяте, особено първите дни. След това насърчавайте детето да носи окото, ако по някаква причина не желае. Такива случаи са редки в нашата практика, но не могат да се изключат. Изкуственото око повдига клепача, възвръща нормалната му форма, улеснява влизането на сълзите в слъзните канали. Предполагам останалите неща ги помните от предния път... Добре е в началото след корекцията окото да се носи само по няколко часа на ден, докато орбиталната празнина свикне с него. После — то не трябва да се носи повече от 12 часа, а ще трябва да го изваждате, особено през нощта. Промивките с 3% боров разтвор са задължителни като предния път. Ще го изпишем два дни след корекцията, ако всичко е наред. После ще дойдете на контролен преглед след седмица. Това е от мен. Не се безпокойте — всичко е наред.

— Благодаря ви, докторе — рече Ана и стисна ръката на Илия.

61.

Съблякоха Дани чисто гол — такава беше практиката при хирургична интервенция в болница „Тариба“ — най-модерната болница в София. В нея се приемаха болни с направления от личните лекари, но всички до един се принуждаваха да преведат пари във формата на дарение в зависимост от операцията, която предстоеше да се извърши, особено ако се отнасяше за козметични намеси като тази при Дани. Сложиха го да седне на инвалиден стол, покрит с прозрачна зелена болнична дреха. Ана и Илия можеха да го съпроводят до предоперативната зала. Там големите тежки врати се затвориха пред тях и последното, което Дани видя, бяха окуражителните им усмивки и сълзите в очите на майка си. След това се прехвърли от стола върху легло с колелца и луминесцентните лампи по тавана запрепускаха пред здравето му око. В операционната цареше тишина, смущавана само от тихото кикотене на сестрите, които си разказваха истории от изминалия уикенд. Те сновяха край него, сякаш беше жив труп, овързваха го в системи... Минаха повече от петнайсет минути, през които Дани имаше чувството, че замръзва. Ръцете и краката му се вкочаняваха от студ. След това до него се приближи мъж с тъмни очи, анестезиологът.

— И на колко години си? — попита той.

— На осем и половина.

— Охо, ти си истински мъж — рече той, докато държеше ръката му.

— Ходиш ли на училище? — продължи, без да отмества поглед от системата.

— Да.

— Кое училище? — попита отново.

Дани заспа моментално, без да си спомня дали бе отговорил на последния въпрос на лекаря.

* * *

Тъмнина. Пълна и безпаметна тъмнина. Нямаше образи, нито усещания. Той не беше себе си, но това нямаше значение. Всичко, изглежда, бе в реда на нещата.

Някой го пляскаше по бузите и му повтаряше да отвори здравото си око. Дани трябваше да положи огромно усилие, за да го стори. Беше толкова удобно и добре в тъмнината, където нищо не се усещаше и човекът губеше собствените си очертания. Тъпа болка в окото, примесена с онова невероятно дразнещо щипене, което той много добре познаваше отпреди. Гърдите му бяха свити, не можеше да си поеме дълбоко дъх от страх да не го заболи и там. След това отново затвори очи.

62.

Дани се събуди едва привечер, когато оранжевите отблясъци на слънчевия многопът се изливаха щедро в болничната му стая. Ана стоеше от едната му страна, а Илия от другата. Макар в този момент да трябваше да мисли само за себе си, за начина, по който щеше да изглежда, Дани не можа да не забележи дивия ужас в очите на баща си и безпомощното отчаяние на майка си. Първата му мисъл беше, че нещо лошо се бе случило, но след това чу мекия топъл глас на майка си, която го уверяваше, че всичко отново ще бъде наред, как операцията бе преминала успешно и че той бил истински герой. Тогава каква беше причината те да го гледат така? В душата му се загнезди мътно подозрение. Възрастните бяха като отворена книга за него — истински деца, които мислеха единствено за собствените си игри. Нещо страшно трябва да се беше случило, нещо, след което семейството му вече нямаше да бъде същото.

* * *

В чакалнята пред операционната Ана и Илия за първи път останаха сами след завръщането на Илия от Мексико.

— Илия, трябва да знаеш нещо, което се случи, докато те нямаше.

— Т-ти също — отвърна ѝ той, сам потънал в собствените си мисли.

— Кой ще започне пръв? Хайде ти — във временен изблик на слабост тя си позволи лука да отложи присъдата си.

— Ами... добре. Аз вече не съм с-същият, Ана — Илия направи блок само на буквата „с“. Моето пътуване... — аз съм по-различен, отколкото можеш да си представиш.

— Казвала ли съм ти, че откакто се върна, заекваш по-малко... — прекъсна го тя.

— Не, но това вече няма значение.

- А какво има тогава?
- Ти, Дани — нас тримата. Не искам нищо повече.
- Да, наистина си се променил.
- Ще напусна работа. Ще започна на чисто — после той се обърна към нея, погледна я в очите и рече. — Само бъди до мен.
- Скъпи — пое дълбоко дъх тя. — Бременна съм.

Мая имаше среща с адвоката в четири. Колегите ѝ, които напоследък се учудваха все повече на несвойственото ѝ поведение, бяха започнали да свикват с промяната. Оказа се, че такава Мая им допаднаше повече. Тя се обади на шефа си, че ѝ се налага да излезе, и побърза да напусне офиса.

Кантората на адвоката беше на Стамболийски, близо до един от столичните молове. Мая слезе една спирка преди своята, за да се разходи дотам. Искаше да събере мислите си. Есенното слънце бледнееше, сякаш някой беше изтрил ярките му цветове с кърпа. Хората, които я подминаваха, изглеждаха посърнали и угрижени. Лятото отдавна беше свършило, но не и копнежът по него. Все още се срещаше по някоя жена с къса пола или открити обувки. Мъжете ходеха навъсени и току се загръщаха в саката си, през които студът ги смразяваше.

Защо ѝ трябваше да се среща със спомена за майка си? Беше се старала толкова години да я изхвърли от паметта си, но безуспешно. Тя и детето ѝ обитаваха сънищата ѝ и всеки път когато поглеждаше към привлекателен за нея мъж, в нея се надигаха вълни от вина, идещи от миналото. Мая не можеше да създаде нормална връзка, не искаше и да има други деца. Тя все си представяше как съобщава: „Изоставих братчето ти преди време. Мога да направя същото и с теб“. Сама ѝ беше по-добре, дори констатираше, че откакто беше вдовица, не се беше чувствала по-близо до майка си — сега, когато беше с починал съпруг и изоставено дете.

Кантората се намираше в стара кооперация в уличките зад площад Славеиков. Мая позвъни на домофона и дебел мъжки глас се обади:

— Моля, заповядайте.

Адвокатът беше висок, около стокилограмов мъж, който се крепеше на офис стола си като захарен памук на клечка. Мая си помисли, че бе възможно да падне всеки момент. От другата страна се беше настанил средно висок мъж, около четирийсетгодишен.

— Да, да, седнете.

— Потърсих ви по повод завещанието на майка ви... Вие не сте се срещали с нея от години...

— Така е — отвърна Мая.

— Соня Табакова ме беше потърсила, за да предаде саморъчното си завещание...

— Вие адвокат или нотариус сте? — скастри го Мая.

— Адвокат съм... — продължи мъжът, без да отбелязва враждебността ѝ. — Саморъчното завещание може да бъде предадено за пазене от нотариус, може да бъде съхранено и от негово доверено лице.

— Заведено ли е в регистъра? Какво ме гледате, направила съм си домашното, преди да дойда! — стисна зъби тя, сякаш адвокатът бе виновен за отношенията ѝ с покойницата.

— Госпожо — обърна се спокойно към нея адвокатът, като направи знак на другия мъж да не ги прекъсва. — Всичко, което е трябвало да направи майка ви, е сторено.

— Не стори най-важното — вкисна се още повече Мая. — А сега иска да ми вмени и вина. Първокласна кучка!

Мая го погледна в очите.

— Вижте, аз съм само изпълнител. Чувствата ви не ме касаят.

— Добре тогава, вършете си работата — усмихна се иронично Мая.

— Поканил съм господин нотариуса, пред когото майка ви го подписа — посочи той към другия мъж. — Той ще го обяви и ще изготви протокол след това. Вие сте единственият ѝ наследник.

— Изглежда, майка ми е била близка с вас.

— В интерес на истината — не — адвокатът я погледна косо, а след това посочи към нотариуса, който се размърда в стола си.

— Ще ви прочета завещанието, а после ще обсъдим подробностите — рече той.

— Нужно ли е? — отпусна рамене Мая. — Нека преминем по същество. Не искам да я чувам как говори, ако ще това да е през лист хартия.

— Добре тогава. Тъй като предмет на завещанието ви е недвижимо имущество, ще издам препис, който ще се впише в Службата по вписванията към Районния съд. Едва след това ще можете

да се снабдите с нотариален акт. Ако желаете да ви предам завещанието, отново ще се наложи да направя бележка в регистъра с вашия подпис, като ще са нужни и двама свидетели...

— Да, искам да го взема — отвърна лаконично Мая.

Щом срещата приключи, тя излетя от старата кооперация като пеперуда, случайно попаднала във вход. Пред нея се разминаваха и блъскаха хора. В далечината се чуваше псувня, някой бибиткаше. Почувства отчаяна нужда да остане сама. Вмъкна се в колата си на отсрещния тротоар, подпря глава на кормилото, както правеше обикновено, когато беше разстроена, и се разплака с глас.

64.

Магистрала. Автомобилът се движеше с около 120 километра в час. Мантинелите на пътя се разделяха като змия, разцепена на две — от главата до опашката. Вятърът се хвърляше срещу предното стъкло, а тревите в полето се огъваха до земята. Дани бършеше потните си ръце в панталона, главата му се пръскаше от тревожност. Апокалипсисът приближаваше. Изведнъж от банкета се надига великан, висок около пет метра. Ръцете и краката му бяха накичени с мускули, но не декоративни. Времето спря и настана страховита тишина. Единият му крак тупна върху магистралата, хоп и другият. Всеки момент колата им, в която Дани бе с родителите си, щеше да се блъсне в него.

* * *

Дани се разтресе, а зъбите му се разтракаха. Събуди се ужасен и видя и двамата си родители до леглото му. Блед и с превързка около окото си, той приличаше на смъртник.

Ана се хвърли да го успокоява, а Илия го държеше за ръката и го гледаше уплашено.

— Сънуваш, миличък, успокой се. Операцията приключи, всичко е наред.

Мина половин час, докато треперенето се успокои.

— Не го разстройвай — пошепне Илия на Ана. — Не трябва да плаче сега.

Ана кимна и се опита да прегърне мъжа си, но той се изхлузи и се върна от другата страна на леглото.

Апартаментът, който Мая беше наследила, се намираше на гърба на галерията за чуждестранни изкуства — старият им дом, там, където Мая и майка ѝ се прибираха да спят — това беше причината да разговаря с онзи плужек, адвоката. Мая изпитваше смесени чувства към мястото. От една страна, навремето тя го обичаше, защото това беше единственото пространство, където можеше да остане с майка си насаме, далеч от всички изоставени деца. От друга, го мразеше, защото там майка ѝ отново и отново ѝ доказваше, че не я обича. Щом се върнеха, Соня рухваше пред телевизора и стоеше там с часове. Сякаш децата от дома изсмукваха цялата ѝ енергия и у дома от нея не оставаше и частица живина.

Мая се изправи пред вратата на апартамента си, а зад гърба ѝ стоеше човек. Нямаше да чака официалната заповед, за да влезе в проклетата дупка след толкова години. Ключарят извади инструментите си и отвори вратата.

В сумрака, който цареше вътре, сякаш мъртвата все още беше там, вероятно в компанията на още дузина мъртъвци, вонята беше непоносима. Мая присви устни, за да запуши носа си.

По стената, залепена за галерията за чуждестранни изкуства, имаше следи от мухъл. Леглото на старата, което изглеждаше малко и неугледно, се гушеше посрамено в ъгъла. Може би последната мисъл на майка ѝ бе била за нея, за дъщеря ѝ, но какъв беше смисълът, след като през целия ѝ живот тази мисъл я нямаше. Ако беше видяла трупа ѝ, безжизнен върху това смачкано легло, Мая щеше да я хване за врата и да души, души това отвратително тяло, което никога не туптя за нея, така както за всички останали деца от проклетата ѝ работа. Лицето ѝ се изкриви, очите ѝ се напълниха със сълзи. Колкото повече се удържаше да не заплаче, толкова по-бързо го стори. Тази майка бе изрод, който изхвърляше плода от утробата си и дори не намираше сили да го изостави. Държеше го пред себе си, за да го измъчва още повече, за да вижда всеки ден, то, момичето ѝ, колко малко я обичаше тази глупава жена. Мая не знаеше кой е баща ѝ, онзи, който беше

насилил майка ѝ и я беше изоставил. Чувстваше се като дете на престъпник и студена кучка. Да я беше захвърлила, за да изтрие срама си — така, както Мая положи детето си върху стълбите пред дома, да я беше убила, да я беше продала — по-добре щеше да бъде. Може би никога самата тя нямаше да мине през... *С-с-с. Белите патки, изпружили назъбените си езици.* Мая тръсна глава, за да пропъди мисълта за тях. Майка ѝ, да. Майка ѝ, садистката, я остави при себе си — за да измъчва и двете им, без да ѝ дари нито за миг онази любов, която майките даваха на децата си. Имаше ли по-голямо падение от това майка ти да не те обича? Децата от дома бяха щастливи поне с едно — имаха надеждата да бъдат осиновени. А тя, затворена в убийственото малодушие на майка си, трябваше да расте като цвете под похлупака на буркан. Самата тя не се чувстваше способна да заобича собственото си дете. Не виждаше слънчевия многопът може би защото беше твърде близо до нея, под нея или вътре в нея. Не познаваше слънчевата топлина на майчината ласка, не познаваше уюта и сигурността на майчината прегръдка.

А днес тази нещастница ѝ завещаваше апартамента си. Кучета го яли! Майка ѝ искаше да освободи съвестта си на смъртното си легло. Мая нямаше да ѝ го позволи. Не и в този си живот.

Тази неудачница, не спираше да си повтаря Мая, не заслужаваше пощада. Сигурно сама си бе изпросила да я изнасят. Беше флиртувала, беше се закачала, а после не беше могла да спре онази свиня, баща ѝ. Като малка Мая се опита да я разбере, да премине през унижението ѝ, като поиска пари за секса, който щеше да предложи. Не искаше да я съжалява, дори сега. Трябваше да мисли за себе си, само за себе си, защото никой друг не можеше да се погрижи за нея в този ден.

Тя изведнъж рухна върху малкото легло в ъгъла и лежа с отворени очи, без да премигва в продължение на часове. На върха от купчината мъртвци, сред които майка ѝ, вероятно баща ѝ и съпругът ѝ, съвсем сама, Мая за първи път се усети свободна.

Привечер, когато сенките от булеварда се изместиха към малкото прозорче, а шумът от улицата се усили, тя стана.

Беше взела решение — първото в живота си, което ѝ се стори правилно.

Преди да иде в дома на майка си, Мая беше убедена, че ще го продаде и ще си купи с парите друг в блока на детето си. Беше мислила да се сближи с него, а кой знае, може би да можеше да си го върне след време. Не знаеше как стои въпросът със законодателството, нито можеше да предположи как би приел подобна идея Дани, но си вътълпяваше, че е длъжна да опита — длъжна пред вината си. Може би не беше чак толкова лоша майка като своята и се надяваше да постъпи правилно.

Но докато цял ден лежа върху леглото на покойницата, тя започна да осъзнава, че ако стореше онова, което бе замислила, тя се превръщаше в същото чудовище като собствената си майка. Да се появи изведнъж в живота на едно хлапе, да преобърне целия му свят и да се опита да задържи този, когото беше изоставила — това не можеше да бъде добър изход просто защото не беше игра. Мая не желаше да наранява никого, още по-малко себе си. Всичко беше безвъзвратно отминало и връщане назад нямаше. Беше изпуснала толкова щастливи мигове с единственото същество, което обичаше. Знаеше, че някой ден Дани щеше да я разбере.

Гърдите ѝ преливаха от любов към хлапето, но тя не трябваше да допуска той да разбере коя беше всъщност. Ана, изглежда, се грижеше добре за него, а Мая, натрапницата — кому беше нужна.

„Какви са тия майки, дето изоставят децата си!“, беше се възмущавала неколkokратно Ана пред нея, а Мая поглъщаше слюнката си и само повдигаше рамене, без да знае как да прикрие ужаса си.

Изтощена от драмите на живота си, Мая копнееше единствено за спокойствие. Него тя не можеше да има вече тук, в София, толкова близо до собственото си дете. Трябваше да отлети. Да отлети като враната, която падна със счупено крило на терасата ѝ, пък ако щеше това да означава край на всичко.

Индия — страната на мира и утехата. Може би щеше да започне пътешествието си оттам. Беше чувала за толкова много хора, които го

правеха. Беше ги виждала с очите си — зарязваха семейство и богатство и отиваха там, за да получат просветление.

Но сега ѝ предстоеше много работа — трябваше да продаде апартамента на майка си и да разкара Рошко.

Реши първо да направи по-трудното. Вкара кучето си в колата. То, противно на очакванията ѝ, не подозираше какво планира да направи тя. Мая го гледаше в очите на всеки светофар, където спираше. Плачеше, бършеше сълзите си и отново гледаше кучето. За миг ѝ се стори, че очите му са същите като на бебето ѝ, когато го изостави пред дома за деца. Чу оглушителния рев на нечий клаксон. Форсира гумите и потегли отново. Запъти се към Симеоново. Щеше да го изсипе от колата си там и да се запуска с висока скорост надолу, за да не може то да я настигне. Още сега, преди да стори онова, което беше замислила, тя вече си представяше как кучето ѝ тича след колата, а тя, безсилна да преживее отново изоставянето, спира и го взема обратно. Прегръща го, а то маха с опашка и облизва лицето ѝ.

Мая спря на малкия площад с форма на неравен шестоъгълник. Стар червен автобус, чийто ауспук пърпореше, се канеше да се търколи по надолнището. Тя стоеше и гледаше Рошко в краката на предната седалка, без да посмее да предприеме каквото и да било пред хората на спирката. Чуждите очи ѝ се струваха като безмълвни прокурори, които искаха единствено да я нашляпат по непослушната съвест.

В изблик на гняв срещу себе си, срещу хората от спирката и техните очи, срещу целия свят, тя отвори вратата си и я затръшна демонстративно. После тръгна към другата предна врата. С всяка стъпка Мая усещаше все повече погледите, които се лепяха по тялото ѝ и преди още да бе извършила каквото и да било, обвиняваха.

Тя отвори вратата и Рошко излезе. Кучето се втурна към спирката да подуши чакащите, а през това време тя с няколко скока се озова обратно до своята врата. Предусетило, че се случва нещо нередно, кучето се обърна към нея и преди да се затича към колата, още с махаща опашка, Мая изфорсира гумите край спирката. Зад себе си тя остави облак от прах и си наложи да не поглежда в огледалото. Шофира със 70 км/ч по надолнището и без малко да се забие в новобогаташкия палат на един от завоите.

За себе си тя смяташе, че е стигнала дъното. Изостави отново и макар да ревеше с глас в колата си, очите ѝ стояха широко отворени — както може би правеха хладнокръвните убийци, или по-скоро вече хладнокръвните убити.

Дани се възстановяваше бързо след операцията. Отстраниха превръзката му седмица след изписването. Трябваша му десетина дни, за да се върне на училище. През цялото време, в което и тримата бяха у дома, Ана и Илия споделяха домашните си задължения, но никой от двамата не говореше за бременността ѝ.

Веднъж, когато Ана счупи чиния, след като я пренасяше от масата към мивката, Илия понечи да ѝ помогне да събере натрошените парчета.

— Не ми помагаш така. Говори с мен.

Илия продължаваше мълчаливо да събира парчетата.

— Викай! — ядоса се Ана.

Илия продължаваше да върши същото с поглед, насочен в земята.

— По дяволите! — Ана се прихвана за корема. — Боли!

— К-к-къде?

— Ето тук — Ана посочи сърцето си и погледна Илия, изпълнена с копнеж да се помирят.

Илия се изправи от земята с парче от начупената чиния. Той го стисна и от пръста му закапа кръв.

— Моля те, недей — хвана ръката му Ана, но тя беше твърда като камък. — Моля те.

Илия хвърли парчето и тръгна да излиза.

— Обичам те — затрепери гласът ѝ. Илия се спря, както беше в гръб, а след това се запъти към входната врата, без да се обръща.

Новата протеза на Дани изглеждаше чудесно и само ако човек се вгледаше по-настойчиво, можеше да познае, че това е изкуствено око.

Дани се чувстваше отлично и прекарваше все повече време навън с приятелите си, макар зимата да напомняше вече за себе си.

— Мамо, кога ще видим Мутия отново? — попита майка си веднъж на вечеря.

Тя държеше вилица в ръка и без малко да я изпусне. Илия спря да яде и я погледна подозрително.

— Миличък, разкажи на баща си за Мутия, как те водеше на пикник в гората и как ни донесе Скипър.

— Мутия... — и Дани започна да разказва за преживяванията си.

Илия почти не го слушаше, но не изпускаше Ана от поглед. Когато Дани стана и отиде в стаята си, той потропа с пръсти по масата.

— Всичко е я-ясно — рече. — Мутия е бащата, нали?

Настъпи кратко мълчание.

— Да — рухна Ана, която не спираше да се нуждае от подкрепата на съпруга си. Бременността ѝ я измъчваше все повече. Постоянно ѝ се гадеше, а настроенията ѝ я пращаха от една крайност в друга. Изплашена до смърт да не загуби детето си, тя се пазеше от вятъра, от неприятните емоции и от умората. Но не успяваше да върши всичко това сама. На всичкото отгоре постоянно се притесняваше да не би детето да беше наследило недъга на баща си.

— Оценявам искреността ти — рече саркастично Илия.

— Моля те, не ме оставяй — рече Ана.

— Той знае ли? — попита Илия с желязна студенина в гласа си.

— Не. И няма да узнае — в очите на Ана се четеше отчаяна твърдост. След това изведнъж изражението ѝ се смекчи. — Не ме оставяй — примоли се отново.

Имаше чувството, че всеки момент земята ще се разтвори и ще я погълне завинаги. Може би така щеше да ѝ е по-леко.

— Няма — отговори Илия и Ана отново понечи да го прегърне. Той не помръдна, сякаш беше вкаменен. — Но от утре. Д-д-днес искам

да остана сам.

Ана отпусна ръце, погледна го още веднъж умолително, но след като той не ѝ отговори, тя се обърна и излезе от стаята.

Една утрин в девет часа Мая чакаше пред галерията за чуждестранно изкуство. Облечена в дълго червено палто и обути във високи обувки на червени токчета, тя изглеждаше като дама от класа. Когато портиерът пристигна, той я помисли за фръцла от висшето общество, купувач на картини. Огледа се да види дали не я чака скъп мерцедес наоколо, не видя такъв и, незнайно защо, се притесни още повече.

— За съжаление не мога да ви пусна... Първо трябва да дойде уредникът. Такива са правилата — смотолеви той.

— Ще почакам — отвърна Мая и се усмихна.

— Заповядайте вътре, седнете — рече портиерът, който предложи стол в портиерната си, но мигновено съжали, защото да предлагаш на дама от висшето общество да седне в портиерната на музея, изведнъж му се стори глупаво. — Ще ви пренесе един стол при картините.

Той се бори известно време да изнесе стола от тясната портиерна, накрая успя и настана гостенката срещу африканските скулптури на първия етаж. Мая седна срещу женски идол с широк таз и се облегна. Портиерът се суетеше още известно време, но тя не даваше признаци да желае да разговаря с него и той тихомълком се оттегли.

Тишината в залата рано сутринта, сумракът в музея, далечното бучене на колите отвън, скулптурите — всичко това напомни на Мая за една внезапна изповед от миналото ѝ. Беше съвсем малка и се беше разболяла от ангина. Майка ѝ ѝ беше заръчала да не излиза от леглото, освен когато трябваше да пие чай. След това беше побързала да иде на работа в дома. Соня Табакова никога не би останала вкъщи заради някаква си ангина. Винаги изоставените деца и техните проблеми бяха по-важни. Огорчена и самотна, Мая я изчака да излезе рано сутринта, облече се и като залиташе, се отправи към църквата „Александър Невски“. По тялото ѝ преминаваха тръпките на треската ѝ, виеше ѝ се

свят, но тя беше решила да иде. Пусна я мъж във всекидневно облекло и с брада. След това, като я огледа с любопитство, ѝ рече:

— Ти за какво, чадо, толкова рано?

След като Мая се опита да му отговори, но от устата ѝ излязоха само объркани, накъсани думи, той я прекъсна, като ѝ направи знак да влезе вътре, все едно я канеше у дома.

— Ей сега ида.

И излезе, за да облече църковната си дреха. Мая остана сама в църквата сред иконите, далечния шум от преминаващи коли и наситената с духове тишина. Гледаше нагоре и встрани. Прозорците бяха толкова високо, а тя беше там долу, нежелана от собствената си майка и горяща от високата температура. Не беше вярваща, никой не я беше възпитавал в християнската вяра, но за първи път през живота си почувства бог, нещото, за което всеки избягваше да говори през годините на комунизма.

— Да се изповядаш ли идеш, чедо? — попита я тихо свещеникът, който ѝ се стори по-различен в черната си дреха, някак по-достоеен за уважение.

— Не — уплаши се Мая. Тя стана и тръгна да излиза от църквата с очи, които горяха по-силно от челото ѝ.

Мая никога не забрави този момент, когато беше останала сама в църквата, момента, в който тя за първи път осъзна, че не е сама. Дори майка ѝ да я изоставеше, дори целият свят да я изоставеше, нейният бог съществуваше от тази утрин нататък. Тя не можеше да си го представи, нито да обясни някому какво представлява той, но го усети в сумрака и тишината на църковния въздух.

Сега, когато беше останала сама в галерията и наблюдаваше скулптурата на африканския женски идол, вероятно символ на плодородието, тя отново го усети.

— Здравейте — прекъсна мислите ѝ Илия. — Мога ли да помогна с нещо?

— Помните ли ме, казвам се Мая — подаде тя ръка и стана. — Искях да поговоря с вас за майка ми — Соня Табакова.

Мая го изгледа отгоре до долу. Илия направи същото с нея.

— Леля С-с-соня — рече Илия, проклинайки за хиляден път заекването си, макар сега то да беше много по-слабо отпреди.

— Да — гласът ѝ пропадна, като издаде горчивината ѝ. — Исках... да попитам... — устата ѝ потрепери. Сълзите ѝ потекоха, неканени.

— Заповядайте, моля — слабостта ѝ даде кураж на Илия. — Ще ви разкажа каквото знам за нея.

Той я покани в кабинета си и ѝ предложи чай.

— Ментов, ако имате — подсмърчаше Мая.

Щом седнаха, а двете чаши пред тях извиха пара, те се спогледаха мълчаливо за миг.

— Познавахме се по съседски. Понякога ми носеше нещо сготвено, а аз ѝ разказвах за живота си. Аз... не м-м-мога да имам деца — човек се чувства изоставен, досущ като децата в дома, където е работила на младини. Може би дори повече.

— Предполагам — каза Мая.

Настъпи кратко мълчание.

— Смъртта ѝ разби една от илюзиите ми... става дума за картина. Може и да сте чували за нея по телевизията. Картината с кървавите вени.

— Чудото ли?

— Да, „чудото“, което не е никакво чудо.

— Но доколкото знам никъде картината не „се държи“ така, както в тази галерия. Може би някой ден ще я върнат тук.

— Вижте. Не знам защо съм откровен с вас. Мож-жжже би това, което ще направя сега, е най-голямата глупост в живота ми. Но не ми пука... — и Илия ѝ разказа всичко за картината.

Щом свърши, срещна празния поглед на Мая.

— Да, майка ми беше способна да разруши всичко край себе си, и все не съзнаваше бе, мама му стара.

— Но — засмя се Илия на псувнята ѝ, — нищо не е разрушавала. Всичко се оказа плод на въображението ми.

— Вие не я познавате... както и да е. Благодаря ви за отделеното време — Мая стана.

— Но, моля ви, за мен беше удоволствие. Идвайте, когато пожелаете. Музеят винаги ще е отворен за вас.

— Ще запазя тайната ви — отвърна Мая.

— Все едно. И без това всичко отива по дяволите.

— Господин уредник... Илия — рече Мая, а очите ѝ заблестяха.
— Да идеш по дяволите понякога е по-добре, отколкото да останеш тук.

Илия изпрати Мая до вратата, а после дълго гледа след нея. Вън заросяваше, а косите ѝ се развяваха, подухвани от вятъра.

— Забележителна дама — рече портиерът.

— Тя няма да се върне повече тук — отбеляза Илия.

След като продаде апартамента си и изостави кучето си, Мая започна да мисли как да похарчи парите си. Избра град Пуне като първоначална точка на пътешествието си. Градът не беше малък, а забележителностите в него не бяха чак толкова много. Град Пуне не представляваше голям туристически интерес за чужденците, но много индийци обичаха да го посещават по време на фестивалите.

Мая пътува дотам с претъпкан влак от Мумбай. По време на целия път из влака щъкаха амбулантни търговци, които предлагаха неща за хапване и всевъзможни джунджурии. Макар железниците в Индия да бяха най-големият работодател в Индия, релсите рядко бяха поддържани. Случваше се влакът да спира и вътре да става много душно. Но пътят до Мумбай беше живописен и това като че ли смекчаваше обстоятелството с неудобното пътуване. На Мая ѝ беше все едно с какво и кога пътува. На нея ѝ се пътуваше и това единствено имаше значение в онзи момент.

Когато влакът се проточи през прелестите на малкото градче Лонавла по средата на пътя, Мая потъна в изобилието от зеленина, без да откъсва поглед от прозореца. Двама туристи до нея обсъждаха на английски местонахождението на двете пещери, които се намираха нейде из зеления разкош и как щели да организират пътуването си дотам. На Мая ѝ се прищя да я заведат и нея, да се скрие в някоя от тези пещери и никога вече да не се завърне в онзи свят, в който беше живяла. Сега всичко, което ѝ се беше случило, ѝ се струваше като кошмар, от който се беше събудила чисто нова в пъплещия влак с прозорец към рая.

Нейна колежка я беше свързала с Прадип, индиец, който понастоящем живееше в Амстердам, където работеше в медицински център. Но семейството му беше в Пуне и в момента той беше там за няколко седмици. По времето, когато Мая трябваше да пристигне там, беше третият ден от отпуската му и тя се беше уговорила да му плати, за да я разведе из града. Настаня се в бунгало на *National Hotel*, за което плати сумата от около 10 лв. на нощувка, която при все ниската

цена включваше и чай сутрин и вечер. Бунгалата бяха разположени в малка, добре поддържана градина, бяха чисти и в банята дори имаше течаща топла вода, истински лукс за индийските хотели.

Вечерта Прадип, нисък индиец с класическите черни очи и черна мазна коса, ѝ предложи да я разходи в централната част, където течеше индуисткият фестивал *Ganesh Chaturthi*. Придружаваше го още по-дребната му жена, която ходеше с дънки и блуза, но и с точка бинди между очите си. Тя не говореше добре английски, но разбираше всичко, което Мая казваше. За Мая беше истинско мъчение да поддържа обикновен разговор с тези двама мили хора, чието време ѝ се струваше, че отнема съвсем излишно. Но се насили да се държи добре и започна да разпитва за фестивала и индийските обичаи, свързани с него. Докато Прадип ѝ разказваше, а жена му подсказваше какво още можеше да добави на някой от индийските диалекти, Мая се заинтригува от мита около фестивала и потъна в разказа на двамата си вече приятели без мисъл и без да наблюдава себе си от страни, нещо, от което не можеше да се отърси през годините и нещо, което по-скоро ѝ пречеше. Може би именно на това дължеше нещастieto си.

Ганеш — индийският бог на щастието, който унищожаваше всички пречки, повеляваше мъдростта, интелекта, обучението, разсъдливостта, късмета, щастието, вратите, домакинството и писането. Той имаше слонска глава, четири ръце и човешко тяло. Една от легендите разказваше, че баща му — многоръкият Шива, се е сражавал в битка и Ганеш израснал без него. Когато един ден Шива се завърнал вкъщи, той никога не бил виждал сина си, а Ганеш също не бил виждал баща си. Ганеш пазел вратата на банята, докато майка му се къпела, и не позволил на Шива да влезе вътре. Ядосан, баща му го обезглавил и го прокълнал главата му да бъде заменена с лика на първото животно, което премине. Това животно се оказало слон и така Ганеш се сдобил със слонска глава. Когато разбрал, че бил сторил зло на собствения си син, било вече твърде късно.

Фестивалът, който беше спретнат в негова чест, продължаваше десет дни и завършваше с церемониално потапяне на статуите му във вода. Мая не можа да разбере каква точно бе причината за това, но не беше важно, защото това, което имаше значение, беше, че тази страна успява да я разсее от момента, в който се качи във влака за град Пуне, а това беше и крайната ѝ цел. Искаше да забрави за себе си, за миналото

си, и дори се осмеляваше да се надява, че може да се почувства добре. Тази страна ѝ даряваше време за самата нея с пълни шепи и усещането за магия, която се случваше, я завладяваше все повече.

Това нямаше нищо общо с просветлението, което някои западници смятаха, че получават, щом стъпеха в Индия. Мая не затваряше очите си за мизерията и смрадта, която се носеше по улиците. Тя я виждаше и усещаше, но това не ѝ влияеше, защото сега всичките ѝ сетива бяха обърнати навътре. Макар да се разхождаше сред шарения фестивал на Ганеш, всъщност единственият фестивал, в който участваше, беше този на собствения си слънчев многопът.

Улиците бяха нашарени с украса, която показваше различни етапи от индийската митология, без задължително да е свързана с Ганеш, а на всеки щанд имаше поне по едно мурти. Огромните дворци и храмове, които светеха във всички цветове, помещаваха желаещите да танцуват и да провеждат различни ритуали. Пътят пъстрееше и гъмжеше от хора в цветни дрехи.

Прадип попита Мая дали иска да изпият по бира в някой бар, но тя отказа под предлог, че е изморена. Искаше да остане сама и затова каза, че ще си хване рикша до хотела.

— Ще те придружим.

— Но защо? — попита Мая на английски.

— Защото шофьорите лъжат.

— За пари ли? Не ми пука. Аз имам пари.

— Не се говори така — рече Прадип. — Тук никога не казвай, че имаш пари.

Мая махна с ръка, а Прадип и жена му тръгнаха след нея. След като предплатиха на шофьора, те се сбогуваха до следващия ден, а жената на Прадип я прегърна. На Мая ѝ се плачеше, бързаше да остане сама и едва преглътна напирашите сълзи.

На следващия ден се събуди късно по обяд. Закуската се състоеше от вкусни тестени изделия и традиционен индийски чай с ароматни подправки, много захар и мляко. Необичайното начало на деня — не беше закусвала от години, я подготви за тура из забележителностите на Пуне, за които Прадип учтиво предложи да я разведе. Този път Прадип дойде без жена си.

— Индия лекува.

— Така казват всички — изсмя се Мая престорено.

— Първата ни спирка ще е пещерният храм *Pateleshvara*. Той е близо до реката Мула-Мутха — рече сериозно Прадип.

— Мула-Мутха?

— В Пуне двете реки се сливат и имат едно име.

Храмът *Pateleshvara* беше малък незавършен храм от VIII век със сравнително голяма, добре поддържана градина. В нея се мотаеха хора, които си почиваха в сянката, четяха книги и вестници, а други се молеха. Там Мая търпеливо изчака Прадип да ѝ разкаже за храма, като през това време наблюдаваше необичайната гледка. Никой не бързаше, не ухаеше на парфюм и не изглеждаше напрегнат. Тогава Мая се обърна към Прадип и започна да разказва историята си във внезапен прилив на словоохотливост.

Двамата обядваха доволно и след това потеглиха към Лал Махал — дворец, построен в памет на Шиважи. Срещу вход от две рупии, или приблизително 5 стотинки, влязоха в грандиозния дворец. Той не впечатли Мая, не беше сигурно дали тя изобщо забеляза какво има вътре, защото не можеше да спре да мисли за собствената си съдба. За да я разведри, Прадип ѝ разказа за своите родители. Те се оказали деца на бивши любовници, но техните родители осъзнали това едва когато се видели по време на сватосването.

Докато бърбеха, неусетно се преместиха отсреща — в историческия паметник *Shaniwar Wada*. Крепостта, построена през XVIII век, била седалище на Пешвите и била изгорена до основи, като от нея останали само масивните каменни стени. Разходиха се из градината и побърбиха още малко. Мая беше в Индия от два дни, а вече чувстваше Прадип по-близо до себе си, отколкото когато и да било другиго в живота си.

— Ще те запозная с един българин. Ще ти хареса.

— Няма нужда, Прадип. Покани ме у вас.

— С удоволствие, но ще поканя и него.

— Не, наистина няма нужда — натърти Мая.

Една от най-древните кухни бе тази на хилядолетна Индия, така й разказваше Прадип. Смятало се, че тайната на изтънчената индийска кухня била в премерената употреба на подправките. Но извън вкуса индийската домашно приготвена вечеря можела да бъде „празник за сетивата“ със своите цветове и апетитен аромат. Мая обичаше рибата, киселото мляко и зеленчуците, но никога не ги беше яла, приготвени в едно ястие. Съомгата, която беше приготвила съпругата на Прадип, беше със средна големина. Тя беше поръсена с лют пипер и ухаеше на прясно стрит чесън и джинджирил.

— Мариновате ли я? — попита Мая.

— Всяко вкусно ястие се приготвя за повече от ден — отговори й Прадип с присъщото си достолепие на наследник на велики прадеди.

Гостната беше притъмнена, а интериорът — ретро кукленски, както се стори на Мая. Веднъж седнал във фотьойла, човек се чувстваше като в машина на времето — може би назад, а защо не и напред, когато подобен дом можеше да съществува само в представите му. Около масата бяха насядали децата на Прадип и жена му — очите им блестяха в сумрака и разказваха на Мая страшните истории на праиндийците.

В единия фотьойл стоеше Боян Калугеров. Бяха го представили на Мая, но тя бързо отклони поглед от него. Много по-интересни й бяха децата.

— Къде живеете, казвате? — опита се да я заговори Боян Калугеров, който не сваляше очи от нея.

— О, в София — градско леке съм — отвърна Мая, като лиши думите си от всякаква закачливост.

— Хм, как не съм ви виждал по-рано?

Мая се направи, че не го чува, и с учудване установи, че й стана приятно. Тя продължи да наблюдава как момичето пощипва брат си.

— Хей — рече им тя. — Искате ли да ви покажа една игра?

— Не ви разбират. Позволете да превода... — намеси се Боян Калугеров.

Настъпи кратко мълчание.

— Добре, щом искате — каза Мая.

Боян Калугеров избърбори нещо вероятно на индийски, децата очевидно разбраха какво им каза, защото очите им се разтвориха още повече, сякаш искаха да изгълтат всяка дума, която той произнасяше. Обърнаха се към Мая в очакване. Тя протегна длани и ги задвижи напред-назад. След това сложи ръцете на момчето върху своите. Раздвижи ги напред-назад, а после ги плесна и подложи неговите под своите.

— П-а-л-а-ч-и-н-к-и — произнесе бавно тя.

— П-а-л-а-х-и-н-к-и — опита се да повтори момчето.

Сестричката му го изблъска и подложи своите длани. Боян и Мая се спогледаха и се засмяха.

— Пропуснах ли нещо? — зададе се Прадип с две пълни с вкуснотии чинии. След като не получи отговор, се подсмихна и постави чиниите върху масата.

След вечерята, която премина шумно, Прадип продължи да разказва за хилядите индийски обичаи, за многообразието на религиите в Индия, за храната, за Ганеш и река Ганг. Жена му, която не говореше много, само поднасяше и прибираще ястия. А Мая и Боян, улисани в общия разговор с Прадип, почти не я забелязваха.

Те си тръгнаха късно вечерта, като Боян предложи да съпроводи Мая до хотела под предлог, че щял да превежда на шофьорите на рикши. Това винаги се налагало, а Прадип, видимо уморен, се съгласи да я предаде в ръцете на приятеля си с облекчение.

Когато рикшата заподскача по неравните индийски улици на града, Боян рече:

— Извинете за проявеното любопитство, но от кой квартал сте?

— Защо, това важно ли е? — засмя се искрено Мая за първи път от много време насам.

— Не, но макар да съм сигурен, че не съм ви виждал... някак ми се струвате позната.

— Чудно. Живеех в центъра на града, но де факто в Надежда. Това обаче вече е минало.

— Миналото... винаги те застига, а понякога те изпреварва и те чака в бъдещето.

— Така ли? Не ми казвайте, че това са думи на велик философ — рече Мая.

— Не. Само на дървен — додаде той и посочи към себе си.

Двамата отново прихнаха да се смеят. Откакто беше дошла в Индия, Мая се чувстваше по у дома си от всякъде другаде. Тук беше единственото място, където мислите ѝ за Дани, за майка ѝ и за горчилката от изминалия ѝ живот я напускаха от време на време. По индийските улици, зад всеки ъгъл, във всяка барака гъмжеше от човешки съдби. Нейната не значеше повече, сравнена с бедността и мизерията, които пропиваха този град. Смирението — може би то можеше да ѝ помогне да си прости. Като гледаше сергиите, които задминаваха по пътя си, Мая осъзна, че трябва да слезе най-долу, може

би да търка с парцал пода на някой храм или да събира плодове от полето — работа, която повечето индийци вероятно биха пожелали да имат.

— Ще ми намерите ли работа в някой храм?

— В храм? Но защо? — учуди се Боян Калугеров. — Ако нямате възможности, аз ще ви помогна с пари.

— Благодаря за щедростта ви. Но не е това. Искам да поработя. Може би да мия пода или нещо подобно.

— Няма проблем, но... — поглади брадата си Боян, — не мислете, че това ще помогне да си простите, още по-малко ще застави света да го стори.

— Прав бяхте. Вие наистина сте дървен философ.

75.

След няколко дни, в които Мая се разхождаше из улиците на град Пуне и жадно попиваше всичко, което видеха очите ѝ, Боян Калугеров я намери в бунгалото рано сутринта. Тя вече беше станала и беше измила косата си. Сушеше я с кърпа, когато чу почукването по вратата си.

— Имаш работата — рече той и я изгледа отгоре до долу.

— Благодаря ти — отвърна Мая.

Боян я хвана през кръста и я целуна. Тя отговори на устните му колебливо, но след това прокара ръце по врата му, а той затвори вратата след тях с крак. Любиха се цяла сутрин бавно, с тих копнеж по тялото на другия. Когато най-накрая легнаха уморени, Мая проговори първа:

— Дойдох тук, за да избягам.

— Сигурно си разбила десетина сърца и си изпратила притежателите им в гроба. А сега бягаш от местопрестъплението — рече Боян.

— Много мило, но всъщност бягам от друго. Майка ми почина наскоро.

— Съжалявам.

— А аз не. Имам чувството, че и мъртва ме преследва.

— Тук никой никого не преследва, Мая. В Индия най-лесно може да се освободиш от себе си. Хайде, да се разходим. Ще те заведа на едно място, което ще ти хареса.

Мая се усмихна и стана. Ребрениите ѝ кости хвърляха сянка в сумрака на стаичката. Боян се наслаждава безмълвно на този безименен път, който го беше отвел към вратите на рая, всъщност, като се замисли тогава, точно както беше очаквал. Той прехапа устни и примижа от удоволствие, а после рече:

— Мога да гледам гърба ти цяла вечност.

— Недей — засмя се отново Мая.

Боян ѝ беше намерил работа в християнската църква *Св. Дева Мария* — древна постройка, издигната окончателно през 1825 година. В нея, както той каза, тя нямаше да се потопи в индийската атмосфера, което всъщност той предполагаше, че тя желае. Но Мая много се зарадва на новината и излязоха да отпразнуват повода в индийски ресторант.

Мая не беше яла почти нищо през деня и си поръча няколко неща, чиито имена трябваше да произнася буква по буква. Когато отпиха от червеното вино, Боян каза:

— Църквата е построена от британци, а самата сграда представлява смесица от британски и индийски архитектурни стилове. Останките на Сър Робърт Грант — той е поет, пише религиозна лирика... останките му лежат под пода на църквата. Представи си само — ще слушаш музика от орган, който, който... е на около 130 години.

— Спри... спри. Искам да ти кажа — не съм се чувствала по-добре, откакто се помня.

— Не знам... аз...

— Не казвай нищо. Да пием — рече Мая и надигна чашата си.

Двамата продължиха да си говорят до късно вечерта, ядоха и се веселиха, смяха се и се целуваха. Мая най-накрая чувстваше, че е надзърнала в другия, в някой друг, който и да беше той. Беше ѝ толкова уютно, не любовно, а уютно с Боян. Улегналата, тихата страст за нея беше залог за истинност. Не си приличаше изобщо с увлечението ѝ към Спартак — детска история. Била е малка, влюбила се е, избягала е от вкъщи. За първи път през живота си Мая се чувстваше готова да го забрави. Беше ѝ леко, беше ѝ домашно, беше ѝ такова, каквото трябваше да ѝ бъде преди много години у дома с майка ѝ.

След няколко дни тя отиде за първия си работен ден в храма *Св. Дева Мария*. Трябваше да чисти пода рано сутрин, преди да отвори църквата. Когато клисарят я посрещна и я въведе вътре, Мая отново и отново се почувства по същия начин като преди години, когато болна пресрещна свещеника в близката църква. Слънчевите лъчи се

процеждаха през високите прозорци и осветяваха стенописите с призрачна светлина. Листата от високите дървета навън се вееха от лекия ветреца и разиграваха лъчите. Мая се вгледа в лъчите: най-сетне се беше приближила до слънчевия си многопът. Той започваше и свършваше в този храм, така, сякаш животът ѝ беше започнал и щеше да свърши тук. Сама под лъчите, тя изпита щастието в цялата му пълнокръвност — толкова, каквото дори не си беше представяла. Отново усещаше своя бог — този, който даряваше, а не онзи, който или не забелязваше какво се случва с нея, или отнемаше.

В този миг неканен в главата ѝ изплува спомен за едно нейно пътуване в сутрешния автобус в София. Тогава беше студено и можеше да се види дъхът на пътниците — всеки, замислен за своите неща. Никой не поглеждаше към останалите, никой дори не виждаше какво се случва навън. Автобусна медитация. Тогава изведнъж ѝ беше станало много студено. Беше се почувствала като човек, отишъл на гробищата през нощта — сама сред мъртвци. Щастието днес беше измеримо само със самотата, която се разтваряше и изчезваше заради другия.

Мая искрено се наслаждаваше на безлюдните утрини, в които трябваше да работи сама в църквата. След като привършеше, се чувстваше уморена, но тази умора ѝ доставяше удоволствие — не я гнетеше, макар трудът ѝ да изглеждаше безсмислен. Виждаха се всяка вечер с Боян, разхождаха се из индийските улици, вечеряха навън, а после се любеха в квартирата му. Боян се беше свързал с бившия си шеф от вестника и беше преназначен като техен постоянен кореспондент от Индия — колкото и да се беше старал да избяга от професията си, отново го теглеше натам. Възнаграждението за статиите, които пишеше за индийската култура — храмове, религии, обичаи, беше нищожно, но стигаше, за да преживява. А и имаше събрани пари отпреди да се пресели в Индия — „пари за черни дни“, както сам казваше. Той беше разказал на Мая за сумата, която най-добрият му приятел му беше дал, за да пристигне в Индия.

— Защо точно тук? — попита го веднъж Мая. — Можеше да идеш, където си поискаш.

— Аз дойдох, където искам.

— В страната на промяната?

— Да, макар да звучи банално, това е страната на промяната. Но може би някой ден ще се върнем в България заедно.

Мая не отговори. Тя изключваше всички мисли за бъдещето. Опитваше се да задържи настоящето така, както преди се стараяше да живее в бъдещето.

* * *

Един ден Спартак се обади на Боян. Беше решил да го посети след около седмица. Мексико не можело да му предложи вече нищо. Искал да намери провинциално индийско село, край което живеели слонове-убийци. Гледал филм по *National Geographic* и решил да отиде там, за да се срещне със слоновете. Когато Боян го попита какво се

случва с него, Спартак му отговори, че не може да спре. След Кристалната пещера той търсел преживявания, които да го доближат максимално до предишното. Скачал с парашут, катерил се по ледени водопади в Алпите, спускал се в пещери... а сега решил да опита и това. Във филма казвали, че човек не може да избяга от слон, който го преследва.

— А защо слоновете да убиват?

— Заради храна.

— Спартак... приятелю... Ела, ще се радвам да те видя. Но не отивай там — има и по-лесни начини да загубиш живота си.

— Има ли? — потрепери гласът му през телефона.

Боян разказа на Мая за приятеля си, но тя почти не го слушаше. Вгълбена във вътрешните си преживявания, тя се държеше така, сякаш външният свят не заслужава нейното внимание.

От известно време Мая се беше сближила със съпругата на Прадип. Индийката не я разпитваше за нищо, но сподели желанието си да общува с нея, като предложи да я научи да готви индийски ястия. Мая прие с удоволствие и започна често да посещава дома на Шри. Двете жени не разговаряха много, но прекарваха часове в кухнята, експериментираха, като сглобяваха индийските традиционни рецепти с европейски. Понякога, когато децата бяха на училище, прекарваха часове с чаша в ръка, докато съзерцаваха голямото смокиново дърво в двора. *Ficus bengalensis* беше дървото, чиито клони се вкореняваха в земята. Тези корени израстваха в нови стволоче и клони. Поради тази своя особеност и заради дълголетието си, това дърво се считаше за безсмъртно и бе неразделна част от индийските легенди.

— Кажй, Шри, може ли човек да се помири със себе си? — попита веднъж Мая.

— Животът е мост. Премини, но не строй къщи по него — отвърна Шри.

— Възхищавам ти се. Сякаш никакво зло не може да те застигне.

Шри не говореше много и не споделяше активния живот на мъжа си. Харесваше й да бъде негова сянка и да се грижи за домакинството. Това за нея беше дар и тя изглеждаше щастлива. В редките случаи, когато говореше, тя спираше да върши работа, сядаше, поглеждаше Мая право в очите и отваряше душата си. Шри не приказваше от свое лице, нейните отговори бяха като цитати. Понякога Мая се бореше за

всяка нейна дума, сякаш удряше в стената, зад която Шри се беше оградила. Но Мая харесваше тази стена, огледалната стена, в която можеше да огледа себе си.

— Четири дни — лунна светлина, след това — тъмна нощ.

— Какво се опитваш да ми кажеш, Шри? Че терзанията ми са напразни ли? Аз не мога да спра да мисля за миналото си.

— Да мислиш значи да спориш със себе си. А да спориш със себе си носи само болка.

— И въпреки това не мога да спра, Шри. Опитвам се, но не мога.

— Не се бой. Когато правиш крачка към бог, той прави седем към теб.

— Зарязах детето си, Шри, а майка ми не ме обичаше...

— Знаеш ли, Мая, преди Прадип да започне работа, не бяхме добре финансово — като повечето ни роднини и приятели. Мислех си, че никога няма да се измъкнем, щяхме да живеем във все същата мизерия като нашите майки и бащи... Тогава един ден срещнах просяк на улицата — крайниците му ги нямаше. Панталонът му се развяваше свободно. Казах си: Оплаквам се, че нямам обувки, а този човек няма крака...

— Но, Шри, сърцето ми кърви...

— Понякога болката е за предпочитане пред лечението.

— Не ме разбираш, Шри, не можеш да ме разбереш. Аз съм виновна за всичките си неудачи.

— Махатма Ганди казва, че човекът е велик не защото може да сътвори цял свят, а за това, че може да изгради себе си отново.

— Сънувам кошмари, Шри, не се понасям, не смея да се обърна назад, за да не изгубя и Боян.

— Опасявам се, Мая, че ако ти не идеш при миналото си, то ще дойде при теб. Трябва да си простиш. Дължиш това не толкова на себе си, дължиш го на детето си.

Спартак пристигаше същия ден. Боян Калугеров се приготвяше да отиде да посрещне приятеля си на аерогарата. Навън беше валяло. Рикшите разпръскваха калта по улиците, полуголи деца притичваха от едната страна на пътя към другата. Мая спеше след уморителната сутрин в храма.

— Скъпа, тръгвам. Ще се видим по-късно у дома.

— Мда — промърмори Мая и се обърна на другата страна.

Аерогарата беше като оазис наред Индия — оазис, който я свързваше със света. Лъскаво, чисто, делово, почти европейско, като се изключеше облеклото на по-голямата част от пътниците, което издаваше индийския им произход.

Боян присви очи към таблото за пристигащите полети. Погледна часовника си, имаше около половин час до пристигането на Спартак. Онова, което се случваше с приятеля му, не му харесваше. По телефона Спартак му прозвуча унил, но не с онази унилоост при смяната на настроенията, а с увереността на един болен човек, който знаеше, че дните му са преброени. От висините на екзалтираното си състояние Спартак пропадеше в дупката на безнадеждността. Мисълта за приятелката му, онази, която го беше напуснала преди години, го крепеше в трудностите, които беше преживял — следователно не тази мисъл му тежеше. Това може би, мислеше си Боян, беше единствената мисъл, върху която Спартак надстрояваше живота си.

Тялото му беше силно и здраво, то не можеше да бъде причина за душевното му състояние. В желанието му да иде в селото на слоновете Боян разчиташе не търсенето на по-интензивни усещания, а неосъзнат, но упорит порив да прекъсне безсмислието на живота си, да сложи край, да почине. Онова, което сигурно гнетеше Спартак, беше несъразмерността между физическата му енергия и желанието да я използва. Не само че нямаше за какво, по-лошото беше, че нямаше за кого да го стори.

Спартак се зададе с малка раница на гърба. Лицето му беше посивяло, очите — облещени, а усмивката — измъчена.

— Здравей, приятелю — разтвори ръце за прегръдка Боян, като се опита да скрие притеснението си от вида на приятеля си.

Боян беше в апогея си, чувстваше, че едва сега започва да сглобява картината на своя живот. А Спартак, с когото споделяха самотата си преди време, гинеше. Нямаше по-силен стимул за журналиста да помогне на приятел от този да знае, че може да е на неговото място. Внезапно поривът на Боян да подаде ръка на приятеля си доби самопожертвователни размери. Трябваше да му помогне, както Спартак му беше помогнал да дойде в Индия, където срещна късната любов на живота си.

— Здравей, Бояне — рече Спартак.

— Хайде, имаме да видим толкова неща — отвърна Боян.

Журналистът се опитваше да влезе в бързивото си състояние, да говори, като така искаше на първо време да заблуди приятеля си, че не забелязва промяната му, но колкото и да се старал, не можеше да се отърси от усещането си, че говори с мъртвец. Представяше си как стои край смъртния му одър и шепне, а Спартак, със студени ръце и със същото сиво лице, не отговаря. На няколко пъти Боян разтръскваше глава, за да прогони тази абсурдна картина в ума си, но тя отново и отново се връщаше към него. Не знаеше защо е толкова важно да показва на Спартак, че не забелязва какво се случва с него. Очевидно Спартак се движеше с увереността на човек, който бе наясно със себе си и нямаше илюзии за бъдещето. Никога в дългогодишната кариера на Боян той не беше срещал човек, който с такава сигурност да знае, че приближава смъртта. Беше интервюирал болни от рак, инвалиди, пострадали от бомбени експлозии, възрастни хора, но в очите им винаги можеше да се разчете надеждата или отчаяната молба за живот. Веднъж дори беше разговарял с потенциален самоубиец, който свалиха от перваза на общинска сграда. Проиграл жилището си на хазарт, изгонили го от работата му и болната му жена и двете му деца оставали на пътя. Веднага след като го бяха „спасили“, Боян пръв се беше домогнал до него, за да му зададе няколко въпроса. В очите на онзи човек играеше несигурният пламък на догаряща свещ, която бърза да довърши сама себе си, за да не би вятърът или човешка ръка да я изпреварят. Но у Спартак нямаше пламък, нито догарящ, нито какъвто и да било друг. Този човек беше свършил с живота си, далеч преди тялото му да беше готово да се предаде. А къде беше жената,

която се появи за него в самото начало — онази от дома за изоставени деца в квартал Надежда? Нея трябваше да търсят. Боян се закле пред себе си, че ще направи всичко по силите си, за да му помогне да я намери. Сега единствено тя можеше да го съживи. Да, трябваше да се върнат в България, непременно трябваше да убеди Мая да го сторят.

Боян не беше вярващ, никога през живота си не се беше молил, но онзи ден по пътя от аерогарата към паркинга, където се намираха такситата, той за първи път изрече наум молитва за приятеля си. Това беше нещо средно между молба за живот и надгробно слово за мъртвец.

79.

— Така и не ми каза как си се сдобил с толкова пари — рече Боян, който се опитваше да говори с приятели си по теми, които бяха далеч от емоционалните.

— Много просто. Намерих едно от парчетата диамант в един от страничните си джобове. Не ме бяха отръскали хубаво. Онзи панталон с многото джобове, нали се сещаш.

— Егати. Ония бабанки не те ли преследваха след това...

— Не. Явно са били достатъчно тъпи да не се сетят.

— Тогава ако се показваш много-много в медиите... нищо чудно да те намерят.

— Нека ме намерят. Все едно — въздъхна Спартак.

Двамата замълчаха.

— Не те ли е страх, че ще ти вземат парите и... — Боян не довърши, но искаше да довърши „и ще те убият“.

— Не. Не ме е страх. Даже искам да ме открият.

— Добре, Спартак, вече сериозно. Какво става?

— Нищо.

— Това „нищо“ ми се струва доста голямо „нещо“ — рече предпазливо Боян.

Спартак сви рамене.

Влязоха в сумрачното антре и Боян разтръска ръцете си като куче, намокрено от дъжда. Спартак го следваше. Той се залови да събува обувките си, които веднага оставиха стъпки кал при входната врата.

Миришеше на вкусна индийска манджа. Първа ги посрещна Шри. Тя се поклони и застана встрани.

— Идваааам — провикна се Мая от кухнята. — Изпреварихте ни.

Тя дотърча със светнал поглед и разрошена коса, вързана с ластик.

— Заповядайте — рече тя и подаде ръката си на Спартак.

Спартак я пое и в този миг очите им се срещнаха. Мая го позна първа. Ръката ѝ се разтрепери, а очите ѝ мигновено се напълниха със сълзи. Спартак я гледаше, неспособен да продума.

— Мая — откърти той, без да пуска ръката ѝ. — Мая.

Шри и Боян ги наблюдаваха в недоумение и не знаеха какво да направят. Трябваша няколко секунди, в които Боян да направи връзка с всички събития, разказани му от Спартак. Значи това беше онази Мая, в която приятелят му се беше влюбил преди повече от четвърт век в дома за изоставени деца. Прозрението го прониза в болезнен стомашен спазъм. Какво си беше въобразявал — че животът му започва отначало?! Всички прекрасни жени, разбира се, вече бяха запазили сърцето на някой мъж, който никога нямаше да ги забрави. Цялата история с установяването му в Индия беше замъглила предишния му остър журналистически разсъдък. Как можа сам да се направи на глупак? Какво щеше да последва? Боян мислеше трескаво, неспособен да скрои план за действие, мъчително разкъсван между желанието си да помогне на приятеля си и това да запази жената на сърцето си. „Искаше саможертва — ето ти я сега, дърт изкуфял дъртак“, премяташе той в главата си, докато Спартак и Мая, неспособни да помръднат, все още държаха ръцете си с погледи, впити един в друг.

— Нека влезем — рече Шри. — Първо ще хапнем, всичко останало може да почака.

Всички влязоха във всекидневната, Мая с очи, забити в земята, Спартак — неоткъсващ поглед от нея, Боян — следящ и двамата им, и Шри, която, за всеобща изненада и противно на природата си, взе нещата в свои ръце.

— Надявам се, че сте пътували добре — рече тя. — Тук в Индия казваме, че най-прекият път до човека е околосветският. Боян ми е разказвал за Вас... вие сте изключителен човек — Шри кимна към Боян да преведе.

— Не, по-скоро съм човек с изключителен късмет — взе да се съвзема Спартак. — Случват ми се неща... разни неща...

— Нещата не се случват, вие ги случвате — отвърна Шри, след като изслуша превода.

Мая благодари на Шри наум хиляди пъти, че водеше разговор.

— Определено. Особено това, което току-що случих, бие класацията — подсмихна се иронично Спартак, който започваше да осъзнава, че Мая сега бе новото гадже на Боян. Журналистът не преведе думите му.

Но Шри не се предаваше лесно. Тя беше решила да отклони болезнената тема, която така или иначе щяха да разискват по-късно, когато всички може би щяха да мислят малко по-разумно.

— Сивананда казва, че въображението обгражда света. Може би има предвид и човека в този свят.

— Мая — обърна се отчаяно Спартак към нея. — Мая, търсех те цял живот...

— Ще дойдете у нас. Нека идем да ви покажа къщата — включи се Шри, която и без превод сякаш разчиташе думите на Спартак.

— Не — отвърна Боян и стана. — Ще дойда аз.

— Моля те, скъпи — вкопчи се Мая в него с невиждащи очи. — Не ме оставяй.

Боян хвана ръцете ѝ и ги помръдна от себе си. След това стана и направи знак на Шри да тръгват. Тя се подчини и двамата излязоха.

Мая не направи опит да ги спре, но продължаваше да гледа след тях, обезумяла от ужас.

— Ти! Ти си виновен за всичко — изсъска тя, стиснала зъби във внезапно избликнала злоба срещу миналото. — Разруши живота ми

тогава и не ти стигна. Сега идваш да направиш същото. Махай се! Не искам да те виждам!

— Но, Мая, Мая, моля те, любов моя, никога не можах да те забравя — мълвеше Спартак.

— Родих дете — изкрещя тя извън себе си, неспособна да понесе повече. — Родих твоето дете, нещастник такъв. И го заряхах.

Изражението на Спартак се смени за пореден път. Наклонената пързалка, по която се спускаше, изведнъж се беше обърнала нагоре, може би за да го изстреля във въздуха и той да падне от по-високо.

— Как...

— Махай се! Не искам да те виждам — отсече тя.

Спартак стана, обърна се и тръгна към вратата. Преди да излезе, все още застанал с гръб, попита:

— Къде е?

— Осиновен е — каза Мая, която сега се ненавиждаше заради смесицата от омраза и страх към тази отломка от миналото си, която искаше да прогони точно толкова, колкото искаше да задържи. — Не бива да разрушаваме и неговия живот...

Мая се надигна като актриса на сцена в театър, вперила поглед нейде между вратата и стената.

— Момче или момиче?

— Момче е. Има си родители...

Спартак се обърна светкавично. Направи няколко крачки и сграбчи Мая за раменете:

— Нека се съберем тримата. Имам пари, много пари — ще си го вземем, ще живеем заедно, където пожелаем — Мексико, Канада, Москва — очите му засвяткаха налудничаво.

— Пусни ме! — изстена от болка Мая.

Спартак се подчини, отпусна ръце, обърна се и тръгна да излиза. С всяка стъпка, която правеше към външната врата, той се смляваше, докато накрая излезе и се загуби.

— Не се връщай повече! — изкрещя подире му Мая, след това падна на фотьойла и се разтреса в ридания.

Ана трепереше над бременността си. Третият месец ѝ се струваше определящ за бъдещето — както нейното, така и на мъничето, което растеше в корема ѝ. Беше се затрупала с женски списания и книги за бременността и когато не ходеше на работа, гледаше да си почива и да чете блудкави статии. Представяше си бебето си — мъничко човече с огромна глава. Вътрешните му органи бяха вече изградени и вероятно вече беше нямо, ако такова е трябвало да се роди. В списанията го наричаха не „зародиш“, а „фетус“. Оттук насетне то щеше да расте по-бързо, отколкото в началото, а чертите на лицето му щяха да се изчистват. Тя все още нямаше да може да разбере пола му и това я изпълваше с тайни мечтания. С нетърпение очакваше да усети първите му движения, сякаш все още не вярваше в чудото, че е забременяла. Детето щеше да помръдва ръцете и краката си, да върти глава, да свива юмручета, да мисли и чувства заедно с нея. Представяше си го като герой от приказките — палечка или палечко, голямо колкото показалеца ѝ. Скоро вече нямаше да ѝ се повръща и щеше да се наслади на най-прекрасния период от бременността — между третия и шестия месец. Тогава бебето ѝ нямаше да ѝ създава неудобства — нито твърде малко, за да се бои за него, нито твърде голямо, за да ѝ тежи. Ана все още не го усещаше да се движи, но отлично знаеше, че то е там, вътре. Един ден, в утринните часове, когато си позволяваше да се поизлежава, тя почувства трепване в стомаха си, което не наподобяваше нищо познато. Цял час не можеше да свали усмивката си, макар все още да беше изпълнена с колебания дали това случайно трепване беше нейното бебе, или така ѝ се беше сторило.

По време на прегледите при гинеколожката си тя можеше да чуе как бие сърцето му. Истински галопиращ кон! От нея научи, че бебетата, в това число и нейното, имаха собствен ритъм, който беше подчинен на състоянието на майката. Ако тя се стресираше или изпиташе гняв, адреналинът в кръвта ѝ се увеличаваше и преминаваше през плацентата, а това повлияваше на сърдечния ритъм на бебето. Ана

трябваше да осигури сама спокойната атмосфера, от която се нуждаеше. Не смееше да разговаря повече с Илия за бременността си. Страхуваше се от реакцията му, но имаше нужда от него. Копнееше той отново да я прегърне, както преди, да я приласкае, тя да се смали в ръцете му, да почувства топлината и сигурността, които те можеха да ѝ дадат.

Страхуваше се от отговорността, която лежеше на плещите ѝ — струваше ѝ се непосилно да я поеме сама. Пъпната връв свързваше кръвта ѝ с тази на бебето и тя не искаше то да усеща несигурността ѝ. Колкото повече списания четеше, толкова повече се страхуваше. Беше започнала да сънува кошмари и понякога се будеше вечер, крещейки.

Струваше ѝ се, че успя да си върне Илия едва в една от тези нощи, когато беше плакала насън. Събуди се, като трепереше цялата, чу собственото си скимтене. Илия държеше главата ѝ в ръцете си и за първи път, откакто се върна при нея, отново ѝ повтаряше колко много я обича. Двамата останаха прегърнати до сутринта, като си шепнеха за възжеланията си. Илия поглади корема ѝ:

— Непослушно бебе. Как тревожиш мама, ако знаеш...

Очите на Ана се напълниха със сълзи при тези думи — откакто беше бременна, тя се разплакваше за какво ли не. Най-сетне. Най-сетне малкото същество в нея се срещна с татко си.

Дани се чувстваше изключен от щастието на родителите си — то му изглеждаше неистинско, стъклено. Той усещаше, че се случва нещо необичайно със семейството му. Баща му сякаш не беше на себе си от известно време — не излизаха вече заедно, не ритаха топка, не си говореха. А майка му го беше забравила — все ходеше по лекари и почти не му обръщаше внимание. Гледаше да се беше изкъпал и нахранил и вече не се интересувахе от него както преди. Дани инстинктивно избягваше да се сближава с Ана в началото, защото се страхуваше да не го изостави и тя. Но след това неусетно свикна с вниманието ѝ, смяташе, че няма веднага да се научи как да се държи към единствената жена, която се стараяше да го обича като майка.

Когато Ана беше решила, че бе дошло време да му разкаже за бебето, ѝ се стори, че той, блуждаещ в своя си свят, сякаш не я чува. Беше една вечер, когато тя дойде до леглото му — не беше се случвало отдавна.

— Миличък, искам да ти разкажа една история... тя е съвсем истинска.

Дани наостри уши, без да подозира каква ще е тазвечерната приказка.

— В мен расте едно зрънце, което ще се превърне в бебе...

Дани мълчеше и разглеждаше пръстите си. В този миг те сякаш представляваха най-интересното занимание на света за него.

Ана го изчака няколко минути в мълчание. Отново ѝ се плачеше:

— Моля те, Дани, кажи нещо...

Дани се сви в леглото с гръб към нея, но тя го хвана за раменете и го обърна към себе си.

— Ще ме изхвърлиш ли? — викна той и се разплака.

— Как можа... как можа да си го помислиш. Аз те обичам.

— Но не съм бил зрънце...

— Дани, моля те... ще ме разплачеш отново, а това не е добре за бебето.

— Нека да умре. Мръсно бебе! — зарита я Дани. Ана хвана краката му, за да го усмири.

— Не се дръж така, Дани! Аз никога няма да спра да те обичам.

Но Дани въртеше глава и не искаше да чува какво му говори. Ана се отдръпна. Той продължаваше да рита и да скимти като ранено животно. Тя отстъпи назад и излезе от стаята.

Направи си чай от маточина, за да се успокои, и побърза да легне, притеснена за ефекта върху бебето. Може би щеше да опита друг ден.

Илия се чувстваше като великан, застанал с единия си крак върху клатеца се скала, а с другия — върху друга. Искаше да ги съедини със стъпалата си, но това беше невъзможно. Опитваше ли, опитваше, о, само как опитваше. От известно време не можеше да спре да си представя как Ана се е любила с Мутия, докато Дани е спял в съседната стая. Настроението му се сменяше — ту умилително се хвърляше на врата ѝ, ту ѝ се ядосваше наум и я проклинаше за това, което беше причинила на семейството му.

Толкова я обичаше, а тя разби света му на пух и прах. Като мъж не можеше да понесе такава жена, като човек — тялото и духът му, противно на неговата воля, отказваха да живеят след подобни разкрития. Не, не беше силен. Дори боговете не можеха да бъдат силни в подобен случай.

Илия инстинктивно избягваше да мисли за случилото се, заравяше се в музейните книжа, преместваше картини, редеше заповеди на чистачката. През деня беше по-лесно, но вечер трябваше отново да се върне при жената — онази, която го изтръгна от здравата земя на новопоникналия оптимизъм и смаза с краката си. Това не беше любов, или поне не такава, каквато той единствено си представяше. Беше ѝ нужно дете незнайно защо — никога нямаше да разбере този порив на преддетното същество, бленуващо за нещо, от което няма представа. Това същество беше готово да си навлече неприятности, отговорности, да се впусне в едно порастване, което не беше съвсем задължително, а на всичкото отгоре и беше опасно — за това да не би да загубеше себе си в цялата какофония. Струваше му се, че в любовта между мъж и жена, макар и несигурно, но, боже мой, нима имаше нещо на тази земя, което можеше да се увенчае с подобна квалификация, удоволствието от порастването беше далеч по-безопасно. Тази малка, алчна, блудна жена. Искаше да я убие и... и да поднася цветя на гроба ѝ всеки ден.

След като разбра какво е вършила, той сякаш го предъвкваше на интервали от няколко седмици. Забравяше за няколко дни, увлечен

покрай ежедневните задачи, които сам си поставяше, но след това се завръщаше отново като муха около нощна лампа. Светлината на Ана го теглеше неустойимо, макар да съзнаваше, че може да изгори от нея, да загуби разсъдък си — нещо, което му се струваше по-страшно от физическата смърт.

Отново и отново той изпитваше едновременно погнуса и сексуално привличане. Отвращаваше се от себе си, от нея и от света, който ги заобикаляше. Не, не мислеше за смърт, а му се струваше редно да мисли единствено за това. На въпроса: „Да бъдеш или не?“, той сам си отговаряше: „И двете“. Досега беше искал толкова малко от живота си — да живее като всички останали. След разкритията на Ана той не можеше повече да желае малко. Колкото по-малко искаше, толкова по-малки бяха нещата, които получаваше. В онзи ден, когато чу за измяната на жена си, той, изправен пред ужаса на собствения си гняв, се впусна да го превъзмогва по единствения възможен начин, за който се сещаше: щеше да иска, и иска, и иска. Щеше да иска всичко и всички днес и тук. Това не можеше да му бъде отнето.

И Илия, който никога не беше посмявал да стори нещо подобно, за първи път през живота си поиска всичко.

Тревогите на Ана не ѝ позволяваха да се отпусне, да остане насаме с бременността си. Считаше, че трябва да запомни всяка минута от времето си с малкото същество в нея — сънищата, трепетите, усещанията. Говореше на детето си, галеше корема си и му пееше, като си беше наумила, че ако отсега общуваше с него посредством гласа си, то можеше и да не онемее. Колкото повече време минаваше, толкова повече Ана се вкопчваше в бременността. Тя се стараеше да не се изолира от сина си и съпруга си, но те видимо я изморяваха. Сенките около очите ѝ се наситиха със синьо-черния оттенък на доволната умора. Трябваше да се погрижи за техните чувства спрямо живота, който зрееше в нея. А искаше да пази силите си само за бебето. Тя и то — двамата можеха да си живеят, без да се докосват до външния свят. Дори кръвта в тялото ѝ течеше по друг начин. Ана стискаше юмруци и наблюдаваше вените си. Те тласкаха живот към детето ѝ. Мислите ѝ също. Никога, преди да забременее, не се беше интересувала от психологическа литература. Сега жадно награби няколко поредици и се впусна да чете. Искеше да разбере себе си, детето си, да не пропусне нищо.

Без да изпитва съжаление към годините, които беше посветила на работата си в Комисията, тя реши да напусне. Не можеше да губи времето си на работа, когато имаше да записва толкова неща в паметта си. Усещаше това време десетки пъти по-наситено от предишното. Потрепванията в стомаха ѝ, натежалите ѝ крайници, сънищата ѝ — тя искаше да запомни всичко, сякаш така щеше да го преживява отново и отново, когато остарееше и отново останеше сама. Но тя установяваше с огромна наслада всеки ден, че самотата ѝ никога нямаше да я изпразва, както това се случваше досега. Дори когато детето ѝ пораснеше и я оставеше сама, тя щеше уютно да се завира в онова знаене, че то съществува там някъде и като малък неосъзнат диктатор ѝ налага режимите си. Самотата оттук насетне щеше да бъде единствено величина на нейното дете — дори не на самото него, а на съзнанието ѝ, че го има. Ако знаеше това мъниче какви залози

стovarваше тя върху него! Трябваше да се ограничи в очакванията си, трябваше да разпръска любовта си навред — към Дани, Илия, родителите си. Но колкото и да се самопринуждаваше, с лукавостта, която ѝ беше присъща, Ана установяваше, че тази принуда бе обречена.

През следобедите, когато Дани беше втора смяна, тя спеше, завита в пухено одеяло, което не беше твърде топло, за да я отпусне и да заспи дълбоко. Не, това би развалило нощния ѝ сън. Одеялото не беше и твърде леко, за да я държи полубудна от студ. Беше си го подбрала с точно онази дебелина, която можеше да я преспи така, че да се събуди, когато си поиска. Контролирано отпускане и тишина.

Бременността ѝ напредваше. Тя посещаваше редовно детските консултации, беше се записала на йога за бременни и често обикаляше бебешките магазини. Разглеждаше играчки, завивки, дрешки. Разпитваше продавачките, запознаваше се с други бъдещи майки.

Единствено от време на време студени тръпки я полазваха. В тези мигове се сещаше за истинския баща на детето. Ами ако той узнаеше... не биваше тази новина да достига до него. Нито Дани, нито родителите ѝ, никой не биваше да знае.

Роднини и приятели я разпитваха за чудото, което ѝ се беше случило. Когато бяха заедно с Илия, той поглеждаше встрани, а тя уж споделяше как са ходили и спали в една църква в родопско село против безплодие. Беше ѝ хрумвало да разказва тази история, след като прочета една статия в списание за чудотворната икона в църквата. Колко им трябваше на хората да повярват в чудото на нейната плодовитост? Така на никого нямаше да му хрумне да се усъмни и да разпитва, защото не биха предположили, съдейки по предишното държание на Ана, за нейната жестокост. Тя тъпчеше Илия и продължаваше да го натъпква дълбоко в земята на новия им живот. Страхът, че той не приема новината, я беше напуснал, макар и не съвсем. И тя предпазливо опипваше оградите на поправената им връзка. Всичко в новите им отношения миришеше на пластмаса и тя понякога не можеше да потисне усещането за обреченост, което се прокрадваше по ъглите на ежедневието.

Нощем Ана се будеше от отровни кошмари, които разтрисаха цялото ѝ тяло и я обливаха в пот. Тя виждаше Мутия в сънищата си как похотливо вади огромния си език и я облизва цялата. Колкото и да

искаше да избяга от този деспотичен език, тя не можеше. Вместо да се погнуси, неизбежността на лизането я възбуждаше и когато се събудеше, тя продължаваше да мастурбира както по-рано. Чувстваше се гузна, но сега имаше нужда да мастурбира повече от всякога. Използваше го като бързо приспивателно след кошмарните сънища.

Бебето — ако беше момиче, щеше да го кръсти Лили. Винаги беше харесвала това име. Веднъж, когато беше втори-трети клас, попълваше лексикона на друго момиче. На въпроса как би искала да се казва, тя отговори: Лили.

Ако беше момче... Ана някак не се подготвяше да е момче. Момчетата бяха друга вселена, за която тя не знаеше нищо, а и вече беше доказала на себе си, че не може да се справи много добре, след като търпеше неуспех след неуспех с Дани. И все пак, ако беше момче... щеше да помисли как да се казва. Щеше да го наблюдава много внимателно, да се учи от него.

Спомняше си отново и отново за първото движение в стомаха си, като едновременно с това се обвиняваше, че не бива да прахосва времето си в спомени. Сега трябваше да регистрира усещанията, а после, когато остарееше — тогава щеше да си спомня. Не устояваше да си преповтаря спомена... Помръдването нямаше характера на насочено движение, по-скоро я покърти със своята безсъзнателност. Как ли не си беше представяла това първо движение на бебето — като погалване, като леко поритване, но нищо подобно. То по-скоро приличаше на предсмъртно потръпване на заколен човек — такива, каквито ги показваха по филмите. Ана настръхна при мисълта си. Искеше ѝ се да възприема бременността си като останалите жени, с които се беше запознала в класа по йога — умиротелно и сладникаво. Но не можеше да овладее това висше изкуство на женствеността. Смяташе, че годините безплодие са я белязали завинаги — тя нямаше да се радва на стръкчетата трева, да ръкопляска пред розовите ританки на някакво бебе, пък било то и нейното, нямаше да изпитва радостна любов. По-скоро страх, по-скоро болка — така си представяше любовта към детето си.

Сега това бебе спеше по цели дни и носеше безумно тежка глава на крехките си рамене. Завързано за пъпната ѝ връв, то нямаше къде да избяга. Сигурно му беше клаустрофобично да живее на няколко сантиметра разстояние в продължение на месеци. То разучаваше

вътрешната страна на матката, протягаше се и се отъркваше в нея. Ана погалваше местата, на които усещаше бебешката активност — те я изпълваха с водопадната радост на щастливото майчинство и ужасяващия страх да не загуби „фетуса“. Тези тръпчици осмисляха целия ѝ отвратителен женски живот досега. Бебето не спеше по същото време като майка си. Понякога вечер тя се будеше от ръцете на Илия, които галеха корема ѝ, а той, разрошен и с широко отворени очи, следеше движенията му.

— Какво правите вие двамата без мен? — закачаше се Ана.

— Изпробваме юмруците си.

— С кого? С моето момиче ли?

— Да. Аз винаги се предавам, а тя винаги ме надвива... с красивите си ръчички.

— А ако е момче? — поглеждаше сънено Ана към Илия.

— Ако е момче ли... ами ако е момче, изобщо няма да ти казвам какво правим — подсмиваше се Илия.

След това двамата се прегръщаха и се унасяха.

Дани не спираше да сънува слънчевия многопът — все този сън. Той бе в средата на слънцето, разперило лъчите си във всички посоки, и не знаеше накъде да поеме. Отново сам, след като приказката, която дори нямаше време да започне, вече привършваше.

След толкова време най-сетне беше започнал да се привързва към осиновителите си, и по-скоро към Ана. Усещаше я като по-голяма сестра, отколкото като родител. Обичаше я, но знаеше, че някой ден ще я загуби, и това му се струваше напълно в реда на нещата.

Този ден, изглежда, не беше далеч. Бебето, което беше на път да се роди, със сигурност щеше да бъде обичано повече от него, едноокия, изоставения.

Дани беше започнал да ходи на училище механично. Откакто научи новината за братчето или сестричето, което очакваха родителите му, той сякаш не беше на себе си. Не странеше от децата, напротив, играеше с тях. Но няколко пъти се сби ожесточено с един от съучениците си. Неговата майка винаги го вземаше след училище, а глупакът не спираше да се хвали как ходели на кино, на планина и майка му била „най-печената“ от всички.

Случи се веднъж да се засекат в тоалетните. Дани се огледа — нямаше никой освен тях.

— Дрисльо! — изсъска през зъби Дани, който сам се учуди на внезапно избликналата ярост у себе си.

Ритна го и момчето стъпи с единия си крак в дупката на една от тоалетните. Маратонката му падна вътре и то циври до вечерта, докато майка му не дойде разгневена и не вдигна скандал на учителката. После го вдигна и го пренесе на ръце до колата си. Запали и изчезна сред облаци прах.

Ана дойде, повикана от учителката, и разтревожено протегна ръце към Дани. Той ѝ обърна гръб, а класната рече:

— Не знам какво се случва у вас, но определено това се отразява на Дани. Той никога не се е държал така. Даже бих казала, че досега се

е проявявал като свито дете. Моля да вземете мерки, защото при три подобни прояви училищният съвет ще гласува изключването му.

Ана погледна изкосо Дани, който все още ѝ беше обърнал гръб. Привика учителката встрани и ѝ отвърна:

— Моля да проявите разбиране към сина ми. Наскоро научи за моята бременност и предполагам, че ревнува.

— Аз мога да ви разбера, но не и родителите на пострадалото дете — изглежда я учителката от краката до лицето и обратно, но продължи да стои с вирната брадичка. — Поговорете с Дани, обърнете се към психолог. Наистина поведението му напоследък е...

Ана кимна мълчаливо, хвана Дани за ръката и тръгна напред. Ана беше отворила уста да каже нещо, но след като видя посивялото му и сериозно лице, се отказа. Щеше да отложи разговора за по-късно. Думи, приказки — какво можеха да му помогнат те. Трябваше да направи друго — да идат някъде само двамата, да му засвидетелства любовта си. Как не ѝ се занимаваше сега с неговите проблеми. Откакто го бяха прибрали у дома, той не беше престанал да създава грижи. И сега, когато най-сетне небето се беше отворило и за нея, трябваше отново да му посвещава време. Но Ана не си позволи да се отдаде на чувствата си. Трябваше да се сдържа и да се отнася добре с него, за да запази семейството си. Не можеше да го обича както детето, което растеше в корема ѝ. Най-сетне го призна, отвратена от себе си. Не можеше, но не можеше и да не го обича. И то не беше защото го разбираше и съжаляваше, не беше и защото искаше да се представи като достойна майка в собствените си очи или пък да запази съвестта си чиста, за да не повлияе зле на плода си. Тя наистина обичаше Дани — така както майка обича детето си. Дори никога той да не ѝ повярваше, дори да я отхвърлеше, дори да... извършеше нещо ужасно. Мигом Ана си представи как забива нож в гърлото на малката си сестричка, досущ като Мутия, който го беше научил да прави това с животни, и настръхна.

Настъпи денят от началото на петия месец на бременността ѝ. Това беше важен ден за нея, защото обещавахе най-сетне през този месец да има възможност да разбере пола на бебето. Това щеше да оформи мислите ѝ като пластилин около зародиша. Ако тя знаеше, а не само предугаждаше как да мисли за детето си, то щеше да е по-осезаемо за нея. Щеше да може да си го представи — очите му, ръцете, крачетата. Ана щеше да го нарисува във въображението си по-ясно, така че да му помага да расте. Така можеше да предрече, защо не, да предрече поведението му, предразположеностите му още отсега. Майчинството беше божествено не само заради възможностите, които предоставяше: да се почувстваш жена, да създадеш дете. То беше божествено и от друга гледна точка — да твориш върху това дете и да твориш чрез него.

Но то сигурно нямаше да отговаря на очакванията ѝ — горкото, толкова много свои желания прожектираше тя върху него. Ана не можеше да забрави този факт, както това се случваше толкова лесно и бързо на други майки. Тя познаваше Дани, познаваше и една част от себе си. Детето нямаше да бъде просто нейна рисунка. В определен момент щеше да отнеме четката от ръцете ѝ и да продължи да се саморисува — както себе си, така и живота си. Мисълта за това още повече вълнуваше Ана — нетърпението ѝ най-сетне да се срещне с детето в себе си растеше правопрпорционално на корема ѝ.

От известно време беше започнала да се задъхва. Органите ѝ сякаш работеха на пълни обороти, тя се бореше за всяка глътка кислород. Беше ѝ хубаво в парка и често си правеше самотни разходки там. Следобедите бяха нейното царство — нищо и никой не ѝ липсваше. Можеше да броди из снежните пространства на северния парк или да спи, или да се къпе, докато не прималее.

Два пъти седмично Ана минаваше през едно и също място — градинката при църквата в Надежда. Първоначално тя бе застлана грижливо с есенни листа, а по-късно времето я беше ремонтирало в бяло. Този път снегът беше валял цяла нощ. Люлките стояха

неподвижни и някак смешно украсени с натрупания сняг. Сняг със завидно чувство за хумор. Сняг, който можеше да преобрази всяка сивота във фестивал — прелестно-смешен.

С лека усмивка Ана разделяше снежното спокойствие със стъпките си и го очовечаваше. Тихото хрупкане под ботушите ѝ, белият дъх от устата ѝ — докато преди тя беше мизерник, грешка и мъчително недоразумение на природата, днес тя беше бог или богиня — все едно. Ако пожелаеше, можеше да нарисува своята картина върху този сняг, да го пресуши или раздели. Единствено не знаеше как да го подреди в началната му позиция, така, както го завари — ето това беше нещото, което я държеше стъпила на земята. Разликата между бога и човека за нея се състоеше именно в това сега — бог можеше да прави всичко, а тя — всичко, без да връща нещата, откъдето бяха започнали. Ана се усмихна широко на себе си. Бременността ли беше виновна за еретичните ѝ мисли? Бременността — истински екстазният женски товар.

Изведнъж камбаните забиха. Три кучета, които се спотайваха до едно от дърветата, се стрелнаха пред краката ѝ. Те се гонеха весело и минаха между двете дървета близнаци със сиви белези се кори, които сплитаха изкусно клоните си в небето. Цигани разчистваха пред църковния вход. Едното от кучетата, черно и дребно, застана на бордюра в края на градината, повдигна глава и зави. От другата страна на пътеката се спря бяло куче на черни петна — то се вгледа в земята с наострени уши. Ана мина между двете кучета, като едва сдържаше усмивката си. Замисли се за църковния празник, който можеше да е причина за необичайната глъч в градинката. Свети Мина — светецът, който помагаше на бездетните и безуспешните. Погледна напред. От другата страна на тясната уличка имаше изпочупена гаражна постройка със зацапани стъкла, през които се виждаха нахвърляни боклуци. Над нея се клатушкаше надпис *Фирма Успех*. На тротоара възпълна жена изнасяше цветя в бели вази от старата къща с откъртена табела.

Всичко щеше да бъде наред. Ана, бездетната, щеше да роди детето на Мутия.

От известно време Илия обмисляше да напусне работа. Ходеше с все по-голямо нежелание в музея. Организацията покрай новите изложби му досаждаше. Той беше подал автобиографията си на няколко места — все такива, които нямаха връзка с предишния му опит. Всъщност трудовият му опит не беше много разнообразен. Преди да стане музеен уредник в Музея за чуждестранни изкуства, беше продавал билети в касата на един от столичните театри. Тогава заместваше своя позната, докато не изникна възможността да започне работа в музея. Вълнуваше се от предстоящото си назначение, а сега нямаше търпение да се отърве от него. Тази работа му напомняше всичко, което се беше случило с Ана и него през последните години. Безкрайните процедури за забременяване, настроенията, в които изпадаше тя след всеки неуспешен опит, а после осиновяването, изневярата... непрестанните му проблеми със заекването. Искаше да намери по-различна работа — такава, в която щеше да бъде незабележим, да си я върши кротко и в която нямаше да се налага да се изявява. Искаше да се отърси от спомените си — да се срещне с нови хора, да работи с ума си — далеч от картините, които го обръщаха към самия него, далеч от досадата. Искаше да бъде зает, да няма време да мисли за проблемите си, да бъде ангажиран с много задачи. Щеше да се чувства по-добре.

Илия подбираше добре обявите, защото критериите му бяха много — трябваше да си намери работа, където да израсне, да се чувства сигурен, че заекването му нямаше да повлияе значително на живота му. Това можеше да бъде само нещо, което никога не беше правил досега.

Обадиха му се от няколко фирми, както и от компютърна компания, която се занимаваше с банков софтуер. Позицията, за която кандидатстваше там, беше обявена като младши тестер. Илия не знаеше какво точно означава това, но смяташе, че отговаря на изискванията за говорим английски и най-общи компютърни познания, и реши да опита. Интервюто щеше да се проведе в офиса на фирмата в

един от столичните молове. Илия влезе в блестящата сграда, уведоми на рецепцията къде отива и зачака асансьора. Погледна встрани към стъклената врата, отвъд която се разминаваха хора — девойки, облечени с клинове и дълги туники и обилен грим. Никой не бързаше, а в отсрещния магазин беше пълно с клиенти. Значи ето тук хората прекарваха времето си, не в скапания музей за чуждестранно изкуство. Беше се случвало в музея да не стъпи човек по цели дни. Колко различен беше този свят от неговия! Офисът на фирма *Актив БГ* беше средно голям с преобладаващо сиви стени.

— Здравейте. Аз съм Таня Киркова — посрещна го жена с гарвановочерна коса.

— З-з-з-з-з-здравейте. П-приятно ми е. Илия — подаде ѝ той ръка, силно притеснен, че заекването му отново се проявява.

Таня Киркова го погледна с тъмните си очи, в които му се стори, че намира неочаквана топлота и разбиране, сякаш заекването му моментално скъси дистанцията между тях, вместо да предизвика обичайното отдръпване. Тези очи обаче не се лишиха от остротата на изпитателния поглед до края на събеседването. Тя разлисти автобиографията му.

— Виждам, че нямате опит в компютърната сфера. Какво ви насочи към нас?

— Любопитството. Досега съм р-р-р-работил като музеен уредник. Но искам да се пренасоча изцяло.

— Работата на тестера не е никак лека. Тя може би няма нищо общо с работата ви в музея. Става дума за банков софтуер — банки, програми. Искате да имате чувствителност към подробностите, да оставате след работно време и да учите бързо. Как ви се струва?

— Вижте, к-к-к-кандидатствам по тази обява, защото не се изисква опит. Мотивите ми са два — единият е личен, а другият е наистина защото искам да се развивам във вашата сфера. И д-д-д-д-д-д-да. С удоволствие бих се потопил в работата.

— Добре-е-е — Таня продължаваше да проявява необичайна възприемчивост, която Илия с присъщата надменност на човек, работил в областта на изкуството, не подозираше, че хората от нейния свят притежават. — Харесва ми прямотата ви — вие сте първият досега, който не излъга.

— Защо? Подлагате кандидатите на с-с-с-скрит детектор на лъжата ли?

— Да — усмихна се тя. — В нашата професия, както предполагам във всяка друга, е важно отношението... но това, ако бъдете избран.

Таня му зададе още няколко въпроса. Мъж зад стъклената врата на конферентната зала ѝ помахаше и показа часовника си.

— Има ли още нещо, което бихте желали да споделите?

— В-в-в-всъщност да. К-к-както вече видяхте, аз з-з-заеквам. Работата свързана ли е с интензивна комуникация?

— Да, но между хората във фирмата, така че не се притеснявайте. Това няма да бъде фактор при избора ми.

Едва сега Илия осъзна, че говори с мениджър. Беше си помислил, че това е специалист по „Човешки ресурси“. Но последното „ми“ промени всичко. Не бе за вярване — беше профукал шанса си да работи тук толкова бързо. И без това му изглеждаше почти невъзможно. От света на изкуството, неразбираемите ужасии на времето и пространството, което обитаваше, той можеше да прекрачи в един, струваше му се, по-контролиран свят, където всичко беше еднозначно и някак на мястото си. Това можеше да му донесе жадуваното спокойствие, да пренасочи живота му в коловоз, да му бъде отдушник. Илия не осъзнаваше колко романтична бе представата му за предлаганата работа в този момент. Макар да не беше човек на изкуството, все пак досега се беше занимавал с художници и ценители. Той идеше от тези среди — средите на бърборещите, с дълбока и широка душевност полугении, които вярваха в своята значимост дотолкова, че затваряха очите си пред онази цивилизация, която според тях не беше продукт, нито следваше тенденциите в произведенията на изкуството.

Таня стана и му подаде ръката си. Илия я пое със сърдечност, която би могла да изглежда престорена, но всъщност беше съвсем искрена. Усети топлината на ръката ѝ — интервюто беше приключило още преди да се стопли от студа навън.

От няколко дни Дани не спираше да гледа фокуси по една от кабелните програми на телевизията. Разкриваха дългогодишни тайни на някои традиционни фокуси. Дани се беше втренчил в телевизора и не отместваше поглед оттам.

— Фокус-мокус-барбарокус! — викаше той в кухнята.

— Харесват ти, нали, скъпи? — разсеяно питаше Ана.

— Искам да стана фокусник! Ето това искам!

— Защо не... можеш да станеш каквото си поискаш.

— И разбойник ли?! — погледна я той изпитателно.

— Е, ако станеш разбойник, много ще ме натъжиш. По-добре фокусник.

— Все ти е едно. Мислиш само за глупавото бебе — тросна се Дани.

— Не говори така, миличък, това ще е твоята сестричка. Ти трябва да я обичаш. Някой ден ще останете само двамата... когато ние се загубим — Ана въздишаше като пенсионерка.

— Ами ако аз се загубя?! Като зайчето в шапката на фокусника...

— В цилиндъра — поправи го Ана. — Ти няма да се губиш, защото те обичаме.

— Брей, ти ще ми кажеш.

— А кой, Дани, кой да ти каже?

Скипър се премести неуверено.

— Ако наистина ме обичаш... направи така, че да стана ученик на Ненчо.

— Ненчо?! — това име стресна Ана. — Ама ти сериозно ли?!

— Сериозно. Искам да стана фокусник.

— Но, скъпи, той е известен актьор и сигурно много деца искат да го срещнат. Как ще ни обърне внимание?

— Нали казваше, че ме обичаш... — обърна долната си устна Дани, като се преструваше на сърдит.

Дани наистина искаше да се научи да прави фокуси. Беше се захванал за това внезапно желание, което го обладаваше от няколко

дни, като последен пристан за спасение от клаустрофобичната ситуация, в която се намираше. Представяше си се като велик едноок магьосник, който забавлява публиката. Едва му беше хрумнала тази идея, и той вече копнееше да започне уроците по фокусничество възможно по-бързо. Ако имаше магическата пръчка на фокусника, с която можеше да променя събитията от живота си... първото, което щеше да стори, беше бебето да изчезне. В детското му съзнание не се очертаваше по-голяма заплаха за света му. Беше намерил новата си майка, а ето че можеше да я загуби. Въпреки многобройните й уверения, той виждаше отсега как я променя това неродено бебе. Тя му пееше, галеше го, разхождаше го, приспиваше го така, както, струваше му се, никога не беше правила с него. Дани едва понасяше това, което се случваше. Искаше да се срещне отново с Мутия, единствения му приятел. Да порботят заедно по къщите, да си направят пикник. Защо Мутия не беше баща му? А кой знае — може и да беше. Можеше да има братя и сестри, за които не подозираше. Можеше дори да се ожени за сестра си и да разбере за това едва когато им се родят уроди. Но напоследък никой нямаше време и желание да му обръща внимание. А едно дете в първи клас определено имаше нужда от това. И Илия, и Ана бяха потънали в някакви свои проблеми и без да усещат какво се случва в душата на сина им, се занимаваха единствено със собствените си чувства.

Но фокусите можеше да променят живота му! Трябваше на всяка цена да се научи как се правят...

— Ще му напишем писмо — рече Дани след кратка пауза. — И ти ще ми помогнеш.

— Брей, господинчо, какви са тези заповеди... — изуми се Ана от тона му.

— Или ще ми помогнеш, или ще убия бебето.

— Хм... не говори така, миличък.

— Не съм миличък, а Даниел. И дори не съм ти син — изкрещя извън себе си Дани, който не успя да понесе снизхождителния й тон.

— Добре, добре — уплаши се Ана. — Хайде, ще напишем заедно това писмо. Ела...

Окото на Дани сякаш омекна. Може би нямаше да я наръга в корема с шиш, както правеха с Мутия, когато колежа. Само дето това бебе й беше взело акъла.

90.

„Здравейте, господин Илчев,

Пише ви майката на едно осиновено дете. Даниел мечтае да стане фокусник.

Предполагам, получавате стотици писма, в които всички възхваляват изкуството ви и изявяват желание да се срещнат с вас. Аз се обръщам към вас като към родител.

Детето ми пострада тежко при един инцидент в зоологическата градина и сега е с едно око. Наскоро забременях и ми се струва, че тези две събития му се отразиха много неблагоприятно. Притеснявам се много за него и искам да направя нещо, за да му помогна да сбъдне мечтата си с ваша помощ. Тогава той може би отново ще бъде същият.

Предполагам, че нямате време за такива като нас, и едва ли бих си позволила да ви моля за подобно нещо, ако наистина вие не бяхте единствената надежда за Дани.

Даниел гледа телевизия и шоуто, в което разкриват големите фокуси, откакто е започнало, и не прави нищо друго. Ще станете ли негов учител?

Моля ви от все сърце да му помогнете! Ще се реванширам, както пожелаете. Вярвам, че ще ми отговорите.

С уважение,

Ана Матева“

Ана написа писмото на един дъх и когато го прочете на глас, сама се учуди колко отчаяно звучеше. Даде си сметка, че не смята нещата за толкова трагични и Ненчо далеч не беше единствената им надежда. Но призоваваше към човечност, защото усещаше, че това бе най-прекият път. Да, Ненчо щеше да откликне на писмото ѝ — в това беше сигурна.

Побиха я тръпки от студената премереност, с която извърши това. Сякаш разфасоваше месо. Радваше се на хладнокръвието си, защото усещаше, че след раждането на бебето щеше да загуби Дани, ако не направеше нещо за него. Питаше се кое от двете си деца би обичала повече. Тръсна глава, за да отпъди всяка възможност за отговор. Не искаше да мисли за това... Втурна се към банята, надвеси се над гърнето и повърна.

Ана прекара остатъка от деня в леглото — спеше или поглеждаше с едно око към телевизора. Страхуваше се от мислите си, сякаш те бяха отровни и можеха да навредят на детето, което носеше в корема си. Не биваше да им се отдава, поне докато не роди.

91.

Ана попадна на едно предаване. Бърд Гибенс, професор по английски език в Университета в Арканзас, разказваше в едно телевизионно шоу, че в много традиции трикстерите, или фокусниците, присъствали като важна предпоставка по пътя към сакралното. Хората не можели да се молят, ако преди това не се посмеели, защото смехът освобождавал от строгата предразсъдъчност. Трикстерите присъствали в церемонии против страх като образ, който помагал в преодоляването на нещастията. Трикстерът, или фокусникът, в народното съзнание се свързвал със съзиданието и пораждането.

Дани посвоему се беше борил срещу страховете и изначалната студенина, която просмукваше душата му. Като трепкащ стрък трева, той трябваше да устоява сам на бурите в живота си. Едно дете на неговата възраст, мислеше си Ана, нямаше как да се самонаблюдава, да прави заключения и да действа съзнателно или полусъзнателно — така, както много възрастни си мислеха, че могат да правят.

Той наистина беше търсил майка си — в лицата на отминаващите жени край него, в отражението на стъклата от нощния трамвай, в блясъка на слънцето, срещу което обичаше да гледа. Беше се опитвал да нарисува лицето на тази потайна жена в морския пясък, на поляните в Северния парк, като късаше трева или нареждаше листа. Но тя не идваше и не идваше. Все стоеше замацана във виденията му, особено след като отвърнеше поглед от блестящото слънце. Тъмен кръг в детската му душа.

После се опитваше да я забрави — сякаш никога не бе съществувала. Представяше си свят, в който никой не се раждаше и нямаше необходимост от майки, заради които да боли. Може би така изглеждаше раят, където имаше само баща — татко Бог. Неслучайно в детската библия, която се въргалаше из къщи, пишеше, че майката на Иисус Христос е човек. Хората за него носеха болката.

Дани си спомняше често за лъвската клетка, по която се беше покатерил. Лъвската лапа върху лицето му — колко момчета можеха да се похвалят, че са я усетили? Може онази лъвица да го бе обезобразила

до края на живота му, но там горе, за части от секундата, той беше истински. Никой не се опитваше да му отнеме мъката от изоставянето. Там беше изоставен от всички, дори от онзи Бог на небето, за когото прочете в детската библия по-късно. Изоставен от майка си — изоставен от целия свят. Всички се опитваха да „замажат“, и „замажат“ бе думата, защото те не успяваха да направят нищо друго — детските учителки, родителите, всички възрастни. Нямаше сили да понася повече съжалението им — без още да може да изрече тази дума, той мразеше всичко, което стоеше зад нея.

Мутия беше втората възможност за него да се пребори със студа у себе си. Когато го гледаше как забива нож в гърлата на прасетата, Дани не само виждаше тъмната кръв, която бликваше. Той усещаше топлината ѝ от разстояние. Знаеше как се чувстват тези прасета — те квичаха и плачеха за живота си като бебета. Беше им даден живот, а след това им го отнемаха. Майка му беше сторила същото — беше го родила, а след това беше забила ножа си толкова дълбоко в душата му, че тя никога повече нямаше да оживее.

Но въпреки всичко човек можеше да оцелее — и Беглик Таш го доказваше. Древните са познавали тайните на живота — и какво от това, щом днес никой не си спомняше за тях. Всеки камък от тракийското селище беше игра, която копираше едни и същи неща, случващи се в живота на човека — истински макет на потока на всемира. Фокус — бокус-барбарокус. Жрецът. Той можеше да играе — да пренарежда вулканични камъни, да се съвкуплява пред всички на брачното ложе. Да твори и да се присмива от гроба как мъдрим кой камък какво значи. Той имаше властта да контролира хората си, да следва митовете си, без да подозира, че не ги бе измислил сам. Ето това беше най-големият фокус на фокусите — да играеш контрол в неконтролируем свят — външен и вътрешен. Можеше да го стори само онзи, който си позволише да играе.

Дани не можеше да мисли тези неща. Също като жреца от Беглик Таш, той следваше вътрешното си съдържимо. Пътищата на слънчевия многопът — ако не този лъч, то другия, ако не другия, то третия...

Нямаше начин Ненчо да не отговори на писмото. Но неговият отговор попадна в спама на електронната поща на Ана, който тя изтриваше, без да преглежда.

Беше изминал почти месец, откакто бяха изпратили имейл, но отговор нямаше.

Коремът на Ана вече ѝ тежеше осезаемо, затова тя лежеше през повечето време и учеше Дани да играе шах. Шахът за Ана все още беше игра на късмета и случайността — като всяка игра, която в по-голямата си част бе непозната за играча. Тя ѝ носеше онази тръпка, която едновременно я будеше и изтощаваше, а сега по време на бременността освен всичко това — и разсейваше. След една игра на шах с недостоеен противник като Дани тя заспиваше по-лесно, спеше по-непробудно и се събуждаше свежа и въодушевена. Затова си беше поставила за цел да го научи да играе любителски като нея. Винаги избираше белите фигури и наблюдаваше най-много върху дебютите или началните етапи от играта, в която трябваше да разположи фигурите си стратегически. Колкото повече играта напредваше, толкова повече тя губеше интерес, докато при Дани се случваше точно обратното.

На него му харесваше контактът с майка му. Това бяха едни от малкото моменти, в които можеше да я запази само за себе си — цяла-целеничка. Вниманието ѝ беше изцяло погълнато от играта и само кратките ѝ разходки до тоалетната я прекъсваха. Трябваше да открият по-рано тази игра — тя със сигурност щеше да промени взаимоотношенията им.

В мителшпила, или онази част от партията, в която повечето фигури бяха вече развити и играчите съставяха дългосрочни планове за нападение на противника, беше вихърът, в който Дани с удоволствие се загубваше. „Загубваше“ е точната дума, защото вместо да доведе нещата до организирана атака, той обикновено ги довеждаше до организирана „загуба“. В тези моменти Ана се отегчаваше и започваше да играе мръснишки, без намек за поощрение на младия играч. Тя действаше грубо и бързо, защото ѝ се приспиваше и не искаше да изпуска момента, но Дани разчиташе поведението ѝ като притворно. Уморената Ана за него беше онази Ана, която се проявяваше истинска — с истинските ѝ чувства. Занапред щеше да докарва Ана хиляди пъти

до състояние на изтощение и безсилие, за да изправи чувствата ѝ на щателна проверка.

Ендшпилът беше безинтересен и за двамата, тъй като в тази финална част от партията царят излизаше на преден план. От слаба фигура той се превръщаше в силна и започваше да подскача по черно-белите полета на дъската.

— Мамо, Ненчо никога няма да отговори, нали? — попита я той веднъж, докато играеха.

— Как, миличък... — въодушеви се Ана от внезапния изблик на интимност помежду им. — Знаеш ли, ще го намерим този Смехурко. Ако не той при нас, ние ще идем при него.

— Как така? — почти подскочи Дани.

— Много просто... — рече Ана, секунда преди да матира Дани. Тя премести офицера си, отпусна ръка и продължи: — Ще подготвиш програма по неговите фокуси и ще го поканим в училището да ги види. За 1 март да речем или нещо такова — на това няма да откаже...

— Уа! — извика Дани. — Обичам те, мамо!

— И аз, миличък... — опита се да прикрие пламналия си поглед Ана, която не можеше да се нарадва на промяната у сина си.

Ана беше чела само една книга за шах и в този момент на най-чиста радост тя внезапно си припомни мотото ѝ: „Шахът е безжалостна игра — трябва да си готов да убиваш хора.“

Стана и отиде в кухнята. Сложи тенджерата с вода за чай и се подпря на масата. Сега, когато си даде време да го възприеме, наистина ѝ се стори, че промяната у Дани не е здравословна. Той се хвърляше от крайна омраза в безкрайно обожание, сякаш механизмът от махалото на вътрешните му чувства беше счупен и не можеше да спре стрелката. Тази стрелка се въртеше неуморно с все по-голяма сила, докато може би накрая не спреше завинаги. Кисел вкус в устата ѝ. Отново тия киселини. Приказната история на семейството ѝ, видяна отвън, лъхаше на разлагаща се плът отвътре. Като четирийсет и пет годишна жена, която полагаше ежедневни усилия да изглежда по-млада.

93.

— На какво играете? — попита на английски език Оскар, главният мениджър за Източна Европа.

— Аз ли? — стресна се Илия, който не играеше на нищо, освен може би в миналото на шах, когато се опознаваха с Ана. Но тогава бързо загуби интерес, защото тя го матираше много бързо. — На нищо.

— Хм.

— Всъщност на шах. Но отдавна не съм го правил.

— Това вече е нещо.

Главният мениджър за Източна Европа беше своенравен испанец с буйна коса и широка, но студена усмивка — от онези, които канеха на електрическия стол, все едно ти предлагат коледно намаление.

— Е-една партия? — предложи колебливо Илия.

— Не — засмя се снисходително Оскар. — Бог играе, Илия, и вижте какви неща само прави. Светът е сцена с лоши актьори. А на мен ми трябва добри.

— Бог прави каквото си иска, аз мога с-с-само да правя колкото мога — свъси се Илия, който смяташе, че посоката на разговора отдавна взема грешен завой.

Думите му бяха последвани от буйния смях на Оскар.

— Харесваш ми, Илия. Ще ти дам шанс.

Двамата мъже си подадоха ръце и Илия излезе. Оскар даде кратки инструкции на секретарката във фирмата — Илия започваше работа след около две седмици. Дотогава трябваше да прочете наръчници на техническа тема от около петстотин страници.

— Децата се правят, като мъжът си вкара пишката в путката на жената!

— Какво?!

— Така е.

Ана в първи клас и по пътя за вкъщи със съученичка. Почти ѝ се зави свят от тази ужасна новина. Можеше ли да бъде възможно? Гнусотия. Толкова искаше да разбере как се правеха децата — тези малки и мили създания, досущ като нея самата. Белите им бузки, чистите им очи, в които бялото си беше бяло, а не жълто като на възрастните. За да имаше собствено дете, трябваше да направи подобна гнусотия. Не, съученичката ѝ я лъжеше. Не можеше да бъде вярно!

* * *

— Хайде у нас.

— Хайде. Какво ще правим?

— Ще те науча да пушиш.

— Да пуша?! Братовчедка ми казва, че една цигара се равнява на десет стълби.

— К'во?

— Ами, ако изпушиш една цигара, трябва да изкачиш десет стълби и все едно не си пушил.

— Глупости.

„Глупостите“ бяха най-ценното в детския живот на Ана. Тя научи най-важните неща на улицата — но не всички, само онези, неудобните, които доказваха, че човекът е човек. Той щеше да бъде добър за пред хората за последно през деветдесетте години. След това вече представянето пред останалите нямаше да има такова значение. Родителите ѝ криеха неудобното, злото от нея, като вероятно се надяваха, че така то няма да я достигне. Без да го познава, тя дълго не

можеше да знае дали върши добро или зло според техния морал. Винаги се учудваше, когато внезапно ѝ се разкрещяваха за нещо ужасно, което беше сторила. Ужасни бяха най-естествени неща, като да целунеш момче на 13 години, да си купиш дренки със захарен сироп от циганката на ъгъла и да си развалиш обета, като да забравиш да си научиш за следващия ден. Така постепенно всичко естествено се превръщаше в ужасно. Или трябваше да върши гадости, каквито всъщност ѝ се вършеха, за да се чувства човек, или трябваше да забрави за всичко човешко и да си остане добричка.

Ана вече не ги обвиняваше. Бременността я сближаваше с родителите ѝ, тези полубожества, които сякаш бяха слезли на земята, за да се погрижат за нея в детските ѝ години. Не обвиняваше и себе си, че беше човек — не дяволско изчадие, което се чукаше наляво и надясно с когото му попаднеше. Не и бяла принцеса, която прозираше през ангелския ѝ комплекс на детството.

* * *

Спомни си и това. Как беше решила да прави само добрини, да се моли на бог и като порасне, да стане монахиня. Не защото чувстваше вътрешно влечение да го направи, а защото подкупваше Господ да се отнесе добре с бъдещето ѝ. Но не искаше да жертва бъдещето си заради бъдещето. Нещо в цялата история не се получаваше. И колкото повече се стараеше да бъде добра, толкова повече злините я връхлитаха.

* * *

Операцията от апандисит. В тогавашните болници, болниците на късния български комунизъм, се влизаше сам. Там родителите не пристъпваха — „за да не разглеждат децата си“ или „за да запазят средата стерилна“. Уж всичко щеше да приключи много бързо.

Ах, как я болеше коремът, щом се събуди след интервенцията. Болеше я болно, а не на оздравяване. На съседното легло имаше друго дете, чиято майка, вероятно „с връзки“, се беше промъкнала вътре. Тя

гледаше само детето си и не се обръщаше изобщо към Ана. Стори ѝ се много странно. Все си беше мислила, че ако една жена бе майка, то тя трябваше да бъде майка на всички, щом се налагаше. Липсата на отношение у чуждата жена беше първото съмнение, което Ана изпита, за твърдите устои на комунистическия свят, в който живееше. Значи всичко в учебниците беше бълвоч. Нямаше майка на нацията, баща на нацията и всякакви подобни глупости. Всеки гледаше своето си. Но нали именно глупостите бяха най-ценното в детския ѝ живот. Не и тези глупости обаче. Още тогава Ана се почувства изоставена за първи път — от родителите си, от държавата си, от чуждата жена, която не се интересуваше дали тя беше добре, не ѝ съчувстваше.

Даже ѝ се стори, че обръща главата на детето си към себе си не за друго, а за да не гледа нея, която се мъчеше. Сякаш така щеше да му помогне да оздравее по-бързо.

През нощта стана непоносимо. Толкова болеше, беше ѝ подуто и всеки момент щеше да се пръсне на хиляди парчета като слънчевите лъчи.

Жената я нямаше — сигурно беше отишла до тоалетната. Ана не можеше да чака повече студената кучка. Трябваше да стане, трябваше сама да се пребори със ставането.

Едва пристъпи в болничния коридор. Влезе в кабинета на дежурните.

— Кажи?! — погледна я въпросително усмихнатият дежурен, ухилен „като клоун“, помисли си Ана.

— Много ме боли. Не издържам повече!

— Е, то така си боли. Ще ти мине — за втори път не ѝ повярваха. Първо майка ѝ не ѝ повярва, а сега и този мухльо.

— Не. Не минава.

— Я гледай ти, откъде знаеш пък ти, девойче!

— Знам. На онова дете до мен му е по-добре. Оперираха ни в един ден — аз съм зле, а той добре.

— Я виж ти, имаш много време тук и мислиш. Хайде, отивай да полегнеш.

— Но боли! — почти се разплака тогава Ана. Трябваше сама да се пребори с недоверието му. Без родители, без държава, без чуждата жена.

— Добре, де. Ще извикам рентгенологът да те снима, пък да видим... — почти на шега ѝ отвърна лекарят тогава.

Ана се запъти обратно. Първа спечелена битка. Битка с един воин, който сам спасява живота си, както се оказа по-късно. Всички битки оттук нататък щеше да си ги води сама. Не защото някой нямаше да ѝ предлага помощта си, дори на шега.

Бърза инжекция.

— Не се притеснявай — казваше ѝ сестрата с широко разтворени зеници.

Тези думи силно притесниха Ана. Тя се разтреесе в пристъп на треперене. Не можеше да спре ръцете си. Сама. Сигурно щяха да я колят пак. Значи наистина нещо се случваше. Беше се оказала права, беше се преборила с подигравката на лекаря, беше доказала, че не е някаква малолетна лигла, която се панира при всяка нищожна болка. Не беше принцесата с граховото зърно. Тя беше и воинът, който спасяваше принцесата, и самата принцеса, по дяволите. Едновременно. Слънчев многопът.

* * *

Повторно събуждане. Сега боли още повече. Но боли на оздравяване. Веднага можеше да го усети. Система, втъкната в ръката ѝ, тръбичка, втъкната в корема ѝ. Нещо ѝ мокрееше отдолу. Там долу, където бе забранено да гледа, там, където отскоро се покри с косми. Там си нямаше прилично име. Путка — какво ужасно име за онова там.

* * *

Тогавя неканен нахлу първият ѝ детски спомен. Как взема любимото си жълто пате... У баба си е, но не вътре в нея, като най-малката матрьошка на рода им, а просто в дома ѝ. И това жълто пате го пъха там, там, където му бе мястото. На топло и влажно. После го доближава до носа си и то мирише много хубаво. След това се оглежда някой да не я е видял. Става по нощница и поставя патето обратно на

етажерчицата в коридора — стелаж с малки скъпоценни нищоструващи нещица. Тази детска играчка ѝ беше любима. Патето ѝ беше любимо — единствено то знаеше тайната ѝ. Тайната, че тя бе не само дете от среден род, някакво си там мило и щастливо ангелче. Тайната, че беше и дете, и жена едновременно. Глупостите от детството. Ужасът да осъзнае, че слиза от небето долу, при останалите хора, не за да стане човек. А за да се върне от нищото, от празното, кухото небе, там, където ѝ беше мястото. Човек сред човеците.

* * *

Течеше ѝ кръв — дългочаканата менструация. Първи мензис — каква радост. Докато повечето ѝ приятелки се бяха справили с това отдавна, тя все още не беше. Най-сетне бе жена. Нямаше вече нужда от жълтото бабино пате.

* * *

Целият ѝ корем беше превързан. Реанимация. Две жени срещу нея — дърти и сякаш с възлясали коси. Боли до скъсване.

— Спокойно, моето момиче. Искрах да знаеш, че ти си пълноценна жена — ехо от гласа на главния лекар.

„Значи не съм. Но пък каква чест! Главният лекар дори е повярвал на думите ми. Ала ето че аз не мога да повярвам на неговите“, беше първата ѝ мисъл. Защо ѝ трябваше да слиза при хората? Когато бе в небето, можеше и да не чете между думите на лекаря, а само да ги приема такива, каквито са. Но долу, на земята, нещата не стояха така.

* * *

Днес щяха да ѝ отлепят превръзката. Най-сетне щеше да си види корема! Чувстваше се много по-добре, макар да не можеше да ходи, да

й беше дошъл мензисът за първи път... и можеше ли да стане по-зле — да беше прихванала заушка от новонастаненото дете. То дойде, остави заушката си и си замина. Бяха я довели същия ден — синеока, слаба, колкото нея. Посочиха й леглото, където лежеше детето на чуждата жена. Била от дом за изоставени деца. Получавала припадъци — все едно „получавала подаръци“, счу й се. Да не се била плашела Ана. Момичето с незнайно име й показва мънистеното си герданче — било оставено в пелените й, когато майка й я изоставила на стълбите пред дома за изоставени. Един живот на стълбите. Сигурно майка й е пушила, пушила е така зверски, за да изкачи това стъпало.

В късния следобед наистина й прилоша. Заклати се и без малко да се стовари върху корема на Ана — върху системата, тръбичката, кръвта. Тресеше се така, а никой не дойде да я погледне. Докато Ана се надигне да извика някого, на безименната й беше отминало.

— Добре ли си? — рече с хрипкав глас Ана.

— Добре.

— И откога си така? — Ана започна да се настанява обратно на леглото с нескрития страх, че току-що бе срещнала луда.

— Не помня. Но дано да съм повече време тук.

— Защо?

— Не искам да се връщам в дома. Може и да ме преместят.

— Къде да те преместят?

— Знам ли? Нас все ни местят. Много ме е страх.

На Ана това й се стори много мило. Момичето поне не трябваше да се преструва, че не е само. То наистина си беше. Наистина си нямаше родители. Наистина си беше и воин, и принцеса. Ангелският многопът съвсем се разгоря в слънчеви отблясъци. Колкото и да понесеше, все имаше някой, който знаеше или понасяше повече.

— Не се страхувай. Всичко ще бъде наред.

— Няма да бъде... Така казваш, защото си имаш родители.

— Имам родители, но нямам яйчник — кратка схватка на няманията.

— Ох, не знам.

Пауза.

— Дай да видя герданчето пак — протегна ръка Ана. — Само не припадай отново.

— Много ме е страх — клатеше се напред-назад момичето.

Лилавите мъниста пречупваха светлината от прозореца. Герданчето блестеше. В евтините топчета се събираха неznайни светове.

— Хайде. Идвай да сваляме конците — провикна се сестрата, застанала на прага на стаята, към Ана. „Беше я страх да влезе, за да не се зарази от заушката или няманията ни“, помисли си Ана.

Безименната допря показалеца си до устата. Ана така и не разбра защо не трябва да казва за припадъка.

Когато отлепиха превръзката, за миг ѝ се зави свят. Огромна гъсеница върху стомаха ѝ. Конци и грозен червен белег. Ако беше принцеса, би припаднала в този миг.

— Не се притеснявай, момиче, белегът ще се скрие.

Ана им повярва, за да се залови за въдицата на живота. Защото какво момиче щеше да бъде, ако имаше подобен грозен корем? Как щеше да се съблече пред мъж — обезобразена и безплодна? Белегът освен всичко друго я водеше към велики дела. Не можеше току-така да бе белязана, без Бог да бе вложил своя замисъл в тази ужасна история. Мисълта ѝ единствена я стопли. Защото белегът така и не се скри. Ана щеше да се самонавива за проклетия белег при всеки намек за събличане — пред когото и да било. Години по-късно, когато повръщаше сперма със заврян камък във вагината си, тя за първи път щеше да забрави за него.

Махнаха ѝ конците и отново ѝ направиха превръзка. Стана и затътри стоянката на системата си към стаята. Омаломощена и отчаяна, тя премина край цъкащите с език сестри. Когато се върна в стаята си, безименната вече я нямаше. Отвори чекмеджето ѝ. Мънистата бяха все още там. Трябва набързо да са изнесли горкото момиче. Ана взе гердана и го пхна в своето чекмедже.

95.

*„С фокусническата си пръчица, която уж
служи за изумление отсреща и забавление тук,
играя всъщност друго, трета игра...“*

Владимир
Трендафилов, „Смъртният
танц на фокусника“

Ана беше говорила със своя позната в телевизията, която трябваше да ѝ помогне да се вмъкне пред гримьорната на „Комиците“. Когато отиде да причаква Ненчо след едно от представленията, видя, че не е единствената, която го очаква. Имаше и още трима-четирима мъже, които се оглеждаха един друг мълчаливо. Всеки от тях беше дошъл тук по работа. Може да бяха пиари от фирми, които да договарят реклами или кандидат-комици, които си търсеха работа. Всъщност една пиарска среща едва ли щеше да се случи тук, но Ана разсейваше притеснението си от предстоящата среща, като мислеше за хората, които чакаха отпред.

Тя реши да се възползва от състоянието си на бременна жена — нямаше време, нито желание за приличие пред останалите, тъй като това нямаше да ѝ помогне да стигне по-бързо до Ненчо.

— Заповядайте — рече ѝ един от бодигардовете, които пазеха гримьорните.

Вратата се отвори и пред Ана се разкри тясна стая с огледала на едната стена. В малкото пространство цареше хаос — нахвърляни перуки, дрехи и обувки. На масите пред огледалата бяха разпръснати гримове, чанти и всякакви боклуци. За миг Ана се стресна от безпорядъка. Беше очаквала спретната гримьорна, такива, каквито ги снимаха в американските филми. От тази дупка излизаха хора, които се появяваха на сцена, разсмиваха публиката, снимаха се.

— Кажете — изникна Ненчо пред нея. Беше си го представяла по-нисък, а той се оказа среден на ръст мъж, чието лице не беше по-

различно от това, което представяха на телевизионния екран — нито по-сбръчкано, нито по-младолично. — Трябва да сте направили големи фокуси, за да ви пуснат тук... — засмя се той, стори й се с цел да я отпусне предвид положението й.

Ненчо веднага й се хареса. А и тя, бременната крадла, идеше тук, за да вземе от времето му — вероятно без да успее да го възмезди. В България нямаше училище за фокусници, или поне не официално известно на възрастните.

— Да. Откакто забременях, ми се струва, че всичко е фокус — Ана се прокле за жалкия си опит да остроумничи пред краля на остроумието.

— Може би. Издутите кореми понякога също — очите му се присвиха, притиснати от черна ирония.

— Имате дете, вероятно ще ме разберете. Идвам с голяма молба към вас — Ана прихвана корема си, пусна въздишка и вдигна вежди умолително, не защото толкова умоляваше, колкото за да демонстрира, че е напрегната. След това изсипа върху Ненчо разказа си за Дани така сърцераздирателно, както нито беше планувала, нито очакваше от себе си.

Ненчо я слушаше, а след като тя привърши, настана тишина.

— Вие сте жената, която ми изпрати имейл и аз ви отговорих.

— Така ли? — изуми се Ана. — Нищо не съм получила.

— Разбира се — случват се и такива фокуси. — Вижте, не правя такива неща. Едва намирам време за семейството си — Ненчо направи пауза. — Но звучите така, сякаш на това дете му трябва най-големият фокус.

— Или най-големият фокусник в България — поправи го с усмивка Ана.

— Къде работите?

— Не работя... но преди да напусна, бях в Комисията за финансов надзор.

— Значи можете да ми върнете жеста. Никакви данъци — смигна й Ненчо.

— Не мога. Комисията не се занимава с... — побърза да се застрахова Ана.

— Можете — прекъсна я Ненчо, подаде й ръка и се сбогува с нея. — И вече го правите. Все на някого трябва да предам каквото мога

да правя. Подробности ще уточните с личната ми асистентка. И още нещо... за да фокусничиш, се иска дисциплина — никакви закъснения, извинения и тем подобни... както и, разбира се, нещо, което малцина притежават — да не ти пука.

Ана се разсмя сърдечно — имаше чувството, че ще се разтече от благодарност заедно с корема си. Дължеше огромна услуга на приятелката си от телевизията и още по-голяма на този човек.

Прелетя от центъра до дома на крилете на столично такси. Къщи, дървета и пешеходци преминаваха край нея като в сън на Айнщайн. Времето обаче беше спряло — Ана едва днес и едва след срещата си с Ненчо осъзна, че обича Дани повече от всичко на света. И дори може би повече... от детето в корема си.

Илия се запозна с новите си колеги. Очакваше ги обучение, което го изпълваше с напрежение — сладко напрежение. Можеше ли да се справи с новата си работа? Можеше ли да оцелее в компютърната фирма? Щеше ли да му се понрави работата? Всички тези въпроси валяха като снежинки в главата му и щом се докоснеха до него, мигом се стопяваха. Нямаше време да мисли много нито за Ана, нито за Дани, нито за работата си. Вършеше задълженията си машинално и ги усещаше като мехлем върху разранената си душа. Щеше да напредне в тази работа, щеше да положи всички усилия, за да оправдае собствените си очаквания и тези на останалите. Ако успееше да ангажира ума си по такъв начин, че да не му даваше нито време, нито сили да мисли за нещо друго, може би щеше да се успокои. Разчиташе мисълта за един-единствен портокал да го прави сляп за градината с изгнили плодове. Илия се връщаше вечер изтощен от усилията, които полагаше, за да схване логическата еквилибристика на програмата, с която работеше. Но усещаше тази умора като благина, разливаща се по вените му. Никога през живота си не се беше справял добре с каквато и да било техника, камо ли с програми. Всичко, което правеше, му приличаше на опитването на непозната храна от далечна страна. Младият екип от нови специалисти се състоеше от петима души. Три дами, той и още един негов колега. Започнаха да ходят на обяд още в самото начало. Разговаряха за ежедневни неща, смееха се. Илия забелязваше, че при всеки неволен опит разговорът да се задълбочи, всички бързаха да изплуят на повърхността и отново да поемат въздух. Дълбочината ги плашеше, сякаш можеха да се удавят лесно.

Дани и Ана се занимаваха изключително с новото хоби на Дани. Ана го водеше при Ненчо, а след това отработваха новите фокуси, които Дани бе учил по цели следобеди. Ана очевидно се стараеше да помага на Дани да не изостане от училище, но той с такъв ентусиазъм се занимаваше с фокусите, че сърце не й даваше да го отделя от заниманията му. Беше решила да се погрижи за първото му представление пред съучениците, но искаше да изчака раждането, защото то стремглаво приближаваше.

Коремът ѝ беше увиснал над краката ѝ така, че не можеше нито да ги види, нито да си завърже обувките. Чувстваше се тромава и стъпваше неумело. Краката ѝ отичаха, а под очите ѝ се бяха образували постоянни сенки. През последните няколко седмици сънливостта ѝ отстъпи място на притеснение за онова, което я очакваше. Будеше се често нощем, заставахе до прозореца и гледаше към отблясъците, които хвърляха нощните лампи. Все повече я завладяваше първичният страх на нейните баби и прабаби. Всеки път когато са раждали, те са стъпвали с единия крак в гроба, преповтаряше си тя. По осем-девет-десет раждания. Децата умирали, жените раждали отново. Пак стъпвали там, откъдето можели и да не се върнат. За да живеят, трябвало да бъдат на границата между живота и смъртта.

Ана едва сега се замисляше за повелите на женската съдба, поставени по този начин, но те не ѝ тежаха, така че да я морят, само я изпълваха със страх от предстоящото. Да, може би щеше да умре, но също така да, може би щеше да живее като истинска жена. Всички тези мисли, които биха се считали за част от „предродилната депресия“, при Ана всъщност се проявяваха с неясната симптоматика на духовно прераждане. И тя се страхуваше, страхуваше се за себе си и за детето, което носеше, за Дани, за Илия, за целия си свят, който си заминаваше, за да отвори път на новото.

Страхът ѝ от смъртта я заливаше и денем, и нощем, такъв, какъвто всички го познаваха — оголен до кокал и зъл. Дишаше ѝ се,

ядеше ѝ се, сънуваше ѝ се, ходеше ѝ се, любеше ѝ се, припомнях ѝ се минали неща, дори ѝ се болеше.

Илия усещаше промените, които се случваха с Ана, едновременно с унижителната болезненост на мъж, който не бе оплодил жена си, и с радост, която му се струваше неадекватна, неморална и ненормална. Той не можеше да си представи как да заобича дете, което бе резултат на отявлено прелюбодеяние. В любовта не трябваше да се случват такива неща. Никой не трябваше да ги изпитва. Това не беше лесно преодолимо, изобщо даже не беше преодолимо. Имаше само два начина — или да полудее, или да захвърли ума си на друг срещу жълти стотинки. Освен всичко това Илия се беше вкопчил още повече в Дани като в единствена възможност да запази останките от мъжкото в себе си. Дани беше неговата легитимация, че все още бе човешко същество с полагащото му се достойнство.

Двамата се виждаха по-малко отпреди. Сега Дани се занимаваше по цели дни с фокуси, почти не му оставаше време за училище, а когато Илия се връщаше, пребит от работа късно вечер, го целуваше по челото и му пожелаваше лека нощ. Илия се опитваше да навакса през уикендите, но и тогава не успяваше, защото продължаваше да чете за банковата програма. Чувстваше се гузно, но това не му тежеше толкова много, след като виждаше, че Дани не го преживява. Синът му беше толкова вгълбен в собствения си свят, че сякаш виждаше и чуваше единствено през него. Ако Илия разговаряше за фокусите с Дани, Дани можеше да чуе думите му. Но всичко останало — за него момчето нямаше уши.

Ана беше предложила да заплащат за уроците по фокуси, но Ненчо категорично отказа със следните думи:

— Дълга го на своя учител, мистър Сенко.

Ненчо беше започнал с един от любимите си фокуси, който смяташе, че Дани може да изпълни лесно.

— Вземаш един банан и показваш пред публиката, че е цял. Казваш, че без да го обелваш, по вълшебен начин ще нарежеш вътрешната му част на четири равни парчета. Изричаш вълшебните думи, обелваш банана и той е нарязан. Как ти звучи това?

— Супееер — ахна Дани. — И как ще стане?

— Първата ти задача е да помислиш как би могло да стане. Урокът за днес приключи. Довиждане! — рече Ненчо и стана. Не бяха изминали и пет минути от идването на Дани при него.

— Само да разгледам кутията и ставам — рече Дани.

— Ти винаги ставаш, моето момче, запомни го от мен. А сега е време да тръгваш.

Дани едва отдели поглед от вълшебната кутия на Ненчо — там, където се намираха инструментите, с които щеше да поправи живота си.

Когато и двамата се появиха в хола на Ненчо, където ги очакваше Ана, тя първо си помисли, че нещо се бе случило.

— Първият урок е пет минути. Всеки следващ е повече. Дани, давам ти коз за загадката. Ето го — рече Ненчо и вдигна ръце по фокуснически. — Всяко вълшебство е съвкупност от дребни хитрости. Знаеш ли какво е съвкупност? Мама ще ти обясни.

Ана се надигна тронаво и се запъти към вратата. Оставаха й само две седмици до термина — нито можеше да завърже маратонките си, нито да закопчае якето си. Широко усмихната, тя разтвори ръце да прегърне Ненчо. Не й се мислеше как щеше да му се отблагодарява.

Когато влязоха в колата и тя запали, Дани, който до този момент мълчеше, изведнъж изсипа лавината си от впечатления. Той й говори чак докато стигнат до вкъщи. Ненчо беше забранил на Ана да купуват

илюзионната му книга. Целта била Дани да се опитва сам да разгадава фокусите. Така не само щял да ги запомни по-добре, но и щял да се научи сам да си измисля такива, като наблюдава нещата, които се случват край него. „Ще отложим четенето за по-късно“, беше й казал Ненчо.

Днес Ана се събуди с усещането за тежест в долната част на корема. Първоначално помисли, че е заради зелето, което бяха яли предната вечер. Но когато отиде в тоалетната, видя следите от розова слуз по бельото си. Нещо се беше случило! Като си повтаряше да не се притеснява, тя отиде и събуди Дани.

— Днес ще отидеш сам на училище. Мама трябва да иде на лекар.

— Добре — рече Дани в полуунес.

— Хайде, аз ще се оправям и ще ти се обадя по-късно.

Ана отиде в другата стая. Ръцете ѝ трепереха. Хиляди пъти в класа по йога за бременни ѝ бяха повтаряли да не се притеснява, защото най-големият враг на бременната жена е нейното притеснение. Тя позвъни на Илия и му каза, че отива на преглед в болницата. Щяха да се срещнат там.

Взе си душ, без да мокри косата си, а очите ѝ се пълнеха със сълзи, сякаш отиваше на заклание. Само веднъж да минеше това раждане и животът ѝ щеше да поеме в светла посока. Но сега трябваше да мисли за бебето, да бъде концентрирана и спокойна. И как, по дяволите, се правеше такова нещо, когато във всяка клетка от тялото ѝ беше запечатан като с лепило страхът. Той не я срязваше изведнъж, той настъпваше тихо, завладяваше всеки нерв от тялото ѝ и причакваше изотзад като коварен убиец. „Жените знаят повече за смъртта и затова разбират по-добре живота“, помисли си Ана, за да уталожим ужаса си за няколко минути. Докато се обличаше, внезапно усети изтръпване в коремната област. След няколко секунди коремът ѝ се отпусна. Това може би беше контракция.

Няколко пъти беше питала приятелки и познати за усещанията по време на раждането. Всички ѝ даваха уклончиви отговори и като че ли премълчаваха нещо. Беше решила да не ровичка по форумите и да не разглежда разказите на други родилки, защото имаше чувството, че ще я натоварят допълнително и ненужно. Тя щеше да бъде щастлива майка и щеше да се справи успешно — това беше единствената мисъл,

която искаше да запомни. Не желаше да нарушава тайнството на раждането. Може би днес щеше да види бебето си — очите му, пухкавите му ръчички. Но не сега... сега да мисли за дишането.

Тя се облече трескаво и извика такси. Излезе и вече пред асансьора се обърна да погледне към къщната врата. Или щеше да се върне с бебе в ръце тук, или нямаше да се завърне никога. Трети изход не можеше да си представи. А колко жени абортираха, колко жени раждаха мъртви децата си — никой не им говореше за тези неща на курса за бременни. Обърканите ѝ мисли се разпиляваха.

Липсваше ѝ Илия в този момент. Когато двамата се тревожеха, като че ли половината тревога се изливаше в него и ѝ ставаше по-леко. Не че той можеше да ѝ помогне с нещо, освен да ѝ държи ръката — това последното изобщо не пренебрегваше. Да умреше така може би не беше толкова тежко, като да издъхнеше сама. Колкото и да се опитваше да отклони вниманието си от мисълта за смъртта, Ана неволно се връщаше натам.

В болницата всички се движеха забавено. Казаха ѝ да изчака пред кабинета, а пет минути по-късно пристигна задъхан и Илия.

— Как си, мила?

— Добре, щом си тук.

— Боли ли те? — целуна я Илия.

— Не точно, по-скоро ме присвива.

— Защо чакаш, хайде да влизаме...

— Така ми казаха, има друга жена вътре.

— Но к-как така? Раждането може би започва...

— Успокой се. Достатъчно се тревожа самата аз.

Илия щеше да присъства на раждането на дъщерята на Мутия, сега неговата дъщеря. Бяха решили да се възползват от програмата за присъствие на бащи. Ана беше избрала този модел на раждане не само защото имаше нужда да държи ръката на съпруга си, докато животът ѝ беше в опасност... струваше ѝ се, че ако не го прави, може да си остане там. Тя искаше да го подготви за бащинството от самото му начало по най-простия начин, като го маркира. „Ти си бащата, Илия, защото те допускам да бъдеш до мен по време на раждането на нашата дъщеря, по време на моето прераждане, по време на моето влизане в гроба с един крак. Ти си най-близкият ми човек, ти си човекът, когото обичам.“

Вратата, около чиято дръжка се виждаха отпечатащи от пръсти, внезапно се отвори и една носилка се показа напред. Направляваше я дребна сестра, която не спираше да повтаря: „Спокойно. Спокойно.“ Бледа жена, която се губеше между още по-белите чаршафи, гледаше с жален поглед, а зъбите ѝ тракаха. Ана мразеше тази дума „спокойно“. Тя почти винаги означаваше само едно — че страхът е основателен. В този миг ѝ се прииска да беше като розовите кукли, на които мълчаливо се възхищаваше. Колко по-лесно беше да си глупава, руса и розова! Раждането щеше да бъде само един кошмар, след който те очакваха поредица корекции на тялото. А за Ана то беше толкова много и толкова различни неща — то беше нов свят, беше адът и раят

на нейното женско. То беше всичко, към което се беше стремила през целия си съзнателен и несъзнателен живот — то беше началото и краят, и много повече от това. То беше средата.

Ана затвори очи. Толкова много звезди имаше по нощното небе на клепачите ѝ. Тихо и чисто време. Спряло в бързия си бяг. Избягало от всеки покой. Тя беше светът и светът беше самата тя. Може би така се бе чувствал Бог, когато бе създавал земята и хората. Всичко зависеше от нея, но поради непреодолимата ѝ страст да сътворява, всичко също така не зависеше от нея. Никой не смяташе за отговорно бебето, което се раждаше. То просто не можеше да не го направи, да не се сътвори. Бебе раждаше бебе — ето това беше Ана сега.

Здравата ръка на дребната сестра я измъкна от унеса ѝ.

— Хайде, влизайте.

Ана се надигна мъчно. Влезе. Даваше си сметка, че прилича на ходещ слон, особено с анцуга, с който беше дошла. Гърдите ѝ бяха подути, сякаш всеки момент от тях щеше да покапе кърма, лицето ѝ — като бухнала поничка, коремът ѝ — като платноходка. Казваха, че бременните били красиви. Лицето им било одухотворено, то носело белега на бебешката душа, която помещавали, но... „Това“, допълни си Ана, „докато настъпеше мигът на раждане“.

— Имате два сантиметра разкритие. Раждането започва, но има много време...

— Ч-ч-ч-чу ли, м-м-мила! — заекна Илия, който целият гореше.

Болката му се смесваше с радостта от предстоящото бащинство. Чувстваше се така, сякаш най-сетне бе постигнал непостижимото — Ана бе щастлива, макар той да не можеше да сподели радостта ѝ напълно. Искаше да се освободи, да се отдаде на веселие или тревога от предстоящото, но нещо го спираше — той не биваше да очаква с такова вълнение чуждото дете. Кой беше той? Безплодният съпруг.

— Ще ви отведем в предродилна зала — не се безпокойте. Тя е ВИП. Нали таткото ще присъства на раждането? — така пише в картоната ви.

— Да-да — едва сега продума Ана с влажни очи.

— Всичко ще бъде наред — усмихна ѝ се топло сестрата. Ана не беше очаквала отношение от нея. Едно време воините се бореха сами.

Тя добре знаеше колко неучтиви и забързани и колко малко са сестрите — онези, които трябваше не само да помагат на лекаря, но и

да казват по някоя и друга успокоителна дума. Разбира се, това може би далеч не се включваше в регламента на задълженията им, но колко по-лесно и хубаво би било, ако можеха, ако заплатите и вътрешното им разположение позволяваха... да мислят за работата си не като за тежест, а като призвание.

Илия я подхвана за кръста и двамата запристъпваха бавно, като следваха указанията на сестрата. Ана трябваше да се разхожда колкото може повече, за да ускори и улесни раждането. Не беше поръчвала епидурална упойка. Искаше да изпита болката, искаше всичко да бъде естествено, човешко; такова, каквото бе било при нейните баби. Никоя от познатите ѝ нямаше да си го причини, но Ана имаше нужда по този начин повторно да легитимира своята женственост. Сякаш ако не болеше, ако не крещеше и ако не се изтощеше, тя щеше да престане да бъде жена.

Контракциите се учестяваха. Вместо на половин час, вече се случваха на около двайсет минути и бяха по-силни. Свиване, изтръпване... а скоро и болка. Какво ли чувстваше малкото човече, свито вътре в нея? Майка му, неговата вселена, го изгонваше. То не знаеше какво се случва, къде отива, дали ще оживее. Апогей на безпомощността. Както го беше хранила досега, така би могла да го задуши. Би могла да убие и двамата им и всичко да иде по дяволите. Сега, когато Ана беше в най-безсилното си положение, тя се чувстваше най-могъща. Олимп! Митът за Олимп трябва да беше измислен от родилка.

Докато ги изпращаше към предродилната зала, сестрата я предупреди, че когато разкритието се увеличи до седем сантиметра, ще изпратят човек да ѝ направи клизма. Ана трябваше да прекрати приема на всякаква храна и да ограничи водата.

Мутия, който разтваряше утробата на свинята. Режеше с ножа и вадеше вътрешности. Миеше кожата на прасето и я остъргваше. Ето това очакваше Ана. От този миг нататък само присъствието на Илия щеше да я връща обратно към човешкото. Всичко, което трябваше да се случи по време на раждането, щеше да ѝ се стори неромантично, нехуманно, мъчително и гнусно. В раждането за нея нямаше нищо човешко. Тя беше животно, което раждаше друго животно. Отново се присети за гнуса, който изпита, когато разбра как се правели бебетата. Зарадва се, че още тогава не беше научила как се раждаха.

Сухота на устата, засилваща се болка, все по-напрегнато очакване. Болнични лампи. Периодични прегледи на лекаря. Засичане честотата на контракциите. Така преминаха цели десет часа.

Болката от една контракция започваше да се слива с болката от идещата. Колкото повече времето напредваше, толкова повече сили ѝ трябваша, а те я напускаха ли, напускаха. Сестрите и лекарите се опитваха да облекчат предродилния процес. Илия също. Самата Ана също си повтаряше, че днес е денят, когато ще види първата си рожба, очаквана толкова дълги години. Но нищо не беше в състояние да завоалира или да заличи истинската природа на раждането. Болка на границите на поносимостта. Идеше ѝ да грачи. Идеше ѝ да се застреля, само и само да свърши по-бързо. Все повече мислеше за епидуралната упойка, която упорито отказваше допреди. Дали не беше късно вече? По дяволите бабите и прабабите — не искаше повече да я боли.

Погледна навън — всичко тънеше в непрогледен мрак. Само листата на дървото се поклащаха от вятъра. Болничните лампи се отразяваха в стъклото. Стъргалото в корема ѝ я прерязваше. Илия се беше превърнал в част от интериора. Той я гледаше ужасено, сякаш сам преживяваше болките ѝ. Как щеше да напъха члена си там, откъдето сега трябваше да излезе детето на Мутия?

Срамът от излагане на вагината на показ идеше от факта, че отделителните и половите органи бяха слети в едно. Там, откъдето отделяше ненужното, беше концентрирана същината на човешкото бъдеще. Човекът — ненужен по рождение, се раждаше през не/нужника на не/нужната жена. Сега не му беше времето за поетически еквилибристики, но като че ли точно в тези моменти на Ана най-много ѝ се философстваше. Без да говори, тя искаше да синтезира цялото си познание за живота и смъртта в няколко думи. Най-големите събития в живота ѝ не изискваха думи, не изискваха нищо. Само да ги преживееше. Ето защо тя, като повечето хора, обичаше големите си моменти. Най-удобно и най-сладко бе просто да беше там. Без да му мисли и без да не му мисли. Капка вода в океана — това беше състоянието, към което се стремяха всички смъртници и от което излизаха всички раждащи се. Родилката първеския, която стоеше по средата между раждането и смъртта и преживяваше и двете едновременно. Тя раждаше чужд живот, прераждаше себе си, може би минавайки отново през спомена за собственото си раждане, и

стъпваше в гроба, откъдето можеше да излезе, а може би не. За това тя щеше да плати завинаги с красотата си, завинаги с младостта си, завинаги със свободата си. Да бъде богиня не беше лесна работа за човек. Бог беше дал на жената само ден да бъде такава.

— Разтвори добре така — рече ѝ сестрата, която започна да наглася маркучите за клизмата, докато Ана с разкривена физиономия и стараейки се да не пъшка, се качи на магарето.

Мургавата сестра разопакова ново бръснарско ножче, намокри влагалището ѝ с хладка вода и се зае да я бръсне. Стържеше я като прасе — „като Мутия“, припомни си Ана отново. Но стъргането не беше нищо. Ана се чувстваше като балон отдолу. Представяше си как влагалището ѝ изглежда подутото като сладкиш. Слуз и кървища излизаха от него. Хеморойдът, който ѝ се беше образувал през последните месеци вероятно заради хроничния запек по време на бременността, сега я щипеше и беше цъфнал като роза отдолу. Днес Ана показва влагалището си на толкова много хора, сякаш то беше забележителността на деня.

Така ѝ липсваше домът в този момент, ако щеш и работата с глупавите ѝ колежки, които цвърчаха като кошер пчели. Коремът ѝ се подуду още повече от впръсканата течност за клизмата. Идеше следващото страшилище. Трябваше да посети тоалетната и да изсипе лайняната каша от стомаха си в чистото гърне. Ана едва се надигна. Тук нямаше да пуснат Илия. Татковците бяха само за веселата част — онази с пукането на кръвоносни съдове по лицето, крясъците и олигьосаната глава на бебето, което излизаше през влагалището ѝ.

Повдигаше ѝ се. Искаше да повърне и да легне в тази тоалетна, за да се събуди, когато всичко бе свършило. Сра в продължение на половин час, докато не я извикаха да излиза и да върви да се измие. Когато отново легна на магарето за проверка, от Ана не беше останало много.

— Хайде, момичето ми. Система и ще си готова. Давайте носилка — нареди мургавелката, която се стресна от нещо.

Закараха Ана в залата за изгонване на бебета. Ето тук се появи Илия. За миг на Ана ѝ се привидя, че това е Дани, пораснал и възмъжал — с тази болнична шапка и найлони за обувките, той изглеждаше досущ като фокусник. Изведнъж ѝ светна. Щом таткото отново бе тук, значи минаваше към последния етап.

Лекарят се появи изневиделица, а след него и десетина студенти — все дошли, за да разгледат вагината ѝ. Събитието на деня! Човешкото все повече се отдалечаваше.

— Сега. Искам от теб да събереш всичките си сили и да ме С-Л-У-Ш-А-Ш! Ако не изпълняваш каквото ти казвам, ще трябва да те шиеш без упойка, а това ще боли. Ще усещаш, че искаш да се напънеш така, все едно ти се ака. Преди това ще пукнем мехура ти, след което започва същинското раждане. Всичко ще е наред. Само дишай дълбоко и си отваряй ушите.

Думата „ака“ предизвика у Ана пристъп на паника. Ами ако осереше горкия доктор! Внезапно, докато лежеше разкекерена и обръсната пред десетима студенти, лекаря, две сестри и Илия, Ана пламна от срам, след което се ядоса веднага. Сега не му беше моментът да я зяпат всички. Ако щеше да осира гинеколога, нека останеха само двамата. Докато ѝ говореше, му подадоха дълга игла и я боднаха някъде отдолу. Вътрешните и външните ѝ срамни устни бяха изтръпнали до такава степен, че тя не усещаше нищо. Бухнал сладкиш вместо влагалище. Чу се „Плъок!“ и тя усети как от вътрешностите ѝ се изсипа вода.

— Та-ка. Мехурът е пукнат. А сега дишай. Щом преброя до три, напъваш, ама напъваш с всички сили, все едно се опитваш да се изсереш.

„Изсереш“. Значи раждането беше близо. Както се беше разтревожила, Ана сега се поуспокои, сякаш тази дума упражни възшебен ефект върху нея.

— Едно, две, три, на-пъвай — натърти лекарят.

Ана пое дъх. Въздухът в бузите ѝ беше молитва. След като беше отчаяна толкова дълги години, след като спа с чужд мъж, след като извърши толкова мръсотии, че сама се срамуваше да се гледа в огледалото, тя за първи път през живота си видя изкупителната светлина на майчинството. Светостта на издутите бузи. Тя, която влизаше в ада доброволно, за да даде живот на това дете, за да стане жена — тя беше животно, но бе и светица. Никога повече след този ден Ана нямаше да се мрази. Сега щеше да изкупи всяка гадост, която ѝ се беше случила и която беше извършила през живота си.

В раждането, както щеше да отбележи по-късно, нямаше нищо красиво. Там, на магарето, тя не бе нищо освен магаре. Инструмент,

коридор, през който да мине другият. По-долен и мръсен от подметките си. Бременността ѝ я изтипосваше пред целия свят. Всеки можеше да узнае, че бе спала с някого, че той бе изхвърлил спермата си в нея, че я бе довел дотук. Разкращена, обръсната и изпразнена от лайната си, тя вече не се надяваше на друго, освен на бързо раждане или на бърза смърт. Но едновременно с това Ана се чувстваше по-божествена може би от самия бог — богоподчинена и богохулка. Молеца се за добър изход от раждането и хулеца всичко живо на земята заради женската си съдба. И отново жената — онази, която умееше да бъде грозна и долна като животно и същевременно творещата живот, отварящата вратата на нечия друга душа. Това не беше ли повече от божествено — родилката не беше ли нещо по-голямо от бог, ако можеше да бъде едновременно и дяволът, и жертвата, и небесният ангел, даряващ живот. Кой друг бе способен да бъде всичко това? Нима Бог смееше да бъде животно?!

До този момент тя се беше чудела защо винаги преувеличаваха значението на майчинското. Майката това, майката онова. Но когато тя, изтощена до смърт, напъваше със сетни сили, крещеше от ужас и болка, по лицето ѝ се пукаха кръвоносни съдове и съдираще перинеума си — онзи ден тя събра целия свят в последния си напън.

Кръвта се наля в лицето ѝ — втори напън. Оставало още малко. Трети напън и последен — четвърти. Ана измуча като крава, малките ѝ срамни устни се опънаха до скъсване и изведнъж коремът ѝ хлътна.

Чу възклицанията на студентите, видя и ококорените очи на Илия и едва тогава си позволи да въздъхне като момиче. Като жена.

Показаха ѝ бебето, което изграчи като уловена птица. Определено не беше нямо. Грозно и сбръчкано същество — истинско адско изчадие. Цялото в бяла слюз и кръв. „Такива са бебетата, когато се раждат“, повтаряше си Ана уроците от училището за бременни.

— Ще я кръстим Лили — рече тя.

Казват, че любовта се заражда у майката веднага щом види бебето. Това не се случи с Ана. Тя гледаше това чуждо същество, което лежеше върху корема ѝ и което сякаш ѝ бе по-близо, когато беше вътре в нея. То въртеше тъмносините си очи и пищеше с непознат глас. Сякаш идеше от чужда планета — нейната вътрешна непозната планета. Едно беше сигурно — то пищеше. Един от страховете отлетя като пролетен балон в небесата.

Ана щеше да се насилва да заобича това дете седмици наред. Към втория месец тя за първи път щеше да осъзнае любовта си към него като ужасяващ страх от това да не му се случи нещо. Това не беше пухестата любов като тази, която изпитваше към мъжете в живота си, това беше нещо много по-голямо, което не беше могла да различи в началото, защото то беше завладяло цялото ѝ същество. Това беше нейното дете, тя самата — целият Й свят и целият свят.

Никога през живота си Ана не беше изпитвала такова облекчение, както сега, когато можеше да си почине. Но тя не беше предвидила шиенето. Перинеумът ѝ беше разкъсан от напъните, а тя не трябваше да слиза от магарето. Оставиха я да лежи така, без да мърда, като дори ѝ се стори, че я бяха забравили. Илия стоеше неотлъчно до нея и я галеше по челото. Сега очите му я гледаха по съвсем различен начин — нямаше упрек, нямаше ирония. Той беше вцепенен от случилото се, а сълзите му издаваха възхищение. Ана за миг се зачуди дали той би могъл да прави секс с нея, след като видя всичко това. Беше чувала как мъжете се отдръпвали от жените си, когато видели раждането на дете.

Притесненията ѝ обаче бяха напразни, защото Илия за първи път видя жена си в пълната ѝ сила и прелест. Той никога не беше ставал свидетел някой да полага толкова усилия заради друг или дори за самия себе си. С иронията и съмненията му беше свършено. От този ден нататък той щеше да се отнася по различен начин с нея. Сега любовта му придобиваше пълнеж. Ана не беше изкуствена кукла, не се преструваше. Ана можеше да бъде толкова много неща. Струваше му се, че досега не я бе познавал — цялата, възможностите ѝ, чувствата ѝ, многоликата ѝ душевност. Слънчевият многопът. Жената чудо.

Ставаше ѝ студено. Много студено. Зъбите ѝ затракаха неконтролируемо. Ана продължаваше да стои разкрячена на магарето, само от време на време потръпваше от следващия бод. Даваше си сметка, че я шият, но неприятното усещане от допира с иглата беше нищо в сравнение с преживяното преди час. Краката ѝ бяха вкочанявали от студ. Кръвта ѝ продължаваше да изтича. След час или период, който ѝ се стори няколко часа, най-сетне я пренесоха на носилка и я покриха. Илия не се отделяше от леглото ѝ. Влязоха в стаята ѝ и отново с усилието на две сестри се прехвърли на леглото си. Всичко я болеше и имаше чувството, че е седнала върху локва кръв. Но ѝ беше леко на корема, който най-сетне се беше освободил от деветмесечната тежест да бъдеш божествена. Ана беше изпълнила

предназначението си, беше станала жена. Ако умреше в точно този миг, нямаше да съжалява. Цялата ѝ насъбрана модерност, двайсет и първи векова ъпдейтнатост, се беше изпарила за един ден. А я беше изхранвала години наред, беше вървяла по повелите на всеобщия феминизъм, беше се носела по течението. Беше спряла да вярва във всички тези „глупости“, каквито ѝ се струваха сега стремежите на съвременничките ѝ да живеят независим живот, да ходят на работа и да раждат късно, ако изобщо решаха да го направят.

Ана се радваше на блаженството си да стои неподвижно в леглото. Щеше да се наспи, да се наспи...

Но в този миг влезе дребна сестра с дебели ръце. Беше си сложила накитници. Ана я погледна в очакване.

— Давам ти още час почивка и започваме да пробваме детето да суче. Ти беше първескиня, нали?

— Да, раждам за първи път — усмихна се бледо Ана.

— Я да видя гърдите — рече сестрата.

Ана отметна завивката и с мъка надигна нощницата си. Сестрата я опипа и стисна силно едното ѝ зърно. Ана се чу да изохква от неочакваната болка. Сестрата натисна втори път — първата капка кърма потече. Беше жълта.

— Давай и другата — рече делово сестрата и заобиколи леглото от другата страна.

Този път Ана беше подготвена и присви очи предварително.

— Спокойно, мила, няма страшно. То сега започва... — засмя се сестрата.

Лелята с накитниците. Ана едва се сдържа да не се разсмее, след като жената излезе. Но се присети, че можеше да я заболи. Коремът ѝ се беше успокоил, но все още не искаше да се раздвижва.

Малко по-късно тя потъна в първата си дрямка. Сънува, че е в лодка и плува в синьо море. Водата беше чиста и се полюшваше тихо. Гласът на Лили я изтръгна насила от съня. Това бебе не само ревеше, то се дереше. Цялото свъсено и червено, то едва си поемаше дъх, за да заплаче отново.

Болка прерязва сърцето ѝ. Какво му беше на мъничето ѝ? Не, това не беше съжаление, а ужас от отговорността — такава, каквато тя познаваше от осиновяването. Отговорност, която едва успяваше да издържи. Трябваше да се промени. Да бъде мила и добра, такава,

каквато беше световната майка — ето тази отговорност ѝ тежеше в допълнение към ужаса да се грижи за непознато бебе, което сама беше родила.

Ана едва успя да седне, придърпваше я и я болеше защитото. Закрепи се на една страна и подхвана бебето. Беше толкова малко — като кукла.

Детето засмука зърното ѝ сякаш го бе правило през целия си живот. Болка премина през яйчниците ѝ. Издърпваше и издърпваше. Сладка болка.

Докато Лили пиеше мляко, гълташе шумно с видимо удоволствие. Ана си забрани да го мисли, но изпита сексуално удоволствие от кърменето. Другата ѝ гърда беше като подут балон — как ѝ се искаше да я подаде на малката главичка. Зърното я сърбеше и беше набъбнало до пръсване. Да го ухапе, да го ухапе възможно най-скоро. След като кърменето продължи повече от половин час, Ана се почувства изтощена. Отдолу ѝ се изхлузи локва кръв. Искеше да стане и да се измие, но бебето спеше в скута ѝ и тя не смееше да го пробуди. Прекараха известно време така, а после внимателно постави бебето в количката — количка, която приличаше на онези в супермаркетите, само че с дюшек.

Стана и се запъти бавно към тоалетната. Не беше с бикини. Бяха ѝ сложили само лигнин. Придвижването ѝ се затрудняваше и от факта, че ходеше с хлъзгави чехли. Вдигна нощницата си и приклепна над гърнето. Трябваше да изпразни червата си — поне такива бяха инструкциите. Как щеше да се напъне — то беше все едно сама разкъсваше шевовете си.

За нейно най-голямо учудване успя. Когато се опита да се избърше, видя нещо да се подава от вагината ѝ. Без да мисли, се опита да го прибере обратно. След това обаче започна да го издърпва, издърпва... докато не извади съсирек, подобен на черво, дълъг около петдесет сантиметра. Пусна душа във вип банята — радваше се, че е сама. Илия специално беше предплатил за тази услуга в болницата. Изми се, сложи си чисто парче лигнин, който стоеше натрупан като мини чисти хавлийки върху шкафчето. След това се върна отново в стаята. Лили спеше кротко. Струйка мляко беше потекла от едната страна на устата ѝ.

Ана се настани в леглото, усмихна се и затвори очи. Отново започна да потъва в хилядите пластове на полусънието си. Надолу, надолу, там в най-дълбокото синьо. Отново плач, примесен с хълцане и задавяне. Това човече бе една педя, а хълцаше и се оригваше като голям човек. Ана отново се опита да стане. Матката ѝ контрахира, гърдите ѝ се напълниха с коластра и станаха болезнени. Не можеше да седне заради шевове. Болката вече не беше облекчаваща, нито драматична. Сега само досадничеше.

Самата мисъл за това я успокояваше. Значи нещата поемаха в познатото русло. Руслото на безименната скука, към която Ана сега нямаше нищо против. Тя нека бе родила, пък нека ежедневието ѝ бъдеше скучно. Малките маркери на женския успех бяха две капки жълто мляко, бебешка уста и локва кръв между краката.

Илия се прибра късно у дома. Бяха оставили Дани у една съседка и той го пренесе заспал на ръце.

— Гледа телевизия до късно и си легна — рече съседката, след като разпита за подробности около раждането.

Когато го сложи в леглото му, Илия се тръшна на дивана в хола. Може би трябваше да празнува някъде с приятели. Не можеше. Искаше да запази празника за себе си. Чувстваше се толкова далеч и едновременно близо до жена си сега, изключен от всичко, свързано с раждането на чуждото дете, което вече усещаше като свое. Би дал всичко той да бе бащата. Спермата му не беше оплодила. Трябваше да се пие. Трябваше да се пие мноооого.

Боян не беше стъпвал при Мая цели три дни. Няколко пъти вдига телефона да ѝ се обади, но не го направи. Посещаваше редовно дома на Шри, която не го разпитваше много. Там, край децата и домашните ѝ ястия, времето минаваше по-леко. Шри не даваше вид на човек, който разбира какво се случва в душата му, но повече от всеки негов познайник тя знаеше. Не защото беше преживяла нещо подобно, не и защото по някакъв начин беше свързана с тази история, знаеше го интуитивно, сякаш винаги го бе знаела. Затова реши да го увлече в домашните си задължения. Поръчваше му да вземе някоя труднопроизносима или трудно откриваема билка в затънтен пазар из кварталите. Или да ѝ помогне с децата. Боян с радост поемаше приятелски подадената ръка.

На третия ден от срещата той реши да се обади на Мая. Не знаеше какво се беше случило със Спартак. Никой не знаеше. Можеше двамата да бяха заминали обратно за България, където да търсят изоставеното си дете. Може би Мая не беше добре... Може би Спартак се бе самоубил...

Мая отговори с отпаднал глас на телефона:

— Да.

— Мая, миличка, как си?

— Зле — отговори Мая, като гласът ѝ затрепери.

— Искаш ли да дойда?

— Да — почти се разплака тя.

— До час съм при теб.

Когато влезе в хола, там беше сумрачно и задушно. Мая се беше излегнала на дивана и пушеше.

— Не знаех, че пушиш.

Тя повдигна рамене. Боян отвори балконската врата и дръпна пердетата. Мая присви очи срещу светлината. Беше четири следобед. Боян изтича до магазина за храна, а после я разопакова в кухнята. Изчисти пепелниците и свари кафе. Поднесе всичко на холната маса и

седна на табуретката срещу нея. Мая повдигна очи към него. Сенките под очите я състаряваха.

— Оставам с теб — промълви тихо тя.

Слънчевият многопът. Боян никога не беше си го представял. Не беше заставал в средата му. Не беше тръгвал по някой от пътищата му, а може би винаги беше вървял, без да го знаеше.

Но сега, в този миг, върху цялото му същество се изсипа ослепителната светлина на слънцето. С тялото си и ума си той за първи път усети как милиардите възможни пътища винаги бяха отворени към него. Той стоеше в средата на тази светлина и можеше да поеме по който път желаше. Слънчевият многопът в него, слънчевият многопът, върху който беше стъпил. Слънчевият многопът.

— Притеснявам се, че Спартак ще се върне да търси Дани. Трябва да предупредя Ана. Ти не знаеш... нищо не знаеш за мен. Ще ме вземеш ли отново такава?

— Не се шегувай със сърцето ми. То бие само за теб — преди година Боян би се изсмял на някого, който произнасяше тия думи, но сега бе по-сериозен от всякога.

— Ана е осиновителката на моето дете. Срегнах я случайно в парка. Запознах се и с детето си — Ана отвори уста в крива усмивка. — Покрай кучето им.

— Имаш ли й телефона?

— Да. Но не в това е въпросът. Тя не знае, че аз съм истинската майка на Даниел. Нито детето ми узна. Представи си как й се обаждам, за да я предупредя, че Спартак може да ги открие. Истински латино сериал.

— Глупости. Такива неща се случват под път и над път. Просто не си работила във вестник.

— О! Спести ми това! — Мая запали още една цигара и хвърли запалката на масата. — Случва се с мен. Това стига.

— Добре... трябва ли да бързаме?

— Да. Ти не го познаваш.

— Да й се обадим.

— Не е толкова лесно.

— Никой не казва, че е лесно. Но трябва да се стегнеш. Заради детето си.

— А как бих искала да си го взема аз... Но е късно вече. Не мога да го причиня на онази жена. Не мога да го причиня на детето си — **ПРЕДИ ВСИЧКО.**

Боян я прегърна и разцелува. За първи път изпитваше страх за любим човек. Беше готов да направи всичко за нея — всичко, каквото пожелаеше тя.

— Имам едни пари... Можем още сега да си купим билет за България и да се върнем.

— А работата ти?

Боян се усмихна и махна с ръка.

— Обичам те.

— Обичам те.

Когато изскочи от апартамента на Мая, в главата на Спартак имаше само една мисъл: как по-бързо да открие детето си. Мая вероятно щеше да го проследи, но това сега нямаше значение за него. Вероятно беше казала на Боян. Трябваше непременно да намери сина си. Това същество, как ли не си го представяше вече Спартак, то единствено можеше да му върне надеждата за живот.

Спартак се обади на адвокатата си в България, за да задейства издирването. Трябваше му човек, който да се разрови из старите книжа в общината, егн-та, актове за раждане.

Мая цял живот му причиняваше болка и днешната им среща изведнъж му се очерта като логичен завършек на техните взаимоотношения. А може би щяха да се срещнат отново, на съдебната скамейка.

Тя години наред беше само мисъл или идея в главата му. Сигурно се беше превърнала в друг човек, който той не познаваше и не желаше да опознава. Познатият ѝ образ му беше по-скъп, отколкото реалният. Всъщност беше единственият, с който можеше да живее.

Когато си тръгна от апартамента на Мая, Спартак почувства облекчение. Добре че тя не се съгласи да живее с него — трябва да беше в пълен потрес, за да ѝ предложи подобно нещо. Не искаше да си говори с нея, нито дори да я докосва. Бяха изминали толкова много години и той се страхуваше. Ако магията от образа, който той си представяше, угаснеше, с него беше свършено.

Най-ранният самолетен билет беше за следващия ден. Спартак трябваше да плати двойна цена, за да можеше да пътува тогава. През деня той проведе многобройни телефонни разговори. Спартак, такъв, какъвто го познаваха неговите съседи от блок 258, отдавна не съществуваше. Той имаше адвокати, пари в банковата си сметка, беше обиколил света, можеше да има почти всяка жена, която пожелаеше. Единствено онази, която трябваше да има, не че беше сигурен дали още я желае, не го искаше. Всички тези мисли се въртяха в главата му през деня и не го напускаха дори когато се качи в такси за аерогарата

на следващия ден. Целият му живот преминаваше на лента пред очите му — Мая, прекрасните ѝ коси, домът за изоставени деца, а след това съпругата му. Нея, неговата съпруга — той никога не беше обичал така, както се обичаше жена. Тя беше негов другар в ужасните дни, когато се опитваше да преодолее загубата на Мая. Беше се смилила над него на едно парти в Студентски град, където имаше всякакви хора, но не и студенти. „Колко красиви са мъжете, когато страдат“, бяха първите ѝ думи. Дребна и бледа, тя беше като бял лист хартия до него. Но всичко се промени с времето — той не искаше да имат деца, започна да пие, вече не се прибираще рано у дома, изгониха го от няколко работни места, накрая и тя го пропъди.

Детето му, онова, което не беше виждал никога, беше единственият кръвен роднина, за когото знаеше, че съществува. Никога досега не беше изпитвал подобно чувство — на земята, огряна от слънчевия многопът, съществуваше човек, който носеше неговата кръв. Нямахше нужда да се насилва да го харесва или обича, просто трябваше да го намери.

Мутия стоеше до прозореца на бащината си къща и гледаше през него. Откакто си замина Ана, не беше на себе си. Не беше ходил да коли прасета, само на един свой роднина не можа да откаже. Но не уцели врата на прасето на правилното място. Животното квича и маха с крака, като едва не събори хората, които се опитваха да го удържат.

Ана не се беше връщала на село от доста време. Мутия минаваше всеки ден край родителите ѝ, кимваше им в знак на поздрав и продължаваше по пътя си. Не знаеше как да ги попита кога щеше да дойде отново дъщеря им, къде да я потърси. Никога досега не беше излизал от селото си, не познаваше никого и нищо в града и се страхуваше да иде да я потърси там. Но не спираше да мисли за нея. Тя беше узурпирала цялото му същество, така че нито можеше да работи, нито да се грижи за къщата.

Прекарваше часове пред прозореца и си я представяше гола, с разпръснати по гърдите ѝ разкошни коси, такава, каквато беше, когато бяха заедно тук. Блясъкът в очите ѝ, белотата на кожата ѝ, дългите ѝ крака, мекият корем. Тази жена беше единствената — тя беше богиня.

Дани също присъстваше в мислите му, но на заден план. Мутия искаше Ана в комплект или не с каквото трябваше. Той не можеше да си представи живота си с нея, изобщо напоследък не можеше да си представи живота си какъвто и да е. Не ядеше, не спеше, не пиеше вода. Лицето му — със сенки под очите и бледи устни — в него имаше само очи, които търсеха...

Баща му не обръщаше особено внимание на състоянието на сина си — потънал в собствения си свят, той сякаш не забелязваше какво се случва. Старецът наистина не знаеше нищо, но усещаше, че синът му не е същият като преди. Вече не се въртеше в двора, не ходеше с него, когато го викаха от селото или от съседни села да коли добитък. Мутия младши все повече потъваше в свой собствен свят, от който, за свое най-голямо учудване, старецът ревнуваше. Едва сега той изпита страх да не загуби детето си, почувства се свързан с него така, както веднага след раждането му — когато разбра, че бе ням като самия него.

Старецът не смееше да показва любовта си, страхуваше се, че тя може да отрови детето му.

Мутия старши убиваше това, което обичаше — прасетата, агнетата, козите, защо да не убиеше и сина си, пък макар и с любов.

Старецът по-добре от всеки друг на село разчиташе лицата на хората. Те можеха да му кажат много неща, издаваха му всичко, на него, глухонемия. В главата му мислите не се оформяха във вид на думи, те не приличаха на таралежени топки с много светещи бодли. Нямаше изречения, нямаше форма, а полюшване на вълни — малки и тихи, такива, които чуваше и виждаше, когато затвореше очи. Всъщност Мутия старши беше щастлив — светът му беше цветен, звучеше така, както си го представяше той — като пъстра поляна с най-различни цветя. Щом вятърът ги подухнеше, те се залюляваха в един или друг звук, докато изпълнеха съществото му дотам, че затваряха все повече очите му. Когато се натъжеше, Мутия старши отиваше на края на селото до житните поля — златисти през лятото и оголели през зимата. Щипване в очите, леко размърдване на косата по същия начин като житните класове, капеща сълза, като капките дъжд, които се стичаха по лицето му — жълто, жълто, че радва и боли едновременно. Но Мутия не знаеше дали тези две неща са отделни — дали можеше да изпита едното без другото. Той обаче познаваше жълтия цвят, усещаше го как тече във вътрешността на косите му, във вените му, на върха на езика му, в ноктите му.

Звучите в жълтото. Витрините на извънчовешкото.

Мутия старши най-много се уморяваше от хората. Той не търсеше присъствието им, не ги търсеше въобще. Там, на края на селото, сред полята, където или валеше, или подухваше вятър, звучите живееха във всяка пора от кожата на тялото му. На него му се струваше, че се движи като непрестанно свирещ тромпет. Всички се обръщаха, когато се появеше, правеха му път и избягваха компанията му. Но там, на края на полето, никой не се вълнуваше от неговото присъствие — нито мишките, нито дори птиците. Те дотолкова бяха свикнали с него, че понякога се приближаваха до него.

Но ето че сега този свят, затворен в главата му, трябваше да се разпръсне като прах от урна на вятъра. Синът му — този, който единствен нарушаваше леките вълнения в душата му, сега заплашваше да го удави заедно с вълните.

Пренасянето у дома се случи на третия ден. Изписаха Ана с малката Лили след щателен преглед на телцето ѝ. Докато очакваше резултата, Ана се мръщеше. По същото време трябваше да дойде сестра, която да запише данните за акта за раждане. Не че някой можеше да разбере тук, не че някой изобщо го интересува, но Ана мислеше за името на бащата. Разбира се, щеше да назове таткото като „Илия“ и да погребее, надяваше се, мисълта за Мутия. Но като труп, заровен в градината, за който знаеше само тя, не можеше да забрави, че го бе сторила. Гузната ѝ съвест я заливаше на приливи — бързо и неприятно.

Мутия щеше да бъде заровен, но не и забравен. Малкото парче месо оттатък, което се гърчеше и червеше голо пред лекарската слушалка, носеше неговата кръв, може би и лице, а кой знае — кожа, нокти и какво ли още не. То пицеше като глухо, но Ана беше сигурна, без да дефинира защо, че детето ѝ чува и някой ден ще проговори.

— Име на бащата? — започна да пише свъсената сестра, с която трябваше да се срещнат на една маса в столовата. Ана, с маркирана с боя нощница, по чехли и с отпуснат, следродилен корем, както и с червено петно от едната страна на нощницата си, и тази свъсена жена, чиято роля беше да бъде секретарка на щъркела.

— Илия Матев.

— Трите имена на детето...

— Лили Илиева Матева...

Докато отговаряше на останалите въпроси на жената, Ана си се представи как зарива с лопата Мутия. Щом свършиха и тя с мъка се изправи, от гърдите ѝ потече мляко. Беше погребала Мутия и сега вече можеше да го направи незабравим. Далеч от погледа, той можеше да придобие дори миловидни черти. Чудеше се как да избегне срещата си с него, щом за първи път идат на село — не искаше да го вижда повече, нито по някакъв начин да позволява той да се среща с детето ѝ. Не се страхуваше, че щеше да разбере какво се бе случило. В този

момент Ана не искаше да мисли за детето си, нито за Мутия, нито за Илиа. Тя мислеше само за себе си.

Раждането я извади от коловоза, по който беше потръгнал животът ѝ. Казваше си, че при всяка жена вероятно се случваше същото, но не беше. За първи път тя повярва в чудото, онова, което не беше от приказните чудеса, като летящи килимчета или среща с фея, а от библейските. Тя никога не беше разчитала знаците, нито дори когато беше малка, но днес за първи път в зряла възраст се огледа за тях. Утробата змия — ужас и начало. Капка кърма като изгряващия многопът. Раждането на пророка от Беглик Таш. Това дори не бяха знаци. Това бяха истински неща.

Изписването беше празник и Илия се беше погрижил празникът да се състои подобаващо. Беше дошъл със свой приятел, който имаше нов Сеат Ибиза, предварително затоплен и златисто-сив.

Родителите на Ана я очакваха отпред, изглеждаха дори пощастливи от самата нея. Ана, тяхното момиче, най-сетне беше щастливо.

Дани, строен до колата, хванат за баба си, стоеше и очакваше съперника за любовта на майка си.

Когато се появи, Ана блесна бледа като зимно слънце. Акушерката до нея беше измила бебето и го беше повила пред очите ѝ. Грозната Лили ѝ се стори още по-грозна, когато видя пъпа ѝ, захванат с голяма щипка. Лили пицеше искрено и трепереше — ръцете ѝ се свиваха и зачервяваха, лицето ѝ се беше превърнало в гърчеща се маса от възмущение и страх. Ана искаше да я поеме, но нямаше да ѝ позволят — родилките не можеха да носят бебетата си, — поне докато излезеха от болницата. Горда, усмихната и изплашена от предстоящото, Ана излезе, като едва пристъпваше. Конците на перинеума я опъваха, коремът ѝ беше отпуснат като изпразнен чувал, но се чувстваше по-лека от всякога. Сигурно беше свалила пет-шест килограма от самото раждане, гърдите ѝ бяха напрегнати — не беше успяла да накърми Лили за обедното хранене и с нетърпение очакваше да се приберат у дома. Малкото ѝ момиченце щеше да види брат си, баба си и дядо си, дома им. Никога през живота си Ана не се беше вълнувала от подобни дреболии, но сега имаше чувството, че в тях се крие най-голямата тайна за живота, смъртта и вселената. Малкото побираше голямото, а голямото нямаше нищо против. Ами ако Ана изпуснеше нещо просто защото то бе толкова голямо или малко, за да можеше да го забележи?

Една от любимите ѝ картини беше на Караваджо — „Давид и главата на Голиат“, на която беше изобразен Давид, който държеше в ръката си огромната глава на Голиат за косата. Беше положил меча си върху раменете си и гледаше наляво — струваше ѝ се така, все едно наблюдаваше как невинността му изтича в канавката. Никога не се

беше замисляла защо би могла да харесва тази картина. Но сега, докато излизаше от кабинета и гледаше към посрещачите си, които трескаво търсеха с очи да видят вързопа на щастието — малката Лили, тя не спираше да мисли за картината. В нея малкото беше умъртвило голямото и едновременно с това го беше приело в себе си. Личеше си по лицето на Давид, той сега носеше Голиат в себе си. Ако можеше да се види отстрани, вероятно сама би забелязала, че погледът ѝ е същият като този на Давид от картината.

След като каза няколко думи в студената приемна, сестрата тържествено подаде Лили в ръцете на Илия. Бебето сякаш не обръщаше внимание никому, а мислеше само за храната си. То се усукваше и търсеше гърдата. Присвило очи, то по погрешка и с учудването на човек, който са събудили посред нощ досадни съседи, сякаш все още не беше успяло да се прости със съня или предишния си живот, малкото момиче изплуваше от дълбините на океан и за първи път вдишваше живота, а в случая и извънболничния въздух. Илия я хвана по възможно най-нескопосния начин — така, сякаш държеше старинна ваза, което не убягна на останалите присъстващи и по лицата им се разляха усмивки. Там чакаха и други хора за своите родилки, но като че ли в този момент всички бяха роднини. Ана се усмихваше и се молеше няколкото конеца, които трябваше да изгният по-късно и да паднат сами, да задържат вътрешностите ѝ. Имаше чувството, че ако конците ги нямаше в този момент, червата ѝ щяха да се изсипят на пода. Опитва се да стисне перинеума си и в същото време сви едно от ъгълчетата на устата си.

Целуна Илия, а приятелят му, шофьорът на колата, ѝ връчи букета от негово име:

— Аз съм Амур — рече, а мечешките му ръце, космьасали и грозни, ѝ подадоха букета, който приличаше на умален макет в дланите му.

Ана се засмя отново. Не ѝ се говореше — искаше да лети като снежинките отвън — беше изпълнила най-важното си желание, беше удовлетвори́ла най-голямата си нужда. Какво ѝ оставаше, освен да лети. Много скоро след изписването това пърхащо щастие щеше да избледнее. Любовта към детето ѝ беше онази, която щеше да я възроди, но и онази, която щеше да убива едновременно с това. От този момент нататък, като прикрит хищник, като Синята брада,

мисълта за малката Лили щеше да замъглява всякакви други мисли. Чувството на страх и умиление към нея щеше да засенчва всичко останало. Нямаше да има друго същество освен Дани и нея, което тя да обича повече, и години по-късно щеше да си даде сметка, че освен че бе спечелила цял един пълноценен живот с раждането на това парче месо, тя бе загубила дузина паралелни възможни светове. От този момент нататък тя нямаше да се усеща цялостна — не че преди ѝ се беше случило, но сега още повече. Детето ѝ се беше откъснало от нея и нямаше да се върне обратно. Прекрасните им часове заедно, ужасяващият страх и същевременно тайното спокойствие, че мъничето ѝ се намира в нея — далеч от погледите, шумовете и допира на всички хора и реалности — вероятно щяха да ѝ липсват до самата ѝ смърт.

Лили плака по време на пътя до дома. Тя търсеше гърдата на майка си, полусляпа и жадуваща за живителните капки кърма. Сигурно не знаеше, че Ана отново щеше да ѝ ги даде; мислеше си, че загива всеки ден и час, докато отново си припомни как да се храни; сигурно ѝ убиваше или ѝ беше студено.

Дани беше застанал до майка си и гледаше към това грозно създание, дошло сякаш за да доразгради живота му. Ана не отместваше поглед от бебето и само от време на време разсеяно погалваше Дани по косата. Тя му говореше само за Лили, как това бе новата му сестричка, как трябвало да се обичат. За Дани да обича сестра си беше равносилно на това да обича лъвицата, която изтръгна окото му. Докато пътуваха и слушаше монотонния плач на бебето, той гледаше и не спираше да гледа майка си. Тя се опитваше всячески да успокои пеленачето. Дани протегна малкия пръст на едната си ръка към устата на бебето. Ана хвана ръката му и за миг се спогледаха. След това тя я отпусна и Дани пхна пръста си в устата му. Лили го засмука лакомо и започна да издава звуци на удоволствие. Малко преди да паркират пред блока, бебето се беше унесло и беше заспало. Размърдването отново го извади от идиличния му сън и то извика, сякаш от болка.

— Колики — рече Илия, който през последните седмици не спираше да чете за навиците и проблемите на бебетата. Беше изринал форума бг.мама, макар Ана да му повтаряше, че това е пълна загуба на време. Най-много да се наплашеше, след като изчетеше истеричните постинги на майките, обсебени от отрочетата си.

— Глупости. След втората седмица — отвърна му Ана уверено, но увереността ѝ се крепеше на пясъчните колони на безумния майчински страх.

Тя щеше да предпазва детето си от страхове, лоши думи, погледи, допир, всичко. Усещаше сетивата си изострени, макар и невидимо, като след първите няколко глътки кафе на човек, който се бе наспал и с всяка малка точица по кожата си очакваше да приеме слънчевите лъчи на утрото.

Ана не беше спала няколко дни заради непрестанните прекъсвания поради кърменето. Много ѝ се спеше не защото искаше да се потопи в света на сънищата, както преди, за да избяга, за да се пресъздаде за новия ден. А за да си почине и да усети по-мощно удовлетвореността.

Но, разбира се, това не се случи нито през първия, нито през втория ден. Нито през някой от дните през следващите две години. През първите месеци денят ѝ се въртеше около кърменето и изстискването на гърдите ѝ. Ако спеше повече от четири часа, без да ги изпразни, тя се събуждаше с болки в тях и ги усещаше като прелели стомни. Имаше много кърма и когато се настанеше за поредното хранене, винаги се чудеше от коя гърда да започне. Нямаше пълно удоволствие, винаги едната гърда се празнеше, а другата се мъчеше. Докато бебето стигнеше до другата, то вече беше понахранено и не дърпаше толкова силно, колкото ѝ се искаше да го прави. Сукането от едната страна предизвикваше изтичане на кърма от другата. Изтичане беше слабо казано, защото кърмата пръскаше като маркуч. След първоначалния гейзер зърното започваше да капе кротко върху подложената кърпа и така я напояваше, че след това Ана я хвърляше мокра в пералнята.

Беше се замислила да дарява кърма на децата, чиито майки по някаква причина нямаха. Илия беше проучил, че човешкото мляко се приема в Червения кръст, но следваха толкова много изследвания, че Ана предпочете да се откаже. Нямаше физическо време. Лили се хранеше по шест-седем пъти в денонощието, което правеше средно по един път на два часа и половина — самото кърмене продължаваше около половин час, цеденето още толкова и докато се завъртеше в кухнята, настъпваше време за следващото хранене. Дните започнаха да се нижат като часове.

Плачът на бебето и безсънието я смазваха. Струваше ѝ се, че няма да намери покой. Не ѝ оставаше време за Дани, който продължаваше да разучава фокусите на Ненчо. Момчето се затваряше в стаята, сякаш не искаше да разваля с допирателните си перфектната окръжност, която образуваха майка и дъщеря. В този тъй женски свят, който нямаше нужда от никого, освен ако не трябваше да изтича до магазина или до аптеката — този свят беше затворил прозорците и вратите си, беше изцяло непроницаем.

Майката на Ана, Теодосия, беше останала за три-четири седмици, за да ѝ помага. Скоро двете жени си разпределиха домакинската работа и Илия се почувства излишен. Майката правеше чай, приготвяше питателна храна за кърмачката, а Ана кърмеше ли, кърмеше.

Теодосия се чуваше редовно с баща ѝ, а после ѝ докладваше колко много му липсвала — двете се подсмиваха заговорнически. Когато стана време майка ѝ да си върви, Ана все още не се чувстваше готова да я пусне. Тъкмо бяха привикнали и тримата към новия график, а сега Ана трябваше сама да се грижи за домакинството, за бебето и за Дани. Не знаеше как щеше да успее, но това колкото я притесняваше, толкова я изпълваше със сладостно удовлетворение, че празният ѝ живот сега бе препълнен.

— Ще дойдем с теб — рече Ана.

— Не, скъпа, много бих искала, но у дома, знаеш, е по селски — отвърна майка ѝ, сведе поглед и започна да мачка загрубелите си ръце.

— Глупости!

— Село е, нямаме тези удобства, които ти имаш тук.

— Майче, не съм готова да те пусна.

— Никога няма да си.

Нямаше да е винаги така. Ана го знаеше. Просто сега, само един месец. Бяха извеждали няколко пъти Лили с количката — беше прашно и като че ли въздухът у дома беше по-чист от този навън.

— Но там ще мирише на планина.

— Планина — разсмя се майка ѝ. — Та това е просто един хълм.

— Да, но въздухът е чист...

На следващия ден беше решено — след няколко седмици Ана и Дани щяха да заминат на село. Ранното лято настъпваше със смели крачки, като вече се лишаваше от всякаква свенливост. Слънцето светеше така, все едно с ново любопитство, едва събудено след дълго покритото с облаци небе, можеше най-сетне отново да наблюдава

света. То надничаше през прозорците на апартаментите, в колите, през прозрачните поли на жените, които бяха наизвадили летните си дрехи.

Дани изпита смесени чувства, когато разбра за плановете на двете жени. От една страна, той се радваше, искаше да види Мутия, когото не беше срещал от доста време, но от друга, там нямаше да може да се вижда с Ненчо. Ана го успокои, че Ненчо също нямаше да бъде в София и вероятно щеше да си почива по това време.

— Тогава ще заколим прасе — чу възторжения глас на баща си през телефонната слушалка.

— Не, няма нужда — уплаши се Ана. — Ще влизат и излизат хора, а това няма да е добре за бебето. Освен това иде лято! Какво прасе!

— Но, миличка, как, трябва всички да разберат, че Георги Господинов има внучка. Принцесата на дядо.

— Татко — чудеше се как да го разубеди Ана. — Добре — капитулира тя. — Но аз няма да се показвам много-много.

— Никой не иска нищо от теб. Само да си там. Все пак четирийсет дни — трябва да се отпразнуват.

Колкото майка ѝ не искаше да идва Ана, сякаш имаше предчувствие, че нещо лошо предстои да се случи, толкова баща ѝ настояваше да го сторят.

Веднага щом приключиха с разговора, Георги Господинов се насочи към къщата на Мутите. Той нямаше съмнения, че щяха да се съгласят, защото през този сезон поръчките им намаляваха. Мутия старши беше в обора и когато излезе, изтупа мръсните си загрубели ръце, за да се здрависа с Георги Господинов.

Мутия младши изскочи от къщата, сякаш през цялото време беше очаквал единствено и само този гост.

Георги Господинов се опита със знаци да помоли Мутите и да им обясни, че дъщеря му иде с внучката му, бебе на месец.

Мутия младши го изблъска, като с усилие на волята се сдържа да не извика от радост. Той сочеше към себе си, за да покаже, че той иска да иде да заколи прасето на Господинови. Мутия старши го изгледа недоверчиво — не беше свойствено на сина му да се радва толкова много на поръчките. Но дъртият бързо забрави притесненията си, защото се зарадва на желанието на сина си да върши работа. Може пък да вехнеше за туй, че напоследък почти никой не им се обаждаше. Може пък да имаше нужда да работи — така Мутия старши лъжеше бащиното си сърце, като се опитваше да не мисли, че можеше да има и други причини.

След като Георги си тръгна, Мутия започна тозчас да се приготвя за идването на Ана. Баща му го блъсна по рамото и сгърчи въпросително лице. Но синът му само махна с ръка, вече неспособен да прикрие усмивката си. Каквото и да се случеше, независимо от това, че Ана имаше дете, той най-сетне щеше да я види. Би дал всичко, за да срещнат отново погледите си, да я докосва по косата, да останат отново сами. Но би бил благодарен и на няколко мига, прекарани с нея насаме. Случваха се чудеса, за първи път и в неговото село, за първи път и в неговото сърце.

Трябваше отново да напълнее, да възвърне силата си, да изглежда добре пред нея. Той извади от камерата около кило свински пържоли от бут. Щеше да ги сготви за вечеря. След това се приготви да

иде до фурната, докато не бе затворила. Искаше да купи хляб. По пътя се сети и за Дани — може би му бе домъчняло и за него.

Отново имаше живот за Мутия и той бликаше от дълбините на най-черното му отчаяние.

Мутия не беше предвидил в сметките Илия по Коледа и затова се учуди неприятно, когато видя първо него. Какво си беше помислил, той, глупакът. Съпругът и съпругата идваха на гости на родителите на жената. Беше забравил, като че ли наистина беше забравил, че първопричината за неговото страдание беше именно фактът, че Ана е омъжена. Илия пълнеше кофа от кладенеца и тъй като беше с гръб към него, не видя немия.

Мутия се запъти право към кочината на прасето, преди да се обади на стопаните, които в този момент се въртяха из къщата. Дани също не се виждаше из двора — вероятно играеше някъде. Никога преди Мутия не беше правил така, не общуваше с животните, които предстоеше да заколи — така го беше научил баща му. Но сега отиде при прасето и провря пръсти през мрежата. През цялото време се оглеждаше за Ана — тя може би беше вътре и кърмеше детето.

Свинята, която до този момент риеше в изпражненията си, изведнъж се просна на земята и повдигна крака. Въргаляше се наляво и надясно, така че да се намаже цялата в калта. Когато вдигна краката си, той видя многобройните ѝ цицки. Това животно можеше да има деца, които да изкърми, а сега щеше да умре. Всичко приключваше тук.

И изведнъж го сръза.

Д Е Т Е Т О И М. Не само нейното дете, а тяхното. Ана не бе забременяла от мъжа си. Нали това клюкареха всички — можеше да го разчете по устните им още предния път, когато тя гостуваше на село. Ако не бе забременяла от него, тогава... той... Мутия беше бащата. Съмнението, което го ужасяваше и опияняваше едновременно, сега обзе цялото му тяло и за не повече от няколко секунди той вече не беше Мутия, такъв, какъвто всички познаваха. Погледна към ръцете си — те трепереха. Вече не можеше нито да заколи прасето, нито да гледа Илия пред себе си. Илия тъкмо изключваше помпата от таблото на кладенеца и се навеждаше да вземе кофата, когато чу нечовешки рев зад гърба си. Преди да успее да се обърне, ножът го прободеше във врата.

Падна и умря на място с широко отворени очи. В тези очи нямаше съжаление за ранно погубения живот, нямаше и желание да продължи да живее, нито облекчение, нито каквото и да било подобно. Те се смееха, едва доловимо, но го правеха. Присмиваха се над собствената му съдба, над замъгления разум на мнимия ням убиец, над ориста на Ана, смееха се на божия промисъл, който излизаше наяве едва в последните мигове от човешкия живот.

Нямаше справедливост. Не беше и несправедливо. Това, което се случваше, не беше съизмеримо с човешки понятия. Бог може да е бил сериозен, когато е създавал света, но вероятно щеше да се смее, когато го погубваше. Защото дори в часа на смъртта си човек не успява да унищожи себе си. Светът на Илия щеше да продължава да живее далеч след като кръвта във вените му щеше да изстине. Илиевият свят щеше да допълва другите — новите му колеги в компютърната фирма, музейните уредници, жена му, Мутия, Дани, дори дъщерята на Ана, която никога нямаше да го опознае — и тя щеше да усеща липсата му, защото светът му щеше вече да я бе отровил или породил чрез другите. Дори да не оставеше поколение, Илия не се изтриваше от лицето на земята. Само след сто години всичко щеше да изглежда забравено. Но нека беше ясно — и водата носеше памет.

Това относително безсмъртие на човека, при което светът му продължава да живее, макар той самият да се превръща в мъртвец — то беше наказанието. Всяка стъпка, всяка радост или болка се размиваше в човешкото море и завинаги му придаваше вкус. Тук, на земята, в това измерение, човек не можеше да бъде никой, не можеше да изчезне — колкото и да желаше това да се случи.

Последният образ в съзнанието на Илия, преди да издъхне, не беше Ана, нито Дани. Беше картината с кървящите вени. Не си мислеше, че ръцете му са същите като онези от картината. Те дори не кървяха. Самият той, Илия Матев, беше картината.

111.

Кучетата се разлаяха и Ана стана да погледне през прозореца. До този момент тя беше полегнала на едно от леглата в спалнята и люлееше сгъваемото кошче на дъщеря си. Малката Лили спеше толкова кротко, че на Ана ѝ се струваше, че е като истински ангел. Големите ѝ мигли потрепваха над очите ѝ като празнично украсени гондоли. През тънката ѝ кожа прозираха слаби вени, а едва поникналата ѝ коса ѝ придаваше още по-миловиден вид.

Ана чу вика на Мутия, скочи и погледна през спуснатите пердета. Видя как Илия пада на колене, а Мутия тъкмо прехвърля оградата. Изпищя и се втурна навън. Лили не се беше пробудила.

Свинята оживя, а погребението на Илия се случи едва след два дни. Бяха се обадили на полица в селото и когато след половин час най-сетне той се появи, всички се надпреварваха да му обясняват. Една част от мъжете, които се бяха насъбрали да помагат, се втурна да претърсва селото, но като че ли Мутия беше потънал вдън земя. Доведоха баща му, блед и с безумно изражение, сякаш той самият беше извършил престъплението. Полицията от близката околия пристигна след час, а и съставът в полицейския участък беше ограничен. Илия стоя проснат до кладенеца със забит нож във врата до вечерта. Едва когато от ямболската полиция пристигнаха двама полицаи и през следобеда обикаляха около него, позволиха на близките да го пренесат в къщата. Дани не биваше да го вижда така и Ана го беше прибрала в стаята на Лили. Легнаха си да спят късно, единствено баща ѝ остана буден при починалия.

Ана не знаеше защо това беше нужно, не искаше и да знае. Тя дори не се разплака — толкова се беше стреснала. Когато вечерта се опита да нахрани Лили, бебето положи усилия да изстиска кърма от гърдите ѝ. Но там вече нямаше нищо. Лили захапваше гърдата, после я пускаше изведнъж и започваше да пици.

Теодосия отиде при своя позната жена, в чийто двор отглеждаха кози. Козето мляко, най-близко до човешкото, може би щеше да свърши работа. В селото нямаше аптека, а най-близката беше на около четирийсет километра оттук.

Полицайте уверяваха родителите на Ана, че аутопсия с цел съдебно-медицинска експертиза нямало да бъде необходима — знаело се кой бил убиецът, щом имало очевидец и снети отпечатъци от забития нож. Теодосия и Георги само повдигаха рамене, стъписани, че подобно нещо се беше случило в двора им, и не знаеха как да отговорят. Съселяните им бяха изпълнили двора, цъкаха с език, плюеха, влизаха и излизаха в къщата.

Когато по-късно всички се разотидоха, Теодосия извика няколко жени съседки, които извадиха ножа от врата на Илия, измиха трупа и

го преоблякоха. Затвориха очите и устата му и едва в три през нощта той придоби благоприличен вид на мъртвец. Угасиха печката в стаята, за да не се вмирише трупът.

Трябваше да го превозят от селото до София — това беше желанието на Ана. От погребалната агенция бяха уведомили, че пристигат с катафалката на следващия ден сутринта, а погребението щеше да се организира след това. Имаше проблем с местата в централното гробище — тъй като досега там никога не бяха погребвали роднина, но бащата на Ана заяви, че щял да плати двойна цена на погребален агент, за да уреди място.

След катафалката баща ѝ заедно с майка ѝ, Дани, Лили и Ана се превозваха със семейната кола към София. Дани беше видял баща си едва на сутринта, когато вече имаше благоприличен вид. Той, заедно с баба му, бяха единствените, които плакаха над тялото му.

Ръцете му бяха леденостудени — нещо, което учуди Ана, макар тя да беше присъствала и на чужди погребения. Никой от мъртъвците обаче не ѝ приличаше на Илия — може би защото този мъртвец познаваше толкова отблизо.

Човекът, който се движеше, говореше, с когото тя спеше в едно легло, с когото се хранеше, сега беше бързоразлагащ се труп. Животът можеше да отсъства само там, където го бе имало.

Погребението беше семпло — дойдоха няколко приятели на Илия, сред които бившият му шеф от музея, както и някои от новите му колеги.

След като всички се разотидоха, Ана, която беше оставила Лили на една съседка за церемонията, се прибра заедно с Дани и родителите си и се погрижи да сложи децата да спят. Тогава, когато ги гледаше двамата заспали — Лили в кошчето си, а Дани на ъгловото легло в детската стая, едва тогава тя се разплака.

Плачеше първо за себе си — самотната майка с две деца, бащата на едното от които беше убиец, а на другото — неизвестен. И второ, тя плачеше за Илия, защото едва сега, когато го беше загубила, тя осъзна колко много го обича. Плачеше за погубения му живот, за възможността му да бъде баща на Лили, да живее живота си. Той дори беше започнал нова работа... каква ирония! Плачеше от жал, от любов и от омраза едновременно. Даваше си сметка, че смъртта му щеше да я

тормози до края на дните ѝ, защото освен Мутия, тя самата се чувстваше виновна.

Ана мразеше и Мутия, който вместо да изчезне от живота ѝ, го беляза завинаги. Не само това, ами сега трябваше да се грижи за себе си, да се страхува от появата на този луд глухоням, а дори и да го заловяха — истината рано или късно щеше да излезе наяве. Мутия — бащата на Лили. Срам и позор за семейството ѝ.

Какъв живот я очакваше оттук нататък, тя не знаеше, но трепереше като лист пред неизвестността. Кърмата ѝ беше спряла още в онзи ужасен час на убийството, Лили получаваше газове от новите млека, които опитваше, Дани ходеше сърдит насам-натам и отказваше да говори с Ана. Всичко вървеше с главата надолу. Майка ѝ не спираше да я разпитва, а Ана се чудеше как да избягва въпросите ѝ.

Ана сякаш нямаше сили да се бори с нея сега и една от вечерите я извика на терасата.

— Мутия е бащата на детето ми. Не Илия. Няма никакво чудо, никакви пробивни нови технологии на оплождане... но, предполагам, ти вече знаеш това.

— Ах! — изтръгна се от гърдите на възрастната жена. — Ах!

Двете жени си говореха дълго на терасата, докато носовете им не замръзнаха. Бяха решили да не казват на Георги. Това, както им се струваше, не беше най-доброто решение за в бъдеще, но на този етап беше, защото той нямаше да го понесе сега. Върху плещите му изведнъж падаше издръжката на Ана и децата, а той, пенсионерът, трябваше отново да си търси работа в Плевен. Майка ѝ щеше да направи същото.

Не бяха говорили колко дълго щяха да стоят в София, но знаеха, че няма да се прибират на село за известно време. Баща ѝ щеше да се върне за няколко дни, за да уреди някой да наглежда къщата и да продаде свинята.

Свинята все пак щеше да бъде заколена от някой от селото. Свинска работа. Животът на Ана през последната седмица ѝ заприлича на свинска работа.

Ана се опитваше да мисли трезво, но от няколко дни не ѝ се отдаваше. Мутия можеше да я намери и да извърши някоя глупост — да отнеме дъщеричката ѝ, да направи кой знае какво. Беше сигурна, че причината за убийството бе малката Лили — какво си въобразяваше този малоумник — че Ана щеше да го допусне до себе си отново? Трябваше да се събере така, както никога не го беше правила.

Едва след като минаха няколко дни, тя осъзна колко много ѝ липсва Илия. Той беше извършвал десетки неща безмълвно и невидимо. Ана никога не беше сменяла изгоряла крушка в банята или бушон. Тя не чистеше колата, не я ремонтираше, не поправяше нищо въщи. А домът им сякаш се разпадаше само няколко дни след смъртта му. В банята се спуска тръба и стана малко наводнение, докато баща ѝ намери водопроводчика, с чиято помощ да запушат дупката. След това, когато Дани затръшна една от вратите, тя започна да скърца при всяко отваряне и шумът събуждаше бебето. Докато Дани тичаше през къщата, се блъсна в балконската врата и начупи стъклото с главата си. Всички се притесниха да не му се бе случило нещо, но освен малко кръв, изглеждаше така, сякаш всичко беше в реда на нещата. Извикаха и стъklar, за да сложи ново стъкло на балконската врата. Всичко това пораждаше тревога у Ана — от неизвестността, от бъдещето ѝ на самотна майка, от Мутия, който никой не можеше да спре сега. Тя щеше да отрича докрай, ако се наложеше взаимоотношенията им да се обсъждат в съда. Но сега най-важното бе да се предпази от него — така мислеше.

Лили плачеше по цели нощи — гърчеше се от колики, пръцкаше, присвиваше малкото си личице, а после плачът ѝ изсвистяваше като тапа шампанско. Ана сменяше безразборно млеката, докато накрая не се консултира с личната си лекарка и не назначиха на бебето специално противоалергично мляко. Тогава всички деца ѝ се струваха алергични от нещо, затова предписанието ни най-малко не я притесни. Ако не беше от glutena или от къщния прах, то децата се алергизираха от въздуха, от дрехите, от храните си, кой знае — може би и от

определени хора. Колко малки и глупави изглеждаха тези майчински грижи на фона на голямото събитие в живота ѝ. Ана беше достигнала апогея си. Едва ли по-късно щеше да ѝ се случи нещо толкова значимо. След смъртта на Илия тя от време на време изпитваше болки в сърдечната област. Мислеше си, че не би могла да издържи още едно подобно събитие — като например повторна среща с Мутия.

* * *

Месец след погребението на Илия от Мутия нямаше и следа. Търсеха го от полицията, но на Ана ѝ се струваше, че всъщност никой не си мърда пръста да разрови тази история. Квалифицираха я като семейна драма и така се измъкнаха от по-нататъшно разследване. За нейно щастие, в България затворът за повече от няколко години беше отреден за бедните. Който можеше да си позволи добър адвокат, със сигурност се измъкваше. Единствено фактът, че Мутия бе беден селянин, я успокояваше. Хванеха ли го, нямаше да излезе от лудницата или от затвора.

Родителите на Ана бяха решили да се прибират на село, а оттам и в Плевен, където да потърсят работа. Те приготвиха багажите си, майка ѝ не спираше да плаче и да се безпокои за Ана. Но трябваше да се върнат и да работят. Смятаха се за възрастни, умората и страхът за дъщеря им се четеше по отрудените им лица. Щяха да ѝ изпращат пари всяка седмица, докато трябва и докато можеха. Но Ана трябваше да се справя сама с двете си деца оттук нататък.

След трагедията Дани остана встрани от главните събития. Никой от семейството не му обръщаше вниманието, от което имаше нужда и което очакваше. Той отново се беше затворил в себе си и по цели дни се ровеше из кутията с насъбрани фокуси от уроците на Ненчо. Ана не беше спряла посещенията му при фокусника — и това като че ли беше единственото нещо, което правеше за него. Ако мрачните събития се бяха случили по време на учебната година — сигурно щяха да го изключат от училище за слаб успех. Дани не можеше да се съсредоточи върху нищо — не успяваше да намаже филията си за закуска, да прибере дрехите си, а веднъж, когато Ана го изпрати до магазина, той не се върна в продължение на час и я притесни много. Вместо да купи хляб, се качил на покрива на блока и легнал върху цимента, разглеждал облаците. Там го открили тийнейджъри, които се криели, за да пушат трева. Доведоха го при Ана, а Дани не спираше да гледа унесено, сякаш не помнеше кой беше.

Той не искаше и не можеше да мисли за Мутия като за убиец. Този мил мъж, който му беше като баща, който го научи да лови жаби и му беше най-добрият приятел през миналото лято — той не можеше да бе убил Илия. Дани по-скоро се настрои срещу майка си, която според него не беше видяла добре през прозорците какво се беше случило. Може би Мутия беше решил да поеме вината на някой друг — в очите на Дани глухонемият беше способен на подобна постъпка. Обожествяваше приятеля си, представяше си го как носи слънчевия многопът като ореол на главата си. Ако само можеше да върне всичко, както то беше през онова паметно лято... Тогава това ревливо бебе го нямаше, майка му беше изцяло негова, а с Мутия вършеха толкова интересни неща. Именно той, а не осиновителите му, го беше върнал към живота, такъв, какъвто дори не беше имал сили да си представи.

* * *

Фокусът с балона беше любимият му фокус. Продупчваше с един шиш балон, а той въпреки всичко не се пукаше. Щом това беше възможно, сигурно можеше и нещата да се върнат обратно. Когато разгадаваше фокусите и се научаваше да ги изпълнява до съвършенство, самият той се стараеше да забрави как се правеха. Да бъдеш фокусник не беше лесна работа — искаше му се да вярва в магията като всички останали, дори сам се чудеше на себе си как бе успял да стори невъзможното. Но не — отвратителното познание за нещата такива, каквито бяха, го пропиваше — навлизаше в порите на кожата му и го топеше отвътре. Ако фокусникът успееше да се престори пред останалите, че не знаеше как бе направил фокуса, ако успееше да симулира онова възхищение, което публиката му изпитваше — можеше да се счита за успял. Фокусникът сам се издаваше какво прави — с поглед, с треперещи ръце, с нещастен опит да прикрие онова, което публиката не трябваше да вижда. Но Дани беше амбициран да се научи да не показва знанието си. След събитието с Мутия му се струваше, че се сдобил с тонове нечовешка енергия. Искеше и можеше да постигне каквото си пожелаваше.

Добрият фокусник, какъвто той възнамеряваше да стане, беше истински гений — всезнаещ за света и същевременно вярващ в неговата магия. Най-добре успяващ да излъже другите, да излъже самия себе си. Дани смяташе, че сам той трябва да повярва в чудото на фокусите си. Тайната им едновременно го опияняваше и отвращаваше — той самодоволно се наслаждаваше на ефекта, който произвеждаше сред съучениците си, тези глупаци, които гледаха, но не виждаха. Но същевременно му се повръщаше от тази тайна — тайната на тъй магичните фокуси. Не му се искаше те да представляват върховният израз на едно надлъгване с другите и със самия себе си. Прозаичната телесност на фокусите, тази безмълвна надпревара между него и публиката, превръщаше зяпачите в пълни глупаци, удивляващи се на способността да ги излъжеш. Немагичността на наглед магичното — това отблъскваше Дани, защото му доказваше с цялата болезненост на физическата реалност, че чудесата, такива, каквито си ги представяше, не съществуват.

Дани се беше превърнал в малък възрастен още от рождението си. Понякога гледаше на възрастните със страх, сякаш той беше родителят, който се страхува от поредната беля на тези големи деца. Те

бягаха от отговорностите си, вършеха пълни глупости, бяха по-властни, по-агресивни, по-първобитни и от саморасъл дивак наред джунглата. Да бъде фокусник беше не само новата му прищявка — струваше му се, че през целия си кратък живот се бе движел към това свое призвание.

Фокусите му носеха чувството, че контролира материята по законите на всемирната шега, и виждаше как владее ли ги, той имаше власт и над хората — поне за няколко минути. Те му се възхищаваха отново и отново — нещо, за което беше сигурен, че немалка роля играе и изкуственото му око. Щом излизаше на сцена, Дани си слагаше превръзка на окото — не че имаше какво да прикрива — хирурзите се бяха постарали изкуственото му око да изглежда досущ като истинско. Единствено блясъкът в него беше стъклен, но това, ако човек се вгледаше повече. Славата му растеше. Момичетата започнаха да му обръщат внимание, но въпреки всичко фокусите не можеха да съградят за него нещо повече от спасителен остров. Те щяха да си останат само остров, неспособен да се разшири. С тях се забавляваше, времето му минаваше бързо, успяваше да понесе ужасяващите събития в живота си, но всичко свършваше дотам. Във фокусите можеше да съсредоточи своята амбиция, но те не му носеха онова щастие, за което копнееше. Струваше му се, че по рождение бе лишен от него. Каквото и да правеше, каквото и да печелеше — любов, внимание, тези неща не го радваха така, както си представяше щастieto.

Обичаше да гледа как децата играят пред блока — но от прозореца на стаята си. Заставаше на перваза и ги зяпаше с часове, докато не се приберяха. Ана го окуражаваше да слезе, но той не го правеше. Гледаше с бинокъла си лицата им — зачервени от играта, здрави отвътре, съдържащи самите себе си.

Дани, за разлика от тях, се чувстваше като слепена кукла, чиито части проскърцват при всяко негово движение. Щом се опиташе да се сприятели с някого — хоп, в него изскърцваше страхът да не би този нов приятел да го изостави също толкова лесно като майка му, или пък страхът от това да не се привърже отново и да го боли. Симфония. Не можеше да си представи какво бе да обичаш с преизпълнено сърце, което не се свиваше всяка секунда от страх. Съществуваше ли изобщо такава любов? Тогава отново се взираше в лицата на децата и се уверяваше. Да, имаше я, имаше такава радост, каквато тези деца

изпитваха. Но той беше неспособен да я усети, чувстваше, че не му е отредено. В такива моменти се амбицираше да докаже на целия свят, а всъщност да докаже единствено на себе си, че може да върши и по-важни и интересни неща, които другите не могат. Това го тласкаше към вярата в неслучайността на неговата трагедия. Ако бог отнемеше толкова много — ако майката го зарежеше, ако загубеше окото си, ако убиеха втория му баща, ако му се родеше сестриче от плът и кръв, ако най-добрият му приятел се окажеше убиец, то Бог трябваше да го прави, защото му даваше нещо друго.

Дани искаше и вероятно щеше да стане добър фокусник. Но не смееше да мечтае за това, защото никога през живота си не се беше чувствал свободен да го прави. Свободата да се отърси от себе си като ненужна троха, в обичта си към другия, свободата да бъде щастлив, без да го преследват мрачните стъпала на страха — тази свобода беше недостижима за него.

Мая и Боян пътуваха за България. Мая се чувстваше гузна до известна степен, защото знаеше, че това пътуване можеше да означава край за кариерата на Боян навън. Не бяха предупредили никого от работата му, че щяха да сторят това. Даваха си сметка, че освен колегите на Боян нямаше на кого друг да се обадят, че се връщат.

Мая не обичаше пътуванията със самолет. Примамляваше ѝ при всяко излитане и кацане — това я уморяваше и навеждаше на мрачни мисли за живота и смъртта. Толкова крехък беше човешкият живот — човек можеше да умре там горе просто защото се изкачваше или слизаше. Човек наистина отдаваше голямо значение на пътуването в живота си. Е, Мая не правеше така. Тя обичаше повече застиналите моменти, дори те да бяха неприятни за нея. Умрялата гарга в банята ѝ. Първата ѝ среща с Дани в парка. Спартак — когато го видя в Индия на вратата. Първата целувка с Боян. Тези картини тя нареждаше като тесте карти в ума си и предпочиташе да ги запазва в този им вид. Така винаги, на различни етапи от живота си, тя можеше да направи различни връзки между тях. Мъртвата гарга свързваше с картата от първата им среща с Дани, както направи в началото. По-късно със срещата си със Спартак, а сега със завръщането си в България. Обобщенията, тайната страст на Мая, страст, към която тя се държеше критично, но на която не можеше да устои, я преследваха навсякъде като жаждата за чаша вода, като навика да се пие кафе сутрин. И днес, в самолета, загледана в прозореца навън в облаците, между тях и рамката на прозореца, тя намираще пролука, в която пространството се изместваше. Можеше да пристъпи някъде там и да се озове в друг свят. Свят, който инак би решила, че си измисля сама, но всъщност свят, който милиардите родили се и умрели бяха омесили за нея в топка тесто. Тя можеше да променя формата на тестото, както си пожелаеше, но нямаше продукти. Брашното, водата, маята — всичко това не беше нейно. Тя не можеше да увеличи количеството на душевното си съдържимо. Не можеше и да го намали. Дори да захвърлеше части от това тесто през това малко самолетно прозорче, неотварящо се

самолетно прозорче, надолу към земята, количеството отново оставаше същото. Част от нея отиваше на боклука, но не се губеше, никога нямаше да се загуби. В този свой свят тя намираще единствено почивка — докато месеше тестото в различни форми, докато свързваше картите си по различни начини, докато редеше обобщенията си от връзките, които правеше.

— Coffee, beverages, tea — произнасяше на висок глас една от стюардесите.

Жена с тъмна коса и изписан грим, с кафеникава кожа, като кора от дърво, белязана от непрестанното издигане и кацане, сякаш на челото ѝ пишеше, че е стюардеса. Винаги се беше чудела как бе възможно работата да бележи някои хора до такава степен, че да си личи при първа среща с какво се занимава човекът. Но това само при някои хора, продължаваше да обобщава Мая. Може би те обичаха работата си по праволинеен начин, така че умееха да свързват карта едно с карта две. Не поглеждаха встрани, не правеха това усилие, в началото от небрежност, а после вече защото се пристрастяваха към този път, към този тип свързване. Едно разбъркване на картите би могло да им струва инфаркт, а можеше да изглежда и като фокус. Фокусът с карти за тях би означавал сигурна смърт.

— Едно кафе със сметана и три захарчета — рече Мая на Боян, който преведе на английски.

Тя искаше да слуша думите си на български сега. Боян преведе и тя пое чашата с горещото кафе. Той можеше да я разбере, без да разпитва, без да държи непременно на валидация на собствените си предположения. Любовта му го правеше толкова сигурен, че знаеше какво иска тя. Ето тази сигурност беше търсила цял живот. Мая се притисна до него и го целуна. Той отговори на целувката ѝ и двамата се загледаха отново навън.

— Ще кажеш ли на Ана?

— О, да. Трябва да знае, че аз съм родила Т О В А дете.

— Дани — рече Боян.

— Него, да.

— Защо не го наричаш с името му?

— Защото никога не съм му давала това име.

— А какво име му даде?

— Не му дадох име. Ако именуващ нещата, можеш да ги убиеш.

— И иначе правиш същото — предпазливо додаде Боян, който моментално съжали заради журналистическата си склонност към ровичкане.

— Не ме дразни, моля те — без злоба отрони Мая.

— Няма, извинявай.

През останалата част от полета те се държаха безмълвно за ръце. България идеше. Картата България. Ана си представи как размахва тази карта и повее, лекото размърдване на въздуха пред нея... вече го усещаше в първото смело обвинение на Боян.

Всички имигранти бягаха от тази карта, но залъхаше ли ги, отново се връщаха при нея, не спираше да обобщава Мая. Глупава работа бяха тия обобщения. Наистина глупава работа.

На терминал 2 цареше спокойствие. Обичайната организирана суматоха беше изсмукана от застиналата картина през прозорците на кафето към парка. Никой не знаеше за този парк, не спираше да си мисли Мая, а и да знаеха хората, едва ли щяха да бият път до аерогарата, за да се разходят в него. Един от абсурдите на държавата ни, един от абсурдите, които толкова й липсваха. Когато живееше в България, абсурдите бяха част от нея. И да замине човек навън, той несъзнателно ги търсеше отново, колкото и да му се искаше да избяга от тях. Беше минало време. Достатъчно дълго, за да се наложи да се върне обратно вкъщи. Ето корена на меланхолията към България — неосъзнатия глад за абсурди. Защото за Мая подредено тесте карти не съществуваше. Картите никога не бяха в онази перфектна подредба, както ги получаваше при закупуване. Не можеше, колкото и да искаше, да ги подреди така. Отпечатъците, потта от пръстите, която човек оставяше навсякъде, заставаха между картите и те никога не се подреждаха отново.

Хванаха си такси до Слатина. През града и двамата жадно гледаха в различни посоки. Бяха построени бизнес сгради, докато ги нямаше, движението се отклоняваше, защото навсякъде правеха ремонти. Съчленяваха се отново износените кости на асфалта.

Когато пристигнаха пред блока на Боян и се разплатиха с таксиметровия шофьор, ушите им забучаха. Нямаше вече самолет, такси и странични шумове, освен обикновените градски — тупане на чаршаф, палене на кола, разговор между обедните пияници пред блока.

Днес щяха да си починат, а на следващия ден — да потърсят Спартак.

През това време Мутия, преоблечен и сресан, с хлътнали от недоспиване очи, стоеше и чакаше пред вратата на Ана.

Няколко пъти недоверчиво го заглеждаха преминаващи съседи. Всички те бяха чули за трагедията с Илия, но споделената отговорност на тълпата и тук означаваше безотговорност. Никой не го попита за нищо. Само го оглеждаха и отминаваха.

Мутия слушаше гласа на Ана, който се чуваше от време на време в коридора сред домакинските потраквания. Сърцето му препускаше. Искаше само да ѝ зададе въпроса, който го мъчеше. Направеше ли го, щеше да си иде завинаги. Така поне си мислеше пред вратата ѝ.

— Кого чакате? — попита го средно висок мъж с тъмносини очи.

Мутия взе да ръкомаха, непознатият го изгледа недоверчиво и отмина. Мутия понечи да тръгне по стълбите, а мъжът го последва. Слизаха мълчаливо, само Мутия ускоряваше крачката.

— Бира?! — пресегна се Спартак и го хвана през рамото.

Мутия се закова на място. Никой не му беше предлагал да пие бира с него. Ракия, вино и всякакви други бъркочи от селския казан — но бира не. Не че никога не беше пил, просто не беше пил бира с никого. Страхът му, Ана, Дани и целта на посещението му — всичко се разля в безформена маса. Внезапно почувства любопитство, а след това и желание да се съгласи. Като улично куче, което лаеше срещу непознат, но ако непознатият му поговореше и протегнеше ръка да го погали, той бе готов да се сприятели.

В пицарията, която се намираше до блока на Ана, сервираха бирите в големи запотени халби. В десет и половина заведението беше празно — единствено сервитьорите се разминаваха като тъжни гарги. Навън пееха птици, лятото беше в разгара си, но все още носеше онази ледена непостоянност на месец март.

— Ти, предполагам, си някакво гадже на Ана — рече Спартак, след като отпи.

Мутия го гледаше в устата, за да разчете думите му. След това поклати отрицателно с показалец. Двамата се подсмихнаха.

— Е, и аз не съм.

Мутия не написа въпроса, който и двамата очакваха той да зададе, а именно: кой всъщност бе Спартак. Само оглеждаше дрехите му — мръснобял панталон и сако, усещаше мириса му — мирис на скъпо.

— Тук съм, за да видя детето си.

Мутия потъна в хиляди пластове. Значи всичко беше напразно. Беше убил човек, защото си беше помислил, ах, той, глупакът, как можа да си го помисли, че Ана бе носила неговото дете в утробата си. А тя, разбира се, бе забременяла от този добре изглеждащ мухльо. Той самият, глухонемият селяндур, беше само мимолетно лятно удоволствие. Част от извратените й фантазии да спи с местния куку.

Мутия стана да си върви.

— Хей, къде така? Тъкмо поръчахме бирите. Седни...

Но Мутия вече излизаше от заведението. Той се заскита из улиците на квартала — вървя така до вечерта, а накрая се загърна в шубата си и легна на една пейка.

Сутринта, когато отровно розовият цвят на изгряващото слънце разтвори клепките му, първото, което видя, бяха комините на Топлофикация. Те бълваха отрова в ранните часове на утрото и цапаха по слънчевия многопът като дете, което се учи да рисува. Този ден Мутия се предаде сам в полицейското управление.

Новините в шест. Новините в седем. Навсякъде показваха Мутия — предал се за убийството на Илия. Публикуваха негова снимка, на която той беше зад решетките. Някой от пазачите беше подкупен да го снима за един от големите ежедневници. В продължение на два-три дни убийството и самопризнанията на Мутия след това бяха сред водещите новини. Българското публично пространство не можеше да се нарадва на този самоубийствен акт. Мутия, загледан пред себе си, отговарящ с мълчание. Говореха за него като за немия убиец, докато не запълниха журналисти и към родното му село. Село Зорница не се беше радвало на подобен медиен интерес, откакто съществуваше. Половината от населението беше ромско и когато медиите, групирани по двама-трима, може би от страх да не бъдат убити от камъни в това забравено от бога място, нахлуха по тесните кални улички, малките циганчета не им простиха. Те ги следваха навсякъде, пипаха ги, просекаха, подскачаха пред камерата, макар тя през повечето време да беше изключена. Там журналистите научиха прозвището на Мутия и оттогава насетне то загърмя по кабеларките през следващите дни. Фактът, че убиецът бе ням, и неизяснените причини около престъплението подклаждаха любопитството. Никой в селото не можеше да предположи какво се беше случило, освен бащата на Мутия. Но той не искаше „да говори“ по този въпрос. Мутия старши за първи път беше погледнал на факта, че бе ням, като на дар божи. Беше благодарен, че не може да чуе какво му говорят, нито да отговори на разпенената тълпа журналисти, освирепяла от преследването на малките циганчета и глада. Глухонямостта му беше щит срещу тях, чиято цел смяташе, че бе да разкъсат бащинската му душа на парчета. Гостите на селото бяха настървени, защото не бяха закусвали, а и нямаше къде да обядват. В селото имаше само един магазин, а в него продаваха хляб и кисело мляко. Никой от журналистите не се беше запасил с кроасани, сокчета и всевъзможните боклуци на съвременния си начин на живот. Мобилните им телефони също нямаха обхват, което

допълнително ги изнервяше. Бяха като група придворни, попаднали сред простолюдието.

Но всъщност не село Зорница, а София беше откъсната от света като малък остров наред морето. Всички софиянци познаваха бреговете на своя остров, някои дори излизаха да ловят риба далеч в дълбоката провинция, но никой, никой не беше плавал в откритото море, по онези места, където рибите не достигаха острова. Ако не беше телевизорът, който да свързва това село с останалия свят, може би обитателите му щяха да развият племенни черти, досущ като в антиутопията на Уилям Голдинг „Повелителят на мухите“.

Тълпата с журналисти пред схлупената къща на Мутия старши беше като сън за него. Той не беше гледал телевизия, не знаеше къде бе синът му. Досещаше се какво би могло да се е случило — заловили го бяха след убийството, но се затваряше в глухонемия си свят, затваряше дори очите си. Никога вече нямаше да може да се наслади на пълния си покой. Там, където нямаше светлина, звуци и дори мисли. Образът на сина му, който той самият научи да борави с ножа си, да коли прасета, а сега очевидно и да убива хора, щеше да бъде с него до края на дните му. Знаеше, че повече няма да го види. Нямаше да иде в затвора при него. Нямаше да се бори. Тъмнина и единствено тъмнина.

Отпуснат пред прозореца, там, където намираще детето си да се взира в посивялата градина навън, Мутия старши за първи път пожела смъртта си от сърце. И тогава покоят, такъв, какъвто го познаваше от самото си раждане, дойде отново.

— С какво, казвате, се занимавал?

— Коли прасета — отговори един от селяните. Тълпата от циганчета се беше оформила в непробиваем пръстен около камерите и журналистите.

— Това някаква професия ли е?

— Не, не е професор, госпожо, той само коли добитъка.

— Абе, вие май всички сте глухи в това село — раздразни се журналистката, учудена от собствената си реакция. Нямаше нищо подражнещо от това да видиш себе си в подобен, мръсен, глупав и жаден за сензация селянин.

— Не, госпожо, само той е глухоням. И баща му — продължи с овче смирение селянинът. Всичко си струваше, ако довечера щеше да се види по националната телевизия.

Скоро след като журналистите разпитаха двадесетина души, напуснаха селото, съселяните на Мутия старши нахлуха в къщата му с намерението да го разпитат и да споделят случката — със знаци, както правеха досега. Мутия старши, с посивяла коса, все така стоеше пред прозореца. Един от съселяните му го побутна и той падна от стола на една страна. Устата му беше широко отворена, а очите му — лишени от блясък. Сплъстената му коса се спускаше на змийски вълни по лицето му. Според древногръцката митология, след като убил Медуза, Персей използвал отрязаната ѝ глава като щит, с помощта на който превръщал своите врагове в камъни. Тогава, през XVI век, било възприето Медуза да се счита като символ на триумфа на разума над чувствителността. В село Зорница не съществуваше Персей, но главата на Медуза, макар и неотрязана, зееше пред очите на всички. Съселяните мълчаха пред смъртта на мълчаливеца досущ като камъни.

Ана не спираше да следи събитията по телевизията. Отново сутрешните новини, обедните, вечерните — Мутия беше навсякъде. Особено се харесваше фактът, че е ням — поне така явно си мислеха всички. Умееше да се прикрива добре, би могъл да излъже всеки, повтаряше си Ана. Струваше й се, че ако не беше ням, тежестта на убийството му щеше да се счита за по-малка. Мутия даваше изключителната възможност на родните медии да се представят в детективската си светлина — по един толкова селяндурски начин, може би защото нямаха опит в представянето на профили на убийци. В България можеше да се шири престъпност, но не и от онази величина, каквато се виждаше в САЩ например. Да, имаше серийни убийци, жестоки и брутални убийци, но никога в такъв огромен размах и никога толкова изобретателни в замисъла на убийствата. Биографиите на българските серийни убийци не бяха нещо изключително, не носеха белега на извратеното общество просто защото такава нямаше. Нямаше майки, които да ги бяха пробождали с шишове или да бяха рязали части от тялото им — най-много такива, които ги биели, пренебрегвали или изоставяли.

Историята на Мутия от плевенското село представляваше истинска свежа струя, която прескочи махленското си естество единствено и само благодарение на факта, че той беше ням. Щяха ли да го признаят за невменяем или щяха да го осъдят на доживотен затвор — предстоеше дело, чийто изход беше почти ясен.

Журналистите разпитваха профайлъри от полицията, даваха воля на психолози да споделят теориите си за случая му. Но никой не стигна до историята с Ана. Журналистите не бяха разбрали, че нейното дете бе и негово. Няколко пъти я причакваха пред блока, но Ана не разговаряше с тях и те скоро се отказаха, неподозиращи, че сензацията, която търсеха, а именно любовния триъгълник, стоеше в основата на събитията. Ана потръпваше от ужас при мисълта, че тази история можеше да бъде проследена — да узнаеше и баща й. Детето й,

кръвното ѝ отроче, трябваше да се опази от този ужас. Едва на второ място тя си помисли и за Дани.

Дани продължаваше да приема спокойно новините за Мутия, което беше най-притеснителното за Ана. Вместо да се разсърди или натъжи, той сякаш не се интересувахе. В спокойствието му напоследък, в уморената му примиреност с абсурдите на живота, имаше нещо неестествено, болезнено и зловещо. Това униние не вещаеше нищо добро.

Дани правеше фокуси по цели дни, не беше спирал от раждането до този ден. Ставаше, измиваше се — някак ритуално напоследък. Подреждаше старателно всички необходими неща за изпълнението на съответния фокус. След това ги изпълняваше.

Беше най-стриктен относно посещенията си при Ненчо — веднъж, когато беше с висока температура, болен от грип, въпреки настояването на Ана да си остане у дома, той я умолява, вика, плака, само и само тя да го закара при Ненчо. Изплашена от реакцията му, Ана го надруса с лекарства за сваляне на температурата и го закара при учителя.

Понякога Дани викаше Марина и ѝ заповядваше да записва как прави фокуси на видеоклип с мобилния си апарат. Тя беше единственият му досег със света на останалите хлапета. Дани почти не излизаше, беше станал мълчалив, не участваше в игрите на децата, а често те му се смееха, когато минаваше край тях. Сутрин броеше лъчите, които падаха нахално в стаята. Вадеше лупи и филтри за фотоапарати и ги насочваше към слънчевия многопът. Ана не забелязваше какво прави синът ѝ, а Дани упорито настояваше в изучаването на слънцето — да разбере кой бе родил тази звезда, кой я бе захвърлил в безмилостната тъмнина. Това слънце сигурно светеше, подклаждано от вулканите на своята самота, гняв, злъч към всичко заобикалящо го. То унищожаваше и в унищожителната си мощ твореше живот.

Децата пред блока по-бързо от всеки друг усещаха, че нещо нередно се случва с Дани — първи и най-точни. Реакцията им беше само една — подигравката — поради незнание как да се държат с дете

като него. Без щит от нередността, надежденското дете нямаше как да се разграничи, да се опази от лудостта на квартала, в който живееше. Всички се подиграваха на Дани, плюеха го, щом минаваше край тях, подлагаха му крак, за да се спъне, обиждаха го. Но за разлика отпреди, той беше като стоманена статуетка. Не отвърщаше, не ги поглеждаше, не говореше. Ето точно колко можеше да понесе едно дете. С новината за убийството, извършено от Мутия, убийството на собствения му баща осиновител, Дани приши най-външната граница на поносимостта си.

Оттук насетне... следваше само лудостта.

Ана беше задържала Скипър след раждането. Въпреки неудобствата, които кучето ѝ носеше, тя се беше привързала към него като към човек от семейството.

Един ден, когато го изведе на разходка, докато майка ѝ приготвяше храната на бебето, тя забрави да си вземе телефона. Върза го на пейката и се върна до горе. Щом слезе отново, Скипър го нямаше. Това първоначално не я притесни особено — беше се случвало и друг път да изчезва за ден-два. Щом му харесваше да ходи в някоя посока, отиваше, както и да го привикваше обратно Ана. В началото тя дори му се ядосваше, но с времето свикна с характера му. Не знаеше как да го възпита, а и нямаше желание да го обуздава. Не намираше смисъл в това — в крайна сметка идеята да си вземе куче беше да си имат някой, който да лудува на воля. С едва прикрита досада от собствената си констатация, тя се насилваше да следва предписанията си относно кучето, които сама си беше възложила. Разбира се, че ѝ беше по-удобно кучето да бе възпитано, но за Ана ексцентричните ѝ убеждения, като това да остави Скипър да прави каквото си иска, бяха неотменимо средство за разтуха. Щом ѝ се стовареше прекалено много, тя черпеше сили от своите странности — нещо, което едновременно я успокояваше и опияняваше. Но тя наистина не би могла да подари Скипър. Един ден, след смъртта на Илия, той изчезна, както правеше обикновено, и не се завърна. Изостави ги точно когато никой от семейството им не беше на себе си. Ана се страхуваше най-вече от реакцията на Дани, но като че ли това не го притесни особено, сякаш по тялото му вече нямаше място, на което да се нанесат рани — точно както се беше чувствала Ана преди години в село Зорница.

Тъй като Ана смяташе, че го разбира, тя се опитваше да потиска собствените си емоции. Самата тя не беше в много стабилно състояние. Превърташе нещата, които ѝ се бяха случили, отново и отново, като филм на ужасите, който не харесваше особено, но от който не можеше да излезе. Пренавиваше се след всяко гледане. Уютно

застанала на фотьойла, тя се чувстваше най-здрава. Случваха се истински неща в живота ѝ, макар и толкова ужасни, което я караше да го мисли за пълноценен. Раждане, смърт, затвор, любовник. Ана наблюдаваше себе си като главна героиня на филм, който най-сетне започваше да ѝ допада след твърде дългия скучен увод. Свита на дивана с топло одеяло върху себе си, със спящото бебе в креватчето в ъгъла, тя преглъщаше с упование към самата себе си. Най-сетне беше у дома в живота си, такъв, какъвто се развиваше сега. Мляко с какао и печени бисквитки. Може би някой ден щеше да се умори от случването на нещата в този им вид. Тогава сигурно щеше да плете чорапи и с умиление да си припомня буйната си младост. Ана едновременно копнееше и за двете неща. Тя искаше да препуска със свободно развята коса из житните поля, да се люби с мъже сред слънчогледите, да отглежда децата си, да пие от живота на големи жадни глътки. От друга страна, тя копнееше за спокойствието на добре изживяния живот, за който да не съжалява. Не искаше да прескача години, да заспива и да се събужда с двайсет години по-възрастна. А може би двайсет не бяха достатъчно. Искаше да изживее всичко и едновременно, а после да му се наслаждава като страничен наблюдател.

Дните минаваха, а Спартак все не можеше да се нареди да иде при Ана. Той я следеше, когато изпращаше Дани до училището с количката и бебето. След това следеше Дани на прибиране към дома. Толкова много приличаше на двама им Лили, сякаш беше подбирал от кошница с общите им черти. Не беше забелязал това, докато живееше зад блока, той, дъртият пияница. Истинското му дете сега го познаваше като клошара пияница. *Как стигна дотам?* — не спираше да се пита Спартак.

Дани и Ана не бяха усетили, че са следени — всеки, затворен в собствения си свят, те едва си продумваха по пътя. Ана събираше сили да се справи не само с емоционалния си срыв, а и да се обърне към този на Дани. Спартак, който сега изглеждаше като голяма бяла птица в квартала, с белия си панталон и сако, с новата тойота, която караше, беше неразпознаваем. Никой не се досети, че под тези дрехи стои същият клошар, когото познаваха преди години.

Първите опити да се доближи до Ана бяха редовните месечни постъпления по сметката ѝ. Беше подкупил банков служител, който да изнамери номера на сметката ѝ, а това се оказа не чак толкова трудна работа.

Ана нямаше представа откъде можеше да идат тези пари, но не отделяше много време да мисли за това. Радваше се като малко дете — пестеше от тези пари, купуваше независимостта от родителите си, от които копнееше да се откъсне — особено сега, след затварянето на Мутия. Всеки път когато погледнеше Лили или чуеше майка си, стомахът ѝ се присвиваше. Срамуваше се от деянието си и не искаше да мисли как един такъв срам можеше да се окаже най-големият извор за нейното щастие.

Църквата, църквата. Незнайно защо напоследък Ана не спираше да мисли за църквата. Да паднеше на колене пред попа, да му разкажеше всичко, да получиеш прошка. Едва сега тя разбираше каква бе стойността на прошката към самата нея. Би могла да прости на целия свят, преди да направи същото със себе си. Човекът беше малък

и голям едновременно — ето вълшебството на човешкото. Църквата беше сградата, в която хората си прощаваха сами — ако можеха.

Беше понеделник, когато Ана реши отново да стъпи в църква — тази в квартал Надежда. Надяваше се да няма много хора, дори се надяваше да остане сама вътре с малката Лили. Изпрати Дани на училище и се запъти натам. Измъкна се от забързания поток на сутрешната шумотевица — коли, хора, бързаци към автобусните спирки, лениви кучета. Около църквата беше спокойно. Тревите в задния двор, вятърът, който подухваше. Ана поспря, за да ги погледа. Лили спеше кротко след бурната нощ, в която плака няколко пъти. Ана си даваше сметка, че има сенки под очите и прилича на чорлава лелка. Но това отдавна вече нямаше предишното значение. Откакто беше забременяла, а по-късно и когато роди, Ана съвсем се занемари — анцузи, стари пуловери, маратонки — в това се състоеше облеклото ѝ. Не искаше да съблазнява никого, никого, освен себе си. Ако не се страхуваше толкова от себе си, Ана би се погалила сама по главата, както се правеше с малките деца.

Тревите се полюшваха от вятъра — всяка, допираща се до съседната. Всички заедно като разлюляна моминска коса.

— Здравей. Аз съм Спартак. Помниш ли ме?

Ана го погледна с немиждащи очи. Не беше говорила с никого, откакто родителите ѝ се прибраха на село, ако не се брояха няколкото разменени думи със съседите пред блока или в асансьора.

— Клошарът — присви очи тя.

— Да.

— Добре изглеждаш сега — учуди се искрено Ана.

— Така ли? Все същото магаре съм.

Настъпи неловка тишина.

— Е, аз ще вървя — рече Ана. — Отивам на църква — не му дължеше обяснение, но искаше да се измъкне мило.

— Постой. Трябва да поговорим за нещо важно — натърти Спартак. — Кога можем да се видим?

— За какво имаме да говорим? — страхът ѝ се промъкна в думите.

— Не се притеснявай. Не е нещо страшно.

— Тогава казвай направо.

— Направо?

— Да. Направо — така е най-добре.

— Ами... ами... става дума за Дани.

— Какво за него? — настръхна като лъвица Ана.

— Дани е мой син.

Ана погледна настрани — тревите все така се полюшваха от вятъра. Опърпани врабчета кацаха в храста до тях. Гласчетата им бяха тънки и слаби, но издаваха трепета им от настъпващия летен ден.

— Върви по пътя си — рече Ана с такава сила, че Спартак без малко да се подчини.

— Не искам нищо... само да ти помагам... Повярвай. Ана вече вървеше с количката и забързваше ход.

— Ще викам, ще се обадя в полицията, махай се оттук!

— Ана, моля те...

Но Ана вече влизаше в двора на църквата. Спартак я зачака да излезе. След около десет минути тя наистина се показа — пребледняла.

— Още ли си тук? — рече тя ядосано.

— Още, и винаги ще съм до теб. Не искам нищо. Нито дори да виждам Дани.

— А тогава какво? — спря се тя.

— Просто ще ти преведа една сума пари по сметката — за да не се налага да работиш известно време. После ще изчезна. Не искам той да узнае, че баща му е пияницата зад блока.

— Ами превеждай парите и изчезвай — почти извика Ана въвн от себе си. — Какво ли не се случи напоследък?

— Да... да... Това е всичко, което ще направя. Сбогом, Ана.

Спартак не дочака отговора ѝ, обърна се и се отдалечи бързо. Ана гледа след него, докато той влезе в колата си, паркирана до градинката пред църквата. Лили се размърда, присви коремче и сви вежди в знак, че започва да плаче.

Трябваше да открие Спартак на всяка цена. Каква глупачка само! Ами ако всичко това беше истина? Още на следващия ден тя провери сметката си. По нея бяха преведени сто хиляди лева. Когато видя цифрата в екрана на банкомата, тя се втурна с количката към друг. Без малко да преобърне Лили на един от завоите.

Ден по-късно Ана направи онова, което беше правила винаги, за да спаси кожата си или останките от душата си — излъга. Отиде в банката и поиска да узнае кой бе превел сумата, евентуално негов телефон. Предлогът беше, че човекът бе сбъркал сумата. Дадоха ѝ координатите му. Тя се върна с телефона му у дома като завоевател. Взе Дани от училище, приспа Лили и слезе зад блока, за да се обади. Не знаеше защо точно там, но ѝ се искаше да бе извън къщи — сякаш вършеше престъпление или стените можеха да чуват.

— Да — гласът му беше унил. Глас на човек, който не очакваше чудеса.

— Аз съм. Ана. Не затваряй, моля те... Знаеш ли къде съм? — мълчание в слушалката. — Точно там, където живееше преди. Тук градината е все още изгоряла. Но вече растат жълтурчета.

— Какво искаш? — леденината му я стресна.

— Искam... на първо време да излезеш няколко пъти с него — „Искam да му бъдеш онова, което винаги си му бил — баща“, искаше да му каже тя. Отново пауза.

— Не, Ана. Казах, че ще изчезна, и ще го сторя.

— Недей, Спартак. Уморих се вече. Няма смисъл, знаеш ли? Да бягаши от това, което си, може да ти навлече куп неприятности.

— Спести ми морала си, моля те — вкисна се той.

— Добре. Помисли, умолявам те, заради Дани. Той толкова има нужда от това. Много преживя това момче, много.

— Какво се е случило с окото му?

— Няма да повярваш. Беше се покатерил на клетка в зоологическа градина. Едва го спасихме.

— Виж. Ще си помисля. Не обещавам — рече Спартак и затвори.

Ана се опита да го набере отново. Дължеше поне това на Дани.
Но апаратът беше изключен.

За да ускори нещата по новите си планове, Спартак беше наел двама от най-добрите адвокати, които се занимаваха с дела по недвижимо имущество. Искаше да издири собственика на изоставения ров, който продължаваше да се пълни с вода както едно време. Собственикът беше изчезнал безследно, но имаше процедура, по която общината да си присвои обратно отдадената земя. След това можеха да я продадат на Спартак, който освен че щеше да плати солидна сума за нея, трябваше да обезщети и собствениците, и общината за доброто й дело.

Спартак беше изчислил, че това щеше да му коства почти цялото богатство, което беше натрупал от диаманта от Кристалната пещера. Но нямаше да се откаже. Да присвои мястото и да го превърне в парк с езеро беше обещание, което беше дал на сина си, още преди да знае, че му бе син. Не можеше да не спази дадената дума — сякаш ако го направеше, бащинството му щеше да изтече в канавката. Всъщност Спартак наистина се надяваше да бе така, но беше твърдо решен да стори безумието да закупи този никому ненужен имот в квартал Надежда 2 не толкова заради сина си. Спартак криеше истинските си мотиви от самия себе си. Този парк, който виждаше в мечтите си, щеше да бъде паметник на неговото прераждане. Доказателство, че човек можеше да живее два живота в един — може би не чак паралелно, както му се струваше в Кристалната пещера, но един след друг — със сигурност.

Паркът щеше да свърши всичко необходимо — да изпълни едно обещание към отдавна изоставено дете и да валидира двуживотието му.

Ето такива мисли се въртяха в главата му, когато му се обади Ана — развълнувана от сумата, която беше получила по сметката си. А може би и от още нещо. Спартак не разбираше много от жени, но му се струваше, че те вървяха заедно с парите. В съзнанието му Мая беше друга. Да, тя също беше жена, но не и като която и да било друга на света. Прекрасната Мая! Така му липсваше сега — да се разхожда с

нея, да докосва косите ѝ, да чертае пътищата на ръцете ѝ. Не си спомняше откога не беше лягал до жена. Спартак сви юмруци. Помъчи се да скрие пътищата на съдбата си в юмрука — не искаше някой да ги разчита, нито той самият. Всичко можеше да се промени. Човек можеше да разчертае по друг начин дланите си... дори ако трябваше да използва нож или игли.

През това време Мая поемаше първата глътка софийско кафе на кухненската маса. Апартаментът на Боян беше поддържан, въпреки дългото му отсъствие. Той изпращаше пари на далечна своя роднина, която да го чисти веднъж на месец и да покрива сметките. Боян стоеше умълчан на масата — беше хванал Мая за ръка и така, дланта ѝ в неговата, приличаше по-скоро на детска ръка. Едва доловима усмивка се плъзна по загриженото ѝ лице. Отново у дома — това дома, което толкова я беше наранило. Връщаше се, за да си припомни за най-голямата си рана — онази, която, колкото и да се опитваше да изтрие, не успяваше. Дани, който беше изоставила, беше белязал целия ѝ живот. Тя може би никога нямаше да забременее отново — дължеше му поне това. Нейната утроба беше изцяло негова — единствено и само празно обиталище след неговото раждане. Ако бе знаела колко много щеше да я боли, как никога сама не би могла да постигне щастието си, как щеше да я гризе съвестта — все по-жестоко с напредъка на времето... Днес може би имаше асоциации, които информираха малолетните бременни за последиците от изоставянето на децата им — кой знае. Но тогава, в тъмните комунистически времена преди 1989 година, за нея нямаше нищо — нито очи, нито уши — откъдето да се промъкне зрелостта.

Сега ѝ беше дори по-тежко, когато знаеше къде живее детето ѝ, знаеше с кого, когато и истинският му баща знаеше. Би прибрала Дани отново при себе си, би коленичила пред него и би го молела в продължение на хиляди безсънни нощи да ѝ прости — на нея — детето, което някога роди дете.

— Открих телефонния му номер — преди два дни е направил огромен превод на сметката на Ана — сто хиляди.

— Как разбра? — изуми се Мая.

— Имам някои приятели — отвърна Боян. — Предлагам да му се обадим.

— Не, ще се уплаши... и кой знае, може да отвлече детето... не, в никакъв случай. Трябва да сме много тихи — говореше насечено Ана.

— Ана, това е почти невъзможно — рече кротко Боян.

— Ако ще ми говориш така, по-добре не участвай — тросна се тя.

— Извинявай.

От доста време насам Боян беше придобил подмазвачески манталитет в стил улична мастия. Не можеше, не знаеше, не си представяше как щеше да постави връзката си с Мая в риск, бил и той минимален. Беше готов да се раздели с всичко — със здравия си разум, с крайниците си, дори със способността си да се надсмива — като художник, който рисува с четките на своята ирония. Макар да смяташе за жизненоважен този свой подход към света, Боян възприемаше околните през призмата на своята ирония. Затова той с радост се отказваше от всичко, за да бъде полезен на Мая. В любовта си към нея той не се чувстваше равностоен човек, а гнило животно, достойно да лиже единствено подметките ѝ. Съзнаваше, че пътят, по който бе тръгнал, съвсем не бе здравословен за него, но очакваше да се излекува някой ден, макар да не придаваше кой знае каква важност и на това.

Мая, от своя страна, се дразнеше от пристъпите му на любовна сервилност, но всъщност нямаше нищо против тях. Нервите ѝ сякаш бяха изтънели до такава степен, че нямаше значение какъв цвят е въжетото, което ги връзва отново — дори ако цветът му е лайнян. В този момент тя с удоволствие прие извинението му, макар това да не беше съзнателното извинение на един съзнателен човек. Мая нямаше скрупули над факта, че сама изграждаше своя стъклена кула от кубчета, през чиито стени можеше да вижда света в такава форма, каквато си пожелаеше. Имаше прекалено много болка в този „реален свят“ — а и неговата реалност, макар споделена от всички трезвомислещи, като нищо можеше да представлява друга стъклена кула, единствено отразяваща огледалните отражения на измислените човешчинки.

— Разбери, това е моят живот преди да те срещна. Не е толкова просто, колкото си мислиш.

— Трябва ти време, миличка. Прощавай, слънчице. Обичам те, обичам те.

Мая не го чуваше. Замисли се — имаше ли начин да стигне до Спартак, без да вдига много шум? Може би това не беше нужно.

Беше хладен летен ден. Навсякъде продаваха бански. Мая прекоси набързо скалъпения пазар за хавлии, очила за гмуркане, шнорхели пред блока с няколкото банки на Ломско шосе. Трикраки и четирикраки сгъваеми масички, платнени столчета, отегчени продавачи по къси панталони. Зад тях стояха пазарски чанти от онези, които продаваха на Женския пазар — пълни с китайска стока. Изрязани бански, които приличаха на ленти, електриково зелени хавлии, които бяха щамповани от едната страна, ластици за коса, слънчеви очила — всичко, което можеше да измисли гладът. Мястото до спирката на Ломско шосе беше отпуснато от общината срещу немалка сума. През зимата тук се продаваха отсечени елхи, през пролетта шарените мартеници придаваха сюрреалистична окраска на жалкия пейзаж от раздрънкани улици, унили физиономии и трамваи, които плачеха за рециклиране, а сега — всичко лъщеше в цветовете на проститутската евтиния. Този пейзаж всъщност се понрави на Мая като първата глътка въздух на терасата след дълбок сън. Освежи я, някак специално оздрави начупената ѝ гротескно душевност. Всичко щеше да бъде наред... всичко — не спираше да си повтаря тя.

Блок 258 се извисяваше като тъжен ръждясал гигант заедно със своите братя. Предната площадка беше покрита с дебел мръсен слой прах — дъжд отдавна не беше мил пред блока и там сега се разнасяше миризмата на кучешка урина. Старците пиеха бира, димяха евтини цигари и псуваха политиците.

Звънецът пред входната врата на Ана носеше тъмните белези на дългото занемаряване. Това накара Мая да почувства нервна веселост — занемареността в този случай означаваше, че в апартамента живее някой, но след това коремът ѝ отново се сви от предстоящата среща.

Отвътре се чуваше гласът на бебето, то се смееше, викаше за вниманието на майка си, а Ана вероятно миеше чинии на мивката, защото кънтяха тенджери и капаци. Мая се стресна от гласа на това бебе. Нима Ана беше осиновила още едно дете след смъртта на Илия! Още щом се прибраха у дома, Боян беше накупил вестници и беше

прочел за случилото се с Илия. Но не искаше да казва на Мая — страхуваше се незнайно от какво. Може би Мая трябваше да изживее изоставянето на детето си докрай сама. Не биваше да се опитва да скъсява нещата с преразказите си. Любовното сервилничене не беше погубило ума му съвсем.

Мая се озова пред вратата на Ана не съвсем подготвена. Сама си даваше сметка, че нещо като пълна подготовка в случая не можеше да има. Единствено се молеше да не уцели Дани в апартамента.

Треперещата ѝ ръка едва докосна звънеца. Отвътре се чуха успокоителните думи на Ана, която приласкаваше бебето. След това стъпки до вратата. Сърцето на Мая биеше като барабан в гърдите ѝ — истинска племенна музика.

— Хо-хо! Здравей, Мая, откога не сме се виждали — понечи да я прегърне Ана.

— Здравсти, Ана.

— Ама, влизай, имам да разказвам. Няма да повярваш... — подхвана я от вратата Ана. — Имам бебе — тук направи пауза и извика отново: — Мая, Мая, така се радвам да те видя. Родих бебе!

— О, мила, и аз се радвам — Мая беше шокирана.

— Не ме гледай така, прегърни ме. Преживях много, имам да разказвам. Няма да те пусна лесно.

— Аз... аз... — не знаеше какво да каже Мая.

— Виж ме само! — и Ана прекара ръка по отпуснатия си корем. — Аз родих момиче. Родих! Ела да видиш малката Лили — продължаваше да чурулика Ана, сякаш не я беше сполетяла и трагедия.

— Виж, Ана — хвана я за ръката Мая. — Трябва да говорим сериозно.

— Да не би да се жениш? О, много се радвам за теб.

— Ана — раздразни се Мая. — Спри за момент. Наистина е важно.

Ана остана с увиснала усмивка. Секунда преди капката от чешмата да капне — ето това представляваше увисналата усмивка на Ана.

— Дани е и мое дете — рече тихо Мая и преглътна сухотата в устата си. — А баща му е Спартак — той вероятно вече ти се е обадил.

— К-к-какво искаш да кажеш? Ти си майката на Дани?!

— Да.

Последва дълга пауза, в която двете жени се гледаха безмълвно.

— Кучка! — извика Ана извън себе си. — Мръсна кучка!

— Моля те — прималя Мая. — Моля те. Искam само да помогна.

— Да помогнеш ли?! Двамата със Спартак само искате да помогнете... Абе, вие извънземни ли сте, какво?! Нахлувате изведнъж в живота ми и какво очаквате? А ти, ти се въртиш край мен и сина ми от толкова време, а аз глупачката си мислех какво ли не! Вън! Махай се от дома ми!

Бебето присви вежди, сбърчи чело и заплака. Мая отвори уста да каже нещо, но се отпусна и тръгна към вратата. След като прекрачи прага, се обърна и рече:

— Искam само да знам, че двамата с Дани сте добре.

Ана затръшна вратата пред нея. Мая остана известно време пред затворената врата в сумрачния коридор. Можеха да се чуят разговорите в съседните апартаменти. Асансьорът изтрака. Пред нея застана Дани с прозрачен плик, в който имаше прясно мляко и буца сирене. Мая тръгна с разтреперани ръце.

— Скипър... мама го подари — рече той след нея. Асансьорът тръгна надолу моментално. Мая натисна няколко пъти бутона с трепереща ръка. Но той не идваше и не идваше.

— Дани, синко — продума тя, безсилна да се контролира след изблика на Ана. — Аз съм твоята майка.

Дани я гледаше, без да мига. Очите му лека-полека се напълниха със сълзи. Мая разтвори ръце да го прегърне. Не разбираше как не се удържа да не го заговори. Беше си повтаряла хиляди пъти тази сцена наум, но сега, когато трябваше да подмине детето си, тя не се стърпя. Разбиваше всичко на пух и прах с тези думи — те означаваха нещастие за нея, нещастие за Дани, нещастие за Ана — за всички. Но не можа — тежестта на мълчанието ѝ я смазваше.

— М-мамо — рече Дани, а окото му заблестя със странна светлина. — М-мамо.

— Миличък — рухна Мая върху детските му рамене. — Обичам те. Винаги съм те обичала.

— Мамо, мамо, мамо — не спираше да повтаря Дани. — Защо не дойде по-рано?

— Запомни само, че трябва да останеш с Ана — тя е сега твоята майка.

— Не ме оставяй втори път — викна Дани в коридора, а от окото му рухнаха сълзи.

Но асансьорът изтрака и Мая отвори вратата му. Хлътна вътре като беглец от затвор. Вратата не можеше да се затвори. Дани беше хвърлил чантата с покупките и я бе задържал с крак.

— Вземи ме със себе си — плачеше Дани.

— Прости ми, миличък, сега ти няма да ме разбереш, не можеш, но трябва да си силен.

Дани я гледаше с голямото си насълзено око, без да може да разбере каква е тази жена, какво се случва. И да се забавеше, Ана нямаше да усети — тя като че ли продължаваше да не го забелязва. Вгълбена в грижите около бебето, тя беше изстудяла към целия свят. Не тъгуваше за Илия, не се вълнуваше от съдбата на Мутия. Не спираше да повтаря, че бе родила, сякаш това събитие се беше случило вчера.

Сега Дани следваше Мая по петите. Днес, когато най-сетне беше намерил майка си, нямаше намерение да я пусне. Имаха да си кажат толкова неща — щеше да я обвинява, обвинява, а после да целува ръцете ѝ безкрай. Искаше да ѝ зададе толкова много въпроси, но преди всичко искаше да я помирише, да се сгуши в нея, да се наслади на лицето ѝ, ръцете ѝ, коремчето. Искаше да я удуши. Тази ужасна майка, която го беше родила и захвърлила така безпощадно. Тя не беше намерила любов в сърцето си, така че да може да го задържи — него, нежелания. Този, който се беше появил на света, без майка му да го желае. Сигурно се бе отворила от вида му... или бе плакал много... или бе ѝ попречил. Цялата му омраза и любов се бяха събрали в едно. Той ненавиждаше тази жена, която го беше захвърлила, която беше причинила всичките му нещастия. Бяха стигнали почти до кофите с боклук пред блока, когато се спряха. Ноктите му се впиваха в ръцете ѝ, а тя не помръдваше — сякаш стоеше, за да поеме, това, което заслужаваше. Искаше да я нахапе цялата, да ѝ остави белези по ръцете, по лицето, по цялото тяло, а после да целува раните, които ѝ бе направил. Дани не беше на себе си.

Мая нямаше сили да го слуша, нито да гледа умолителното му око. В него сякаш се оглеждаше цялата тревога и ужас от постъпката ѝ. Не можеше да обясни на детето си с прости думи защо го беше изоставила. Нямаше и начин да му разкаже защо сега не трябваше да бъдат заедно.

Затова тя пое дълбоко дъх, хвана го за ръката и мълчаливо го поведе обратно. Трябваше да разговаря с Ана на всяка цена, но не днес, не сега. Беше толкова объркана, че едва чуваше собствените си мисли, ако такива изобщо можеше да проследи в този момент. Трябваше много бързо да се отърве от Дани. „Отърве“ — настръхна от мисълта за тази дума. Преди години беше направила същото, не биваше да го повтаря сега... И тогава гузната ѝ съвест я заля с неописуема мощ, причерня ѝ. Както крачеха двамата, тя отпусна ръце. Прибледня, а после като че ли лицето ѝ позеленя. Никога не беше знаела колко буквално можеше да се разчита фразата: „омекнаха ми краката“. Виждаше Дани пред себе си, усещаше как я дърпа за ръката, но знаеше, че след даден момент не можеше да направи повече от две стъпки. Започна да потъва в безкрайното тъмно море. Тялото ѝ вече не беше нейно, а на някой друг — можеше да си го възвърне, ако пожелаеше, но за това трябваше да полага неимоверни усилия. И потъваше ли, потъваше... без това да ѝ се струваше опасно. Даже напротив — беше ѝ приятно. Някой я дърпаше нагоре, хванал я през кръста. Ах, че грубиян. Как смееше да прави с тялото ѝ нещо, което тя не желаше! Но беше безсилна, не можеше да му се опълчи. Вече не потъваше, а излизаше от океана с шеметна скорост. Водораслите се отвориха, за да ѝ покажат пътя към светлината, към слънцепътя. Ръцете я издърпаха и тя се озова в скута на Боян, който не спираше да я вика.

— Мая, Мая! Добре ли си?!

Трябваше ѝ цялата сила на света, за да отвори клепките си. Огледа се с видимо нежелание. Бяха паднали до кофите пред блок 258. Дани го нямаше. Няколко души се бяха струпали и цъкаха с езици.

Боян, който трябваше да си стои у дома и да я изчака, явно я беше проследил. „Колко предвидливо от негова страна!“, отбеляза тя с ирония наум.

Край тях мина съседът на Ана, когото всички обвиняваха за лошия си късмет, срещнеха ли го сутрин. Без да знае за етикета, който му бяха сложили, Мая почувства лошия късмет, който той носеше. Искаше ѝ се само да спи, да спи. Боян я вдигна на ръце — в големите му силни ръце тя се усещаше като момиче. Стана ѝ домашно и приятно. Само да не беше онази буца в корема ѝ, буцата на предишния ѝ скапан живот, за който трябваше да плаща и днес. Източи шия, сякаш за да му каже нещо, и повърна. След това се отпусна омаломощена и затвори очи. Не искаше да вижда този ужасен свят, не искаше да бъде част от него. У дома, у дома при Боян.

Нещата между Спартак и Ана се случиха съвсем естествено. Може би ако Ана беше с десет години по-млада, тя нямаше да си позволи разкоша да взима важни решения в живота си според това дали ѝ бе удобно или не. Въпреки всичко тя беше възпитана в духа на селската добродетел и макар цял живот дотук да се беше опитвала да избяга от това, като си повтаряше, че би обичала някого до гроб, независимо от това дали имаше очи, уши или тънък портфейл, всъщност никога не беше имала смелостта да си признае, че тези неща имаха значение за нея. Разбира се, тя не би могла да се влюби в някого, на когото му липсваше екстравагантност. Илия заекваше и бълнуваше за картини с кървави вени, Мутия беше ням. Освен това Ана също така би могла и да не се влюби изобщо.

Хората, които я заобикаляха, онези, с които си почиваше, които обичаше — всички те носеха белега на всепризнатото различие. Дори Дани, който впоследствие щеше да загуби окото си и който не би могла да избере за осиновяване, беше привлечен към нея, макар само Ана да знаеше колко точно ѝ струваше неговото осиновяване. То беше признание за смъртта на нейната неосъществена женственост и същевременно надежда за прераждане. Всичко това Ана съзнаваше, но никога не беше артикулирала нито наум, нито на глас. Неизговорено, то оставаше в мътилката на общите усещания, които трудно се различаваха едно от друго и следователно не съществуваха.

Случващото се между Ана и Спартак не можеше да се нарече любов — всъщност то беше далеч от това. В един жълт ежедневник биха го нарекли взаимна изгода, но то не беше и такова. Не беше също и взаимното съжаление, което изпитваха двама души, които са били измъчвани твърде дълго време, понесли са повече страдание, отколкото са си представяли, че могат. Не беше също и влечение към поредната екстравагантност. То беше като внезапно блеснала светулка в мрака зад селската къща. А на село винаги беше много тъмно през нощта.

Ана и Спартак впиха устни в телата си, като животни от един вид, които се срещаха наред пустиня в разгара на размножителния си период. Като последните останали твари на планетата в последния възможен ден. Те се любиха една сутрин, когато Дани показваше фокуси в Дома на децата заедно с Ненчо, а Лили спеше най-дълбокия си сън — късно сутринния.

Ана беше извикала Спартак да поговорят за Дани. Отвори вратата по халат и боса. Спартак я изгледа от глава до пети, а после ѝ се нахвърли. Хвана я здраво за косата и я притегли към себе си. Студена в големите му горещи ръце, тя се остави да я пренесе до семейната спалня — там, където не беше влизала от смъртта на Илия.

Търкаляха се по килима, Спартак я съблече с едно движение и проникна в нея с още едно. Той я увличаше във въртежа на собствените си емоции, а тя се отдаваше на удоволствието с отворени очи и с безсрамието на родила жена. През първата година след раждането много ѝ се правеше секс. Беше зачестила мастурбациите си до две на ден, за да може да успокоява нервите си, особено след като Мутия беше хвърлен в затвора. Ана си представяше как го прави със затворници, как лази в краката им и носи обета им върху голия си гръб. Те можеха да се държат както си искат с нея и тя трябваше да ги обслужва един по един. Докато я чукаха по двама едновременно, тя кърмеше не едно, а две бебета — нямаше ерогенна зона, която да не бе запълнена с нечий член или мъжка ръка. Тя раждаше децата на всички тези затворници и беше тяхна робиня. След подобни фантазии оргазмите ѝ следваха мощно, почти до болка. А после се чувстваше не успокоена, а унила, и все пак беше по-добре, отколкото настървената нервност на неудовлетворението ѝ. Понякога ѝ ставаше досадно — мастурбациите отнемаха време, често можеха да бъдат прекъснати от Дани — макар Ана да се прикриваше добре. Правеше го винаги под одеяло и по корем, така че да скрива пръстите си, които обработваха клитора ѝ. Беше стигнала дотам, че на няколко пъти се разрани и трябваше да си купува крем против гъбички от аптеката, защото се срамуваше да иде на гинеколог и не знаеше как да му обясни какво беше направила. Но клиторният оргазъм, макар да вършеше добра работа, не можеше да замести проникването до шийката на матката. Липсваше ѝ мъж. Спартак и внезапното му любовно откровение бяха истински мехлем за изтерзаното ѝ тяло, което копнееше за докосване,

за попиване на мъжкото, онова, което тя не беше и не можеше да бъде. Всъщност онзи ден те не си продумаха през цялото време, досущ като първото ѝ сношение с Мутия, отбеляза Ана пред себе си с горчива ирония.

Бяха ѝ казали да се предпазва от бременност в първите месеци след раждането. Не искаше да го прави — да ставаше каквото ще!

Дани беше започнал да участва в илюзионни програми във фирма *ПартиСървиз.бг*, която организираше партита. Ненчо често работваше допълнително към тази фирма, а сега, след като Дани напредна толкова бързо, той можеше да „стъпи в света на големите илюзионисти“, както му казваше учителят му. Детските събирания по състезания на училищно ниво бяха вече недостатъчни за Дани. Той се занимаваше по цели дни с фокуси — измисляше си нови сам, Ана му купуваше предмети, които той пригаждаше. Аудиторията му беше всякаква — от деца на 5–6 години в детски парти клубове до изискани партита на големи компютърни фирми.

Ана беше вече спряла да ходи на всичките му изяви, но не беше спряла да се изумява колко различен беше той на сцената. Сякаш вълшебната пръчица, която беше част от антуража му, го свързваше с божественото и там, под светлините на прожекторите, той беше друг. Погледът му издаваше малък буда, който твореше света от топче и го раз-раждаше в хиляди лъчи.

Дани обличаше тъмнолилавото си фокусническо сако и слагаше мръсножълтото си бомбе. Излизаше на сцената, без да се обръща към публиката, която обикновено го окуражаваше с ръкопляскания. След това се залавяше с цялата сериозност, на която беше способен, да възпроизведе подготвената си програма с фокуси. Каквато и да беше реакцията на публиката, Дани сякаш не я забелязваше. Но това, странно, не го правеше да изглежда откъснат от хората, а напротив. Като че ли беше толкова дълбоко свързан с тях, че нямаше нужда да реагира на емоционалните им изблици. Хората, от своя страна, също усещаха тази близост и безсилни да ѝ се съпротивляват, ѝ се отдаваха. Разпитваха за момчето, което не само правеше фокуси, а самото то беше вълшебно. Това момче успяваше да ги укроти до степен, в която му се възхищаваха безмълвно, разпитваха за него, търсеха информация в интернет, предлагаха му нови изяви. В една от фирмите, където отиде да забавлява служителите на фирменото парти, шефът, който беше швейцарец, искаше да предложи на момчето да иде да направи

шоу в Швейцария изцяло на негови разноси. Ненчо, който сега играеше ролята и на импресарио на малкия фокусник, обеща, че ще разговаря с майка му относно апетитното предложение.

Дани не се радваше на успехите, не се впечатляваше от въздействието, което упражняваше върху възрастните. Част от харизмата му може би се дължеше именно на този факт. В момента, в който свалеше лилавото си сако и тъмножълтото си бомбе, той отново беше беззащитното надежденско хлапе, което единствено искаше да бъде обичано.

Изявите му не го направиха популярен сред хлапетата — напротив, малките, макар да не знаеха колко добре правеше фокуси, подозираха, че Дани ги превъзхожда, и затова го осмиваха жестоко и го изключваха от игрите си. Но след смъртта на Илия от предишната му агресивност и предприемчивост, с която се славеше, не беше останала и следа. Колкото фокусническата му пръчка раз-раждаше реалности, толкова Дани се самозатваряше. На опитите на възрастните да го заговорят той отговаряше с мълчание. Постояваше известно време на партито, приемаше похвалите с изкуствена усмивка, а после слизаше в лъскав мерцедес с тъмни стъкла и се прибираще у дома. На две преки от блок 258 мерцедесът спираше и стоварваше Дани, който се прибираще пеша с раница на гърба. Ако Ненчо имаше фокусническа кутия, то Дани имаше фокусническа раница — не за друго, а за да не знае никой от блок 258 с какво се занимава.

Наближаваше време за следващата интервенция върху изкуственото му око. Дани растеше, а окото му умаляваше. И да растеше, и да не растеше — всичко, което Дани правеше или не правеше, беше свързано с болка. На моменти му идеше да хване кухненския нож и да се реже жив, за да усети отново нещо, каквото и да било, както усещаше преди смъртта на баща си. Но когато се сетеше за Ана, отново бързо прокуждаше тези мисли. Въпреки бебето, въпреки срещата с Мая, въпреки смъртта на Илия, което можеше да я откаже от него, тя все пак го обичаше. Истински фокус на бога беше нейната любов! Единственият фокус, чиято тайна той не можеше да разгадае...

След едно от ПР събитията, за които беше нает, Дани се прибра изключително уморен. Хвърли раницата си с лилавото сако и жълтото бомбе, вечеря набързо и пожела лека нощ на майка си.

Заспа бързо, така, все едно потъна в друг свят, който никога не беше виждал, но който му хареса много повече от познатия. Там всичко беше същото, но самият той не беше. Сякаш в него бучаха хиляди хора, които се бореха помежду си да излязат навън — ту някой от навалищата изкрещяваше, ту друг унило замълчаваше. Едни правеха фокуси, други си играеха с изкуственото му око, трети убиваха мишки. Тежаха му, а трябваше да ги носи всички в себе си. Гласовете им се извисяваха един през друг, а Дани едва ги удържаше. Надуваше бузи в желанието си да се запази цял, но не успяваше. Пръсна се на хиляди лъчи. Разгоря се, разроди си в хиляди посоки. Изведнъж му олекна, почувства радостта, такава, каквато никога не бе познавал. Събуди се с усмивка. Това беше същият, все същият сън със слънчевия многопът. Той самият беше слънцето, той самият беше пътят. Още щом станеше, щеше да говори с Ана да смени името си. Не знаеше как искаше да се казва, не знаеше и дали Ана щеше да му разреши, не знаеше и дали ако Ана го стореше, държавата щеше. Но днес той се събуди друг. Започваше нов живот.

Лятото беше в разгара си. Пред блок 258 в Надежда 2 всички бяха крайно развълнувани. Усещаше се несвойственото щастие на кварталните обитатели. Пияниците пред блока, или иначе казано надежденският псевдоелит, обсъждаха на висок глас нещо — така, сякаш крояха планове. Децата тичаха пред блока и зад него, подскачаха, обясняваха си едно на друго нещо. По цяла нощ бучаха машини, които наливаха бетон от северната страна на блока.

Съседката от третия етаж не спираше да пие от цяла седмица. Привечер, към седемнайсет часа, тя излизаше на терасата и започваше да крещи: „Язовир Спартак! Язовир Спартак!“.

Носеха се слухове, че незнаен благодетел бе закупил мястото зад блока и смятал да строи парк с малко езерце. Това беше нечувана вест за кварталните. Никой не беше строил каквото и да било в Надежда 2, от последно застроените ЕПК-та, освен една-две дребни кооперацийки. Хората не можеха да се начудят кой и с какъв акъл влагаше толкова пари в това бивше блато, от което нито щеше да спечели, нито щеше да използва. Успокояваше ги само убеждението, че нямаше начин да не се разбере кой бе виновникът за тази суматоха.

Фактът, че никой, дори и от псевдоелита, не знаеше кой беше в основата на цялата тази история, подклаждаше любопитството на всички и от това печелеше най-много местната бакалия. Бирите се лееха, така че зареждането беше почти двойно по-високо. Към мястото се стичаха съкварталци, които притежаваха излишъци от време поради безработие или безпътност, а често поради двете. Консумираше се все повече слънчоглед и бакалинът беше цанил едно циганче да премита по няколко пъти на ден шлюпките под пейките. Даваха се обещания, произнасяха се гръмки речи, а децата не спираха да се радват. Печеше се и завист, все още с незнаен адресат, но с пълната си сила да се изяви, когато такъв се посочеше. В същността си тази завист не носеше злобата, която много хора бяха склонни да й прилепят. И тя, като всичко в квартал Надежда, беше псевдо. Псевдовъздух, псевдопица, псевдозавист. Всъщност надежденци се радваха дълбоко в

себе си, че някой ги беше надминал, че някой беше прекрачил от псевдоживота си, в това бяха сигурни, за да направи тъй, че да се случи чудо. Те дори, в крайна сметка, изпитваха удовлетворение, че територията на псевдото оставаше отново единствено за тях. Кой друг, освен тях, можеше да прави големи планове, да вярва в тях, макар да знаеше, че никога нямаше да си мръдне пръста, за да ги осъществи. Да си псевдо всъщност съвсем не беше лека работа. То може би беше по-важно, отколкото да се реализираш, в чисто надежденския смисъл на думата. Защото нямаше по-трудно от това да си останеш дете в света на възрастните — да бъдеш, без да си признат от никого — не беше ли това привилегия единствено на гения? А всеки обитател на блок 258 малко или много се смяташе за изключителен.

И все пак въпреки всичко не беше лесно за обитатели на псевдоелитния блок 258 да станат свидетели на собствения си погром, и то не къде да е, а точно зад блока си. Някой се справяше по-добре от тях — някой, който имаше идея, пари и смелост да я осъществи, а това ги причисляваше в редиците на неудачниците. Отнемаше им надеждата някога да се реализират, стоварваше им огледало, в което те се виждаха точно такива каквито бяха — псевдо-едикакво си: псевдохудожници, псевдописатели, псевдокметове на общини и т.н.

Обитателите на блока не можеха да останат безучастни и към случващото се с Ана. Тя беше влязла в устите на хората и те посвоему бяха започнали да я изолират. Вече не беше псевдомайка, нито пък мъжът ѝ беше псевдо — просто защото вече беше умрял. Случваше се нещо с нея и тя завинаги напускаше псевдопространството. Живяваше като истинска жена, в един малко или много по-истински свят, където болката бе по-малко и никой никого не обвиняваше за собствения си неуспех, за ужаса от срещата със собствената си душа.

Тя беше започнала да се среща с един господин, който никога не слизаше от мерцедеса си с черни стъкла. Отиваше на тези срещи сама, а понякога вземаше и Дани. Кой знае — може да беше замесен в убийството на Илия, да бе подкупил Мутия — тази версия щеше да ги забавлява известно време. Към това се прибави и фактът, че за малката Лили се грижеше една съседка, която разказваше наляво и надясно колко добре ѝ заплащали.

Дани споделяше с Марина, единственото дете, с което се срещаше от време на време, че скоро щял да се премести да живее

другаде — в една далечна страна, в друг континент, където по цял ден щял да прави фокуси и никога повече да не учи. Тя пък разнасяше разговорите им сред всички останали. Напук на предсказанията на обитателите от блока, Дани още отсега печелеше добре с фокусите си. Истинско Пипи дългото чорапче в момчешки вариант.

Изкуственото му око, невидимо на пръв поглед, но все пак не съвсем на втори, правеше Дани още по-атрактивен — като циркаджийски изрод, който печелеше и заради умиления на публиката. Всъщност от известно време Дани се чувстваше и изглеждаше много по-добре.

Мая, биологичната му майка, идваше да го вижда веднъж месечно, като винаги носеше пълна торба с лакомства. Тях Дани, колкото и да обичаше, оставяше недокоснати.

Ана не разговаряше с Мая. Поздравяваше я хладно и викаше Дани на вратата. Понякога ѝ дожаляваше за нея — в очите ѝ се четеше такова желание за взаимност, на което сега Дани отговаряше студено. С всяко посещение Мая изкупваше капка от своята детска вина и наливаше още чаша гузност в разранената си душа. Беше отслабнала, с големи сенки под очите. Страдаше.

Когато обектът зад блока беше готов и в продължение на два дни премахваха загражденията, всички обитатели на блок 258 бяха накацали по терасите и разговаряха оживено. Южните апартаменти с изглед към новопостроения парк приемаха своите гости, някои за първи път от двайсетина години.

Новият парк приличаше на резидентски. Контрастираше рязко със заобикалящите го нахвърляни боклуци и най-вероятно скоро щеше да бъде погълнат от надежденското бунище край себе си. Но дотогава в езерцето плуваха шарени рибки, беше наета денонощна охрана, а по градините растяха екзотични растения.

Мястото беше оградено от шарена ограда и влизането беше забранено за кучета. Оградата бяха оформили във вид на огромни букви: Д А Н И Е Л. Паркът „Даниел“ беше построен от един баща за самия него и сина му. След официалното представяне на новия обект литургията от местния поп, който дойде подпийнал на събитието, за да изпълни служебните си задължения, и кратката реч на общинския кмет, историята стана съвсем ясна. Спартак така и не се появи пред множеството и не беше нужно, защото слуховете утихнаха, заглъхнаха

злите езици. Вече нямаше върху какво пияниците да вихрят въображението си, защото имаха истинска жива история пред себе си. Животът потече постарому, все едно паркът никога не го бе имало и никога нямаше да го има. Той беше мемориал на една осъществена след дълго чакане бащина любов. Гробен паметник на злото, потънало дълбоко под декоративното езерце, над което грееха единствено лъчите на спасението. Псевдогроб.

Кратко след събитието Дани, Ана, бебето и Спартак напуснаха България. Така и никой от блока не разбра къде отидоха, но самият факт, че го направиха, щеше да вдъхновява много настоящи и бъдещи обитатели на блока да прекратят от псевдото в градините на пощастливия живот.

Въпреки официалното наименование на парка, хората го запомниха като „язовир Спартак“ и десетки години по-късно, когато младите засадени дръвчета щяха да се превърнат в големи достолепия, а от езерото и пейките нямаше да е останало нищо, по тези места вече щяха да се гонят само кучетата. Но мястото все още щеше да бъде известно с наименованието, което му дадоха надежденици. Псевдогробът щеше да се превърне в истински гроб, гроб, който не навяваше забвение, а стоеше, за да пренася паметта към следващите — които и да бяха те.

Но преди да се случеше този ден и много други, когато слънцето залязваше, то хвърляше многопътните си отблясъци в езерото и рибите пощуряваха. Те тичаха, прескачаха се и правеха виртуозни скокове. Лъчите бавно гаснеха под повърхността и многоцветните им одежди посивяваха, за да приспят слънцепътя. Сивотата не натъжаваше. Тя носеше полъха на ясната, синя, прохладна нощ, в която комините на Топлофикация щяха да продължат да бъдат оранжеви отрови.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.